

Ubi altē angelū
volantē per medi
um celum haben
tem euāgelīū et ter
num ut euangelis
saret sedentibus super terraz et
super omnē gentem tubū et lin
guaz et super populū magna vo
ce dicens. **T**imete deum et date
illi honorem. quia venit hora iu
dicii eius. **H**abentur hec verba
Apoc. xiiij. **A**d tātam insaniā
cecitatemq; mentis mortales ho
mines iam deuenerunt. ut deū
excelsū non arbitrentur suo
rum peccatorum vltorez. **A**dici
unt em̄ in dies iniquitatem in
iquitati. et in malicia perseueran
tes nolunt considerare formida
bilis iudicia magni dei. **I**pse
vltiq; minatur cristiānis ingra
tis pro suis execrādis scelerib⁹
terribilia mala. **P**osita iam est
securis ad radicem et tamē pau
ci tantissimiq; inueniunt qui sua
corda humiliant sub manu illi
us cuius potēcie resistere nemo
potest. **E**t reuera nil periculosi⁹
q̄ imminēcia picula nō timere.
Quia iuxta **A**ristotelis senten
tiaz. ij. rethorice. timor facit ho
mines cōciliatuos. **Q**ua de re
ad excitādas mentes duras que
penitentiā fugiūt et bene beate
q; viuere nolūt decreuī op⁹ p̄ns
sub titulo de timore iudiciorum
diuincorum cōpilare. **P**ro clari
ore tamen dicendo cū notācia in

hoc plogo p modum sermonis
ipsa verba **I**ohānis in themate
exponenda se offerunt. **I**n quib⁹
bus tria misteria declaranda cō
tinentur

¶ Primū dicitur scripturē san
ctę sublimitas

¶ Secundum euāgelij multi
plicitas

¶ Tercū timoris diuini ratiō
nabilitas

¶ De excellēcia et sublimita
te scripturę sanctę que designat
p angelum volantem

¶ Capitulum primum

Primū misteriu declarā
dum qd cōtinet in ver
bis **I**ohis dicitur scrip
turę sanctę sublimitas que p an
gelum volantem recte meritoq;
designatur. **E**st autē scriptura sa
cta vetus ac nouum testamētum
ut dē di. ix. decretor. c. **Q**uis
nesciat. **Q**uia vero hec diuinit⁹
est hominib⁹ inspirata atq; de
celo missa s̄m illud **Petrū. ij. c. i.**
ep̄be. spū sancto inspirati locuti
sunt sancti dei homines. ido an
gelus dici potest. **N**am teste **Ph**
dro li. vij. ethi. angel⁹ nūcius
vel missus interpretat. **I**n altum
autē ipsa scriptura volat per me
diū celū q; publice in ecclā legē
et p̄dicat. **I**nquit em̄ **g**regoriū
in omelia. **R**egnū celorū p̄ntis
tēpis ecclā dicit. **Q**uāta autē sit
hui⁹ scripturę sanctę sublimitas
ex q̄tuor dep̄hendere possumus

Josephi quoque et eorum quos ponit Josephus precipueque nostri Nini ac Pompei Trogi atque Justinum qui omnes extreme visionis narrant hystoriam et post Alexandrum usque ad cesarem Augustum Pirie et egypti .i. Ptoleuchi et thiochi et Ptolemeorum bella describunt. Et si quando cogimur secularium litterarum recordari et aliqua ex hijs dicere que olim omnium non nostre est voluntatis sed ut dicam gravissime necessitatis ut probemus ea que a sanctis prophetis ante secula multa predicta sunt tam grecorum quam latinorum et aliarum gentium literis contineri. Et ipse idem Hieronymus in epistola ad magnum oratorem urbis dicit quod apostolus Paulus in epistola ad titum Epimenidis prope usus est versiculo dicens. Cretenses male bestie mendaces ventris pigri. Et ne multa dicamus tam Hieronymus quam Augustinus reliquique greci et latini doctores in suis dictis prope ad suum propositum gentium sententias trahunt. Tamen ut predictimus sola scriptura dei est que ab omni falso et mendacio immunis existit et quicquid loquitur verissimum est. eo quod verax est deus qui nobis illam dignatus est revelare. Ob quod Lactantius libro .i. diuinarum institutionum ait. Omnis terrenis huiusce perhibe auctoribus nihil certi

affertibus aggrediamur viam rectam. quos equidem si putarem satis idoneos ad bene vivendum duces esse et ipse sequeretur et alios ut sequerentur hortaretur. Sed cum magna inter se concordatione diffideant secumque ipsi plerumque discordent apparet eorum iter nequaquam esse directum si quidem sibi quicquam est libitum proprias vias impresserunt confusionemque maximam inquirentibus veritatem reliquerunt. Nobis autem qui sacramentum religionis accepimus cum sit veritas revelata diuinitus omnes utriusque sexus sine ulla discrimine ad celeste pabulum conuocamus. Hec ille. Sed statim increduli nos aggrediuntur obiciendo quod sancti qui scripserunt confinxerunt mendaciter a deo accepisse que tradunt. O perniciosa et detestanda opinio que res felle facile potest. si consideremus quanto amore prophete et amici dei veritatem complexi sunt. Inquit Lactantius libro primo diuinarum institutionum. Voluntas fingendi ac mendicandi eorum est qui opes appetunt qui lucra desiderant. que res procul a sanctis viris fuit. Ipsi vero seuerissima passi sunt tormenta et cruciatus pro defensione veritatis quam docebant. Unde Hieronymus in epistola ad Dammachum

et Oceanū ait. An putam⁹ fra-
 tres quia iocando predicent ti-
 dendo loquantur apostoli. xps
 iudicium infantiliter cominet.
 Sed iocatio non sunt ubi supplicia
 intercedunt. Si iocando passi
 sunt credantur iocando locuti.
Isaías terra secatur. **D**aniel
 leonibus deputatur. **P**aul⁹ trū-
 ratur gladio. et **P**etrus domini
 exemplo in cruce suspenditur
 et hoc totum ut nos a peccatis
 sua doctrina reuocent. Non ē
 igitur fictio aut mendacium quod
 de uita futura proclamatur quod
 de inferni penis precomizatur.
 et quod predicatur de ipsius dei p-
 fectionibus admirandis

De profundo sensu scripture
 sancte quo omne humanum in
 genu sup atur

Tertio apparet excellen-
 tia et sublimitas scrip-
 ture sancte ex eius pro-
 funditate. In ipsa quidem non solum
 uoces significant. uerū eti-
 am res p uoces significant. **F**ac-
 tio sicut **T**homa prima parte. q.
 prima uetulo. x. quia auctor
 scripture est deus in cuius pote-
 state est quod non solum uoces ad
 significandum accommodet. sed
 etiam res ipsas. **N**on ergo pri-
 ma significatio qua uoces signi-
 ficant res pertinet ad primū sen-
 sū. qui scilicet est hystoricus uel lit-

teralis. **N**on autem significatio
 qua res significant per uoces ite-
 rum res alias significant dicitur
 sensus spiritualis. hic autem tri-
 faciam diuiditur. **D**icit enim di-
 cit aplos. **L**ex uetus figura ē no-
 ue legis. et ipsa noua lex ut di-
 cit **O**romisius libro de ecclesia-
 stica **H**ierarchia est figura futu-
 re glorie. **I**n noua etiam lege ea
 que in capite gesta sunt. sunt
 signa eorum que nos agere de-
 bemus. **S**ecundum ergo quod ea que
 sunt uetus testamenti signifi-
 cant ea que sunt noue legis est
 sensus allegoricus. **A**llegoria
 enim idem est quod aliena du-
 ctio ab alle quod est alienum.
 et goges ductio. **S**icut uero quod ea
 que in christo facta. uel in hijs
 que christum significant. sunt
 signa eorum que nos agere de-
 bemus. est sermo tropologicus
 id est conuersus ad mores. prout
 uero significant ea que sunt in eter-
 na gloria. est sensus **A**nagogi-
 cus. **A**nagogia. i. sursum ductio
 ab anas quod est sursum et go-
 ges ductio. **E**st itaque scriptura
 sacra in sensu litterali plana et
 facilis. **I**n sensu uero spirituali
 omne deuinat et superat huma-
 num ingenium. **H**inc **A**ug. libro
 ij. super **G**en. ait. **M**aior ē hu-
 ius scripture auctoritas quam om-
 nis humani ingenij perspicaci-
 tas. et idem in epistola ad **V**o-
 lufianum dicit. **T**anta est enim

chūstianāz p̄funditas sc̄a cum
 q̄ in eis quotidie p̄ficere si eas
 solas ab ineunte puericia vsq̄
 ad d̄cep̄tā senectutē maximo
 oīo summo studio meliore ige-
 mio conare addiscere. nō q̄ in
 eis que ad salutem sunt neces-
 saria tāta pueniat difficultate
 sed cum fidem ibi quisq̄ tenuerit
 sine qua pie recteq̄ nō uiu-
 tur. tam multa tāq̄ multiplicū
 misterioz ombra culis opaca i-
 telligenda p̄ficiētib⁹ restāt vt
 amosissimis ac ualissimis flagra-
 tissimisq̄ suauitate discendi cō-
 tingat qd̄ eadē scriptura in quo-
 dam loco cōmemorat. cum d̄hū
 mauerit homo tūc incipiet. **Hec**
ille. et Hebr. sup̄ illo verbo ps̄.
 adipe frumenti sariat te. **P̄m.**
 guāssim⁹ ē sermo diuin⁹. quē
 quid vis ex sermōe diuino na-
 scit̄. et gr̄ḡ. ij. morab. c. i. **O**m-
 nem sapienciā atq̄ doctrinā sa-
 cra scriptura trāscendit que v̄a
 predicat ad celestem vitā inuis-
 tat a terrenis desiderijs cor legē-
 tis reuocat dicit̄ obscurioribus
 fortes exercet puuk̄ humili ser-
 mone blandit̄. **Nec** sic clausa ē
 vt pauesci debeat. nec sic patet
 vt vilescat sed vsu fastidiū tol-
 lit et tanto plus diligitur quan-
 to amplius meditatur. **Q**uan-
 te autem sit p̄funditatis. scrip-
 tura sacra apparet ex tot libris
 sermonib⁹ omel̄ijs expositiōni-
 busq̄ p̄ne innumeris. in quib⁹

bus doctores tā greci q̄ latini to-
 tis viab⁹ defudarūt. **E**t om̄issis
 alijs inspidam⁹ q̄t̄ q̄ta volumi-
 na edidit **O**rigenes et post
 illum **Aug.** de quib⁹ ita inquit
P̄fidorus li. vi. ethi. **O**rigenes
 oīns tam grecos q̄ latinos opa-
 rū suoz magnitudine superauit
Dem̄q̄ **Hebr.** sex millia libroz
 eius se legisse fatē. **H**oz tamē
 ommū studia uicit **Aug.** qui tā-
 ta scripsit vt dieb⁹ ac noctibus
 nec legē quisq̄ sufficiat libros
 illius. **P**osterior scripturē alati-
 dinem cōp̄tendere ualemus si
 reuocemus ad mentē miracula
 que ueraciter p̄clamātur de int̄-
 pretatione facta tempe **P**tolo-
 mei. **H**ic vt dicit **Isidorus** xiiij
 li. de origine rerum fuit p̄tissi-
 mus ommū litterarum discipu-
 lusq̄ **P**trabonis p̄hi qui biblio-
 thecam fecit in qua h̄c uoluit li-
 bros legis iudeozū qui ad sacra
 scripturaz p̄tinēt. **P**t̄ em̄ tradit
P̄fidorus li. vi. ethi. tēporibus
 eius alexandrie. vij. millia li-
 broz inuēta sunt. **A**ssertit au-
 tem eusebius in hystoria ecclē-
 siastica q̄ **Thyropopus** hysto-
 ricus temptauit scripturā sacra
 de hebreo in grecum transferre ⁊
 dei iudicio p̄t. xxx. dies in amē-
 tiā est uersus. **Thyrodod** ⁊ etiam
 ob eādē cāz creatus ē. **D**eoz p̄mi-
 tētes sanati sūt ob quod misit
Ptolomeus p̄ interpretibus ad
Heleazariū p̄ntificem iudeozū

Et de hoc sic loquitur **Aug⁹** li. xvij. de ciu. dei. c. xliij. post **Alexandri** macedonis qui etiam magnus cognominatus est mirabilissima minimeque diuturna potentiam qua asia vniuersam primo pene totum orbem partim vi et armis. partim terrore subegerat quam inter cetera orientis regna etiam iudeam ingressus obanuit eo motuo milites illius cum regnum illud amplissimum non solum possessuri verum etiam bellis omnia vastatura dimisissent **Ptolomeos** reges hinc cepit egiptus horum primus **lagi** filius multos ex iudea captiuos transtulit in egiptum. huic succedens alius **Ptolomeus** qui est appellatus **Philadelphus** omnes quos ille captiuos adduxerat liberos redire permisit. Insuper et dona regia in templum domini misit. petiuitque ab eleazaro tunc pontifice dari sibi scripturas quas profecto audierat fama predicante diuinas. Ideo illas habere cupiebat in bibliotheca quam nobilissimam fecerat. Has cum idem pontifex eidem misisset hebreas. post et ille interpretes postularunt et dati sunt ei. lxxij. de singulis duodecim tribubus homines utriusque lingue doctissimi. grece scilicet et hebrece quorum interpretatio ut septuaginta vocetur optinuit consuetudo **Traditur** sane tam stupendum planeque diuinum in eorum verbis

fuisse consensum ut cum ad hoc opus separatim singuli sederent ita enim placuit **Ptolomeo** eorum cum fidem explorare nec in uno verbo quod tantumdem significaret nec in verborum ordine aliter ab altero discreparet. Sed quod omnes scripserant unum erat. quoniam res uera spiritus vniuersus erat in omnibus **Hec Aug⁹**. Ad plenus tamen intelligenda illius verba sciendum quod ut **Iustinus** refert post mortem **Alexandri** factus est primus rex egipti **Ptolomeus** qui regnavit annis. xl. tam clare ut omnes regnantes ab eo postea dicerentur **Ptolomei**. **Hic** secundum **Siccardum** suo libro de temporibus in die sabbati ascendit iherusalem simulans velle sacrificare deo sciens iudeos tali die abstinere ab armis. Itaque cepit **Iherusalem** Successor vero eius fuit **Piladelphus** qui regnavit annis. xxxvij. et fuit studiosissimus et hoc dicit **Aug⁹**. quod construi fecit copiosissimam bibliothecam. Notandum insuper secundum **Plidorum** libro. vi. ethimologia quod bibliotheca dicitur a bibliotheca grece quod est librorum et theca repositio. Bibliothecam autem veteris testamenti **Esdras** scriba post in censam legem a chaldeis dum iudei regressi fuissent in **Iherusalem** diuino affatus spiritu reparavit cunctaque legis ac prophetarum volumina que

fuerunt a gentib⁹ corrupta cor
 rex. t. Apud grecos bibliotheca
 p̄m⁹ instruxit Pisistratus ty
 rannus atheniensium quā de
 incept ab atheniensib⁹ audā
 Xerxes incensis athenis euex
 it in Persas. Longoq; post tē
 pore Seleucus Nichanor tur
 sus in greciam retulit. Dehinc
 magnus Alexander et successo
 res eorum instruendis omniū
 librorum copijs animū intende
 re maxime Ptolomeus Phila
delphus. Rome p̄m⁹ librorū
 copiam aduerit Emili⁹ Paul⁹
Perse rege macedonū deuicto.
 deinde Lucullus epontica preda
 Post hoc cesar dedit Marco
varroni negociū maxime bib
 liothece cōstruēde. de hys satis
 Ad scripturā sanctā iam sermo
 vertendus est. que profundita
 te sua tot pitissimoz vitorū vt
 dictū est exercitauit ingema

De utilitate legendi aut au
diendi scripturā sacram

Quarto cognoscere pote
 rim⁹ excellēciam et sū
 limitatez scripture san
 ctę ex eius utilitate. pdest qui
 dem et nō parum illam deuote
 legentibus et audientib⁹. vnde
 et Paul⁹. ij. thi. iij. c. dicit Om
 nis scriptura diuinitus inspira
 ta vtilis est ad docendū ad ar
 guendum ad corrigendum ad

erudiendum in iusticia vt p̄fe
 ctus sit homo dei ad omne op⁹
 bonum instruat⁹. hec p̄ccōtib⁹
 p̄ penitentiā salutis fiduciā pre
 stat. hec iustos p̄seuerare sua
 det in via domini. hec vicia dete
 statur virtute s̄q; extollit. hec sū
 mū bonum desiderandū p̄dicat
 hec infernum fugiendum hōta
 tur. hec dei mandata seruanda
 monz. hec blanditur humilib⁹
 cominatur impenitentib⁹. et re
 ctę viuētib⁹ aut post p̄ccata
 ad deum redeuntibus vitā polli
 cetur eternāz. hanc quī valent
 legant delectabiliter. quī vero
 legere nō p̄nt negocijs familia
 ribus impediti audiant illam
 benedicentes p̄cipue p̄dicatoēs
 quib⁹ cura p̄uigil eē debet scrip
 turas ipsas principaliter predi
 care. Venite ergo o p̄p̄bi et au
 dite disciplinaz sacrarum l̄t̄az.
 quā vt dicit xxxviij. di. decreto
 tū. c. Dicit. Sicut stellas celi
 nō extinguūt nox ita mentes fi
 delium inherentes firmitamento
 sacre scripture nō obscurat mū
 dana iniquitas. Dicitū fit de sū
 limitate sacre scripture q̄ fons
 est irriguus refoallans et sad
 ans omnē aiāz iusticiā et verita
 tem fidentem

De multiplici euangelio et q̄
liter scriptura tota nos excitat
vt timeamus deum

Capitulū secundū

Existimo tē gratā facere
si i hoc secūdo misterio
aperuerō euāgelij verita
tē ex eo q̄ q̄si pplex⁹ ē multorū
anim⁹ qui intelligere ambiunt
q̄d in verbis Iohis nōme euā
gelij et̄m importet. Sunt ⁊ ad
huc pleriq; p̄dicatōrib⁹ insulā
tes dū euāgelicū textū p̄dicare
omittūt q̄si transgressores exi
stāt p̄cepti d̄m̄i **Mar. vi. vbi**
d̄. Cūtes in mūdū vniūsu p̄di
cate euāgelij omi creature Qua
re ad hmōi pplexitatē amouen
dā in hac pte de multiplicitate
euāgelij erit disceptandū vt sic
vniūscuiusq; anim⁹ quiescat i
cognitōe euāgelice veritatis ne
q; d̄ cetero p̄dicatōrib⁹ det̄ha
q̄ vt dictū ē euāgelicā l̄rām non
semp sequūt. **Quadruplex ḡ**
euāgelij d̄stinguem⁹

Primū ē euāgelij approbatū
Secūdū euāgelij dubitatū.
Tercū euāgelij reuelatum
Quartū euāgelij inf̄ratū

De euāgelio q̄d scripserūt q̄
tuor euangeliste

Primū est euāgelij ap
pbatū illud sc̄z q̄d scrip
serūt q̄tuor euāgeliste.
Vt em̄ h̄c̄ ex dictis **Ihero. in p**
logo in Mat̄. et Psido. vi. li.
ethi. Prim⁹ q̄ scripsit euāge
lij fuit mat̄. ano sc̄z xp̄i. xliij
nā volēs ex iudea recedē q̄ sic di

cta ē ex tribu iuda postq̄ intra
uerūt terrā p̄missiōis. nā ātra
dicebat terra chanaā eo q̄ post
diluuū habitauerūt ibi filij chā
Sc̄psit ḡ euāgelij l̄rās hebray
is vt sic remaneret ap̄d iudeos
credētes memoria eorū q̄ docue
rat Vbi apparz q̄ta sit vis l̄rāz
Ideo dicit Psido. li. i. ethi. Vbi
l̄rāz reptus ē p̄pter memoriā
reū. Nam ne obliuōe fugiant
litteris alligant̄. In tāta em̄
rerum varietate nec disci audie
do poterant omnia nec mem̄ oī
ter retineri. Et addit ipse Psid.
dorus. q̄ littere sunt indices re
rum signa verborum. quib⁹ tan
tavis est vt dicta nobis absen
tium sine voce loquant̄. Hebreo
rum l̄rās Moyses. Syrorum ⁊
Chaldeorū Abraham reperit.
Ideo cum litteris numero et so
no cōcordant solis caracteribus
discrepant. Egip̄corū l̄rās His
regina Machi filia a grecia veni
ens in egiptum reperit et egip
cijis tradidit. Grecaz litterarūz
v̄sū primū fenices inuenerūt de
quibus ait Lucan⁹. Fenices p̄
m̄ fame si creditur ausi Mar
suram rudib⁹ vocem signare fi
guris. Cadm⁹ Agenoris filius
grecas l̄rās ex femce. xvij. at tu
lit in greciam. Ispomides tro
ano bello tres adiecit. post quē
Symonides miles tres alias
addidit. Latinas litteras Car
mentis Rimp̄ha p̄ma Italis

tradidit. carmentis aut dicta.
 quia carminibus futura canebat.
 hec ppriocata Nicostreta.
 Cartax vero vsus ut **Phid.**
 dicit. vi. li. ethi. In mēphi egie
 pti ciuitate inuentus ē. an enim
 scribebant vel in tabulis mar
 moreis et latericijs Apud gēti
 les vero **Frīgus Dares.** de Gre
 cis et **Troyanis** hystoriā edi
 dit quā in folijs palmarum ab
 eo cōscriptā eē ferunt. Rede
 undū iam est ad efficacā lītrū
 sine quib⁹ multa et quidē neces
 saria obliterata eēnt. Quap
 ter **Iohes** solobriēsis in prologo
 policatoris ait. **Exempla** ma
 iorū que sūt inātamēta et fomē
 ta virtutis nullū oīno erigerēt
 aut seruāret nisi pia solitudo
 scriptorū ⁊ triūphatrix in hercie
 diligētia eadē aliquid ad po
 steros trās misisset. et itē idē
Quis alexandros sciret aut ce
 sares. quis **stoycos** aut **pipate**
ricos imitaretur nisi eos insigni
 rent monimēta scriptorū quis
 aploz aut **pphetarū** amplexan
 da imitaret vestigia nisi eos po
 steriorū diuine līe cōsecrassent
 hec ibi. **Mat.** ergo ut dicit **Ni**
cola de lyra interpretatur datus
 q̄ inter euāgelistas p̄mo dat⁹
 est a deo ad scribendū euāgelū
 Secūd⁹ scripsit euāgelū mar
 cus anno sequēta eloquio gre
 co s̄m **Phido.** in ytalīa secutus
 petū ut discipulus. **Terc⁹** **Iu**

cas grea s̄imonis eūditissim⁹
 s̄m **Phidoz** ⁊ **Ihero.** in greciam
 in achayē ptib⁹ scripsit euāge
 liū sub **Theophilo** ep̄o. **Quar**
tus et **vlam⁹** **Iohes** scripsit euā
 gelū in asia quā fuit in scribēdo
 vltim⁹. ut inquit **Ihero.** in pro
 logo in **Ioh.** ex eo q̄ erat virgo
 et iuuenis quare ut verecūdus
 se ingerere nolūt quousq̄ ab
 ep̄is asie rogāret et ab hereticis
 exātaretur. **Red** hic tria dubia
 sūt apienda. **Primū** quare non
 vn⁹ scripsit euāgelū. **Secūdū**
 quare x̄ps benedict⁹ nō scripsit
 quicq̄ posteris relegendū **Ter**
cū vtrum p̄dicacō veteris test a
 mēti repugnet p̄dicacōi euan
 gelij. **Ad** primā respōdet que
 dā glō. q̄ euāgeliste sūt testes
 d̄m. et hoc nō p̄pter indigēciā
 claritatis diuine sed infirmita
 tis humāe q̄ firm⁹ et cert⁹ cre
 dit plurib⁹ q̄ vni. in ore em̄ du
 orū vel triū testiū stat om̄e ve
 bū ut dicit **Mat. xvij. c. ⁊ ij.**
q. iij. c. i. et. ij. ad **cor. xij. c.** et
Deut. xix. c. ⁊ xlviij. di. c. **Qm̄**
et. ij. q. iij. c. p̄pue. et ex de tes
 tib⁹. c. **Licet.** et extra de testi.
 c. **Relatū.** et ideo disposuit di
 uina sapiā vt plures eēnt euan
 geliste. quā si oīno diūsa dicerēt
 fidē nō firmāret. ad hoc em̄ vt
 testimonū sit solidū necē ē tes
 tes cōcordare **Si** vero oīno idē
 dicerēt iā totū vnū est ⁊ sup
 fluū vt g⁹ certū est testimonū

et nihil contineret superfluum dis-
posuit spūssand⁹. vt aliqua sin-
gulariter narrarent aliqua com-
mūter nulla tamē discorditer.
Ideo dicit **Aug⁹** de cōsensu euā-
gelistarū q̄ non omnes euan-
geliste idem dixerunt. **P**ed vbi
concurrunt in idem narranduz
non discordant. **A**d secundū
dubū respondere possumus ex
dictis s̄cti thome. **ij. pte. q̄. xliij.**
q̄ xp̄us benedictus non scripsit
quia non fuisset cōueniens dig-
nitati sue ita scribere sicut expe-
diebat cōmuni vtilitati eorum
quibus doctrīna sua erat tradē-
da. **S**i vero scripsisset s̄m altitudi-
dinē dignitatis sue nullus fuisset
capax misterior. et sic scrip-
tura illa fuisset frustra. **A**d ter-
tium dubū iam immōrandū ē
propter nōnullos qui palatum
infectū habentes me mordent
quia in hoc opere hystorias ve-
teris testamenti predicādas cō-
scripsi. **V**idetur forte ipsis vet⁹
testamentū abiciendum. sed ca-
ueant ne seueriam sint. de quī-
bus **Philo. dicit. viij. lib. ethi.**
q̄ fuerunt quīdā heretici sic no-
minati a seuerio heresiarcha nō
recipientes vetus testamentum
et resurrectiōem. **D**icim⁹ ergo
q̄ quicūq̄ predicat ea que con-
tinētur in euāgelio p̄dicat euā-
gelium. **P**ed qui p̄dicat vetus te-
stamentū predicat ea que conti-

nētur in euāgelio. ergo p̄di-
cat euāgelium. **M**atth⁹ nam
q̄ p̄mo. c. genealogiam christi
explicat nominans patres ⁊ re-
ges veteris testamenti. et in **ij.**
ca. inducit auctoritatē **Psal. vij.**
Ecce virgo concipiet. et in eo. c.
allegat dictū **Miche. v. c.** et
tu bethleem ⁊c. et eo. c. dictum
Psal. Ex egipto vocaui filiū me-
um. et. ij. c. dictum Psal. xl. c.
Pox clamantis in deserto dicit
gite viā dño. et. **iiij. c. dictū Deu-**
tronomij. vi. **N**on temptab do-
minū deū tuum. et. **xij. c. exem-**
plum Ione qui fuit in ventre ce-
ti. et. **xv. c. textū Psal. Popul⁹**
hic labijs me honorat cor autē
eorum longe est a me. et **xvij.**
ca. a p̄pationē exprimit **Moyse**
⁊ **Helie. et. xix. c. Christ⁹** docet
p̄cepta decalogi que ponuntur
exodi. **xx. c. ⁊ xxij. allegatur au-**
toritas dauid. Dixit dñs dño
meo sede a dext̄s meis. et. **xxvi**
auctas **Zach. p̄phe. Pr̄cipitū est**
p̄cūciam pastorem ⁊c. et **Lu. ij.**
dicitur **Impleti sunt dies pur-**
gationis marie s̄m legem moy-
si. eodem capitulo circumcūsus
est puer. et **deimosexto capitu-**
lo. dixit christus verba abra-
ham Habent Moyse ⁊ p̄p-
phetas audiant illos. et vlti-
mo capitulo. Oportet impleti
omnia que scripta sunt in lege
Moyse ⁊ prophetis et psalmis

de me utiq; hec et similia ex ve-
teri tēstamēto sūpta in euange-
lijs cōtinētur. q̄re quā ea q̄ sunt
veteris legis ad xp̄z ordinata p̄
dicat euangelium utiq; non ob-
mittit

De euāgelij apocriſis quib⁹
nō adhibet̄ plena fides

Secūdum est euāgelium
dubitatum ut Nicodemus
Iacobi et aliorū que in-
ter apocriſa cōputant̄. xv. dis.
c. Dacta romana ecclia. fm̄ Psi-
dox li. vi. ethi. Apocriſa dicta
id est secreta q̄ in dubium veniūt
in hijs apocriſis et si inueniat̄
aliqua veritas. tamen p̄pter mē-
ta falsa nulla est eis canonica
auctoritas que recte a prudenti-
bus iudicant̄ nō eē credēda q̄-
bus ascribūtur. Nā multa et s̄b
nomimb⁹ p̄phetarū ⁊ recentiora
sub nomimb⁹ ap̄torū ab hereti-
cis p̄ferūtur. que omnia sub noīe
apocriſorū auctoritate canonica
diligenti examinaōe remota sūt
hec Psidorus

De euāgelio beati pauli ap̄ti

Quod est euāgelium re-
uelatum de quo ap̄t̄s ad
Gal. i. Notū vobis fa-
ctio euāgelium qd̄ euāgelizatum ē
a me q̄ nō est fm̄ hominē neq;
eīn ego ab homine accepi illud

neq; didici s̄ p̄ reuelacōz ihu xp̄i

De euāgelio large sūpto qd̄
est tota scriptura sancta

Quartū est euāgelium
interpretatum Tota siquī-
dem scriptura sacra lar-
ge euāgelium dici potest. fm̄ Psi.
euāgelium interpretat̄ bonā amū-
ciacō. Grece eu bonū angelium
annūciatio dicit̄. Hoc est illud
euāgelium eternū scriptura sc̄z
sacra bene annūcians nob̄ eter-
nam veritatem dei nobis tem-
poraliter reuelatam. Ideo dicit̄
Alexo. i. q. i. c. Marcion. Marc-
cion et Basilides et ceterē hereti-
corū secte nō habent dei euāge-
lium. q̄ nō habent sp̄m sanctū
sine quo humanum sit euāge-
lium qd̄ docetur. Nec putem⁹
in verbis scripturarum eē euā-
gelium sed in sensu nō in sup-
ficie sed in radice nō in sermo-
nū folijs sed in medulla racōis
hec ille Que verba contra illos
dicta sunt qui litteram tantum
quatuor euāgeliorū nomi-
ne euāgelij volunt intelligi.
Nos vero omnem scripturaz dei
ultra quatuor euāgelia ut p̄-
diximus euāgelium appella-
mus. hec ergo est que bene o-
mibus annūciat ut deum time-
ant. Exātent̄ iam omēs populi
omēs gētes omēs utriusq; sex-
us et audiāt qd̄ vndiq; scripta

canit certe a principio usque ad
finem **T**imete deum **T**imete de
um **T**imete deum hoc dicit in
Leuitico c. xxv. **U**nusquisque ti
meat deum suum. et de hoc scribi
tur **Deuteronomij** iij. dixit de
us ad moysen. **C**ongrega ad me
populum ut audiat sermones
meos et discat timere me omni
tempore. et **Deuteronomij** sexto
Dominum deum tuum timebis
et ipsi seruius. et **Iosue** vicesimo
tercio **T**imete deum et seruite
ei corde perfecto. et primi **Regu**
ij. **T**imete deum et seruite ei
in veritate. et psalmo secundo **S**er
uite domino in timore. et psal
mo tricesimo tercio. **T**imete do
minum omnes sancti eius. et
psalmo centesimo vndeimo **B**e
atus vir qui timet dominum. et **T**ho
bie octauo **M**ulta bona habebi
mus si timuerimus deum. et **Ju**
dith decimo sexto **Q**ui timet te
magnum erunt apud te per omnia
et eterna. **T**imeti deum bene erit in
extremis in die defensionis sue
benedicet. et. ij. c. **F**ili accedens
ad seruitutem dei sta in iusticia
et in timore. et. x. c. **G**loria diui
ti honoratorum et pauperum timor
dei. et decimo nono. c. **D**a locuz
timori altissimi quia omnis sa
pientia timor domini. et. xxij. nihil
melius quam timor domini. et. xxv. **B**e
atus vir cui datum est habere ti
morem domini. et puerbionum tercio
Time deum et recede a malo. et

xxij. **T**imor domini fons vite ut de
clinat a ruina mortis. et. xxij. c.
Esto in timore domini tota die quia
habebis spem in nouissimo. et
eterna. octauo **E**go cognoui et erit
bonum timentibus deum. et **M**a
lachie primo **S**i ego dominus ubi ti
mor meus. et **Ree**. v. **Q**uare non a
bulatis in timore domini. et mi
chee sexto **N**alus est timetibus
nomen tuum. et. ij. corinth. v. **P**a
entes timore domini hominibus sua
demus. et **Luce** secundo. **E**t mi
sericordia eius a progeme in p
gemes timentibus eum. **H**ec est to
nans illa vox omnis diuine scri
pture de qua **Iob**. dicit quod omni
bus populis alte sonanda est
Timete deum **Q**ui quare timen
dus sit in sequentibus ostende
mus

Quod rationabile est timere deum

Capitulum tercium

Sunt plerumque qui de timore
dei audientes loqui
non solum non formidant
et pauent. quinimo in deum hant
que dicuntur **A**nt enim clementer
est deum et natura misericordem
a quo nullum malum puenire pot
et ut docet **A**risto. ij. rethorice **N**il
la timemus ex quibus nobis ma
la proueniunt sed non aduertunt
theologorum sententiam et pre
apue sancti **T**home secunda

Secūde q. xix. **Q** malū pene et si sit malū s̄m quā inq̄ntū scz ledit eos quibus inferē. verūta men est bonum simpliciter inq̄ tū puenit ex ordine diuine iusticie. **S**a ppterot intelligant omnes quare timēdus deus est a quo pueniūt mala pene. in hoc capitulo de racōe diuini timoris eūmus tractatū. quia **J**ohes subdit qm̄ venit hora iudicij eius. **S**ūt quatuor in deo iudicē et peccatorum vltore ppter que merito timēdū debet.

- Prīmū est noticiā
- Secundum displicēnda
- Tercium potēciā
- Quartum iusticiā

Q deus benedictus cognoscit omnia peccata tā secreta q̄ publica. **P**rima racō

Primū qd̄ est in deo q̄c timēdū debet est noticiā Ipse vtiq̄ omnia nra mala nō solum publica et manifesta sed etiam occulta et in corde latentia noscīt scrūtaturq̄ intima omnia et penetralia cordiū **P**robat hęc veritas auctoritatibus omnis scripture diuine et humane. **A**it em̄ **J**ob. xlii. c. **S**āo dñe q̄ omnia potes et nulla te latet cogitatio. et **S**apiēs puerb. v. **R**espiciat dñs vias hominis et omnes gressus illius cōsiderat. et eccl̄. vii. **N**on te iustificēs añ deū. q̄a agnitor cordis ipse est. et. xv. c. **N**on dicas a

deo abscondam et quis mei memorabitur omne cor intelligit a deo. et. xxxix. c. **N**on est quicq̄ absconditum ab oculis eius **E**t psal. xix. **D**ominus scit cogitationes hominū. et. i. R. xv. **H**omovidet ea que patent. deus autem intuetur cor. et p̄mo **P**aralipomenon. c. penul. **O**mnia corda scrutatur dominus et vniuersas inuēdum cogitationes intelligit. et **D**anielis. xix. c. **D**eus eterne qui absconditorum omnium es cognitor et qui nosti omnia ante q̄ fiāt. et **P**aulus ad heb. iij. c. **O**mnia sunt nuda et apta oculis eius. et **J**o hānis. i. canonica. iij. c. **N**āscior est deus corde nostro et nouit omnia. et in decretis. di. xxxij. c. erubescant. **D**ecretorum cognitor et iudex est deus. et. ij. q. i. c. **D**eus omnipotens. et. ij. q. v. c. **C**onsulūsti. **D**eus sol⁹ nouit corda filiorum hominum **A**d idem factū qd̄ scribitur. ij. q. i. c. **S**acerdotibus. et. xxij. q̄ scione prima. capitulo. **N**ō nobis. et. xvij. q̄ scione. ij. capitulo **P**ermāosam. et. xxij. q. v. capitulo **P**rodest. et. xxij. q. v. prima capitulo. **O**di. et. xxvi. q̄ scione quinta capitulo **N**ec mirum. et. xxvi. q. vi. c. **A**gnouimus. et. xxxij. q. i. c. **A**pud. et de pe. di. i. c. **Q**uem perit et extra de offi. dele. c. **N**ouit. et de **S**ymonia. capi. **T**ua. nos

Et **Ihero.** ad **Demetriadem** vir-
ginem. **Omnium** operum et cogita-
tionum tuarum speculatorez tuum cre-
de deum. Et **Dextus** pythagoricus
in sententijs. **Cogitatio** hominis
deum non latet. et ideo cogitatio
tua pura sit ab omni malo. et se-
neca ad **Luallum**. **Quid** prodest
aliquid ab homine esse secretum
nihil deo clausum est. **Ipse** cogi-
tationibus nostris interuenit. sic
interuenit dico ut nunquam aliquis in-
de discedat. et **Quintus** in. iij.
methamorphoseos **Aspiciunt** ocu-
lis superi mortalia iustis. **Ped**
contra ista obijatur multipliciter
Primo quod deus non cognoscit aliquid
intelligit aliud a se. ergo non co-
gnoscit nostra peccata. ut enim
dicit **Arist.** xi. metha. **Intelligi-**
bile est perfectio intellectus. **Si**
igitur deus intelligeret aliud a
se intellectus eius proficeret ab
alio. et sic aliquid esset nobilior ip-
so quod est falsum. **Secundo** argui-
tur secundum **Anselmum**. **Omne** quod est
melius circa deum est ponendum sed
quodam melius est nescire quam scire
sicut dicit **Aug.** in eucharistia. **g.**
necesse est ponere quod de illa non
sciat. sed illa sunt peccata ergo deus
nescit nostra peccata. **Tercio**
dicit deus est omnium sciens ita
deus est omnipotens sed deus non
potest mala. ergo neque scit ma-
la. **Quarto** arguitur quod **Abacuc**
secundo dicit. **Claudi** sunt oculi tui
domine ne videant malum. **Ad** pri-

imum respondet **Boetius** in primo
di. xxix. quod cognoscere aliud a se
est dupliciter. aut per aliud a se
cognoscere. aut per se. **Quia** agno-
scens cognoscit aliud per aliud
tunc verum est quod perfectionem ha-
bet aliunde et tunc eius intellectus
est in potentia et recipit aliunde per
fectionem et ideo additionem et
transmutationem et hoc omni-
no est impossibile circa deum.
quia ut inquit **Commentator**
super duodecimo methaphisice
intelligere dei est sua substantia
Patet. quia sua substantia est
sua actio. **Patet** etiam quia est
actus purus et simplex. **Et** ibi-
dem **commentator** dicit quod intel-
lectus in deo intellectio et intel-
lectum idem sunt. **deus** ergo illa
que sunt extra se non per aliud sed
per suam essentiam intelligit quod
illa suum intellectum non possunt
perficere mouere ac in se-
ipsis terminare et ideo intelle-
ctus diuinus cognoscendo vi-
silia non vilescit. **Propterea** di-
cit **Pyromisus** libro de di. no.
Materia deus cognoscit im-
materialiter diuisibilia indiuisi-
biliter et multa vnitue. **Ratio**
quia deus immaterialis est et
simplex et vnus. unde qualis
est ipse talis est eius cognitio.
Ex quibus omnibus sequitur
secundum **Thomam** prima parte quaestio-
ne decimaquarta. articulo
quinto in responsione ad secundum

argumentū q̄ nihil est p̄fectio
 diuini intellectus nisi ipsa eēn
 tia dei. Ad secundū obiectū
 respōdet Bo. q̄ aliquād dī me
 lius dupliciter sc̄z simpliciter ⁊
 s̄m statū. Dico ergo q̄ scire ō
 mnia simpliciter melius est ⁊ no
 bilius. sed hominī corrupto q̄
 accipit occasione peccandi ex co
 gnitōe meli⁹ ē q̄dā nescire. ideo
 nō sequitur q̄ sit deo attribue
 dum. Ad terciū dicit Bo. q̄
 nō est simile de potenda et sciē
 tia q̄ reditudo manēs reditudo
 est rāō cognoscendi malū. sed
 reditudo nō est causa mali nisi
 declinando a reditudine in defi
 ciendo. ideo scire mala est de p̄
 fectione sciētiē. sed posse mala
 nō est de p̄fectione potētiē. Ad
 quartū dicit Bo. q̄ in deo ē du
 plex cognitō. vna approbatiōis
 alia simpliciā noticiē. Cognitō
 approbatiōis notat cōplacētiā
 volūtatis ⁊ hac nō cognoscit de
 us ōmnia. ⁊ sic nec mala nec ma
 los. sed tantum bona ⁊ bonos
 ⁊ sic dicunt auctoritates. Est a
 lia cognitō simpliciā noticiē. ⁊
 hac q̄ habet rāōnē cognoscen
 di a veritate que est lux summa
 cui nihil potest occultari nec eti
 am tenebre obscurabuntur ab
 ipso. ideo cognoscit omnia ma
 gna ⁊ pua bona ⁊ mala

Q̄ peccata displicent deo cō
tra illos qui dicunt q̄ deus de

peccatis nostris nō curat

Secundū qd̄ est in deo q̄
 re timeū debet ē displicē
 centiā. displicēt sibi pec
 cata p̄pter que peccatores abho
 minatur ⁊ odit. Unde Dauid
 in psal. Odisti omnes obseruā
tēs vanitates. et ecā. v. Alas
imus odio habet peccatores. et
cap. xiiij. Diliter sūt odio deo
impius ⁊ impietas eius. ⁊ Au
gustin⁹ li. de pe. ⁊ de pe. di. iij.
ca. Sunt plures. Dico dñm im
mīcum omni cūminoso. ⁊ ideo
li. xij. de ciuitate dei ca. iij. Dicū
tur in sc̄pturis inimici dei oēs
qui nō naturā sed vicij⁹ ei⁹ ad
uersantur imperi⁹. Cur deus
odit dyabolum nisi p̄pter pec
catum. vtiq̄ nec Petū diligēt
si cūminosus est. In tantū nam
q̄ peccatum est ei exosum q̄ si
lium suum crucifigi voluit vt cū
illo peccatum crucifigeretur. In
quit Augustinus super epistos
lam ad Colocenses. Innocens
ocāditur peccatum crucifigitur
Am̄ maduerte o peccatrix am̄
ma ⁊ considera dei filium in cru
ce pendente m̄uoribus ⁊ pla
gis plenum ⁊ pie ipsum inter
roga. O delicatissime inuenis
O fili dei alassimi cur ista pate
tis cur tanto dolore concuteris
⁊ respondebit tibi protinus.
Hec ōmnia patior vt patiam meo
pro peccato humani generis

satisficiam. **H**oc est qd̄ **I**saïas
dixit. liij. **V**ulneratus est ppter
iniquitates n̄as ⁊ attritus est
ppter scelera nostra disciplina
pacis n̄re sup̄ eū cuius liuore sa
nati sumus. **E**t **P**etrus. i. epl̄a
ca. ij. **P**eccata n̄ra ipse ptulit in
corpore suo sup̄ lignū vt peccatis
mortui iusticie viuam⁹ cuius li
uore sanati sum⁹. **Q** quantum
timeret subdit⁹ regis cū certitu
dinalit̄ sciret se in ei⁹ fore odio
ac displicētia. semp̄ pauid⁹ ess̄
ac nimio terrore correptus tacē
tus cogitaret. **Q** quid cōtra me
rex erit factur⁹. **H**eu me displicē
cui sibi. odium in me iecit suum
Quāto magis tu infelix anima
timere debes dū mēte recogitas
q̄ regem regū offendisti. **E**xpa
uesce et cōtremisce q̄ iniquitates
tuas si te nō correxeris puniet.

Quod potētie dei null⁹ resistere
potest. tercia ratio

Tercū qd̄ est in deo q̄re
timendus est p̄tētia
dicitur. **D**ixim⁹ in qua
dragesimali de penitētia in ser
mone de omnipotētia dei qua
liter ipsi dño celoz nulla creatu
ra angelica vel humana resistere
potest. **A**pparebit etiā hoc in se
quentib⁹ cū in p̄ticulari de iudi
cij⁹ eius verba faciemus

Quod iusticia est in deo qua eā

am in presenti sepe numero pu
nit malos

Quartū qd̄ est in deo q̄re
timere omnes illum te
nētur est iusticia d̄ qua
dictum est diffuse in sermoni
bus de iusticia dei in quadrage
simali de penitētia. **N**ūc v̄to id
scire sufficiat q̄ licet in gn̄ali iu
dicio omnia sint mala puniēda
tū frequēci⁹ m̄ta in hoc seculo
puniuntur. vt ostēdatur q̄ de⁹
iustus iudex cōdidit ceruices pec
cator⁹. **N**ecessē ē ergo vt pecca
toribus duris dicam⁹ id ps. **N**i
si cōuerſi fueritis gladiū suum
vibrabit arcum tetendit et pa
rauit illum quia venit hora iudi
cij eius. **I**n quo nos misericordi
ter liberet qui est benedictus in
secula seculoz. Amen

Sermo secundus de diuinis
iudicijs et flagellis que a stultis
p̄ccatorib⁹ nō timētur

Duorū saxis huma
na corda p̄sepe vidē
esse que nullo dei ti
more terrentur neq̄
peccata deponere student infixa
manent in scabibus suis ⁊ deum
celi illis cōminātem cōtemnūt.
Ideo ad exatandas animas
inertes vt ausu temerario depo

atq; magnifici nō detineri qui n
benefaciāt illis. quos beneficijs
iudicauerūt esse indignos. dū
mō beneficētia cedat ad glōris
am benefactoris. **D**icit virtus se
ipsa contenta. **E**cce pater sum
mustam ineffabilia bona contu
lit demonibus. qui tamen vtdi
cetur in sequenti misterio totis
vitijs maiestati sue sese ob
iecerunt neq; per ignorantiam
peccauerūt. **D**e quibus dicit ma
gister in textu. di. ij. li. ij. **Q**uā
tanta luce sapientie prediti fue
rūt q; erat in eis naturalis cog
nitio triplex q; sciebāt q; facti e
rant. et a quo facti erant. et cum
quo scilicet mundo facti erant.
et habebāt aliquaz boni et mali
noticiam intelligentes quid ap
petēdū vel respuendū illis foret.
**Qualiter angeli mali volun
tate propria auerterūt se a deo
et facti sunt ei rebelles.**

Capitulum secundum.

Quā offensioem eueniūt
angelorū hoc secūdo loco
erūt immoranduz quatenus ag
noscentes peccati eorum grauī
tatem intelligamus deum ius
tum illos non immerito sempit
ernis cruciatibus cōdemnasse
Nouit ipse totius conditor crea
ture ex quocumq; malo bonum
eligere vt augustinus dicit in
libro de libero arbitrio. **I**psaq;
decorem in hoc perfecit vniuersi
q; bonis tribuūt eternalia pre

mia malis vtrō numq; finitura
supplicia vt prefatus **A**ug. li. xi
de ci. dei expresse fatetur. **Q**ua
liter ergo demones volūtate su
a in maliciam consenserunt cō
tendemus hic plene differere.
Circa quorum offensionem qua
tuor nobis occurrunt considera
tiones.

Prima dicitur possibilitatis.

Secunda numerositatis.

Tercia qualitatis.

Quarta contrarietatis.

Quā angeli potuerunt peccare
in puris naturalibus constituti
propter libertatem arbitrij.

In hac prima consideratione pe
scutare debemus vtrum angeli
potuerunt peccare. **Q**uibus dā
videtur q; nō. **P**rimo quia erāt
in celo empyreo loco sublimi et
sancto. **Q**uibus respondemus
q; locus non prohibet quin ho
mo in hoc seculo et angelus ante
confirmationem in celo potuerit
peccare. **I**do dicitur di. xl. ca. **N**os. c
Non loca capi. **M**et. ca. **Q**ue
libz **N**on loc⁹ hominē sanctificat
s; homo locū. et ca. **N**on est. **N**ō
fuit filij scōz q; tenēt loca eorū
sed qui exercent opera eorum
Prodo arguūt q; angelus in pu
ris nālīb⁹ peccare nō potuit per
locū a minori quia si in corpori
bus celestibus non p̄t esse ma
lū vt dicit phi. g^o neq; i angel

satisfaciam. **H**oc est qd̄ **I**saïas
dixit. liij. **V**ulneratus est ppter
iniquitates n̄as ⁊ attritus est
ppter scelera nostra disciplina
pacis n̄re sup̄ eū cuius liuore sa
nati sumus. **E**t **P**etrus. i. epl̄a
ca. ij. **P**eccata n̄ra ipse ptulit in
corpore suo sup̄ lignū vt peccatū
mōrtū iusticie viuam⁹ cuius li
uore sanati sum⁹. **Q** quantum
timeret subdit⁹ regis cū certitu
dinalit̄ sciret se in ei⁹ fore odio
ac displicētia. semp̄ pauid⁹ ess̄
ac nimio terrore correptus tacē
tus cogitaret. **Q** quid cōtra me
rex erit factur⁹. **H**eu me displicē
cui sibi. odiū in me iecit suū
Quāto magis tu infelix anima
timere debes dū mēte recogitas
q̄ regem regū offendisti. **E**xpa
uesce et cōtremisce q̄ iniquitates
tuas si te nō correxeris puniet.

Quod potētie dei null⁹ resistere
potest. tercia ratio

Tercū qd̄ est in deo q̄re
timendus est p̄tētia
dicitur. **D**ixim⁹ in qua
dragesimali de penitētia in ser
mone de omnipotētia dei qua
liter ipsi dño celoz nulla creatu
ra angelica vel humana resistere
potest. **A**pparebit etiā hoc in se
quentib⁹ cū in p̄ticulari de iudī
cij⁹ eius verba faciemus

Quod iusticia est in deo qua eā

am in presenti sepe numero pu
nit malos

Quartū qd̄ est in deo q̄re
timere omnes illum te
nētur est iusticia d̄ qua
dicitur est diffuse in sermoni
bus de iusticia dei in quadrage
simali de penitētia. **N**ūc v̄to id
scire sufficiat q̄ licet in gn̄ali iu
dicio omnia sint mala puniēda
tū frequēci⁹ m̄ta in hoc seculo
punītur. vt ostēdatur q̄ de⁹
iustus iudex cōdidit ceruices pec
cator⁹. **N**ecessē ē ergo vt pecca
toribus duris dicam⁹ id ps. **N**i
si cōuerſi fueritis gladiū suū
vibrabit arcum tetendit et pa
rauit illum quia venit hora iudi
cij eius. **I**n quo nos misericordi
ter liberet qui est benedictus in
secula seculoz. Amen

Sermo secundus de diuinis
iudicijs et flagellis que a stultis
p̄ccatorib⁹ nō timētur

Diciora saxis huma
na corda p̄sepe vidēt
esse que nullo dei ti
more terrentur neq̄
peccata deponere student infixa
manent in scabibus suis ⁊ deum
celi illis cōminātem cōtemnūt.
Ideo ad excitandas animas
inertes vt ausu temerario depo

sito timeant deum in presenti sermone de timore dei in generali dicemus videbimusq; de illa loqua misteria pnapalia

- Primum dicitur vilipensionis
- Secundum cognitionis
- Tertium evitacionis

Qualiter homines non timeant ymo contempnunt iudicia dei

Capitulum primum

Qualis est multorum condicio ut dei iudicia spernant atq; derideant. Quod quidem ratione quadrupla facere cognoscuntur

- Prima dicitur incredulitatis
- Secunda longanimitatis
- Tercia apparentis bonitatis
- Quarta mundane prosperitatis

Quia multi non credunt que dicuntur de iudicijs dei

Primo non timeantur dei iudicia propter incredulitatem quia cum narratur aut leguntur nolunt execrati peccatores fidem prestare dicentibus quia ratio libenter quis accipiat quod nollet ymo contrarium sibi illud. Venece in prima tragedia quod nimis miseri volunt hoc facile credunt. Sic evenit tempore diluuij de quo paulo inferius tractabimus. Nunc voluit gens

illa peritura noe archam fabricati dare fidem. Sic accidit Baltasar regi babilonis de quo dicit nicolaus de lyra sup. v. c. Danielis quod cum publice diceretur regnum eius debere persistere usque ad finem captiuitatis iudeorum de qua predixerat Iheremias. Iheremie .xxix. c. scilicet quod .lxx. annis erat duratura deridebat omnes. Et cum sibi diceretur quod exercitus darij et cum validissimus veniebat contra eum negligebat provisionem contra mentem. Dum vero obsessa esset Babilon fecit grande conuiuium et celebrissimum optimatibus suis et in contemptum bibebat in vasis templi que asportauerat nabuchodonosor. Et sic vacans epulis vidit manuum scriptentem in pariete. Mane Tetchel Phares. Aduocato autem Damiel interpretatus est visionem dicens. Mane numerabit deus regnum tuum et compleuit illud. Tetchel. Appensus es in statera et inuentus es minus habens. Phares. diuisum est regnum tuum et datum medis et persis. Cum hoc audisset licet honorasset Damiel tam stabat in pertinacia sensus sui quare eadem nocte Babilon capta fuit et Baltasar interfectus ac iugulatus. De ista euerfione Babilonis dicit Horosius libro secundo Babilon eo tempore a Ciro rege subuersa est

quo primū Roma tanquam oē
dominacōe liberata est. **D**iquis
de subvna eadēq; cōueniētia tē
pōū illa cecidit ista surrexit. et
q̄si moxies dimisit hereditatem

Q deus longanimus est et pa-
ciens tamē ad longum iudicat
impenitentes

Credo nō timēnt dei iu-
dicia ppter dei pacien-
dā et longanimitatem
sūt nāq; peccōres celi. Tādū
sustinūt nos de⁹ et nūc nec aliq;
faciet. De hys **Aug.** li. iij. de do-
ctrina cristiana sic loquit. Ple-
tosq; incredulos misericōis dei
paciētia longa peccare facit in-
trepidōs q; deū nō arbitrat̄ur
suorū peccōrū ultorē. verumt̄n li-
brāda sūt illa verba **Valerij** **Lē-**
to etem gradu ad suū iudiciū;
diuina procedit ira tarditatem
q; supplicij seueritate cōpensat
et **Ihero.** in cōmētō sup **Ihero.** in-
quāt. Quāto maior ē nūme rus
tēporū quāb⁹ obliuiscimur deuz
tāto maior est pena peccati q;
nec longitudine seculorū potue-
rit edomari

Q multa bona operā fiunt
sed nō propter deū

Credo nō timētur iudi-
cia dei propter apparen-
tē bonitatē. sūt quāq; a-
liqua simulata. nō ppter deū sed

ad cōplacenciā hominū. **V**adūt
ad missas v̄futarū libros in ma-
nib⁹ deferentes sodomite forni-
catores et alij similes frequen-
tant diuina nō vt honoret deū
sed vt boni viri eē videantur.
Quādoq; autē suāsu p̄dicatoꝝ
et inspirate deo p̄ donum gracie
gratis date. ad talia pagenda
ducūtur tamen grādia peccata
nō relinquūt et p̄suadent sibi ex
quo operātur aliq̄d bonū timēs
dum eis nō eē **Quib⁹** ego dico
q; si deus aliq̄d diu retardet sen-
tenciā ppter h̄mōi bona. verum
tamen nisi sequatur vera et reas-
lis emendatio tandē ad sua iu-
dicia sepe nūo manū extēdit

Q multi cōfidunt in p̄spei-
tate et tamen ex insperato sepe
flagellantur a deo

Quarto nō timēnt iudi-
cia dei p̄tē mūdānā p̄-
speitatem in q̄ quidē ve-
lut ebrii iā facti putāt se esse de-
os in diuicijs in robore corporis
in gloria seculi licere ipsis arbi-
trātur facere quicq̄d velint. **I**n
quib⁹ vt dicit **Seneca** in trage-
dijs. p̄speitū ac felix scel⁹ virt⁹
vocat. cōfidūt in vanitate sua et
de sua virtute ac temporalibus
bonis p̄sumūt et gl̄ant. **C**ōtra
q̄s dicit **Seneca** in tragedijs.
Nemo confidat nimium securi-
dis. et idem ad **Luillum**. **N**oli

huic tranquillitati cōfiderere me
 mēto mare euertit eodē die obi
 luserunt nauigia sorbent. **Hinc**
Iher. .xlviij. ciuitati affluētī p
 speritate et nō timenti deū ait.
Audi hec delicata et habitās cō
 fidenter que dīcis in corde tuo.
 ego sum nō sededo vidua et ig
 norabo sterilitatem veniet tibi
 hec duo subito in die vna. **Q**ū
 ciuitatib⁹ ex īpūso supuēit ira
 dei et vt omittamus reliqua in
 spidamus quid factū est per ī
 opinatos terremotus. **A**ccepi o
 ma que sequūtur ex quadā cro
 nica **Nicobaldi** ferratiensis. **R**e
 gnāte **Tigrane** in **Siria** terre
 motu factō piere hominū septu
 aginta milia vrbes ali que sub
 uerse **Anno** quinto **Tiberii** tre
 decim vrbes in asia cedere ter
 remotu cōcussē. **I**mperāte **Nero**
 ne tres in asia vrbes terremotu
 corruē. **Anno** .viij. **H**espa sian
 tres vrbes terremotu cedere ā
 no .viij. **T**raiani **Nicea** et **Nico**
media corruerūt. **Anno** eius dē
 xvi. **A**nthiochia pene tota corru
 it tremotu. **I**mperāte **Dyoclesia**
 no terremotu factō apud **Tyrū**
 et **Sydonem** multa millia homi
 nū perire. **T**empore **Cōstantini**
 secundi terremotus in oriente
 plurimas vrbes solo strauit. **N**ō
 omnia et singula explicari pnt
 in quib⁹ apparet q̄ terribilis et
 formidanda est dextera dei om
 nipotentis que in momento cō

fundit omnē superbiam hominū;
 ideo semper timendus est

Quib⁹ signis debem⁹ ueris
 militer extimare qm iudicia dei
 sunt propinqua

Capitulum secundum

Iacet inscruabilia sunt
 iudicia dei et nostrū nō
 sit cognoscere tēpōra et
 momēta que in sua posita sunt
 ptate nihilomin⁹ per signa que
 dā cognoscere possum⁹ qm timē
 dū est ne in breuē veniāt super
 nos mala nec p̄sumptu osū ē ita
 loq̄ aut tenere qm quidē ip̄e dñs
Ihesus benedict⁹ **Matth.** vicesi
 mo q̄to et **Luce** vicesimo primo
 dixit ab arbore autē sic discite
 parabolā cū uideritis q̄ ram⁹ e⁹
 tener fuerit et folia nata scitis.
 q̄ p̄pe est estas. **Q**uare ī hac
 parte notabim⁹ quatuor sig
 na per que sciē debem⁹ qm timē
 dum sit ne de p̄ximo nos pul
 sent iudicia et flagella dei

Primū dicitur magnitudo

Secundum multitudo

Tercium consuetudo

Quartū promptitudo

Qz cum committuntur gra
 uia peccata proxima sunt iudis
 cia dei

Primū signū q̄ cognoscunt

in primo ventura iudicia dei di-
citur magnitudo peccatorum quoniam sepe
fuerunt peccata horrenda grauius siue
nequiora. Nec tenenda est opinio
Protophytorum de quibus dicitur **Chy-**
prima secunde. q. xiiij. articulo. ij.
quod volebant omnia peccata esse pa-
ua. quoniam in diuersitate et qua-
litate circumstantiarum unum alio gra-
uius iudicatur. ff. de penis. l. aut
facta. Putant ergo omnia peccata mor-
talia grauius quedam tamen ceteris gra-
uiora sicut fuerunt symonie prophan-
nationes sacrarum locorum inreue-
rentia diuini cultus filicidia sa-
cilegia adulteria incestus sodo-
mie blasphemie peruerbia crudeli-
tates violencie rapine uisus odia
huores rancores fraudes decep-
tiones perditiones et similia

¶ De multitudine peccantium
deus iudicat populos

Secundum signum quod cog-
noscitur in primo dei
iudicia ventura dei mul-
titudine peccantium. quoniam enim peccata
grauius committuntur a paucis ad-
huc equanimiter suffert deus
sed si a multis perpetratur non
diu retinebit manum suam. et iterum
et nobis. quia nos sumus
in quos fines seculorum deueni-
erunt in quibus completur dictum
psalmi. Omnes declinauerunt sibi
inuales facti sunt non est qui fa-
ciat bonum non est usque ad unum

fiata inquit **Ihero.** aduersus vi-
gilantiu virtus est nec a pluri-
bus appetitur. et **Quidius** li. ij.
de ponto ait. Nec facile inueni-
es multos ex milibus unum. virtu-
tem precij qui putet esse sui. **¶**
quod exiguus est numerus seruie-
cium deo in veritate. **¶** quanta
est sequela dyaboli. **¶** quod disci-
pulos iam habet antichristus.
non est veritas. non est bonitas in
filiis hominum. descende tibi ab
vniuersalibus ad particularia.
iubet **Plato** quiescere

¶ De consuetudine et pseuerantia
in peccatis puocat deum ad iram.

Traui signum quod timenda
fuit in primo ventura iu-
dicia dei dicitur consuetu-
do quoniam sepe peccata grauius a mul-
tis commissa consuetudine et lon-
ga pseuerantia in cordibus populo-
rum leuius facta sunt. Defendunt
namque multi peccata sua et excusant
consuetudinem allegantes non adu-
tententes omnium doctorum sententiam
quod firmiter asseuerant quod consuetu-
do nec excusat nec alleuiat pec-
cata. primo aggrauat et adau-
get. quare di. viij. c. Mala di-
citur. Mala consuetudo non mi-
nus quod perniciosa corruptela vitae
da est. et ibid. c. veritate. Verita-
te manifesta cedat consuetudo
veritati. et infra. Nemo consue-
tudinem rationi et veritati pre-
ponat. quia consuetudinem ratio et

veritas semp excellit. et eadem
 di. c. **P**i consuetudinem. **V**isus q̄
 veritati est contrari⁹ abolendus ē
 et. c. qui contempra. **C**ū christus
 veritas sit magis veritate q̄ con
 suetudinem sequi dem⁹. **¶** i. c.
Consuetudo **C**onsuetudo sine verit
 tate veritas erroris est **P**ropt̄
 qd̄ relicto errōe seq̄mur veritate
 et ex de consuetudine. c. ex lās **C**ō
 suetudo que canonis obuiat ī
 stitutis nullius d̄z eē momenti
Idem habetur extra de consuetu
 dine. c. **C**ū venerabilis extra de
 usu pallij. c. **E**x tuay. extra de
 officio archi. c. **C**ū satis. ext̄ d̄
 iuramēto calūnie. c. **C**eter⁹ ext̄
 de vita et h̄. clerici. c. **C**ū decor⁹
 extra de statu mona. t. **E**a que
 ext̄ de consecraōe eccl̄. c. **A**qua
 ext̄ d̄ simo. c. **I**n tantū. c. **T**ua
 nos extra de consuetudine. c. **C**ō
 suetudinē. li. vi. extra de consi
 bus. c. **Q**uāq̄. li. vi. **H**ec dixit
 se volū ad refellendā reprimen
 damq̄ temerariā excusacionē
 transgressorū diuine legis quā
 semp ad consuetudinē querunt
 subterfugere **D**ic faciūt **v**surā
 vij sic mercatores fraudulēti sic
 mulieres vane sic ambiciosi cle
 rici sic p̄ nomē dei ī vanū crebro
 iurātes sic blaphemantes deuz
 et sanctos sic demiq̄ omnes dis
 solui corde. **Q**uā tanto magis
 debent timere iudicia dei q̄t̄o vi
 dent se p̄ consuetudinem a pec
 catis detineri

¶ Qz ita dei vidna est qn peccatores nec timent deum nec de hominib⁹ erubescunt quartum signum

Quartū signum ad ag
 noscendam iram dei fo
 re propinquam est p̄o
 ptitudo quando sez tota animad
 uersione et promptitudine com
 mittūtur peccata horēda a mul
 tis in quolibet statu consuetu
 dinarie et pseueranter sine timore
 dei et sine verecūdia hōim. **Q**uo
 me veritam vnde inapiam an ta
 cere debeam **D**e mundo a scan
 dalis **N**on erubescunt amplius
 homines pecuniam petere. pecu
 niam dare in quib⁹ erubescen
 dum esset non adulterari et alia
 nephanda committere publice
 non mutuari ad vsuram non fa
 cere queq̄ turpia. **E**t tamen **C**i
 cero gentilis o christiane pessie
 li. i. de officijs ait. **P**ine verecū
 dia nihil rectum esse potest ni
 hil honestum. **¶** **V**aleri⁹ li. iij.
Verecūdia est parens omnis ho
 nesti consilij tutela solēniuz of
 ficioꝝ magistra innocēcie cara
 proximis accepta alienis omni
 loco omni tempore fauorabilem
 pre se ferens vultum. **¶** **A**puley
 us libro de deo **D**ocratis. **A**rte f
 alie siue sciēcie possunt ignora
 ti sine erubescēcia sicut racō pin
 gendi saltandi siue cātandi q̄s

vix bonus pot sine vituperatione
contineri sed nescire bene vivere
numquam audebis dicere sine pudore
Et Bern. sup. canti. **Vercordia**
inquit spiritualis gloria conscientie est
fame custos vite deus sedes
tutium primicie laus nature insigni-
ne totius honesti prohedlor. Pu-
det dicere que sunt hys temporibus
inverecunde. impudenter elata
facie et cum derisione et contemptu
dei. **O** christiana religio que omnis
mundicie et sanctimonie specu-
lum esse deberes. hodie que vercordia
est extirpata facta es turpis et soli-
dida et templum omnis immundicie
et dissolutiois

De remedijs quibus evitari
possunt iudicia dei

Capitulum tertium

Restat hoc loco tertio dis-
serendum qualiter dei iudi-
cia possunt evitari. In-
quit **Ihero.** sup. **Ihero.** Admira-
bilis clemencia populos ad peni-
tenciam mutat malens salua-
re conversos quam perdere delinquen-
tes. **Idcirco** si voluerimus nos-
bis providere cauereque a furore do-
mini notabimus quatuor princi-
palia precipuaque remedia

- Primum de peccatorum emendatio
- Secundum corporum afflictio
- Tertio orationum frequentatio
- Quartum scorum virorum deo con-
suetudo

Quod cessandum est a peccatis

ut fugiamus iudicia dei

Primum remedium est emen-
dacio peccatorum ut peccato-
res emendant et corrigantur
deponantque veterem vitam. Nam
si cessante causa cessat effectus
ut dicitur extra de renunciatione. c.
Post translationem. et extra de ap-
pel. c. Cum cessante. extra de iure
iurando. c. et si christus. extra de pe-
et re. c. Cum infirmitas. et. lxi. d.
p. hys omnibus. r. c. Neofiti. r.
i. q. i. c. Quod pro remedio. r. i.
q. vii. c. Quod pro neccitate. Si igitur
deus flagellat populos pro-
pter peccata. deficientibus pecca-
tis deficiet et plaga. hoc est quod
Aug. dixit. Novit deus mutare
sententiam. si tu noveris emen-
dare delictum. que verba notantur
xxij. q. iij. c. Unusquisque. c. In-
comutabilis. et de pe. di. i. c. No-
vit bene. et **Zacharie.** i. Dixit
deus. Convertimini ad me et
ego convertar ad vos dixit dominus.
An ad hoc ostendendum invariabilem
est exemplum ezechie. **Abfit.** de il-
loviq. iij. r. xx. c. narrat quod
cum egrotasset ad mortem venit
ad eum **Isaias** propheta dicens
Disponere domum tuam quia morie-
ris et non viues qui convertat faci-
em suam ad parietem. fleuitque
fletu magno et oravit dominum
et antequam egrediretur **Isaias**
mediam partem atrij factus
est sermo domini ad eum di-
cens. **Revertere** et dic **Ezechie**

Audiui orationē tuā et vidi lacrimas tuas et adiiciam vite tue amos .xv. Ex quo patet quod deus reuocat multo dēns sententiam cōminatōriā cū peccōres ad illū humiliter cōuertūtur

¶ Quia ieiunia et discipline mitigant iram dei

Secundū remediū quod eua dere possumus. Si iudicia est corporis afflictio ut scilicet corpora castigemur disciplinis atque ieiunijs sicut vicia in morte fecerunt. de quibus Iohannes per totū clara narratur hystoria. De hijs dicit Iheronimus .li. ij. cōtra Iouinianū. Ni inue ciuitas magna ieiuniorum miseratione retorsit quā vti quod Rodoma atque Comora placassent si ieiunio patrocinante deū cōsiliare voluissent. Cum autem dissent in morte Iohannes clamātes adhuc .xl. dies et in morte subūterent nō de se autē eū nō spreuerūt vocē eius sed credentes illi vestiti sūt sacris et ieiunauerūt et dñs miseratus est illorū.

¶ Quia orationibus et elemosinis placatur ira dei

Tertium remediū ad iram dei declinandam dicitur orationū frequentatio ut scilicet fiant elemosine et orationes assidue dicatque vnusquisque. Ne reminiscaris dñe delicta nostra

vel pntū nōrū neque vindictāz firmas de peccatis nostris. Bona inquit Tobias .xij. c. est orō cū ieiunijs et elemosinis. Inducantur pueri et puellae et virgines gloriosam pōntur salutēque reuerēter cū Ave maria

¶ Quia intercessio beatorum virorum placat deum

Quartū remediū est bonos virorum et sanctorum deuotio. Dum se populi peccatores cognoscunt inducant bonos et religiosos et spūales viros ut deprecantur pro illis deū qui et crebro vota illorum exaudies populos sustinet et tandem largitur gratiam qua mediante puenire pnt ad gloriā Amen

¶ De primo tercio de iudicio dei contra angelos superbiētes

De iudicijs dei distīte particulariterque de cetero locutur ab illo sumemus inīciū quod p̄mū a diuina iusticia factū oēs doctores sancti indubitanter affirmant quod scilicet angeli mali propter peccatum a celo empyreo cōfusi biliter eieci p̄ diffinitiuā sententiā penīs eternis fuerūt deputati. Ad hoc autem bene intelligendum opus erit de angelica natura aliqua subinferre quibus

sciebāt de deo et de grātia ei⁹
 et ad grāciam ⁊ glōriaz eius af-
 ficiebāt. ⁊ p facultate sibi data
 p illis mtebantur. Angeli vero
 superbientes cōtinentes grāciā
 et glōriaz dei sublimiter scie-
 bant de bonitate nature sue ⁊ et
 propter hoc ad ppriaz glōriam
 afficiebātur. et toto m̄su in cōn-
 trā elās spīritib⁹ ferebāt. Ma-
 gnis ergo affectiōib⁹ electi et re-
 probi angeli in cōtrāria ferebā-
 tur. boni in creatorem. mali in
 naturam. boni in grāciā mali cō-
 tra illam. boni in diuinū amo-
 rem. mali in odium dei.

Qualiter angeli mali pūnis-
 ti sūt nec potuerunt resistere po-
 tentie dei.

Capitulū terciū.

Expti sūt angeli mali q̄
 robusta et valida ma-
 n⁹ sūt dei exelsi. Nulla equidem
 suauirtute nulla sapiētia nulla
 potētia nullaq; cōcordi cōuencōe
 ad malū potuerūt resistere ire dei
 Ipse deposuit eos de sede et im-
 micos sibi fēos pūniūt grauī-
 sima pena. Idcirco in hoc tercio
 misterio de illius pene grauīta-
 te erim⁹ verba facturi. quā qua
 dupliatē considerabamus. vi-
 delicet.

Primo ratiōne impedimēti.

Secundo ratiōne loci.
Tercio ratiōne supplicij.
Quarto ratiōne termini.

Quod demones non possunt li-
 bito vti domis nature. que ad
 huc manent in ipsis.

Primo considerate debem⁹
 grauītate pene malorū
 ratiōne impedimenti. quia cum
 dona nature in ipsis maneant
 integra vt dicit Thomasi⁹ li. de
di. no. verumtamen impeditur
 actus executio et vsus illorum.
 ita vt non possint facere ea que
 velint. Sūt autem inter cetera
 tria in demonibus de quibus p
 libito disponere non possunt

Primū ē naturalis existētia
Secundū naturalis sapiētia
Tercium naturalis potētia.

Primū qd est in demonibus
 est naturalis existētia. Sunt
 demones natura pulcherāmi.
 neq; q̄ tum ad substantiam sue
 nature sunt angelis bonis turpi-
 ores. ⁊ tamen hominibus in sue
 substantie detōre apparere non
 possunt. immo apparent. aut
 in corpōibus assump- tis in ali-
 qua vīsiōne. sicut deo plz cū de
 formitate tali actanta q̄ viden-
 tes illos in tali aspectu maxime
 terrentur et contristātur. Quo-
 fit vt virgo glōriosa in suo fe-
 iū transitu petierit ab angelo.
 vt hanc pre ceteris filiis eius

Audiui orationē tuā et vidi lacrimas tuas et adiiciam vite tue amos .xv. Ex quo patet quod deus reuocat multo dēns sententiam cōminatōriā cū peccōres ad illū humiliter cōuertūtur

¶ Quia ieiunia et discipline mitigant iram dei

Secundū remediū quod eua-
dere possumus. Si iudicia
est corporis afflictio ut scilicet
castigamur disciplinis atque
ieiunijs sicut vicia in morte fecerunt,
de quibus Iohannes per totū clara
narratur hystoria. De hijs dicit
Iheronimus .li. ij. cōtra Iouinianū. Ni-
miae ciuitas magna ieiuniorum
miseratione retorsit quā ubi
et Dodoma atque Gomorra plac-
cassent si ieiunio patrocinante
deū cōsiliare voluissent. Cum au-
dissent nimiae clamātes
adhuc .xl. dies et nimie subūte-
tur nō desisse eū nō spreuerit
vocē eius sed credentes illi vestiti
fuit sacris et ieiunauerunt et dñs
miseratus est illorum.

¶ Quia orationibus et elemosinis placatur ira dei

Tertium remediū ad iram
dei declinandam dicitur
orationū frequentatio ut
scilicet fiant elemosine et orationes
assidue dicatque vnusquisque. Ne
remiscaris dñe delicta nostra

vel pntū nōrōr neq; vindiāz si-
mas de peccatis nostris. Bona
inquit Tobias .xij. c. est orō
cū ieiunijs et elemosinis. Indu-
tant pueri et puellae et virgines
gloriosam pōntur salutēq; re-
uerēter cū Aue maria

¶ Quia intercessio beatorum virorum placat deum

Quartū remediū ē bonos
cū virorum et sanctorum de-
uotio. Dum se populi
peccatores cognoscunt inducant
bonos et religiosos et spūales vi-
ros ut deprecantur pro illis deū qui
et crebro vota illorum exaudies
populos sustinet et tandem largi-
tur gratiam qua mediante pue-
nire pnt ad gloriā Amen

¶ Secundo tertius de iudicio dei cōtra angelos superbiētes

De iudicijs dei distin-
cte particulariterq; de
cetero locutus ab il-
lo sumemus inīciū quod
p̄mū a diuina iusticia factū oēs
doctores sancti indubitanter af-
firmāt quod scilicet angeli mali ppter
peccatum a celo empyreo cōfusi-
biliter eieci p diffinitiuā sen-
tentiā penis eternis fuerūt de-
putati. Ad hoc autem bene intel-
ligendum opus erit de angelica
natura aliqua subinferre quibus

intellectus. admirari tunc et
cogemur ne demonum sedantes
vestigia cum illis tandem dāne
mur eternaliter in inferno. **U**
t enim ipsi non peccassent una cum
beatis alijs qui remansere habi
tarent in delicijs paradisi. **P**er
quia deo immortalis ausi sunt fi
eri rebelles exulabunt in perpetuum
a patria illa omni leticia et vber
tate referta. **D**e ipsis igitur in
hoc sermone tria mysteria pro
ponimus declaranda.

Primum dicitur conditionis

Secundum offensivis

Tertium punitionis

De excellentia demonum et con
ditione sublimi antequam peccas
sent

Capitulum primum

Diligenter in hoc mysterio
primo perscrutari debe
mus quod egregia subli
misque fuerit conditio demonum
antequam diuine rebelles fuerint
maiestati. hoc vero ex quatuor
colligere possumus.

Primo ex parte nature

Secundo ex parte gratie

Tercio ex parte glorie

Quarto ex parte excellencie

Quia deus benedictus creauit
omnes demones bonos natura

Primo colligitur digni
tas angelorum ante pec
catum ex parte nature ubi
querunt a doctoribus utrum demones
fuerunt mali natura. et aliqui in

tentur probare quod sic. triplici me
dio. **P**rimo quia **Aug.** li. x. de ci
uitate dei dicit. Est quoddam
genus demonum natura fallax
simulans deos et animas defun
ctorum. **S**ecundo quia peccatum
eorum ponitur fuisse in primo
instanti sue creationis. patet quia
Joh. viij. dicitur Ille homicida
erat ab inicio. et **Joh.** i. cano. c.
iij. Qui facit peccatum ex dyabo
lo est. quia ab inicio dyabolus
peccat. et **Aug.** ij. sup. **Gen.** ad
lram. factus continuo se a luce
veritatis auerat superbia tumi
dus et proprie potestatis dele
ctatione corruptus. **E**t idem. ij.
de ciuitate dei. **N**ox ut factus est
in superbiam erupit. **T**ercio ar
guitur a simili. quia si aliqui ho
mines sunt naturaliter mali de
quibus dicit **Sapientie.** xvij. **E**rat
eorum malicia naturalis. ergo
et aliqui angeli possunt naturaliter
esse mali. **P**er contra magister se
tendarum in textu. di. iij. li. ij.
dicit. **H**omines erant omnes angeli
quando primo facti sunt sed ea
bonitate quam natura inapiens
acceperat. **D**icendum ergo quod de
us fecit omnes angelos bonos
quia ut dicitur **Gen.** primo. **V**i
dit deus cuncta que fecerat. et erant
valde bona. **E**t **Ihero.** ad **Pauli**
mum ait. **N**on est deus et omnia que
cumque facta bona sint necesse est.

Ad primum itaque dicendum quod
illa illa non sunt **Aug.** s. **P**orphirij

quem ipse reprehendit plene con-
testans qd demones nō sūt na-
tura mali. sed ppria volūate

Ad secundū dicit Bo. in. ij. di. iij. qd fuit quorūdā opinio. qd simul tpe fuit dyabol⁹ et pec-
cauit nec vnq̄ fuit nisi malus
que opinio excoīcata est ab ep̄o
Dacienſi. **I**n theologi in hoc
omnes cōueniūt qd inter crea-
tionē et lapsū fuit aliqua moru-
la. licet adeo puula qd p nihilo
reputat̄ qv̄t dicit̄ ij. phi. **Q**d
modicū deest quasi nihil deesse
videtur. **I**deo auctoritate s in-
telligende sūt recte p illa moru-
la nō pro similitate nature et pec-
cati. **A**dulfus autē in. ij. di. iij
ponit quatuor moras. **P**rima ē
in qua omnes angeli fuerūt cre-
ati in pfectis naturalib⁹ et iusti-
cia originali. **S**ecūda in qua bo-
ni cōuerterūt se ad deum et ma-
li ad ppria naturalia se ardetissi-
me diligendo. **I**deo in ista mora
boni gratiam receperūt. malis
nō ponēdo obicē. **T**ercia mora
in qua mali opati sūt varia pec-
cata et temptauerūt bonos et fu-
it illud plūm. et boni fecerunt
mūlta bona et vīlīter resisterūt.
Quarta mora in qua boni pre-
miati sūt mali puniti. **I**ste vero
more distinguūtur vel p coexi-
stentiā ad aliquas ptes tēpis
licet valde puas. vel ex disti-
ctōne istoū statūū et opacōnū
seu variacionum. **A**d terciam

obiectum dicit sanct⁹ **T**homas
p̄ma pte. q. lxij. qd malicia ali-
quorum hominū potest dici na-
turalis. vel propter consuetudi-
nem que est altera natura vt di-
cit **A**risto. li. de memoria et re-
miniscencia. et. v. ethi. et. i. re-
thoricorum. vel dicitur natura-
lis ppter naturalem inclinatio-
nem ex pte nature sensitue ad
aliquaz inordinatam passionē
sicut quidam naturaliter dicū-
tur iracundi vel concupiscentes
nō autem ex pte nature intelle-
ctualis. **A**ngelis itaqz hoc com-
petere non potest. quia vt dicit
Opomſius. **A**ngeli sūt spiritua-
les mentes in quib⁹ nō est na-
tura sensitua

De opinioib⁹ varijs doctoz
an angeli fuerūt creati cū grā

Secundo apparet digni-
tas angeloz an pecca-
tū ex pte grē fuerunt
etiam a deo sic pducti qd grade
capaces erant. hic vero inter do-
ctores nō pua est controuersia
Utū ante lapsum habuerūt
demōes gratiam gratum faciē-
tem quidam dicere volūē qd an-
geli nulla gratia indiguerunt
vt conuerterentur in deum quo-
niam superest gratia ad aliquē
effectum vbi suffiat natura. **A**n-
gelus vero naturaliter conuer-
tatur in deū. qd naturaliter deū

diligit ergo gratia nō est illi ne-
cessaria. **¶** Sed cōtra hāc opinio-
nem est omnis doctrina theolo-
gorū. **¶** Ideo dicit **Th.** i. pte. q.
lxij. qd angeli indiguerunt gra-
tia ad hoc vt conuerterentur in de-
um put est obiectū beatitudinis
Nam angelus naturaliter dili-
git deū inq̄tum est principium
naturalis eē nō autem inq̄tum
est beatificans p̄ sue eēndie visi-
onem. **V**idete quippe deū p̄ eēn-
ciam est supra naturā intellcūs
creati. vnde nulla creatura pōt
habere motum volūtatīs ordina-
tum ad illam beatitudinem nisi
mota a supnaturali agēte et hoc
dicimus auxiliū gratie quare an-
geli indiguerunt gratia gratū
faciente vt conuerterent se ad de-
um sub ratione formalis obiecti
beatitudinis quia volūtas crea-
ta siue angelica siue humana ī-
ferior est ipso obiecto benefico.
Fuerūt alij dicētes qd ex quo gra-
tia erat eis necessaria vt conuer-
terentur in deum habuerūt gra-
tiam gratū facientē. **N**ā **Aug.**
xij. de ciuitate dei dicit. **C**reauit
deus angelos simul in eis con-
dens naturā et largies grāz. **E**t
Ihero. sup **O**zeā. **D**emonēs cū
magnitudine et pinguedie spi-
ritus sancti sūt creati. **A**liorū ve-
ro opinio ē qd angeli nō fuerūt
creati cū grā gratū faciente. hanc
opinionē tenet dñs **B.** et **A.**

et **frā.** de matōe et cōiter omnes
moderni in .ij. di. .iiij. asserentes
Qz boni angeli post creatōz an-
cōfirmatōz acceperūt grāz demo-
nes vero nūq̄ illam habuerūt et
hoc ppter dispositōne nature an-
gelice que fertur in id qd appetit
sine retardacione. vnde sicut
ex cōuersione ad malū ita pro-
funde conuersi sunt vt non pos-
sent redire. sic pmo mēto magis
ex cōuersione ad bonum siue ex
habilitate ita bono totaliter ad-
hesissent si gratia gratū facientē
habuissent qd nūq̄ lapsi essent
vnde non videtur probabile qd
lūifer habuerūt illā gratiam. et
sic nec alij. **H**uic opinionem adhe-
ret magister in textu vbi indu-
cit **Augustinū** qui ait qd angelus
et homo licet acceperūt vnde stare
possunt nō tamē gratiam vñ p̄ficē
possunt. et **Aug.** libro .ij. sup **Gen.**
ad litteram dicit. **I**ntellectuālis
natura p̄mo creata est infor-
mis. postea vero formata **H**ugo
in sup libro .ij. de sacramentis. p̄-
te. v. c. .viii. asserit. quatuor fu-
isse āgel in sua creatōe attributa
Primū fuit discrecio p̄sonalē
Scdz intelligēte claritas
Terciū substācia simplex
Quartū libetū arbitrij facul-
tas
¶ **Et non enumerat gratiam**
Qui vero hanc opinionem se-
quūtur rēdent ad auctoritatis

inductas in secunda opinione quod gratia sumitur tripliciter scilicet communi-
 missime contra et proprie. **P**rimo
 modo gratia dicitur quicquid su-
 peradditur donis nature sine quo
 homo est homo et sine quo ho-
 mo potest saluari. et cum quo e-
 am potest damnari sicut est habe-
 re excellens ingenium secundam
 memoriam singularem fortitu-
 dinem et robur corporis elegan-
 tem aspectum eloquentiam co-
 piosam et similia. **S**ecundo
 modo gratia dicitur quicquid super-
 addit libero arbitrio. dispones
 ad salutem propriam vel alterius si-
 cut timor seruilis lumen prophete
 gratia predicandi. et reliqua que
 pertinent ad gratiam gratis datam
De hac gratia dicit Alexander in
 ij. summe sue. **G**ratia gratis data
 est donum infusum rationali nature
 sine meritis quantum in se est dispones
 ad salutem propriam vel alterius.
Tercio modo dicitur gratia quicquid
 superaddit libero arbitrio perfici-
 ens illud in merito. et hoc est gratia
 gratum faciens. **P**ossumus ergo
 dicere quod angeli a principio
 creationis habuerunt gratiam primo
 et secundo modo dictam. **D**ed **T**ho-
 mas arguit sic contra ista. quod ex
 quo gratia erat angelis necessa-
 ria ut conuerterentur in deum habu-
 erunt gratiam gratum facientem. quia
 sicut nature corporali indite sunt
 rationes seminales ad suos effe-
 ctus. ut **A**ug. dicit super **G**en.

ita angelice nature ad suos. **S**em-
 talis ratio seminalis respectu di-
 uini obiecti est ipsa gratia quod gratia
 gratum faciens hoc modo comparatur
 ad beatitudinem sicut ratio semina-
 lis in natura ad effectum natu-
 ralem. **I**sta tamen non admittuntur
 ab alijs doctoribus. quod dicit **I**ac-
 dulfus. **C**onuertere ad deum ut ad
 obiectum beatificum est dupliciter
 vel de congruo et per gratiam preue-
 nientem gratis datam. quod deus mo-
 uet liberum arbitrium ut conuer-
 tur in ipsum vel e converso ad de-
 um recipit per modum meriti et pro-
 ficientis quod fit cum gratia gratum faci-
 ente. hoc non fuit cum angelis in
 sua creatione

Quod angeli non fuerunt in sua
 creatione beati neque ante confirma-
 tionem et lapsum videre eternam dei

Certum demonstratur de-
 monum excellencia et sub-
 limis condicio ex parte
 glorie. quod ad gloriam et beatitu-
 dinem erant habiles et dispositi.
Verumtamen dubitatum solus utrum de-
 mones ante lapsum fuerunt in be-
 atitudine. et videtur quibusdam
 quod sic. nam dicit lucifero dicit **E**zechiel
 xxviii. **T**u signaculum similitu-
 dinis plenus sapientia perfectus
 in decore in delicijs paradisi dei
 fuisti. **D**ed esse in delicijs paradisi
 est esse in beatitudine et item **A**ug.
 li. de mirabilibus sacre scripture

atq; magnifici nō detineri qui n
benefaciāt illis. quos beneficijs
iudicauerūt esse indignos. dū
mō beneficētia cedat ad glōris
am benefactoris. **D**icit virtus se
ipsa contenta. **E**cce pater sum
mustam ineffabilia bona contu
lit demonibus. qui tamen vtdi
cetur in sequenti misterio totis
vitijs maiestati sue sese ob
iecerunt neq; per ignorantiam
peccauerūt. **D**e quibus dicit ma
gister in textu. di. ij. li. ij. **Q**u
tanta luce sapientiē preclari fuit
tūt q; erat in eis naturalis cog
nitio triplex q; sciebāt q; facti e
rant. et a quo facti erant. et cum
quo scilicet mundo facti erant.
et habebāt aliquaz boni et mali
noticiam intelligentes quid ap
petēdū vel respuendū illis foret.
**Qualiter angeli mali volun
tate propria auerterūt se a deo
et facti sunt ei rebelles.**

Capitulum secundum.

Quādo offendit eueniūt
angelorū hoc secūdo loco
erūt immoranduz quatenus ag
noscentes peccati eorum grauī
tatem intelligamus deum ius
tum illos non immerito sempit
ternis cruciatibus cōdemnasse
Nouit ipse totius conditor crea
ture ex quocumq; malo bonum
eligere vt augustinus dicit in
libro de libero arbitrio. **I**psaq;
decorem in hoc perfecit vniuersi
q; bonis tribuit eternalia pre

ma malis vtrū numq; finitura
supplicia vt prefatus **A**ug. li. xi
de ci. dei expresse fatetur. **Q**ua
liter ergo demones volūtate su
a in maliciam consenserunt cō
tendimus hic plene differere.
Circa quorum offensionem qua
tuor nobis occurrunt considera
tiones.

Prima dicitur possibilitatis.

Secunda numerositatis.

Tercia qualitatis.

Quarta contrarietatis.

Quādo angeli potuerunt peccare
in puris naturalibus constituti
propter libertatem arbitrij.

In hac prima consideratione pe
scutare debemus vtrum angeli
potuerunt peccare. **Q**uibus dā
videtur q; nō. **P**rimo quia erāt
in celo empyreo loco sublimi et
sancto. **Q**uibus respondemus
q; locus non prohibet quin ho
mo in hoc seculo et angelus ante
confirmationem in celo potuerit
peccare. **I**do dicitur di. xl. ca. **N**os. c
Non loca capi. **M**et. ca. **Q**ue
libz **N**on loc⁹ hominē sanctificat
s; homo locū. et ca. **N**on est. **N**ō
fuit filij scōz q; tenēt loca eorū
sed qui exercent opera eorum
Ido arguūt q; angelus in pu
ris nālīb⁹ peccare nō potuit per
locū a minori quia si in corpori
bus celestibus non pōt esse ma
lū vt dicit phi. g^o neq; i angel

q̄ sit ad ymaginē eius nisi hōi.
Sed **Th.** i. pte. q. xxiij. respon-
 det q̄ **Aug.** hoc dicit resp̄ū cre-
 aturā inferoz intellectū ca-
 renā et nō resp̄ū angeloz
 q̄ nō in ipsis angelis digni-
 tas ymaginis reperitur. **¶** **¶** **Dyo-**
misius ait. Angelus est ymago
 dei manifestacō occulti hōmis.
 et **Greg.** xxxvij. moralū exponēs
 illud **Exech.** Tu signaculum si-
 militudinis inquit. licet homo
 ad similitudinez dei creatus sit
 angelo tamen quasi maius at-
 tribuens nō eū ad similitudinē
 cōditū sed ipsū signaculū simi-
 litudinis dei dicit ut quo subti-
 lior est in natura eo in illo simi-
 litudo dei plenius credat̄ expres-
 sa. **¶** **Notandū** tamen s̄m **Ric.** de
 mediavilla in .ij. di. xvi. et **tho-**
mas ubi s̄. q. de ymagine dei lo-
 qui duplicat̄ possumus. vno mō
 q̄tū ad id in q̄ p̄ considerat̄ racō
 ymaginis q̄d est. intellectualis
 natura. et sic ymago dei magis
 est in angelis q̄ sit in hominib⁹.
 q̄ intellectualis naturā per-
 fectior est in eis. **¶** **Secūdo** pot̄ sit
 considerari ymago dei in homine
 q̄tū ad id in quo secundario cō-
 sistit. put̄ scz in hōme inueniē
 quedā dei imitatio. inq̄ntuz scz
 homo ē de homine sicut deus de
 deo. et inq̄tū anima hōmis est
 tota in toto corpe eius. et iterū
 tota in quolibet pte ipsi⁹ sic ē
 deus se habet ad mūdū. et p̄a

hec et similia magis inueniuntur
 dei ymago in homine q̄ in an-
 gelo. **Sed** q̄ hec consideratio ac-
 cidentalis est ymagini. ideo nō
 cōcludit simpliciter s̄ s̄m q̄d q̄n-
 tum a d aliqua accidentalia. **¶** **¶**
 simpliciter angel⁹ magis est ad
 ymaginē dei q̄ homo. et sic con-
 cludim⁹ q̄ deus gloriofus plus
 ceteris creaturis excellēs con-
 didit angelos. inter omēs aut̄
 siue bonos siue malos prestād⁹
 or fuit **Lucifer.** de quo **Greg.** de
 pe. di. ij. c. **Principiū** ait **Hūc** p̄-
 mū cōdidit quē reliquis eminē-
 tiorē fecit **Hūc** p̄matus eminē-
 tiam cōspiciat̄ p̄pheta cū dicit **Ce-**
dri nō fuerūt alciōres illo in pa-
 radiso dei abietes nō ad equa-
 uerūt similitatem eius. **¶** **Plata-**
ni non fuerunt equales frondi-
 bus illius. **¶** **Omne** lignum pres-
 ciosum paradisi dei non est assi-
 milatū illi et pulchritudini eius
 quoniam speciosum fecit eum
 in multis condensis frondibus
¶ **Quid** namq̄ accipi in cedris
 abietib⁹ et platamis potest nisi
 illa virtutum celestium p̄cere cel-
 situdinis agmina in eterne leti-
 cę viriditate plantata que q̄m-
 uis excelsa sint condita. hūc ta-
 men nec prelata sunt nec eq̄ta
¶ **Quanta** benignitate vsus est
 deus tam preclata munera lar-
 giens illis quos presciebat ma-
 gnatos et malos futuros. **¶** **Dis-**
scant illi qui liberales volūt eē

Diabolus in fumo sui ordinis
honore institutus est lapsus .
et **Aug.** in li. de fide ad pet. **An-**
geli spūs p̄ eo q̄ rāōnāles fa-
cti sunt eternitatis et beatitudi-
nis donū in ipsa nature sue spū-
alis creacōe diuinitus acceperūt
et **Aug.** in libro de eccl. dogma-
tibus. **Angeli** qui in illa qua cre-
ati sunt beatitudine p̄seuerant
natura possident vt nō mutentur
Cōtrariū est qd̄ rei veritas cōfi-
tetur. q̄ sc̄z angeli ante cōfirma-
tionem et lapsum nō fuerūt bea-
ti. **Nam** beatitudo in visione di-
uine eēncie consistit. si igitur de-
mones vidissent eēnciam dei nū-
q̄ lapsi eēnt. q̄ s̄m **Th.** i. ij.
q. v. **Impossibile** est q̄ aliquis
videns diuinam eēnciam velit
eam nō videre qm̄ omne bonum
habitū quo quis carere vult aut
est insufficientis et querit aliquid
sufficiens loco eius aut h̄z ali-
qd̄ in cōmodū amexū p̄pter qd̄
in fastidiū venit. visio autē di-
uine eēncie replet videntē omni-
b̄ bonis. **Similiter** etiā non ha-
bet aliqd̄ in cōmodū adiūctum .
ergo p̄p̄ia volūate beatus non
p̄t eā deserere. **Similiter** nō p̄t
eā p̄dere deo subtrahēte q̄ cū s̄b-
tractio beatitudinis sit quedam
pena nō p̄t talis pena a deo iu-
sto iudice puenire nisi p̄ aliqua
culpa in quā cadere nō p̄t q̄ dei
eēnciam videt cū ad hāc visionē
de necessitate sequat̄ beatitudo

volūtat̄. **Idcirco** dicendūz ad
auctoritates allegatas q̄ beati-
tudo s̄m **Bona.** di. iij. p̄t dupli-
citer dici. vno modo status p̄se-
ctus p̄uacōe omnis mali s̄ nō
plenitudine om̄s boni et sic fue-
runt angeli in creacōe beati. alio
mō status p̄fectus tam p̄uacōe
ne omnis mali q̄ plenitudine o-
m̄s boni et hoc vt dictū est in cla-
ra diuisione cōsistit et sic angeli
vt dictū est nō fuerūt beati

¶ ¶ Angeli dignitate nature
excedūt omnes creaturas excep-
ta anima christi

Quarto lucet demonū ex-
cellencia aīte peccatū ex-
p̄te excedencie p̄ducti
eāq̄de; fuerūt angeli in tanta nati-
um excedēcia q̄ minimū dyabo-
lus qui cecidit s̄m naturā exce-
dit decorem et p̄fectionem qua-
cumlibet creaturā corporaliūz
et spūaliū nō loquendo de anima
christi dei verbo v̄m̄ta. **Vnde Au-**
gustin. xi. de ciui. dei inquit d̄
angelica natura. **Omnia** cetera
que deus condidit nature dig-
nitate p̄cellit. **Sed** contra hoc
aliqui mouentur et dicunt q̄ ip-
so est nobilior et excellencior p̄-
ductus a deo q̄ angelus q̄ de-
fecit hominem ad imaginem et
similitudinem suam et nō ange-
lū. **Dicit Aug.** in quodaz sermo-
ne. **De** nulli alij creature dedit

cū ipsi sint digniores. **Ad hoc**
 dicit **Thom.** i. pte. q. lxxij. **Q**uod corpo-
 ra celestia nō habent opadonez
 nisi naturalē. et ideo sicut i na-
 tura eorū nō potest eē corruptio-
 nis materia. ita nec in actione
 naturalī eorū potest eē malū inor-
 dinatōis. **De** in angelis vltē
 actionem naturalē est actio vo-
 luntaria libere arbitrii sicut quam
 contingit in eis eē malū. vñ ma-
 gister in textu di. iij. li. ii. **P**ote-
 rat inquit p libere arbitriū sine
 violentia et coactōe ad vtrūm-
 libet propria voluntate deflecti
Tercio arguit qd appetitus nō
 est nisi boni vel apparentis boni
De in angelis nō potest eē appa-
 rens bonū qd nō sit vey bonum
 qd in eis vel omnino error eē non
 potest vel saltē nō potest pcedere culpā
 ergo angeli nō pnt appetere ni-
 si illud qd est vere bonū **S**ed nul-
 lus appetendo illud qd est vere
 bonū peccat. igitur angeli nō potu-
 erunt peccare. **I**n cōtractū e rei
 veritas. vnde **Job.** iij. **E**cce qui
 secutiū ei nō sunt stabiles. et
 in angelis suis reperit prauita-
 tem. et. ij. p. **De** angelis peccā-
 tibz nō peperat. **D**icit ergo san-
 ctus **Thom.** qd peccatū in a dū li-
 beri arbitrii contingit eē duplici-
 ter. vno mō ex hoc qd aliquod
 malū eligitur. sicut homo peccat
 eligendo adulteriū qd sicut se e
 malū et tale peccatū semp pce-

dit ex ignorācia vel errore. **A**lio
 quā id qd est malū nō eligere
 tur vt bonū **E**tz quidem adultē
 in pculatū eligens hāc delicta
 tionē inordinati ad? quasi ali-
 quod bonū ad nūc agendū ppe
 inclinacionē passionis aut hā-
 bitus. etiam si in vniuersali nō
 erret. sed veram de hoc sententiā
 teneat. hoc modo in angel pē-
 catum eē nō potuit. quia in an-
 gelis nō sūt passiones quibus
 ratio aut intellectus liget nec an-
 te peccatū habitus pcedē potuit
 ad peccatum inclinās. **A**lio mo-
 do contingit peccare p liberū arbi-
 trium eligendo aliquid qd sicut
 se est bonū. sed non cū ordine
 debite mensurę aut regule. **I**ta
 qd defectus inducens peccatum
 fit solum ex pte electionis que
 nō habet debitū ordinē nō ex p-
 te rei elcē. sic si aliqis eliget ora-
 re nō attendens ordinem ab ec-
 clesia institutum et hmoi pecca-
 tum nō pexigit ignoranciā. sed
 solum absenciam consideracio-
 nis eorum que considerari de-
 bent **E**t hoc modo angeli pecca-
 uerunt conuertendo sep liberū
 arbitrium ad propriū bonū
 absq; ordine ad regulam diuī-
 ne voluntatis. **A**ndulfus au-
 tem dicit in secunda distinctōe
 quarta. qd absq; errore hominis
 vel angeli in intellectu potest
 esse malicia in voluntate.

ideo p̄ma radix possibilitatis peccandi in angelis fuit voluntas creata arbitrii que potuit in opposita p̄ libito.

De numero angelorum qui peccauerunt

Secunda consideratio circa offensionem angelorum dicitur numerositas ubi videre habebimus ut plures angeli peccauerunt quod adhaeserunt deo. Et quod plures aliqui sic ostendunt. Primum quod philosophus dicit. Malum est ut in pluribus bonum ut in paucioribus. Item iusticia et peccatum eadem ratione inveniuntur in angelis et hominibus sed in hominibus plures inveniuntur mali quam boni sicut illud ecclesiastici. Stultorum infinitus est numerus ergo in angelis plures defecerunt in malicia quam steterunt in iusticia. Contra istos est glossa. iiii. Regum. vi. ubi dicitur. Plures nobiscum sunt quam cum illis quod de bonis angelis exponit qui sunt nobis in auxilium et de malis qui nobis aduersantur. Respondet Theophrastus quod plures angeli remanserunt quam peccauerunt. Et quod obiicitur de malo et de hominibus intelligitur de hominibus non de angelis quod in hominibus malum est ut in pluribus ex eo quod sequuntur bona sensibilia que sunt pluribus nota deserto bono rationis quod est paucioribus notum. In angelis autem non est nisi natura intellectiva unde non est

finita ratio. Verum est quod nonnulli curiosi inuestigare conati sunt quot homines erunt saluandi et quidam dixerunt tot quot angeli peccauerunt quidam vero quod omnes sicut ut dicit Theophrastus. i. parte. quod. xxiiij. Sed melius est illud relinquere sapientie dei cui etiam in quadam collecta dicit Deus cui soli cognitus est numerus electorum in superna felicitate locandus. Quia vero de numero angelorum loquimur notandum quod non est acceptanda sententia philosophorum humana sapientia. Plato enim posuit numerum substantiarum separatarum sicut numerum specierum sensibilium. Et Aristoteles. xii. methaphisicorum. sicut numerum orbium aut motuum. Immo firmiter tenendum est sicut in Andulfum in ii. di. iij. et Theophrastus. i. parte. quod plures numero sunt angeli quam omnia alia entia simul sumpta et arena maris et gutte aque et stelle celi. Ad probandum per Dionysium. xiiij. ca. celestis hierarchie dicentem. Multi sunt exercitus supernarum mansionum infirmam et conscriptam naturam materialium numerorum mensurationem excedentes. De numero angelorum dicitur Daniel. viij. Milia millium ministrabant ei et decies centena millia assistebant ei. Ponitur hic numerus determinatus pro indeterminato. et Math. xxvi. dixit christus. An putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi

modo plus q̄ duodecim legiones
angelorum. Quare autem tot
sint angeli a deo producti dicit
Thomas prima parte q. 1. Quia
quanto aliqua sunt magis p̄fes-
ta tanto sunt in maiori excessu
creata a deo. sicut autem in cor-
poribus excessus attenditur s̄m
magnitudinem. ita in rebus cor-
poris excessus potest attendi s̄m
multitudinem. Videmus autem
q̄ corpora superiora que sunt p̄-
fectiora excedunt quasi incom-
parabiliter corpora inferiora s̄m
magnitudinem. nam tota spe-
ra actiuorum et passiuorum est
aliquid modicum respectu cor-
porum celestium. unde rationabi-
le est q̄ substantie immateria-
les excedant s̄m multitudinem
substantias materiales quasi in-
comparabiliter

Quale fuit peccatum luciferi
et angelorumq̄ sibi adherentium

Quia consideratio de an-
gelis peccantibus dicitur
qualitatis in qua sol-
lertter attendendum est ut scia-
mus quale fuit luciferi et aliorum
peccatum. et refert Bona. di. v.
q̄ peccatum luciferi inchoatum
est presumptione. Et tunc enim
ut suam pulchritudinem vidit
presumpsit. Confirmatum in am-
bitione quia presumens de se ap-

peccat qd omnino supra se fuit
et ad quod peruenire non potuit
Consumatum est in inuidie et
odij auersione quia ex quo ob-
tinere non potuit qd appetit deo
inuidere cepit et affectu odij con-
traire. Angeli vero minores ad-
heserunt lucifero querentes esse be-
ati sine meritis. Et ut dicit Hu-
go de sancto victore. Omnes in
eandem malitiam consenserunt
et unum ordinem peruersae soci-
etatis fecerunt. Quare tam lucif-
ero q̄ reliquis propria et volunta-
ria superbia fuit causa illorum
ruine. Nihilominus in hijs du-
bitare contingit. utrum lucifer ap-
petit esse sicut deus. Et q̄ sic p̄
p̄ Apoc. xiiij. c. dicit ibi m. d. c.
Diabolus. Ascendam in celum
et ero similis altissimo. Et Au-
gustinus in questionibus noui
et veteris testamenti dicit. Glori-
atione inflatus voluit dici deus.
Et in libro de virginitate scribit
Diabolus in celo voluit esse sicut
deus. Sed mirum videtur primo
impossibile quibusdam q̄ ange-
lus tanta luce sapientie p̄ditus
appeteret id quod erat impossi-
bile cum ut inquit Aristoteles
tercio ethicorum. Electio non
sit impossibilium. Propterea sci-
endum secundum Thomam. Qd ap-
petere esse ut deus potest intel-
ligi dupliciter. Uno modo per
equiparantiam seu equalitatem.
Secundo modo per similitudinem

Primo modo non potuit appetere esse ut deus. quia sciuit hoc esse impossibile naturali cognitione nec primum actum peccandi in ipso precessit vel habitus vel passio ligans ipsius cognoscit uia virtutem ut in particulari deficientis eligeret impossibile. sicut in nobis interdum accidit. Appetere autem esse ut deus. secundum similitudinem contingit dupliciter. uno modo quantum ad id in quo aliquid natum est assimilari deo et sic si aliquis quantum ad hoc appetat esse deo similis non peccat dummodo similitudinem dei debito ordine appetat adipisci. ut scilicet illam a deo habeat peccaret nam si quis appeteret secundum iustitiam esse similis deo propria virtutem et non ex virtute dei. Alio modo potest aliquis appetere esse similis deo quantum ad id in quo non est natus assimilari. sicut si quis appeteret creare celum et terram quod est proprium dei in quo appetitu esset peccatum. Hoc modo Lucifer peccavit esse ut deus quia appetit finalem beatitudinem per suam virtutem habere quod est proprium dei

De bello realiter gesto inter
angelos bonos et malos

Quarta consideratio dicitur
contrarietatis in qua de
bello gesto in angelica

natura tractandum est de quo
Apoca. xij. c. scribitur sic. Factum
est prelium magnum in celo. Michael
et angeli eius preliabantur
cum dracone et draco pug-
nabat et angeli eius et non va-
luerunt neque locus eorum am-
plius inuentus est in celo. Que-
ritur hic utrum illud fuit bellum
reale. Et Franciscus de marone
in. ij. di. vi. dicit quod sic. licet non
fuerit corporale. Nam preter ea
que pertinent ad potentiam ex-
ecutiua exprimur aliqua genera-
tiones immanentes. Primum
est inter appetitum sensis-
tiuum et intellectiuum. Appetitus
enim istius inclinatur ad opposita.
Secundum bellum est inter intel-
lectum et voluntatem sicut quando
ratio iudicat aliquid faciendum
et voluntas renuit. Tertium bellum
inter voluntatem et voluntatem
non unus ad se sed duorum ho-
minum. Quartum inter intel-
lectum et intellectum ex contrariis
opinionibus per rationes oppositas.
Bellum ergo angelorum bono-
rum et malorum actum est iuxta tria
que in spirituali natura reperuntur
que sunt ratio voluntas et facul-
tas. Per rationem nempe electi
et reprobi angeli contraria sen-
ciebant. Per voluntatem ad con-
traria afficiebantur. Per facul-
tatem ad contraria mittebantur.
Nam electi angeli sublimiter

sciebāt de deo et de grātia ei⁹
 et ad grāciam ⁊ glōriaz eius af-
 ficiebāt. ⁊ p facultate sibi data
 p illis mtebantur. Angeli vero
 superbientes cōtinentes grāciā
 et glōriaz dei sublimiter scie-
 bant de bonitate nature sue ⁊ et
 propter hoc ad ppriaz glōriam
 afficiebātur. et toto m̄su in cōn-
 trā elās sp̄itib⁹ ferebāt. **M**a-
 gnis ergo affectiōib⁹ electi et re-
 probi angeli in cōtraria ferebā-
 tur. boni in creatorem. mali in
 naturam. boni in grāciā mali cō-
 tra illam. boni in diuinū amo-
 rem. mali in odium dei.

**Qualiter angeli mali pūnis-
 ti sūt nec potuerunt resistere po-
 tentie dei.**

Capitulū terciū.

Expti sūt angeli mali q̄
 robusta et valida ma-
 n⁹ sūt dei exelsi. Nulla equidem
 suauirtute nulla sapiētia nulla
 potētia nullaq; cōcordi cōuencōe
 ad malū potuerūt resistere ire dei
 Ipse deposuit eos de sede et im-
 micos sibi fēos pūniūt grauī-
 sima pena. **H**āc in hoc tercio
 misterio de illius pene grauīta-
 te erim⁹ verba facturi. quā qua
 dupliatē considerabamus. vi-
 delicet.

Primo ratiōne impedimēti.

**Secundo ratiōne loci.
 Tercio ratiōne supplicij.
 Quarto ratiōne termini.**

**Quod demones non possunt li-
 bito vti domis nature. que ad
 huc manent in ipsis.**

Primo considerate debem⁹
 grauītate pene malorū
 ratiōne impedimenti. quia cum
 dona nature in ipsis maneant
 integra vt dicit **Thomasi⁹** li. de
 di. no. vnum tamen impeditur
 actus executio et vsus illorum.
 ita vt non possint facere ea que
 velint. **S**ūt autem inter cetera
 tria in demonibus de quibus p
 libito disponere non possunt

**Primū ē naturalis existētia
 Secundū naturalis sapiētia
 Terciū naturalis potētia.**

Primū qd est in demonibus
 est naturalis existētia. **S**unt
 demones natura pulcherrimi.
 neq; q̄ tum ad substantiam sue
 nature sunt angelis bonis turpi-
 ores. ⁊ tamen hominibus in sue
 substantie detōre apparere non
 possunt. immo apparent. aut
 in corporibus assumptis in ali-
 qua visione. sicut deo plz cū de
 formitate tali actanta q̄ viden-
 tes illos in tali aspectu maxime
 terrentur et contristātur. **Q**uo-
 fit vt virgo glōriosa in suo fe-
 iū transitu petierit ab angelo.
 vt hanc pre ceteris filius eius

Ihesus benedictus grā; digna
retur cōcedere ne immūdos de-
mones horribilesq; videret. P;
fabule videtur ista quibusdam
quā multa scire se arbitrantur.
Inquunt enim demones non
repti. Contra quos offerunt
se inuincibilia testimonia om-
nis sc̄pturę. Unde Leuiti. xvij
ca. habetur Nequaquā vltra im-
molabunt hostias suas demo-
nijs. et Thobie. vi. ca. Para tē-
dita fuit septemviris et demo-
niū illos occidit. et ps̄. xcv. Om-
nes dñi genarū demonia. et ps̄
cv. Immolauerunt filios suos
et filias suas demonijs. et Ma-
thæi. iij. c. Obtulerunt christo
eos qui demonia habebant. et
Matth. viij. In nomine tuo de-
monia eiāmus. et Matth. viij
Obtulerūt ei multos demonia
habentes. et Matth. xij. Obla-
tus est ei demonium habens. et
Matth. xv. Filia mea male a
demonio vexatur. et Matthæi.
xvij. Exijt demoniū et curatus
est puer. et Matthæi. demonia
multa eiāebat. et xvi. In nomi-
ne meo demonia eiāent. et Lu.
iiij. In synagoga erat homo de-
moniū hñs et clamauit. et Lu-
ce. viij. Venit Iohannes bapu-
sta nō manducans neq; bibens
et dicunt demoniū habet. et Lu-
ce. viij. Occurrit ei vir qui ha-
bebat demoniū iam temporib;

mulas. et Luce. ij. Erat Ihesus
eiāens demoniū. et Ioh. viij.
Ego demonium non habeo. et
Ioh. x. Dicebant multi demo-
nium habet et insaniūt. et apo-
xvij. Cecidit babilon illa mag-
na et facta est habitatio demo-
niorum. et Plato in Thimeo
Inuisibilem diuinatum pote-
statum que demones nuncupā-
tur prestare rationem maius ē
opus q̄ ferre valeat hominis
ingenium. et Apuleyus de quo
meminit Augustinus ponit de-
mones esse. et Porphyrius ad-
huc de illis loquitur. vt patuit
supra Lactancius libro secundo
diuinatum institucionum Poe-
te et sciunt esse demones et lo-
quuntur. Thales milesi⁹ mun-
dum animatum esse dicit ac de-
monib⁹ plenum. Socrates esse
circa se assiduum demonium lo-
quebatur vt dicit Lactancius.
Idem testatur apuleyus qui su-
per hoc librum edidit quem ro-
cauit de do Socratis et teste Xe-
nophonte libro de morte Socra-
tia in oratione quam ab Arte-
menibus condemnandus fecit
sic inter cetera dicit. Enimvero
iam bis mihi defensionem pa-
rana demonium aduersatur.
Austosteles in prologo libro
de somno et vigilia querit An so-
niū procedat a causa aliq̄ natu-
rali vel eū aliquod demonium

ogetur. **Hermes** tēme gīst 9 p m
Aug. de ci. dei li. x. c. xxiiij. deō
 nes eē fatetur. **Caladius** super
Thimeū platōnis de demoni
 b9 diffuse mēcionē facit. **Pto-**
lomeus in quarto quadrupli
 malignos spūs demones appel
 lat. **Pufficere** ergo debent tāto
 cum testimonia ad fidem faci
 endam de demonibus reprobā
 tis

De cognitiōe et sciētia demo
 nium

Secundū qd est in demo
 nib9 est naturalis sapi
 enia. **Ph.** in. viij. ethi.
 ait qd angelus mal9 dicit dya
 bolus hebrayce .i. deorsū fluens
 grece vero dyabolus .i. cūmina
 tor. vocatur etiam sathanas id
 est aduersarius et demon. i. peccā
 tus ac rerū sciūs. **Vel**lent ergo
 demones contra nos uti omnia
 stūā sua sed non sinit illos de
 us quī sua clemētia ad euitā
 das fraudes et deceptōes eorū
 respexit nos luce veritatis misit
 qd filium suum vngentum in
 mūdū quī fuit lux et splendor o
 mis doctrine. **Iohannis** .i. Erat
 lux vera. et **Iohis** .viij. dicebat
Ego sum lux mundi. et **Ioh.** .x.
Ego sū via veritas et via. **Hic**
 tamē dubitari solet. **Utrū** intel
 lectus demonis post peccatū co
 gnoscat aliquā veritatē et argu

itur qd nō. **P**rimo si aliquā veris
 tatem cognoscerent maxime co
 gnoscerent seiplos qd est cog
 noscere substācias sepātas. **hęc**
 autem eorum miserie non con
 uenit cum ad magnam felicitā
 tem pertinere videatur in tantū
 qd quidam vltimam beatitudi
 nem posuerunt in cognitiōe sb
 stāciarum sepātar. ergo de
 mones priuantur omni cogni
 tiōe veritatis. **Inquit Lactāti9**
Nullus est suauior anime abul
 qd cognitiō veritatis. et **Arist.** .x.
 ethi. dicit **Videtur** philosophia
 admirabiles delectaciones ha
 bere. delectatio autem non con
 uenit demonibus. ergo nullaz
 veritatem cognoscunt et eorum
 intellectus est totaliter excecā
 tus. **Respondet** hys **Thomas**
 p̄ma parte. q. lxxij. duplex ē
 cognitiō veritatis vna que habe
 tur per grāciam alia per naturā.
Prima cognitiō duplex est vna
 est speculatiua tantum. sicut cū
 alicui aliqua secreta diuina re
 uelantur. **Alia** vero que est affe
 ctiva produciens amorem dei et
 hęc proprie pertinet ad donum
 sapientiē. **harum** autem trium
 cogmionum cogmicio natura
 lis nec est ablata nec diminuta
Consequuntur enim ipsam na
 turaz angeli quī sū suā naturā
 ē quidā intelligēs vel mens. **Cog**
 micio autē que est per grāz in spe
 culacone consistens non est eis

totaliter ablata sed diminuta
q̄ de h̄mōi secretis diuinis tan
tū eis reuelatur q̄ntū oportet vel
mediātib⁹ angelis vel per aliq̄
temporalia diuine virtutis esse
da. vt **Aug.** dicit. ix. de ciuitate
dei vel. xiiij. nō autē sicut ipsis
sanctis angelis quib⁹ plura et
clari⁹ reuelant̄ in ipso verbo. **A**
cognitōe autem effectiua tota
liter priuati sunt sicut et carita
te. **A**d argumentū vero dicēdū
q̄ felicitas cōsistit in applicatio
ne ad id qd̄ superi⁹ est. **S**ubstā
cie autem separate sunt ordine
nature supra nos. vnde aliqua
racō felicitatis eē potest hominī
si cognoscat substācias separa
tas licet perfecta felicitas sit in
cognoscendo substāciā primā
scz deū. **S**ed substācie separa
te cognoscere substāciā sepa
ratā est cōnaturale. sicut et no
bis cognoscere naturas sensibi
les. vnde sicut nō est in hoc feli
citas hominis q̄ cognoscat na
turas sensibiles. ita nō est felici
tas angeli in hoc q̄ cognoscat
substācias separate. **A**d
auctoritates vero allegatas que
vidētur excludere cognitōnem
naturālē a demonib⁹. **S**t **Hic.**
in. iij. di. l. q̄ quis vsus sciēcie
sit p̄ se delectabilis. tamē per ac
cidens potest eē tristabilis. **N**ā
quāppe dānatorū tam angelorū
q̄ hominū ita erūt plene cōphēn
sa tristitia vt oīno sint indispo

siti ad aliquam delectationem
quare vsus sciēcie in eis nullā
potest generare delectationem
aut suauitatem

Tercium quod est in demo
nibus est naturalis potencia.
de qua **Job.** xli. capitulo dicit̄.
Non est potestas super terram
que comparetur eis. **P**ossunt
demonēs facere mira et si nō mi
racula et naturam adiuuando
ad stupendos effectus concu
rere vt patebit possunt vexare
corpa. p̄nt aq̄s manus sup̄ trā
spargere et alia facere que ipsi
vellent que si permitteret de
us tota pene mundialis machi
na turbaretur suffocarentur ho
mines ruerent domus siccaren
tur herbe arborez et mutatio
nes in dies viderentur in om
nibus elementis. **O** pietas dei
benedicti que impetam inimic
orum extinguit nec sinit illos
contra nos exercere quod satis
ambūnt et si quandoq̄ id fieri
permittat iusta sunt eius iudi
cia et nobis inscrutabilia. **E**x
dictis tamen omnib⁹ demonēs
at roiter cruciātur

¶ **Q** demonēs vsq̄ ad diem
iudicij sunt in hoc aere caligno
so et post ad infernum descen
dent

Secundo consideranda est pena demonum ratione loci pro
 iecti equidem fuerunt e
 celo empyreo in hunc aerem cali-
 ginosum de quo ait Aug. in sup-
 gen. ad lram. Aer caliginosus est
 quasi carcer demonibus usque ad
 tempus iudicii. et Thomas pri-
 ma parte questione sexagesima.
Locus iste datur demonibus
 ratione exercitacionis humane na-
 turam salutis nostre pretendit
 usque ad diem iudicii et usque tunc
 durat ministerium angelorum et
 exercitacio demonum. descendunt
 tamen aliqui ad infernum ut ibi
 damnatos vexent. Post diem vero
 iudicii simul cum damnatis homi-
 nibus ibi omnes recludentur. Sed
 hic speculari libet quoniam esse extra
 celum empyreum non debet demoni-
 bus in pena cedere quoniam spiritualis na-
 tura non afficitur loco. ergo nul-
 lus locus est demonibus penalis.
Respondet Thomas prima parte
 questione sexagesima tertia. quod lo-
 cus non est penalis angelo aut
 anime quasi afficiens alterando
 naturam sed quasi afficiens volun-
 tate contristando dum angelus vel
 anima apprehendit se esse in loco non
 convenienti. Si vero obiceret quod an-
 gelus non sit in loco quod dicit Bo-
 etius in libro de ebdomadibus.
Comunis animi concepcio apud
 sapientes est incorpalia in loco
 non esse. Et Aristoteles quarto
 physicorum. Non omne quod

est est in loco sed mobile cor-
 pus. ergo angelus non est in lo-
 co. Respondet Thomas prima
 parte questione quinquagesima
 tertia. quod equivoce dicitur esse
 angelus in loco et corpus. cor-
 pus enim est in loco per hoc quod
 applicatur loco secundum tractum di-
 mensive quantitatis que qui-
 dem in angelis non est. sed est
 in eis quantitas virtualis. per appli-
 cationem ergo virtutis angeli-
 ce ad aliquem locum qualitercumque
 dicitur angelus esse in loco corpo-
 reo et secundum hoc patet quod non oportet
 dicere quod angelus commensur-
 ret loco vel quod habeat situm in co-
 tinuo. hec enim conveniunt corpori
 locato. put est quantum quantitate di-
 mensiva. Similiter etiam non
 oportet propter hoc quod continetur
 a loco. Nam substantia incorpo-
 rea sua virtute contingens re; in
 corpoream continet ipsam et non
 continetur ab ea. Anima enim est in
 corpore ut continens non ut contenta.
Sic angelus dicitur esse in loco corporeo
 non ut contentus sed ut continens aliquid mo-
 do. Addit Thomas quod diversis
 mode esse in loco convenit cor-
 pori angelo et deo. Nam corpus
 dicitur esse in loco circumscriptive
 cum non mensuretur loco. sed
 diffinitive quia ita est in uno lo-
 co non in alio. Deus autem ne-
 que circumscriptive neque diffini-
 tive quia est ubique. quomodo
 autem hoc sit non potest intelligi

ab humano sensu. vt dicit ma-
gister in primo di. xxxvij. vbi
inducit Cusostomū sup episto-
lam ad hebreos dicentem. sicut
multa de deo intelligimus que
loquā penitus nō ualemus. ita
multa loquimur que intelligere
nō sumus ydonei. uerbi gratia
q̄ ubiq̄ deus est et scimus ⁊
dicimus quomodo autem ubiq̄
q̄ sit intellectu non capimus.
Item q̄ est in corpore a quedam
uirtus que omnū est causa bo-
norum scimus. que autem ipsa
sit penitus iguoramus. Et au-
tem redeamus ad angelos. No-
ta s̄m Cādul. di. viij. ⁊ quod
opinio est modernorum. Q̄
angelus nō est in loco p̄ appli-
cationem uirtutis sed p̄ suam
substantiam diffinitive seu pre-
sentialiter nō cōmensurabile.
nam in angelo est potentia pas-
siua ad plura ubi nec est deter-
minatus respectus alicuius. er-
go inest potentia passiuā ad of-
fendum in omnibus illis. Q̄
āt angelus hēat potētiā passiua
ad ubi patet. quia articulus
est excommunicatus dicere q̄
substantie separate nusq̄ sunt.
Similiter error ē dicere. q̄ an-
gelus est ubiq̄. ergo oportet
dicere q̄ angelus possit recipere
aliqua ubi.

Q̄ demones punientur pe-
na ignis

Tercio consideranda est
pena demonum ratione
supplicij. quia punien-
tur in igne. probatur **Matth.**
xxv. **Ite maledicti in ignem et**
num qui paratus est dyabolo
et angelis eius. et Ap. xx. **Dy-**
abolus qui seducebat eos mis-
fus est in stagnum ignis ubi
bestia et pseudo prophete cruci-
abuntur die ac nocte in secula
seculorum. et de hoc inquit Au-
gustinus in libro de fide ad pe-
trum. firmissime tene et nulla
tenuis dubites dyabolum ⁊ an-
gelos eius in ignem eternum
a christo eē mittendos ubi nū-
q̄ carebūt pena quam eis p̄pa-
rauit diuina iusticia. qualiter
vero spiritus separati patiuntur
ab igne dictum est abunde in
quadragesimali de penitētia

Q̄ pena demonum nūq̄
terminabitur

Quarto consideranda ē
pena demonum ratione
termini quia nūq̄m
finietur et quid super hoc dixit
Origenes ad hec i quadragesi-
ma diffusius est p̄tractatum
quare ex dictis constat q̄ distri-
ctus iudex est deus. qui p̄pter
unum peccatum angelis nūq̄
pep̄it. et vt dicit **Thy. i. p̄te. q.**
lxiiij. Tenendum est firmiter
q̄ uoluntas bonorum angelorū

confirmata est in bono et voluntas demonum obstinata est in malo. Causam autem huius obstinationis non oportet accipere ex gravitate culpe sed ex conditione nature seu status. quia ut dicit **Hug.** li. de fide ad **Petrū**. Sic deus creavit angelos ut qui vellent perpetuo boni essent qui autem nolent nunquam eos diuino munere repararet. Dicitur in eternum demones obstinati luent penam nequicie sue a quibus nos liberet christus redemptor benignus Amen.

Sermo quartus de bello quod continue geritur inter demones et homines.

Dominus in cotidiana frequentique pugna cum angelis malis que nos temptare non desinunt ut peccatores eorum tandem iungamur societati. Ex hoc petri. i. epist. c. ij. dicebat. **Robrii estote et vigilate** quia aduersarius vester dyabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem deuoret. **Cui resistite fortes in fide.** Et etiam sancta in officio apostolorum nos sic ammonet. **Estote fortes in bello et pugnate cum antiquo serpente et accipietis regnum eternum.** Quia tamen plerique quandoque diffidunt nec arbitrantur se posse demonum effugere mil-

le nocendi modos. sicque in pessima peccata labuntur. **Idcirco** in hoc sermone aliqua de ipsis demonibus aperiemus. quibus intellectus poterit quilibet animi vires assumere ad pugnam dum strenue cum illis qui nostram perditionem percurant. de quibus tanta misteria erunt declaranda

Primum de prescientia

Secundum potentie

Tercium resistencie

De prescientia demonum et quomodo liter omnia disponunt ad interitum hominum

Capitulum primum

Habent demones in se deputata maledictionis officia et curia que prout ordinant ad trahendum homines ut dei precepta transgrediantur. Imperant superiores et inferiores obediunt. Sed per huius partis clariorem notitiam de prescientia demonum locutura consideremus illam secundum triplicem respectum.

Primo respectu angelorum malorum

Secundo respectu angelorum bonorum.

Tercio respectu corporum superiorum.

Qualiter demones presunt

Primo consideremus prescientiam demonum respectu ipsorum angelorum locum malorum. Utrum scilicet inter eos sit prelatus. Et arguunt

quidam quod non. **P**rimo quod omnis
prelacio est secundum aliquem ordinem
iusticie. **S**ed demones totaliter
a iusticia ceciderunt. ergo in eis non
est prelacio. **S**ecundo ubi non est obe-
dientia et subiectio. non est prela-
cio. hec autem sine concordia esse
non possunt que in demonibus nulla
est. secundum illud puerb. xiiij. **I**nter
superbos semper sunt iurgia. er-
go in demonibus non est prelacio.
Tercio si in demonibus esset aliquod
prelacio aut hoc pertineret ad eo-
rum naturam aut ad eorum cul-
pam vel penam. **N**on ad eorum
naturam quia subiectio et seru-
tus non est ex natura. sed ex pec-
cato subsecuta. nec pertinet ad
culpam vel penam quia sic supe-
tiores demones qui magis pec-
tauerunt inferioribus subdren-
tur. non ergo est prelacio in demo-
nibus. **I**n contrarium est ipsa
veritas. **N**am glo. i. ad cor. xv.
dicit. **Q**uandiu mundus durat an-
geli angelis homines hominibus
et demones demonibus presunt.
Prelacio quare inter demones est
prelacio. secundum **T**ho. q. et. q. actio
sequitur naturam rei quocumque
quod nature sunt ordinate oportet
quod etiam actiones subinuenem or-
dinentur sicut patet in rebus cor-
poralibus. **Q**uia enim inferiora cor-
pora naturali ordine sunt infra
celestia corpora actiones et mo-
tus eorum subduntur actionibus

et motibus celestium corporum. ma-
nifestum est autem quod demonum
quidam naturali ordine sub alijs
constituuntur. unde et ac-
tiones eorum sunt sub actionibus
superiorum et hoc est quod ratione
prelacionis factum. ut scilicet actio subdi-
ti subdatur actioni prelati. **P**er
igitur ipsa naturalis demonum
dispositio requirit quod in eis sit pre-
lacio. **C**onuenit etiam hoc diu-
ne sapientie que nihil inordinat
sed inordinatum relinquit que at-
tingit a fine usque ad finem forti-
ter et disponit omnia suaviter
ut dicitur sapientie. viij.

Ad primum ergo dicendum
quod prelacio demonum non fun-
datur super eorum iusticia. sed
super iusticia dei cuncta ordi-
nantis.

Ad secundum dicendum quod
concordia demonum qua quidam
alijs obediunt non est ex amici-
tia quam inter se habeant. sed
ex communi nequicia qua homi-
nes odiunt et dei iusticie repu-
gnant. **E**st enim proprium ho-
minum impiorum ut eis se ad-
iungant et subiciant ad propriam
nequiciam exequendam quam
potiores viribus vident.

Ad tertium dicendum quod
demones non sunt equales secundum
naturam. unde in eis scilicet demo-
nibus est naturalis prelacio quod
in hominibus non contingit qui

natura sunt pares. quod autem superioribus inferioribus subdantur non est ad bonum superiorum. sed magis ad malum eorum. quia cum mala facere maxime ad miseriam pertineat preesse in malis est et magis miserum.

Qualiter angeli boni habent prelationem super demones

Secundo consideremus prelationem demonum respectu angelorum bonorum. Vbi videndum erit an boni angeli habeant prelationem super malos. et possit argui quod non. pro quia prelatio angelorum prelatio attenditur secundum illuminationes. sed mali angeli cum sint tenebre non illuminantur a bonis. ergo boni angeli non habent prelationem super malos. Secundo ad negligentiam prelatio videtur ea que per subditos male fiunt. Sicut patet. lxxxij. di. c. Error. c. Consentire. c. Quid enim prodest. lxxxij. di. c. Peruenit. lxxxvi. di. c. Facientis. ij. q. vij. c. Negligere. xvij. q. ij. c. Si quis. xxij. q. ij. c. Qui potest. exte. d. homicidio. c. Sicut dignum. Sed demones multa mala faciunt. si ergo subfuit prelatio bonorum angelorum videtur in angelis bonis esse aliqua negligentia quod est inco-

ueniens. Tercio prelatio angelorum sequitur nature ordinem. sed si demones de singulis ordinibus cederunt ut communiter dicitur quia ipsi et si non fuerunt in ordinibus simpliciter. fuerunt tamen secundum quod in quantum erant alii qui dispositi si stetissent esse de uno ordine alii de alio secundum naturam dispositionem suorum naturalium. Dicuntur tamen demones multis bonis angelis sunt superiores ordine nature. non ergo boni angeli prelationem habent super omnes malos. Contra istos est auctoritas Augustini. qui tertio de trinitate ait. Spiritus vite de se totus atque peccator regitur per spiritum vite rationale primum bonum et iustum. et Gregorius dicit quod potestates dicuntur angeli. quorum ditioni virtutes aduersae subiecte sunt. Rndet Tho. ubi supra quod totus ordo prelatio primus et originaliter est in deo et participatur a creaturis secundum quod deo magis appropinquat. Illa enim habet que sunt perfecti enim creature super alias influentes et deo propinquiores. Maxima autem perfectio et quam maxime deo appropinquatur est creaturarum fruendum deo. sicut sunt sancti angeli. qui perfectione demones priuatur et ideo boni angeli super malos prelationem habent et per eos

reguntur. **A**d primum ergo dicendum quod per sanctos angelos multa de diuinis misteriis de demonibus reuelantur cum diuina iusticia exigat ut per demones aliqua fiant vel ad punitionem malorum vel ad exercitacionem bonorum. Sicut in rebus humanis assessores iudicis reuelant totibus eius sententias. Huiusmodi autem reuelaciones si ad angelos reuelantes competunt illuminaciones sunt qui ordinant eas ad deum. ex parte vero demonum non sunt illuminaciones quia eas in deum non ordinant sed ad exactionem proprie iniquitatis. **A**d secundum dicendum quod sancti angeli sunt ministri diuine sapientie. unde sicut diuina sapientia permittit aliqua mala fieri per malos angelos vel homines propter bona que ex eis elicit. ita et boni angeli non totaliter prohibent malos a nocendo. **A**d tertium dicendum quod angelus qui est inferiori ordine nature preest demonibus quibus superioribus ordine nature quia virtus diuine iusticie cui inherent boni angeli potior est quam virtus naturalis angelorum. unde et apud homines spiritualis iudicat omnia ut dicitur prima ad corinthios. ij.

Quod demones non subduntur

actiombus corporum celestium

Tertio consideremus presenciam demonum respectu corporum superiorum ubi disputandum est utrum demones subdantur actiombus corporum celestium. Et quidam contendunt quod sic. Primum quia demones sunt certa augmenta lune aliquos homines vexant qui propter hoc lunatici vocantur. ut patet **Marc. iij. et. xij.** Sed hoc non esset nisi corporibus celestibus subiacerent. ergo subiacent actiombus celestium corporum. Secundo nigromantici obseruant certas constellationes ad inuocandos demones quod non facerent si demones corporibus celestibus non subderentur. Tertio celestia corpora virtuosiora sunt quam inferiora sed quibusdam inferioribus corporibus demones arcentur scilicet herbis lapidibus et somis quibusdam ac uerbis ut a porphirio dictum **Aug.** introducat. x. de ciuitate dei. g. merito magis demones subduntur actiombus celestium corporum. Contra ista omnia est ipsa ratio. Nam demones sunt superiores ordine nature quam corpora celestia. Agens autem est superius patiente. ut **Aug.** dicit **xij. sup. gen. ad lit.** Cum ergo demones sint substantie intellectuales

corporib⁹ nō v̄m̄te patet q̄ rō
 subdūtur adīōm̄ corpōz celestī
 um nec per se nec per accidens
 nec directe nec indirecte. Ad p̄
 mā respōdet **Thō. q. cxvii. par**
 tis. q̄ demones s̄m̄ certa aug
 menta lune cōtingit v̄xare pp̄
 ter duo. **Primo** quidē ad hoc q̄
 infamēt creaturā dei sc̄z lunam
 vt **Tri. et Ihero. dicūt. Secūdo**
 quā cū nō possunt operari nisi me
 dianabus naturalibus virtuti
 bus vt dicitur in suis operibus
 cōsiderant corpōz aptitudines
 ad effectus intentos manifestū
 est q̄ cerebrū est humidissimuz
 om̄mū parciū corpōis vt **Aris**
sto. dicit. et ideo maxime subj
 titur operaciōm̄ lune que ex sua
 pp̄ietate habet mouere humo
 re. In cerebro autē perficiūt v̄
 res animales. et ideo demones
 s̄m̄ certa augmenta lune per
 turbāt hominis fantasiā q̄ndo
 cōsiderant cerebrū eē ad hoc di
 spositū. Ad secūdu dicit **thō. q̄**
 demones aduocati in certis cō
 stellaciōib⁹ veniūt pp̄ter duo.
Primo vt homines in hūc erro
 rem inducant q̄ credant aliq̄
 numē eē in stellis. **Secūdo** q̄
 cōsiderāt s̄m̄ aliquas certas cō
 stellaciōes materiam corpōrale
 eē magis dispositam ad effect⁹
 p̄ quib⁹ aduocant. Ad secū
 dū vero dicit **Aug. x. vel. xi. de ci**
 uitate dei. q̄ demones alliaunt
 per vana genera lapidū herba

rūm lignorūm animatūm car
 minū ritū nō vt animatia abis
 sed vt spūs signis in q̄tum hec
 eis exhibentur in signū honoris
 diuinū cuius ipsi sūt cupidi. nā
 vt dicitur. **xxvi. q. v. c. Nec mi**
 rum. Ad hoc imitatur dyabol⁹
 vt adoret quasi deus

De potentia demonū que su
 perat s̄m̄ naturā om̄ne potēciā
 hominum

Capitulum secundum

AD potentiam demonū
 iam sermo n̄ vertēd⁹
 est. Equidem vix p̄nt
 credere multi que de illa veracis
 sime sunt cōscripta. verū tamen
 preterea que sancti doctores di
 cunt ad sunt cotidiana exēpla
 eorū qui magis artib⁹ inuolu
 ti stupēda et ineffabilia quodā
 modo operari vidētur. Has ar
 tes vt **Psidorus inquit. viij. li.**
ethimo. Primus inuenit 3 cōo
astes rex Bactrianorū quem Ni
nus rex assiriorū interfecit. De
quo etiam Aug. li. xxi. de ci. dei
c. xiiij. asserit. q̄ q̄n natus ē p̄
mo r̄sit. Inmiscet se hm̄oi ar
tib⁹ demones et permittētē do
fiūt que homines facere nullo
pacto possent vt tū ista magis
nobis innotescāt cōsideranda
noti; occurrit potentia demo
nū s̄m̄ triplice m̄ respectū

Primo respectu miraculorum
Secundo respectu delusionum
Tercio respectu vexationum

Quod demones quibus non possunt
facere miracula. possunt tamen
facere vera opera supra facultatem
hominum.

Primo consideranda est demonum
potentia respectu miraculorum. Vbi a docto
ribus disputatur utrum demones
possint miracula facere. Et respondet
Alexander in .ij. volumine summe
et Thome .i. parte .q. cxliij. quod si
miraculum proprie accipitur demones
miracula facere non possunt nec
aliqua creatura sed solus deus.
quod miraculum proprie dicitur quod fit
propter ordinem totius nature creature
sub quo ordine omnis virtus creature
continetur. Dicitur tamen quandoque
miraculum large quod excedit
humanam facultatem et considerationem
et sic demones possunt facere
miracula que scilicet homines mirantur
in quantum eorum facultatem et
cognitionem excedunt. Nam unus
homo in quantum facit aliquid quod
est supra facultatem et cognitionem
alterius ducit alium in admirationem
sui operis ut quodammodo videatur
miraculum operari. Dicendum tamen
quod quibus huiusmodi opera demonum
que mirabilia videntur ad

veram rationem miraculi non
pertingant. fuit tamen quibus vere res.
sicut magi pharaonis per virtutem
demonum veros serpentes et ranas
fecerunt. Et sicut quando ignis de
celo cecidit et familia Job cum
gregibus pecorum uno impetu
absumpsit et turbo dum deiciens
filios eius occidit. Sic etiam
demonibus operantibus factum est
ut terre atheniense summo
astaretur aquis. Refert Augustinus
in libro de civitate dei .c. ix. quod
postquam condite fuerunt
athene ut athene vocarentur quod
certe nomen a minerva est que
grece athena dicitur. Hanc causam
Varro indicat. Cum apparuisset
illuc repente obvia arbor et alio
loco aqua erupisset regem
prodigia ista mouere. Et misit
ad apollinem delicum sciscitandum
quid esset faciendum. Ille
respondit quod olea minervam
significaret unde neptunum
eo quod esset in civium
potestate ex cuius potius nomine
duorum deorum quorum illa
signa essent civitas vocaretur.
Isto autem tempore oraculo
accepto civis omnes utriusque
sexus. Nos enim tunc in
eisdem locis erat ut etiam
femine publicis consultationibus
interessent ad ferendum
suffragium conuocauit. Consulta
igitur multitudine mares
pro neptuno. femine pro minerva

tulere sententias. et quia plus
 vna inuenta est feminaz. **M**i
 nerua viat. **T**uc neptunus ira
 tus marinis fluidib9 estuātib9
 terras atlxemensiū populatus ē
 quomā spergere lacus quasi
 bet aquas difficile demonibus
 nō est. **H**ec aug. sequit̄ **T**ho.
 vbi supra qd̄ quīs materia cor
 poralis nō obediāt angelis bo
 nis seu mal̄ ad nutum nec de
 monis sua virtute possint trā s
 mutare materias de forma i for
 mam. pnt tamen adhibere que
 dam semina que in climatibus
 mūdi inueniūtur ad aliquos ef
 fectus complendos vt dicit **Au**
 gustin9 in terco libro de trinita
 te dei. **I**deo omnes transmuta
 cōnes corporalium rerum que
 possunt fieri per aliquas virtu
 tes naturales ad quas pntent
 predicta semina possunt fieri p
 operacionem demonum hys se
 minibus adhibitis. **D**icit cum
 aliq̄ue res transmutatur in ser
 pentes vel ranas que per putre
 factionem generari possunt. **I**lle
 vero transmutaciones corporali
 um rerum que non pssunt fieri
 virtute nature nulla operacōne
 demonis pfiā possunt fm rei ve
 ritatem. **D**icit est qd̄ corpus
 humanum mutetur in corp9 be
 stiale aut qd̄ corp9 hominis mo
 rtuum reuiuiscat. **D**icta sūt om
 nia ista ad confirmacionem pre
 cedentium. nam nisi pietas dei

nobis subueniret a p̄tate demo
 nū nūq̄ effugerem9

**Qualiter demon es pnt mlt
 tipliciter deludere sensus huma
 nos.**

Secūdo cōsiderāda ē de
 monū potētia respectu
 delusionū. vt ei d̄t **B**o
 na. in .ij. di. viij. pnt demones
 deludere sensus humanos et hoc
 tripliciter. **P**rimo ostēdēdo pns
 eē qd̄ nō est. **S**ecūdo ostēdēdo
 rem aliter q̄ est. **T**ercō abscon
 dēdo qd̄ pns est. **P**rimū quidē
 facit species offerēdo. **S**ecūduz
 quidē facit sensū vel obiectū
 variando. **T**ercū vero impedi
 mentū p̄stādo. **P**rimū intelli
 gi pot̄ sic. qm̄ fantasmata existē
 tia intēri9 offerūtur forti obla
 uone ipsi virtuti intēri9 vel b
 tus intēri9 fortiter illis intēri
 dit similitudo rei videtur eē veri
 tas. hoc manifestū est p̄ natu
 rā nā frenetico p̄pter ascensum
 fumositatū ad cerebrū ex modi
 ca occasione extēri9 vt qd̄ vi
 deat vel audiat multa que non
 sūt sibi p̄sētia. **S**imiliter per
 fortē cōuersionē intēri9 fantas
 matorū veritas. sicut **A**ug. exē
 plificat qd̄ qdā tāta cōuersionē re
 cogitabat cuius dā mltis yma
 ginē qd̄ ei carnalit̄ amiserit vide
 bat eadē vigilādo p̄ hunc modū
 pot̄ demon diuersa hōmī facere

apparere. Est de hoc exemplum
in .ij. dyalogor. li. vbi narrat
Greg. qualiter dū cōstrueret mona-
stherium quoddā in quo ade-
rat sanctus **Bēdētus** inuentum
est sub terra ydolum quoddā ene-
um. **Qd** cum frēs portassent in
coquinā visū est eis qd exiliū in
de flamma ignis que totā coquinā
nam potuissēt incendere. **Qd** cū
p spm cognouissēt beatus **Bene-**
dictus curcurit ad eos et oracō-
ne facta fantasticiū illud euanu-
it. **Secūdo** pot dyabolus delu-
dere sensus ostendendo rem ali-
ter qd est. nam naturaliter pot cō-
tingere hoc ppter variationē ali-
quā ex pte organi. **Sicut** quan-
do humor sanguineus vel vapor
igneus descendit ad oculos vi-
detur homini qd ea que exteriūs
sunt sint rubra. **Vel** ppter vari-
acionem aliquā ex pte obiecti si-
cut cōtingit aliquādo qd ex posi-
tione candele vel disposicione pa-
learū videtur palee eē serpen-
tes. **Tercio** pnt dyaboli delu-
dere sensus abscondendo qd p-
sens est. **Nam** res que presens
est dupliciter pot latere sensū no-
strū. **Aut** qd impedit virtus sen-
sus ne pueniat ad sensibile. **Aut**
qd impeditur species sensibilis
ne pueniat ad sensum et utroq;
mō fieri pot virtute demonis. **De**
hac delusione diffuse loquitur
Aug. xviii. li. de ciui. dei. c. xvij.
xviij. et. xix. vbi induit qd tra-

dūt gētales de sotijis dyomedis
cōuersis in volucres dicuntq; tē-
plum **Dyomedis** esse in insula
Dyomedea non longe a monte
Gargāo qui est in apulea et hoc
templū circumuolare atq; inco-
lere aues illas tam mirabili ob-
sequio vt aqua impleant et a-
spargant et eas si greci uenerint
vel grecorum stirpe pgeniti nō
solum quētas eē. verum etiā
insuper adulatū. **Si** autem alie
migenas uiderint subuolare ad
capita tamq; grauib; idib; vul-
nerāre vt etiam pūmantur. **Nā**
dūt et grandib; costis satis
ad hec prelia phibentur armate
Hec **Varro** vt astruat cōmemo-
rat alia nō minus incredibilia
de illa mag; et famosissima **Circe**
que socios quoq; **Ulixis** conuer-
tit in bestias et de archadibus
qui sorte ducti tras natabāt qd-
dam stagnum atq; ibi conuer-
tebantur in lupos et cum simili-
bus feris per illius regionis des-
serta uiuebant. **Si** autem car-
ne nō uiscerentur hūana rursus
post nouem annos eodem rena-
tato stagno reformabantur in
homines. **Si** em dixerimus hec
nō eē credenda non desunt qui
dicant se talia fuisse exptos. **Nā**
et nos inquit **Aug.** cum eē in
in **Italia** audiebam; talia de q-
dam regione illarum pūz vbi
stabularias mulieres in caseo
dare solere dicebant imbutas

hijis malis artibus quibus vel-
lent seu possent viatoribus unde
in iumenta illico vertentur et
necessaria queq; portarent Post
q; perfuncta opera iterum ad se
redirent nec tamē fieri in eismē-
tem bestialem sed rationale hu-
manāq; seruari. Dicit Apuley-
us in libris quos asini aurei ti-
tulo inscripsit sibi huiusmodi ac-
cidisse ut accepto veneno humano ani-
mo permanere asinus fieret aut iu-
dicauit aut finxit. hec vel falsa
sunt vel tam inusitata vt merito
non credantur. Firmissime ta-
men credendum est non solum
animum sed nec corpus quide-
vlla ratione arte vel potestate
demonum in membra et limas-
menta bestialia posse conuerti.
Sed potest esse vt corpora ipsa ho-
minū alibi iaceant viuencia
quidem sed multo grauius atq;
vehementius q̄ somno suis sen-
sibus obseratis. talisq; etiam si
ibi ipse homo videat sic vt talis
videri sibi possit in somnis et por-
tare onera que onera si vera sūt
corpora portantur a demonibus
vt illudatur hominibus. Nā qui-
dam nomine Prestantius patri
suo contagisse indicabat vt vene-
num illud per caseum in domo
suo sumeret et iaceret in lecto suo
quasi dormiens qui tamen nul-
lo modo poteat excitari. post au-
tem aliquot dies cum velut euig-
ilasset dicebat et quasi somnia

narrabat que passus est. Cabal-
lum se se factum armonam in-
ter alia iumenta militis bau-
lasse quod itavt narrauit factū
fuisse cōptū est que tamē ei sua
somnia videbantur. Indicauit
et alius se in domo sua p̄ noctē
ante q̄ requiesceret vidisse veni-
entem ad se p̄ h̄m quēdā sibi no-
tissimū sibi q; exposuisse nomul-
la platōnica que antea rogat
exponere nolūisset. et cum ab eo
dem p̄ h̄o quesitum fuisset cur in
domo ei fecerat quod in domo
sua petenti negauerat. Non fe-
ci inquit sed me fecisse somnia
ui. Ac per hoc alteri p̄ ymaginē
fantasticam exhibitum est vigi-
lanti qd̄ alter vidit in somnijs
hec ad nos eis referentibus pue-
nerūt quos nō estimamus fuisse
mentatos. Hec Aug⁹.

Qualiter demones p̄nt vexa- re corpora

Tertio consideranda ē de-
monū potentia resp̄ci
vexationum. Possunt
enim vexare humana corpora. vt
inquit Aug⁹. libro de natura de-
monum. Nam p̄pter subtilita-
tem nature possunt penetrare
quecumq; corpora sine obstacu-
lo. insup p̄nt illa corpora p̄turba-
re et molestare. vt clare p̄ i eu-
angelijs. de hys quos xps libe-
rauit. Diebus etiam meis aliquas

mulieres demoniacas vidi et au-
diui illas loquentes talia que non
nisi demones dicere potuerunt
et virtute Iesu christi liberate fu-
erunt. Inter ceteras tamen una
fuit Neapolis. Anno domini. M. C.
cccc. lxx. De qua exptus sum qui
refertur. Predicante me ibi tempo-
re quadragesimali. Donabat
vndique rumor quod anime quorundam
defunctorum intrauerat corpus
eius. loquebatur illorum yd-
iomata commemorabat gesta et que
numquam ipsa didicerat enarrabat. Ac-
cessit ad eam cum suis illustrissi-
mus Calabrie dux. Regi primo
genitus. duxit eum in admira-
tionem non parua dum secretissima illorum
defunctorum aperiebat. quadam vero
die ego ipse ad eam videndam
accessi et quod primum intraui came-
ram in qua multi aderant. Ipsa vero
iunuecula iacebat in lecto cepit
furere oculos torquere vultumque
minacem et tristem exhibere. tan-
dem clamans aiebat. Tu venisti
huc. tu ad quod ad quod. Ego re-
spondi ut tecum preher in nomi-
ne Iesu gloriosi. at illa. quod vis
volo dixi scire quis nam es. Illa
respondit. Ego sum Stephanus
siculus quondam armiger et
suspendiarius. Ego sub-
didi. mentis o fallax et immu-
de spiritus. Adiuu te per Iesum
in cuius nomine omne genu flex-
ditur celestium terrestrium et

infernorum ut veritate patefa-
cias. Tunc cum grandi mole-
stia illius corpus arroganter
respondit. Ego sum dyabolus
at ego. Quare dicebas quod eras
anima stephani siculi. et ille ut
decipiam. Ad hoc enim intendi-
mus ut decipiamus. quod vellemus
omnes homines fore damnatos
sicut et nos sumus. Iterum ego
interrogavi eum. et quare me
non decipisti sed mihi verum con-
fessus es. Ille addidit. propter of-
ficiam tuam. quod tu predicas euan-
gelicam veritatem et es inimicis-
simus noster. Ego replicavi. que-
re. quia inquit nos sollicitamus
homines ut perdamus. tu vero tra-
his illos ut convertantur. Dixi ad
huc ego. Quis ego sum. Respondit
Tu es frater robertus qui per
omnem Italiam pluribus annis
fueris contrarius operibus nostris
et nouiter venisti Neapolim et
prima die quadragesime predi-
casti in castro coram rege Ferdin-
nando. Ego perij ab illo. quare
odio habetis deum. Respondit. quod eie-
cit nos de celo empyreo et pri-
uauit nos dignitate nostra. Et
ne immeret multus per longum
spacium ad interrogata respon-
dit licet quicquid male libenter et
ita docte. ita efficaenter. ita etiam
hostiliter veritate exprimebat
quod omnino et infallibiliter de-
prehendi ipsum dyabolum esse cui a m

precepisset in nomine ihu corpus illud exiret nec eam lederet post multas cavillationes faciente misericordia dei abscessit. Sic mansit vero puella illa pallida et a me interrogata quod faceret. respondit se a somno euigilasse cum omnium membrorum suorum collisione. Quare autem deus permittat aliquando homines sic vexari. respondetur potest quod hoc facit aut ad malum in punitionem. aut ad bonorum purgationem et probationem aut ad sue glorie manifestationem. iudicia tamen eius abyssus multa.

Quare omnes volentes possunt non solum resistere demonibus sed etiam illos vincere et superare

Capitulum tertium

Quoniam audiunt homines que de demonibus dicta sunt nimio terrore corripuntur. diffiduntque posse saluari dum opus est cum hostibus tam terribilibus conferere manus. Perumtamen ut gregorius ait. debilis est hostis et non vincit nisi volentem. Quare facile est non solum resistere viribus demonum sed etiam eos vincere et superare. Ad ut plene innotescat in hoc tertio misterio ostendemus quod quilibet volens dyabolum et omnes demones ad malum nos impellentes potest confundere. probabimus autem hoc

triplici ratione:

Primo ratione ligationis
Secundo ratione custoditionis
Tercio ratione permissionis

Quod per dominum nostrum iesum christum ligata est omnis vis et potestas demonum

Primo potest videri quibus dyabolo resistere illucque vincere et superare ratione ligationis. quod per dominum iesum saluatorem nostrum eius potestas ligata est. Unde Apoc. xx. Ioh. ait. Vidi angelum. i. christum descendente de celo habentem clauem abyssi et cathenam magnam in manu sua et apprehendit draconem serpentem antiquum qui est dyabulus et sathanas et ligauit eum. Notandum tamen secundum Iona. di. xix. iij. li. quod sicut etiam dicit magister in textu per passionem christi sumus a potestate dyaboli liberati. omnis quidem quantum ad sufficientiam. sed illi soli qui sunt de eius corpore quod est etiam quantum ad efficaciam. Dyabolus enim ante passionem christi habebat duplicem manum scilicet attrahentem et impellentem. Manus attrahens erat potestas trahendi ad lumbum etiam iustos et sanctos. Manus impellens erat potestas precipitandi in malum vel per fallaciam vel per violentiam quia temptabat ut draco temptabat etiam ut leo. et prima manus scilicet attrahens erat

rante potēte vt null⁹ possit esse
sistere et hęc fuit ei om̄no ampu
tata per xpm̄. Iā em̄ nullū tūc
pōt ad lymbū trahere. q̄ p̄ passi
onē xpī deletū est tyrographuz
peccati ade. Manū autē impel
lentē habebat ita fortē vt cum
maḡ difficultate possit q̄s ei resi
stere. et ideo fere in omnib⁹ reg
nabat. om̄es em̄ vel superabat
per fraudulēciā vel per violēciā
et hęc ptās debilitata ē per xp̄m̄
per quē lumē veritatis aperitur
cōtra fraudulēciā dyabolicam
et adiutoriū v̄tutis tubiūē cōn
dyabolicā violēciā. Apparuit
autē lumē veritatis et interius
per diuinā inspirationē et exte
rius per hūanā instructionē iā
em̄ omnib⁹ est veritas p̄palata
et ideo destructa est p̄latia q̄
p̄ n̄ regnabat adiutoriū eā v̄
tutis tubiūē per gr̄e infusionē
que rēpmit cōcupiscēciā.

¶ Q̄ p̄pter angelū custodiētē
possum⁹ dyabolo resistere

Secundo p̄t vnus quisq̄
dyabolo resistere illūq̄
vincere et superare cōe
custodiēti. nā h̄nt oēs hōmes
angelū custodiētē. vt Ihero.
docet super math. et p̄mit ma
gister in. ij. dixi. quāē si temp
tat dyabolus ad malū angelū
custodiēs induat ad bonū. De
custodiā v̄to bonoz angeloz

dictū est in quadragesimali in
sermōe de amore dei ad animā
ideo hic nō cito diffusius de il
la tractare

¶ Q̄ de⁹ nō p̄mittit vt dyabo
lus temptet hominē p̄ volunta
te sua

Quod p̄t vnus quisq̄ dy
bulo resistere illūq̄ su
perare rācōe p̄missio
nis vt em̄ dicit ap̄tus p̄mo ad
cor. iij. Fidelis deus qui nō per
mittit vos temptari supra id qd̄
potestis. sed facit cū temptacōe
p̄uentū. Nūq̄ ergo de⁹ sinit a
liquē a demone impugnari cui
nō p̄stet gr̄am ne decipiat aut
opp̄imat. Nostra igitur inter
est foriter dimicare q̄ si legiti
me certauerim⁹ cōronabimur.
quia vt dicit Jacobi p̄mo Bea
tus vir qui suffert temptacōz
quomā cū p̄batus fuerit accipi
et coronā vite quā nobis lar
gias xpc̄ dei fili⁹. amen

¶ P̄mo quintis de cognicōe
superbie que fugiēda est ne cū
angelis uentib⁹ deputemur.

Nulum admodū
p̄deset nobis in
telligē q̄ dcā sūt
de iudicio dei cōn
āgelos transḡ res
sors nisi oī studio et dūigē a

elaboraueimus timentem sup
 biam fugere et detestari. Ipsa si
 quidem est omnium uiciorum regi-
 na quam difficile multi cogno-
 scunt quia uicium est spirituale la-
 tet in corde uiget in mente fer-
 uet in animo et sola uoluntate de-
 liberata completur. quoniam tamen p
 extrinseca cognoscuntur intrin-
 seca ut sic superbiam cognosca-
 mus mundos quoniam nos ab eius las-
 te seruemus. De fructibus et si-
 gnis superbie dicemus in pnti
 distinguemus autem sub tribus
 articulis .xij. fructus

Primi articuli.

- Primus fructus extollentia
- Secundus arrogancia
- Tercius uana gloria
- Quartus iactancia

Secundi articuli.

- Primus fructus ambitio
- Secundus proteritas
- Tercius pertinacia
- Quartus ingratitude

Tercij articuli

- Primus fructus inobediencia
- Secundus curiositas
- Tercius contencia
- Quartus psumptio

**Et superbi deificat se ipsos
 et spernunt deum celi quia se cog-
 noscere nolunt.**

Drimus fructus qui signum
 est superbiens animi ex-
 tollentia dicitur. quoniam scilicet alii
 quis propter dona aut nature aut

fortune ut sic loquamur aut spi-
 ritualia aut corporalia aut tem-
 poralia puta propter diuitias ge-
 netis nobilitatem corporis for-
 mositatem robur et fortitudinem
 eleganciam subtilitatem inge-
 nij fecunditatem memorie et si-
 milia deificat se ipsum et deum
 cognoscere negligit. contra illud
 quod dicitur **Iheremie .ix.** Non
 gloriatur sapiens in sapientia
 sua nec fortis in fortitudine sua
 nec diues in diuitijs suis sed in
 hoc gloriatur qui gloriatur scire
 et nosce me. De quibus ex hoc igno-
 rantia sui que obliuionem indu-
 cit infirmitatis et fragilitatis hu-
 mane. et certe damnificatur in
 hoc homo dum desit ab ea regu-
 la que cunctis est omnis sapien-
 tie fundamentum. **Pro**ce quippe
 omnium tam sanctorum quam prophetarum co-
 gnitio sumptius predicatur lex p-
 cipua fructifera uterque sapientie
Uñ Berni. li. de consideracione ad
eugemium ait. Noueris licet om-
 nia misteria lata terre alta celi
 profunda maris si te nescieris si-
 mitis etis edificanti sine funda-
 mento ruinam non structuram faci-
 es. et **Aug. in phemio quarta li.**
de trinitate. Laudabilior est ani-
 mus cui nota est infirmitas pro-
 pria quam qui ea non respecta uias
 siderum fundamenta terrarum
 et fastigia celorum scrutatur. et
Hugo libro primo de anima. No-
 lior es si te ipsum cognoscas quam si

te neglecto cognosceres curfus
syderum vires herbarum complexio
nes hominum naturas animalium
celestium et terrestrium scientiam ha
bes. **M**ulti enim metum sciunt
et seipsum nesciunt. cum tamen
summa perbia sit cognitio sui. **M**
Macrobiius li. de somno **P**ro
pionis. **M**eisica vox hec fuit ora
culi consulenti ad beatitudinem
quo itinere puenire possit si te in
quit noueris. **P**rophi itaque con
tempto deo in seipsis confidunt
non arbitantes deum superiorem
nec se piculis et passionibus et
morti subiectos. **T**alis erat su
perbia **A**trai. qui diu fratris filii
os in odium occidit. dicebat equi
lis astris gradior et cunctos supero
altum superbo vertice attingens
celum **T**alis fuit superbia roma
norum. de quibus **A**ug. li. i. de ciui
tate dei. c. i. dicit quod ad tantam
superbiam extollentiam reputatio
nemque deueniunt quod se deos esti
mabant. unde inquit. **H**oc vero quod
dei est superbeque anime spiritus in
flatus effectat. amatque sibi in
laudibus dia. **P**arce subie
ctis et debellare superbos. **T**alis
fuit superbia **D**omiciani Impera
toris qui ut scribit **P**uetomius
eutropius et **B**eda li. de temporibus
fuit vespasiani filius et fratris
mox tyri cui tyto domicianus in
imperio successit. ymo ita fuit
regnandi cupidus quod sepe fratres
interficere satagebat et clam et

palam semper fraudes illi ga
bat que tytus semper ferebat
peraciter. tandem mortuo tyto
in imperium sublimatus ostendit
se in principio moderatum valde
simulauit diligere studia litterarum
et bibliothecas re ficere ita videtur
batur horere cedes ut ne boues
imolarentur mandauerit. **S**irma
tus seuerus apparuit. **D**enato
res etiam nobilissimos occidit.
persecutus est christianos et iude
os per eusebium li. iij. hystorie
et astice. et per hoc suum librum
se deum et dominum iussit appellari. et
in cunctis primordiis litterarum suarum
dicebat **D**eus et deus vester **D**omi
cianus ita mandat. tandem deo per
mittente a cubiculariis suis se
per vulneribus occisus est. anno
etatis sue. xlv. **A**d excellentiam
insuper ascendit cor herodis **A**
grippa qui occidit **J**acobum et
petrum incarceratione. **H**ec est que
dem **J**osephus. xix. antiquita
tum libro. quod cum cesarem adue
nisset et ad eum tota provincia
viri vnamiter conuenissent ille
veste fulgenti ex auro argenteoque
mirabiliter contexta indutus.
incipiente die procedit ad thea
trum. ubi cum primos solis ra
dios vestis argentea suscepisset
repercussio splendore dupli
catam spectantibus lucem ful
goris metalli vibrantis effudit ut
intuentibus perstringeret acie
terroris aspectus. **I**lico adulantis

vulgi cōcrepant voces dicentis
Rūcus qz vt hominē te timuim⁹
 sed ex hoc iā sup humanā te eē
 fateim nāz. ⁊ dū adulatorib⁹ de
 mulcere hōn orib⁹ et oblatos si
 bi diuinos honores nō respue
 ret repente mortifero viscerū do
 lore corūpī et dū p man⁹ suoz
 deportaretur dicebat. **En** ego ve
 ster deus ducoz ad mortē. iuxta
 igit qnqz dies vermb⁹ ei⁹ visce
 ra corū dētib⁹ expirauit. nec mī
 tū. quia vt dī **Jacobi. iij.** Deus
 superbis resistit. et **Seneca** tra
 dia. i. Pequitur supbos victoz
 a tergo deus

¶ Qz supbi cū suis pximis cō
 uersantur arrogāter

Secūdus fructus supbie
 quī signum est supbie
 supbi cordis arrogāaa
 dī. hic facit pximos puipendē
 et in dictis gestis motib⁹ cūctis
 qz extrinsecis reb⁹ supbe cū px
 imis se hē. quā sic est arrogans
 supbe incedit supbe loquitur su
 pbe ingreditur ⁊ egreditur supbe
 comedit supbe omnia facit cum
 clamore et strepitu minis et cō
 tumelhis. **Perūtamen** cōtra istos
 est auctōritas ecā. iij. dicentis.
Quāto maior es humilia te in
 omnib⁹. et **Cicero** in. i. de offic
 cīs inquit. In reb⁹ ecā pspēit

supbia fugiendā et arrogācia
 nam vt aduersas res sic et secū
 das immoderate ferre leuitatis
 est. et **Quidius. iij.** de arte amā
 di. **Nō** natet in vultu dānosa su
 pbia vestro. **Dicit Cassiodorus**
 in eplis. Ornamentū omnium
 bonorum est sincera benignitas
 igitur si tu gradu aut dignitate
 aut virtute supas reliquos nō
 li illos pedibus cōcūcare sis a
 mabilis affabilis et vultu facie
 qz placidus. et vt dicit **Seneca**
 ad **Luallū.** Sic cum inferiore vi
 uas quemadmodum tecum su
 periore viuere velles. **¶** Scribitur
 in pollicatone li. v. qz **Gracia**
 nus optim⁹ imperator arguenti
 bus eum amias qz in omnes
 familiaris esset nimū et commu
 nis respondit se talem velle im
 peratorem esse priuatis quales
 imperatores sibi eē priuatis op
 tasset. **En** est vt quī alijs im
 perat timeatur sed meli⁹ vt dī
 ligat. de hoc **Cicero** li. ij. de offic
 ait. Om̄ rerum nec apa⁹ quic
 qz ad opes tuendas ac tenēdas
 qz diligi nec alieni⁹ qz timeri. **Iā**
 datur ergo mansuetudo in om
 nibus eciam magnis viris dum
 modo tanta nō sit vt vilescat au
 dōritas. **¶** **Recitat Valerius** libro
 quinto de alexandro magno qz
 cū vidisset milite quēdā semo cō
 feduz frigore nimio stupefactū
 cum ipse esset in sede sublimi

propinqua igni surrexit et suis
manibus illum in sede sua repono
fuit dicens illud salutare sibi
futurum. **P**ed nobis qui christi
stiam sumus exemplum christi
satis esse debet. de quo sic pulchre
loquitur **Jeromimus** in episto
la ad **Anthonium** monachum
Dominus noster humilitatis
magister discipulantibus de dig
nitate discipulis unum apprehen
dit ex puulis dicens. nisi conuer
si fueritis et efficiamini sicut pu
uli non intrabitis in regnum celo
rum. **Q**uod ne docere tantum nec
facere videretur docuit exemplo
dum discipulorum pedes lavat.
dum loquitur cum samaritana
dum ad pedes sibi sedente **M**aria
de celorum disputat regno dum
traditoris osculo excipit dum sur
gens primo mulierculis appa
ruit. **A**d idem est textus **Cy**ria
m. xxiij. di. c. **D**ns

Quod superbi querunt gloriam tem
poralem que nihil est

Tertius fructus qui signum
est superbie est vana
gloria. sed quomodo
vana gloria dicatur plerique
audire cupiunt. nam si loqua
mur de illa beata de qua psalmus ait
Exultabunt sancti in gloria. cer
te vana non est quam cuncti desi
derare tenentur. Temporalis
adhuc gloria vana non est que

virtuti fauet conformatur natu
re et animum ad queque difficultata
et ardua roborat. est hec secundum
Ambrosium li. de officiis clara
cum laude notitia. et secundum **Tulli**
um in **rethorica** est frequens de
aliquo fama cum laude. **L**aus
vero ut dicit **Aristo**. i. **rethorico**
rum est sermo eludans magni
tudinem rei. **U**nde **Aug.** super **Jo**
hanem **Gloria** idem est quod
clarificatio. **D**e hac gloria inquit
Seneca ad **Lucillum**. **N**ulla est
tam excelsa virtus que dulcedi
ne glorie non tangatur et **Jerom**
imus ad **Pabianum**. **N**atu
rali duamur malo et adurato
ribus nostris libenter fauemus. et
quamquam nos respondeamus in
dignos et callidus subor ora pro
fundat. tamen ad laudem sui
intus secus anima letat. **Clau**
dianus. **G**audet enim virtus
testes sibi iungere musas. **C**ar
me amat quisquis carmine di
gna gerit. et **Quintilianus** libro de
tutibus. **D**enique non parvas a
nimmo dat gloria vires. et fecun
da facit proceras laudis amorem. et
ecce xli. **C**uram inquit sapiens
habe de bono nomine. et **puer**
xv. **f**ama bona impinguat os
sa. et xij. q. i. c. **N**olo. **Aug.** **f**a
mam tuendam hortatur. et ide
o. de civitate dei. c. xij. **D**icit de
Romanis. **G**loriam ingentem
divicias honestas volebant. hac
ardentissime dilexerunt propter

hanc vivere voluerunt propter
 hanc et mori nō dubitauerunt
 et. xvij. c. eius dē. Hec sūt duo.
 illa libertas et cupiditas laudis
 humane que ad facta compule
 re miranda romanos. Non er
 go videtur gloria fugienda quā
 omnes effecerunt minus laudib⁹
 Sed alexander in. ij. et tho. xxij
 q. cxxxij. dicunt qd gloria tem
 poralis potest appeti ordinate et
 inordinate. Primo modo nul
 lo modo est peccatum. nam cū
 quis cogitat bonum suum dig
 num laude et approbat illud cu
 piens ab alijs laudari. aut pp
 ter diuinum honorem aut pro
 pter proximorum salutem aut
 appetendo nō appetit contra de
 um et proximum. nec in gloria
 finem constituit de superbia et
 vana gloria reprehendi non po
 test. Inordinate vero gloria ap
 petitur primo quando quis que
 rit gloriam de eo quod est pec
 catum sicut luxuriosus de carna
 litate. Iracundus de vindicta et
 contumelijs et similia. de quib⁹
 aliqui gloriantur quos rephēn
 dit ps. dicens. Quid gloriaris
 in malicia qui potens es in ini
 quitate. Secundo gloria appeti
 tur inordinate cum eam quis
 querit de eo quod nō habet. pu
 ta de sciencia de sapiēcia de san
 ctimoniavite et hmōi. Tercio
 quādo quis querit gloriam de
 eo qd non est gloria dignus vt

de diuicijs de pulchritudine de
 fortitudine de edificijs de domi
 nijs et quibuslibet temporalib⁹
 bonis. fatue quippe homines in
 hys gloriantur et vane quia o
 ma ista fum⁹ et fauilla sunt. sō
 sapiens et cāastes. i. c. pro istis
 diat. Vanitas vanitatum et o
 ma vanitas. Criso. sup. Iohem
 sic sequitur. Hunc versiculū si
 saperent qui in potēcia versan
 tur in patribus suis omnib⁹
 et vestib⁹ scāberent in domo in
 foro et in egressib⁹ et ante om
 nia in consciencijs suis vt sem
 per eum et oculis cernerent et
 corde sentiret. Quoniam eo qd
 multe sunt rerum facies et ymā
 gines false que deapiūt incau
 tos istud oportet cotidie carnē
 salutare et in prandijs et cenis
 et in omnib⁹ cōuentib⁹ libēter
 vnumquemq; pximo suo canē
 re a proximo suo libenter audire
 re. quia vanitas vanitatum et om
 niavanas. Hec ille. An nō vi
 demus qd breui deficiūt omnia
 diat. Hieremias. xl. c. Omnis
 caro fenum et omnis gloria ei⁹
 quasi flos feni exiccatum est fe
 num et cecidit flos. Ideo Hugo
 li. i. de anima inquit. Dic mihi
 vbi sunt amatores mundi qui
 ante pauca tempora vobiscum
 erant. nihil ex eis remansit nisi
 cineres et vermes homines fuere
 sicut tu. comederunt biberunt
 et sēt duxē in bonis appetib⁹

dies suos in pūcto autē ad inferna descendere. Hic caro e orū vermbus illic anima et mis sup plicijs deputatur donec rursus infeliā cōmercio colligati sempiternis inuoluantur in cēdijs et Baruch. iij. Vbi sunt pūncipes gentium et quī dominantur super bestias que sunt super terram quī in aūb⁹ celi ludūt quī argentum thesaurisunt et aurū in quo confidunt homines et nō est finis acquisitionis eorū quī argentū fabricāt et solliciti sūt nec est inuencio opex illorū. Tādem exterminati sūt et ad inferos descenderūt et alij in loco eorum surrexerunt. Ad hoc facit exemplum de quodam imperatōe mortuo ad cuius sepulchrū accedens quidā philosoph⁹ tumulo patefacto videns cadauer illud horribile dixit. Intuitus suz cadauer cesaris in sepulchro et vidi ipsum hūido colore coloratum putredine circumdatum aluū eius disruptum et vermium cateruas quī per illum transeūtes discurrebant cūnes nō adherēbant capiti dentes patebāt labijs consumptis. Et dixi. Vbi nam cesar chorus puellarū magnitudo diuiciarum caterua batonum acies militum. Vbi sunt canes venantes equū veloces aues rapaces thalamus depiā⁹ lectus eburneus aurum atinū

mutatoria vestimenta diuersa cibaria canticum līre organoz sonitus. Te verebantur homines timebant pūncipes colebāt vrbes vbi est tanta pōtencia et tam pēlara magnificētia. Et respondit mihi. Hec omnia defecerunt in me quando defecit in me spiritus meus et reliquerūt in hoc me miserū sepulchro ac cumuoluto putredine carnis mee.

¶ Quī supbi iactanter de se loquūtur et qualiter pōt quis absq; peccato se laudare

Quartus fructus quī signum est elate mentis iactancia dicitur et est cū quis proptio ore se laudat. Hoc autem inconueniens eē dicitur sanctorum et philosophorum demonstratur. Vnde Sapiens pū. xxvj. ait Laudet te alienus et non os tuum. alicū labia nō lingua tua. Et Cicero in primo de officijs. Turpe est de seipso predicare. et Quintilian⁹ libro viij. de oratoria institutione. Viciosa est iactacio infertq; audientibus non modo fastidium sed etiam plerumq; odiū. et Feneca li. ij. de beneficijs. Retrahenda est inanis iactacio res loquatur nobis tacentib⁹. Quā autē quis potest de seipso dicē absq;

peccatū licet dictum sit in qua
dragesimali tamen hic repeten
dū est. Ideo nota sū doctrinaz
alexandri in .ij. volumine sum
me. q. aliquis potest tripliciter
se laudare

Primo meritorie

Secundo venialiter.

Tercio mortaliter

Primo cum merito et hoc tri
phiciter. aut propter caritatez dei
aut propter caritatem proximi.
aut propter caritatem propriā.

Primo laudet se quis propter
caritatem dei ut sue bonitati grē
referantur. De hoc sic loquitur
Cyprianus in epistola ad **Do
natum**. Odiosa iactatio est qm
uis nō iactatū eē possit sed gra
tium. quicquid nō hominis vir
tuti ascribitur sed de dei munere
predicatur. Sic fecit gloriosissi
ma virgo dū visitavit elizabet
Luce .ij. qm cecinit verba illa su
auissima. Magnificat anima
mea dominū. Secundo pōt
quis cum merito se laudare pp
ter caritatem proximi. ut puta
ne scandalizetur propter verba
detrahendū. Nam ut dicitur. vi.
q. i. c. Sunt plerūm qui vitam
moresq; bonorum amplius qm
debent laudant. Ideo pmitit
deus malos in obtrectationem
et obiurgationem prumpere.
ut si qua elatio ab ore laudan
tium in corde nascitur ab ore vi

tuperan cū suffocetur. Qua de
re sepe numero de viris bonis et
iustis pusilli scandalizantur.
ideo licet quando q; virtutes p
prias aperire. Sic fecit **aug.** qui
in sermone qui legitur in festo
ipsius ait. Caritati vestre de no
bis ipsi hodie sermo reddendū
est. qm enim ut ait apostolus spe
ctaculum facti sumus mūdo an
gelis et hominibus qui nos a
mant querunt quid laudent in
nobis qui nos oderunt querunt
quid detrahant nobis. nos au
tem in utroq; medio constituti
adiuuante deo et vitam et fa
mam sic custodire debemus ut
non erubescant de detractorib;
laudatores. Hinc paulus secu
do corinth. decimo et vndecimo
capitulo. tam alta de seipso p
nunciat. Nam ut inquit **Ihero.**
in argumento in epistolā ad
corinth. Corinthi sunt achaya
et hī ab apostolo audierunt v
ba veritatis et subuersi sūt mul
titudine a pseudo apostolis q; me
ta dixerunt contra paulum
Tercio potest aliquis laudare
se cum merito propter caritatez
propriam quando est in aliqua
tribulatione ut se consoletur.
sic **Job** dicebat. xxix. c. Oculi
sui ceco pes claudō manus debi
li et pater eram quōdā pauper.
Secundo in laude sumpti
us potest esse peccatum veniale

cū scz dicit aliquā qd nō est cōtra deū nec cōtra pximū. Tercio p̄t quis laudare se cū peccato mortali vt cū quis laudat se de eo qd est cōtra honōre dei p̄ta de aliquo mortali etiā si veritas dicatur aut cū quis nimis superbe profert de se falsa vt decipiat pximos vel causa cupiditatis vel causa glorie aut cū q̄s refert aliq̄ de se in exp̄ssam pximi cōtumeliā sicut faciebat Goliath. i. R. xvij. qui dicebat Ego exprobraui agminib⁹ israhel hodie. Et sicut peccatū est iactantia ita et ironia que ē cū q̄s de se minora dicit vt reputetur bon⁹. Potest autem fieri dupliciter s̄m Tho. xxij. q. cxij. Vno modo cū veritate et sic nō est peccatū nisi p̄ alicuius circūstantie corrupcione. Alio modo cum falsitate cū aliquis dicit illud quod in se nec recognoscit nec credit et de hoc dicit Aug. xxij. q. ij. c. Cū humilitatis. Cum humilitatis causa mentiris si non eras peccator mendendo efficietis quod vitastis. Idem in. c. Non ita. et in. c. Incauti. dicitur. Incauti sūt humiles qui se mendando illa que ant. Debet tamē vn⁹ q̄sq̄ semper estimare se peccatorem. vn. de di. v. c. Ad eius. Bonarū mētium est ibi culpam cognoscere vbi culpa nō est.

¶ Articulus secundus de qua-

tuorū alijū fructib⁹ superbie quorum primus est ambitio

Admōnet nos dīna scriptura vt superbie cūmen effugiamus ostendens deum omnipotentē illam nō parum odire. Vnde amos. vi. dicit dñs exercituum. detestor ego superbiam. et puerb. vi. Arrogāciam et superbiam et viam prauam ⁊ os bilingue. ego detestor et ecā. x. Odibilis est coraz deo et hominibus superbia. Quare ipse excelsus dñs cōminatur superbis durissime. Dixit em̄ Iheremie. xij. Requiescere faciam superbiam infidelium ⁊ arrogāciam fortiu⁹ humiliabo. et. x. vij. ca. De corone superbie. et Iheremie. i. Ecce ego ad te superbe dicit dominus deus exercituum. q̄ venit deus tuus tempus visitationis tue et cadet superbus et corruet et non erit qui suscitet eum. Propterea in hoc articulo de alijs quatuor fructib⁹ superbie loquamur.

Primus fructus est ambitio qua quis inordinate dignitates appetit et honores. Hec inanis bestia totum fere mundū destruit status omnes conturbat scandala plurima parit ecclesiamq̄ confundit. Vnde in capitulo Nihil de electione dicitur. Nihil est enim quod magis officiat

ecclesie dei qm q̄ indigni assu-
muntur p̄lati ad regimen ami-
marum. Hoc ideo est quia am-
biciofi presumunt et ingerunt
se p̄rabus et p̄doyt dignita-
tes acquirant. **¶** Sed audiant
Crisostomū di. xl. c. **¶** Multi. di-
centem. Quicumq; desiderave-
rit primatum in terra inueniet
confusionem in celo. nec inter-
seruos ch̄isti computabitur q̄
de primatu tractauerit. et. viij.
qi. c. **¶** In scripturis ponitur di-
ctum **Apostoli** ad hebreos. q̄nto
Nemo sibi assumat honorem.
sed quā vocatur a deo tamq̄ a a-
ton.

**¶ De p̄pocūsi malignā ch̄usto
exosa.**

Secundus fructus super-
bie est p̄pocūsis que ut
dicit alexander in. ij. ē
amor apparentis boni qm̄ quis
est mal⁹ et simulat se esse bonū
De h̄is p̄pocūsis loquit̄ **Arist.**
p̄mo elencoꝝ. Quibusdam in-
quit est magis ope p̄cū vide-
ri eē sapientes q̄ eē et nō vidēti
Et **Seneca** ad **Lucillū** ait **Qd**
loquimur sentiam⁹ concordet
sermo cum vita. et iterum ad eū-
dem. **¶** Multo magis ad rem per-
tinet qualis tibi q̄ qualis alijs
videaris. et idem ad eūdem **¶** Ad-
te admoneo ne eoz more q̄ nō
p̄ficere sed aspici cupiūt facias

aliqua que i habitu tuo aut ge-
nē vite notabilia sint **Hos** p̄pocū-
citas sup̄ oēs p̄cōtes detesta-
tus est dñs **Ihesus xpc.** Nam
Matth. v. dixit. **Cū** facis eleō-
sinā noli tuba canere. sicut p̄pocū-
cite faciūt. et. vi. c. **Cū** ieiuna-
tis. nocte fieri sicut p̄pocūcite tu-
stes. et. viij. c. **Attendite** a fermē-
to phariseoz qd̄ est p̄pocūsis. et
xv. c. **¶** P̄pocūcite bene p̄phetauit
de vobis **Isaias** et. xxij. c. **De**
vobis scribe et pharisei p̄pocūcite
qui clauditis regnum celozum
ante homines. vos em̄ nō intro-
itis nec introeūtes simitis in tre
Tales sūt religiosi ignorantes
qui in p̄dicatiōib⁹ et confessio-
nib⁹ ac consilijs damnāt coniu-
gia asseruntq; neminem in sta-
tu matrimonij posse saluari. Et
iterum **Matth. xxij.** **De** vobis
scribe et pharisei p̄pocūcite q̄ co-
meditis domos viduarū ora o-
nes longas orantes **Tales** sūt
religiosi et sacerdotes multis ar-
tibus bona viduarū rapientes
et iterum ibi. **De** vobis scribe et
pharisei p̄pocūcite q̄ arcuitis ma-
re et aridā ut faciatis vnum p̄-
selitum et cum factus fuerit fa-
ciatis eum filium getherme du-
plo q̄ vos. **¶** **Proselitus** dicebat̄
qui ex gentilitate conuertebat̄
ad iudaismum ad qd̄ pharisei
multū elaborabāt p̄pter inanez
gloriā. **¶** Sic hodie religiosi q̄ in-
distincte induūt frēs et p̄tētes

velit acquiescere. sequitur proprias
opinionem et iudicia spreteas co
silijs et sapientium et amicorum di
ctis. Ne igitur quis p̄tinax dep̄
hendatur tua p̄nāpalit̄ debet
obseruare. Primum vt p̄bo
rum virorum sententijs magis
q̄ pp̄ae inherat. hoc scribitur
extra de constitucōib⁹. c. Ne imi
tatis. vbi sic habet: Ne imitas
tis prudentie tue. Prudentie sue
immitatur q̄ ea que sibi agenda
vel dicenda videntur. patrum
decretis p̄ponit. Idem ponitur
extra eodem. c. Canonū. r. viij
q. i. c. Paendū. r. iij. q. ix. c.
Pura. Secundum vt a cep
tis que bona credebatur postmo
dū cōperit mala siue in dictis si
ue in factis retrocedat. vnde di
ctur. xxij. q. iij. c. Diffimicō.
Diffimicō in cauta laudabiliter
est soluenda. Item in sentētia
p̄. i. ca. Magna. Augustinus
doctor eximius fecit librū retra
dationū. Arca⁹ heretic⁹ fuit p̄
nax et perit. Sic Gayus flam
mineus fuit p̄nax r̄ p̄nceps
r̄ ab hambale apud lacum tra
simentū deuictus est et occisus.

Tercium qd̄ obseruandum est
vt euitetur p̄tinacia q̄ q̄ntūcū
q̄ homo sit sapiens in rebus ta
men duris et arduis vtaf̄ ma
turus cōsilijs. Inquit em̄ Ihero.
super illo verbo Pla. iij. et consi
liarius nō est tibi. Greca p̄ete
laudabilis sapientie dixit.

primū eē beatum qui per se sapi
at. Secundum qui sapientē au
diat. qui autē vtroq̄ caret hūc
inutilem eē tam sibi q̄ alijs

Q̄ supbi ingrati sunt deo r̄
hominibus

Quartus fructus supbie
dicitur ingratitude. So
lent superbi eē ingrati
deo et hominib⁹. nam supbus
beneficia et dona que habet a se
habere aut pp̄ijs meritis credit
cui ap̄ls. i. ad cor. iij. ait Quid
habes qd̄ nō accepisti. si autē
accepisti cur gloriaris quasi nō
accepisti. et Iacobi. i. c. Omne
datū optimū et oē donū p̄fectū
desurfū est. Supbus ḡ nec de
um recognoscit nec p̄ximo b̄n
fico refert gr̄as. p̄mo semp det̄
hit semp cōquerit q̄ nulli vult
subditus eē vel obligatus

Articul⁹ terci⁹ de q̄tuor alijs
fructib⁹ supbie quoz̄ p̄mus est
inobediencia

In diuersis iaculis non
vulneraret supbia mē
tes mortalium nō in fuda
tē tādū ad eius exprobrationē
sed quia ipsa pene oēs inuoluit
et vix repetitur qui ab ipsa fit
alienus. idarco in hoc articulo
de quatuor eius fructibus vlti
mis adhuc dicemus

Primus itaq; fructus inobediē-
tia vocatur. Ex hoc filij pntibus
subditi p̄latis et inferiores sup̄i-
orib; obedire cōtemnūt. Hoc at
maxime p̄ficiat in illis qui se bo-
nos reputantes cū videāt de fa-
cto malos sup̄iores et p̄latos
ab eorū obediētia se eximunt
reputātes iniquum et iniustum
fore ut boni cū minosis subiciā-
tur et reis. **C**ontra istos dicit
Alexander in. iij. summe. in. q.
Utrum boni subici teneantur ma-
lis q; sic. quia mali subiciunt ma-
lis p̄pter vicium puniendū et bo-
ni subiciuntur malis ex dei ordi-
nacione p̄pter utilitatem sue pur-
gacionis. **U**nde **A**mbro. sup̄ ep̄i-
stolam ad roma. xij. ait. sup̄ il-
lo verbo principes nō sunt timori
boni operis. **S**i bonus est prin-
ceps bene operante non punit s̄
diligit. si malus est nō nocet bo-
no sed purgat eum. **E**t in. q.
Utrum p̄latus malus possit iu-
dicare inferiores bonū p̄ndet q;
potest de officio p̄tatis. et addu-
cit exemplū saulis. de quo. viij.
q. i. c. **A**udacter. et. ij. q. vij. c.
Dicit de hīs. et p̄mi. R. xxij. c.
Quī cum esset a domino reprobatus
iudicabat tamē populū dei
et uniuersus populus eius iudi-
cium expetebat. **U**nde dixit **D**a-
uid post reprobaconem p̄fitens
ipsum eē iudicē a dño. **P**ropici-
us sit mihi dñs ut nō extendaz

manum meā in chūsū dñi **D**a-
uid etiā cū esset adulter et homici-
da interrogatus a p̄pheta sentē-
tiam in diuitē dedit qui rapuit
ouem paup̄is dicens **J**udicium
mortis est vito huic **S**alomon
etiā amō ē mulierum deprauatus
coluit deos gentium tamen
uniuersa plebs israelitica ad
eius iudicium confluebat. **E**t
in. q. **U**trum honor sit exhibend;
malo p̄lato dicit alexander q;
q̄dā ab ecclā toleratur debet si
bi honor et q̄muis male p̄sident
quous; ab ecclā deponatur ut
bene p̄sident debet hū nec de-
bent inferiores iudicare utrum
bene operetur sed illos dñs iudi-
cabit. **E**t in. q. **U**trum malus p̄-
latus magis sit honorandus q;
bonus subditus dicit q; malus
p̄latus in quātum p̄latus ma-
gis debet honorari q; bonus sub-
ditus quia magis est in p̄cipa-
cione debiti honoris **C**ōfirmantē
dicit p̄ **A**lexan. i. ij. c. ubi dicit
Derū subditi est ote in omni ti-
more dominis nō tantū bonis et
modestis sed etiam discolis. **E**t
ad idem est textus. di. ix. c. **Q**uī
cūq; et. xi. q. iij. c. **J**ulianus. c.
Quī resistit. c. **S**i ei. c. **S**i bonū
ca. **I**mpatores. ca. **Q**uid ergo
mirum. **D**um igitur p̄lati ma-
li p̄cipiunt ea que non sūt cō-
tra deum et bonos mores audie-
di sunt iuxta p̄ceptūm domini

Matth. xxij. dicentis. Super
cathedram moysi sederunt scri-
be et pharisei. Omnia ergo que
dixerit vobis facite et seruate. **S**ed
verbo opera eorum nolite facere.

¶ Quia superbi sunt curiosi scire
que non possunt aut non debent

Ecce dicitur fructus super-
bie curiositas vocatur.
Secundum Thomam. xxij.
q. clxxij. curiosus aliquis potest
dici multipliciter. **P**rimo qui
querit scire quod supra vires est
contra illud quod scribitur eccl. i.
tercio. **A**liora te ne quesieris et
fortiora te ne fueris perscrutatus.
Sic sunt curiosi qui volunt inue-
stigare ingenio suo secreta dei.
Pro quibus dicit **L**actantius li-
bro primo diuinarum institutio-
num. **V**eritas et arcanum sunt
magni dei qui fecit omnia ingenio
ac proprijs sensibus non potest
comprehendi. **A**lioquin nihil in-
ter deum hominemque distaret si
consilia et dispositiones illius ma-
iestatis eterne cogitatio assequeretur
humana. **S**ecundo dicitur
curiosus cum quis querit scire
re aliorum facta que ad ipsum
non pertinent. **N**am quilibet se
ipsum inspicere habet non prox-
imos ut dixi in quadragesimali
in sermone de iudicio curioso et

temeratio. **Q**uoniam ut inquit
Cicero in questionibus tusculana-
nis. proprium stulticie est alie-
na vicia cernere suorum obtinui-
sci. **P**erum hodie impletur illud
dictum **S**enece libro secundo de
ira. **A**lienavicia ante oculos ha-
bemus a tergo nostra. **E**t dicit hoc
ait **M**arcialis coquus **A**d fras-
tris culpa aquile tu lumina por-
tas. **T**ercio dicitur aliquis
curiosus cum querit scire quod
scire peccatum est ut artes ma-
gicas. **N**am sicut dicit dominus
Hona. m. ij. di. vij. **H**uiusmodi
artes exerceri non possunt abs-
que peccato quia prohibitum est
et per legem diuinam ut patet
Leuitici. xx. et per legem positi-
uam ut habetur. xxvi. q. v. ca.
Di quis. c. **Q**ui diuinationes
facit. **N**on liceat. **R**atio huius pro-
hibitionis est **Q**uia qui dyabo-
lum aduocat per magicas artes
aut quouismodo peccat in seip-
sum dum se committit discrimini
peccat in ecclesiam dum habet
commercium cum illo qui est om-
nino perisus et ecclesie aduers-
sarius peccat etiam in maiesta-
tem diuinam dum recurrit ad
dyabolum quasi deus non sit om-
nipotens et sufficiens atque beni-
gnus. **¶** **Q**uarto potest alii
quia dicit curiosus cum querit
scire quod scire non est pecca-
tum sed cum debito modo ut

faciunt illi qui volunt acquirere
scienciam per artem notam. Et quan-
to dicitur quis curiosus cum que-
rit scire sed non ad debitum finem

Quod superbi sunt contumaciosi.

Quartus fructus superbie
contumacia vocatur. quia
superbi solent esse ver-
bofi et contumaciter libenter. et om-
nibus loquentibus contradicunt
assumuntque libenter omnem contra-
rietatem ut videantur sapientes
De hac contumacia dixi in quadam
gesumali copiose

Quod superbi sunt presumptiosi.

Quartus fructus superbie
dicitur presumptio de qua
sunt tria notanda. Primum
quod presumptio sumitur multi-
pliciter. Aliquam per probationem semper
plena in iure. et sic dicitur in vi. d.
regulis iuris. Quia semel malus
semper presumitur esse malus. Secundo
accipitur presumptio per quadam bo-
nam confidentiam. et sic accipitur in
dicitur. viij. c. Respondit es domine qui
non derelinquas presumptes de te. et
di. iij. c. Demque. Tercio sumitur
per vna ex speciebus peccati in spi-
ritu sancto. Quarto sumitur put
opponitur magnanimitati. et sic
est species superbie et potest sic
diffiniri. Presumptio est vitium
quo quis aggreditur vel exequitur

ea que sunt supra facultatem suam
et conditionem. hoc vitium opponitur
magnanimitati per excessum. Nam
magnanimitas est virtus mo-
ralis tendens ad magna opera
et ad magnos honores sed secundum
rationem et secundum virtutem suam et di-
gnitatem. Huic autem virtuti
opponitur aliquid vitium secundum defe-
ctum et aliquid secundum excessum sicut
et alijs virtutibus moralibus. Et
secundum defectum quidem opponitur ei vi-
tium pusillanimitatis quo quis
se retrahit ab hijs omnibus quibus
est dignus vel aptus. dum scilicet
non conatur ad operandum ea que
sibi competunt secundum statum suum
et hoc prohibetur. etiam. vi. Nos
hinc inquit sapiens esse pusillanimi-
tis in animo tuo. Et per excessum
opponitur magnanimitati pre-
sumptio que attemptat mag-
num opus excedens facultatem
suam. quod quidem peccatum est
secundum the. xxij. q. xxx. Quomodo
inquit. Seneca libro de quatuor
virtutibus Magnanimitas
si se supra modum extollat facit
virum minacem inflatum et in-
quietum et turbidum et in qual-
cumque excellentias dictorum factorum
que neglecta honestate festinum
Secundo notandum quod si homo
vult se retrahere et convertere ad
divina per orationem contempla-
tionem et homini vivendo se eis
per intellectum et voluntatem.
quod divina sunt super homines

nō tamen dicitur presumptio-
sus si debito modo .i. s̄m racōnē
se applicet eis .i. s̄m capacitātē
suā. Tercio notandū q̄ si ali-
quis attemptat aliquod opus
facere non ex se sed virtute diu-
ni auxiliij hoc non erit presump-
tiosum. Opus enim magnum
de se cum fiducia diuini auxiliij
facultatem nostram nō excedit
dummodo illud sit p̄portionatū
p̄ supposito auxiliō cōis gr̄e sicut
attemptando celebrationem cō-
munionem religionis ingressus
regimen impositum cum debitis
circumstantijs ⁊ hmōi. Hij pre-
nominati fructus a supbie radi-
ce pueniūt eradicetur arbor et
fructus peribunt et exiccabunt.
Nisi enim humiles fuerimus he-
redes celestis regni numq̄ esse
valebimus. Ad quod nos per-
ducat Ihesus redemptor mundi
qui est benedictus in secula se-
culorum Amen.

Sermo sextus de iudicio dei
cōtra p̄imos parentes mādato
diuino inobedientes

Restatur nobis indi-
es causa quare diu-
sticiam timere debeat
mus. Quis naz nō
pauēat dum s̄m iudicam sc̄i

pture sancte traditionem pro in-
obediēcia p̄imorum patrum
et ipsos et omnem ipsorum po-
steritatem penis grauissimis vi-
derit affia. Non sinit deus iniu-
riam sibi fieri quin per flagella
sequēcia ostendat quantum si-
bi displiceat non est acceptor
sonarum nec respiciat cuiusq̄ di-
gnitatem non permittit hominē
labentem impune transire. Apd
quosdam tamen impios et in-
credulos figmentavidentur eē
que dicuntur de peccantibus ho-
minibus p̄imis. Ad hoc in hoc
sermone de iudicio dei contra
hominem inobedientem dicturi
sua more solito misteria decla-
rabimus.

**P̄imū dicitur causalitatis
Secundum qualitatis
Tercū penalitatis**

De causa pene p̄imorum pa-
trum quia propria voluntate
preterierunt dei preptū

Capitulum primum

Non faciendum arbi-
tror in hoc primo capi-
tulo eorum opinio q̄
p̄imorū p̄ntū culpā alleuare p̄-
mo excusare nituntur. Afferunt
equidē si voluisset deus nō peccat-
set adā quasi deus causa fuerit

transgressionis illius Quae ad
tranquillitatem cordis op⁹ est
hic quatuor dubia disputare

Primum utrum deus sit causa
peccati

Secundū utrum de⁹ possit facere
voluntatem creatam impeccabi-
lem p⁹ naturā

Tercium utrum deus de-
buit permittere hominem im-
pugnari

Quartū utrum dyabolus ex in-
uidia temptauit hominē

Ad primum dubium obiciēdo
arguunt aliqui q^d deus sit causa
peccati. Et p^{mo} ex auctoritate
Isa. xlv. c. Ego dñs et nō ē al-
ter formans lucem et creans te-
nebras faciens pacem et creans
malum et **Amos. iij. c.** Non est
malum in ciuitate quod domi-
nus nō facit. et **eccl. i. xi. ca.**
Bona et mala vita et mores pau-
peritas et honestas a deo sunt.
Item arguuntur ex ratione **Phi.**
Quicquid est causa cause est
causa causati Sed deus est cau-
sa liberi arbitrij. liberum arbi-
trium est causa peccati. ergo de-
us est causa peccati. **Cōtra** ista
est auctoritas **Augustini. iij. li-**
bro. lxxxij. q. ait. Deo auctore
nō fit hō deterior. **Respōdet** er-
go **Tho. i. q. lxxix. articulo**
primo Q^d homo dicitur eē cau-
sa peccati dupliciter. **Primo** modo
directe inclinando scz volunta-

tem suam vel alterius ad peccā-
dum. **Alio** modo indirecte. dum
scilicet non retrahit aliquos a
peccato **Ezechielis** tercio spe-
culato⁹ dicitur. **Si** non dixeris
impio morte morietis sangui-
nē eius de manu tua requiram
Deus autem non potest esse di-
recte causa peccati. quia omne
peccatum est per recessum ab
ordine. deus autem omnia in-
clinat et conuertit in semetip-
sum sicut in ultimum finem. si-
cut **Dionysius** ait. **ij. c.** de diui-
nis nominibus. vnde impossi-
bile est q^d sit sibi vel alijs causa
discedendi ab ordine qui est in
ipsum. vnde non potest directe
eē causa peccati. similiter nec
indirecte. cōtingit enim q^d de⁹
aliquibus non prebet auxiliū
ad vitanda peccata. si preberet
nō peccarent sed totum hoc fa-
cit s⁹ ordinem sue sapientie et
iusticie. cum ipse sit sapientia et
iusticia. **Vnde** non imputatur
q^d aliq^s peccat sicut cause pec-
cati sicut gubernator non dicitur
causa submersiōis nauis
ex hoc q^d non gubernat nauim
nisi quādo subtrahit guberna-
tionem potens et debens guber-
nare. et hoc modo intelligitur
dictū apostoli ad roma. i. **Tra-**
didit illos deus in reprobum sen-
sū. ut facerēt ea que nō conue-
niunt in quantum scilicet non

prohibet eos quin suam reprobam
 sensum sequantur. **R**espo
 det ergo **Thomas** ad auctori-
 tates incontrarium allegatas. q
 triplex est malum scz culpe et pe-
 ne et damni. inter que est diffe-
 rentia quia malum culpe est in
 agendo. nam peccatum dictum
 vel factum vel concupitum con-
 tra legem dei. ut dicit **Augusti-
 nus** contra **faustum**. **M**alum
 vero pene et damni est in pa-
 do. **M**lud est voluntariu ista in-
 uoluntaria. **D**eus igitur est cau-
 sa mali pene quia omnis pena
 iusta et qui contrarium assereret
 diceret utiqz propositionem here-
 ticam. **xxij. q. xlv. c.** **Q**uidam
 totiam. **S**imiliter dicendum
 est de malo damni. **U**nde **Iob p-
 mo** **Non** dixit **Caldei** abstule-
 runt. sed dixit. **D**ominus dedit
 dominus abstulit. **P**atet hoc eti-
 am. **xxij. q. v. c.** **R**emittunt. **S**i
 loquimur de malo culpe ut pre-
 dictum est. deus nullo modo est
 causa peccati. **A**d rationem vero
 phi dicit **Thy. q.** effectus cause
 medie procedes ab ea sicut qd s-
 ditur ordini cause prime reducitur
 etiam in causam primam si-
 cut si minister facit aliquod con-
 tra mandatum domini hoc non
 reducitur in dominum sicut in causam.
Silicet p- am qd liberum arbi-
 trium comitat non reducitur in
 deum sicut in causam. **N**am si

et deus dederit homini liberum
 arbitrium quo possit peccare et-
 am dedit quo non peccaret. qua-
 re dicit **Iheronimus** ad **Demetri-
 adem**. **U**trumqz nos posse voluit
 optimus creator sed facere tantum
 qd imperavit. **U**nde ut peccata
 vitarem dedit angelis custo-
 dem dedit lumen rationis natu-
 ralis dedit beneficia sua volens
 reliquas creaturas homini serui-
 cium tribuere dedit legem scrip-
 tam et precepta vite misit in mu-
 dum unigenitum filium verita-
 tem p- aplos pdicari cominatur
 eternas penas pollicetur futuram
 gloriam et similia cum quibus om-
 nibus hortatur omnes p- mo et
 precipit ut declinent a malo et
 faciant bonum. **S**ecundum du-
 bium erat. utrum deus possit fa-
 cere voluntatem creatam impec-
 tabilem p- naturam. **E**t respondet
Anselmus li. **C**ur deus homo. ij
 et. c. xx. q. non ex eo quia non po-
 test facere creaturam esse deum. **U**n-
 de non potest creatura esse impec-
 tabilis nisi sit deus essentialiter
 qd est impossibile vel suppositati-
 ter sicut christus. **I**deo dicit **Ihero-
 nimus** in euangelio prodigi. so-
 lus deus est in quem peccatum cadere non
 potest. et **Aug.** contra **Maximu** **D**e-
 us deus natura sua non potuit nec
 potest nec poterit peccare. **D**eclarat
 ista a dno **Ro. in. ij. di. xliij. sic**
Si liberum arbitrium create volentis

fieret naturaliter ad malum. in
flexibile aut hoc esset propter ip-
sius artacionem ad bonum aut
propter determinacionem. **Si** pro-
pter artacionem ut sic faceret
bonum sicut lapis tendit deorsum
certe iam liberum arbitrium
non esset liberum nec opus eius esset
laude dignum et ita ineptum es-
set ad finem propter quem est
factus videlicet ad laudis et glo-
rie premium assequendum. **Si**
autem inflexible esset ad malum
propter determinacionem quia
sic potens esset per propriam na-
turam in bonum ut non possit desi-
cere in malo sicut est de libero ar-
bitrio diuino quod ad sola bona
determinatum est liberum arbi-
trium careret vanitate per natu-
ram suam ergo iam non esset
creatura nec productum ex ni-
hilo cum omnis creatura vani-
tati sit subiecta et propterea esse
impeccabilem per naturam pro-
priam est solius dei. **Tertium** du-
bium fuit **Utrum** deus debeat
permittere hominem impugnari
quem presciebat in pugna des-
ficere et ad hoc dicit **Bona**. in
ij. di. xxij. quod sic decet deum ad-
ministrare res et eis providere.
ut salua sit lex quam indidit eis
a primatia rerum conditione iux-
ta illud **Aug. li. vii. de diu. dei.**
Sic deus res quas condidit ad-
ministrat ut unquam agere

proprios motus finat. **Ued** deus
fecit hominem in vertibilitate ar-
bitrii et similiter dyabolum. **Si** si
dyabolus voluit hominem tem-
ptare et homo voluit ei consenti-
re deus nullum illorum debeat impe-
dire. **Insuper** facilius erat homi-
ni vincere et aduersariu quam dyabo-
lo vincere hominem. homo enim
non poterat vinci nisi volens quare
pugna illa de se magis erat or-
dinata ad victoriam hominis quam
dyaboli. et sic magis ad bonum
quam ad malum. **Si** ergo deus permittit
debet quod directe ad bonum hominis
ordinat videtur quod a temptatione pri-
mi hominis non erat arcendum aduer-
sariu. **Adhuc** voluit permittit hoc
deus quod voluntariu peccatum hominis re-
medio carere non debebat quod fu-
it dum christus filius dei misericorditer
pro illo dignatus est satisfacere ob
quod etiam cantat. **O felix culpa**
que talem ac tantum meruit habere
receptorum. **Accedit** etiam hic permis-
sio ad peccati allevacionem. **Le-
uius** enim fuit peccatum alio fugge-
rente et impellente quam volunta-
te propria incuruante quia for-
tassis homo cecidisset etiam si
numquam aduersarius pestifera
suggessisset. **Si** ergo peccauit
homo imputandum est sibi vol-
untarie ad peccatum consen-
senti. **Nam** ut dicit magister in
secunda distincta de vicefima qua-
ta. **Fuit** homini adiutorium

datū in creatōe quō poterat ma-
nere si vellz. Illud utiq; fuit liber-
tas arbitrij ab omni labe et cor-
ruptela immunis atq; volūtatis
rectitudo et omnium naturalium po-
tentiā anime sinceritas atq;
vniuersitas. **P**ed inquit nonnulli
Potuisse ne deus qui est omni-
potens volūtatez hominis verte-
re in bonam. **E**t respōdet magi-
ster di. xxij. h. c. i. Potuisset re-
uera. **C**ur n̄ fecit. Quia noluit.
Cur noluit. Ipse nouit. **N**ō de-
bemus plus sapere q̄ oportet.

Quartum dubiū fuit. **U**trū
inuidia motus est dyabolus ad
temptandum hominem. **E**t q̄
sic probatur auctoritate scriptu-
re. **D**icitur em̄ sapientie. ij. c. **I**n-
uidia dyaboli. mors intrauit in
orbem terrarum. **P**ed cōtra hoc
pōt quis instare primo quia om-
nis inuidia est respectu paritatis
vel superioris s̄m q̄ dicit greg.
ij. moralium. sup̄ illo verbo **J**ob
Paruulum occidit inuidia supe-
rioris inquit saltem s̄m reputa-
tionem. sed dyabolus nō repu-
tabat hominē superiorē sibi. q̄
videt q̄ ei nō inuidebat. **S**ecū-
do inuidia est respectu boni qd̄
aliquo mō pōt acquiri sed dya-
bolus nō poterat puenire ad et-
nam beatitudinem quia lapsus
erat irrepabilius. ergo videtur
q̄ p̄ter illius acquisitionē nō
inuidebat hōmi. **R**ūdet **B**ona.
i. ij. di. xxj. q̄ mens dyaboli a

superbia et inuidia possessa. vi-
dens hominem in statu in q̄ po-
terat cadere sub dyabolica pote-
state. et in quo poterat ascende-
re ad supernam felicitatē ex hoc
superbia motus est. et inuidia
ad ipsum temptandum. **E**x sus-
perbia namq; ut ipse sibi subie-
ceret. **E**x inuidia vero ut ipse
a superna felicitate retraheret.

Et superbia fuit sicut mouens
primum. **I**nuidia vero sicut mo-
uens proximum et immediatū.
Esto enim q̄ non posset domi-
num super hominem acquirere
adhuc studuisset ipsum a para-
disi gaudijs impedire. **A**d pri-
mū ergo oppositū dicendū q̄ in-
uidia non solum est respectu su-
perioris eius qui est superior sed
eius qui potest eē. **Q**uāuis autē
dyabolus in statu illo nō repu-
taret hominem superiorē se inui-
debat tamē ei ne merito obediē-
tie sublimaretur ad statū glorie
in quo statu ipsum superiorē se
nō dubitaret. **P**otest etia; dici
q̄ tūc reputabat ipse superiorē se
in hoc q̄ poterat puenire ad illā
gloriam ad quā nō poterat ascē-
dere ipse dyabolus.

Ad secundum dubiū q̄
non soluz inuidet aliquis respe-
ctu boni quod potest obanere
sed etiam respectu eius quod
natus est habere quāuis nō pos-
sit sicut truncatus et cecus inui-
det alijs visum et progressum.

licet autem dyabolus non per se
ad beatitudinem peruenire tam
habet ad hoc naturalem aptitu-
dinem. **T**emptavit itaque homi-
nem et a muliere cepit. ut patet
Gen. iii. quare autem ab ipsa
cepit et non a viro dicit **Bona.**
quia attendebat mulierem esse
minoris sapientie debilitatis con-
stantie et impotentiore ad he-
re. propter minorem sapientiam
erat facilior ad seducendum. et
ideo dyabolus seductor per eam
sibi voluit facere transitum ad
viam. propter debilitatem constan-
tiam facilior erat ad puercedum
et ideo dyabolus expugnator ag-
gressus est hominis ciuitatem ex
ea parte ex qua erat aditus min-
us munitus. propter impotenti-
orem vero ad herentiam cogitavit
dyabolus quod si mulier primo vin-
ceretur non quiesceret quousque per-
uerteret virum

De qualitate peccati primorum
parentum et gravitate illius cul-
pe et remissibilitate

Capitulum secundum

Quiusmodi equidem multi
de clarati sibi quod fuit il-
lud peccatum tam grave
exorsus deo celi quod non nisi mor-
te christi deleri potuit et propter
quod tam diu alacris dominus conti-
nuat in ira misericordias suas.

Vtile quippe est inspicere dilige-
ter quod sit damnosum dei man-
data pretereire cum ex inobedientia
ut patebit Adam deo sit factus
immanis. **A**d hoc autem melius in-
uestigandum quatuor in hac
parte dubia erunt declaranda

Primum utrum peccatum primo-
rum parentum fuit inobedientia

Secundum utrum peccatum
illud fuit gravissimum omnium
peccatorum

Tertium utrum gravius pec-
cavit vir quam mulier

Quartum utrum magis fuit
remissibile peccatum hominis quam
peccatum angeli.

Et licet tria dubia posita sint in
quadagesimali in sermone de
obediencia tamen adhuc in se-
ntentia illa sensui ut materia ista
clarior ab omnibus intelligatur.

Et inobediencia fuit pecca-
tum ad e

Primum igitur dubium est
utrum peccatum primo-
rum parentum fuit in-
obediencia. et quod sic patet quia
apostolus ad **Roma. v. c.** dicit
Per unum hominis inobedien-
tiam peccatores constituti sunt
multi. **A**ug. in li. de vera religi-
one. Adam propter transgressio-
nem obediencie de paradiso e-
iectus est. et idem super gene-
sim ad liam. Non potuit melius

et diligendus commendari quoniam
 cum malum sit sola inobediens
 ia. Cum ideo reus iniquitatis
 factus est homo quia eam te te
 tigit contra prohibitionem qua
 si non prohibitus tetigisset non
 vixisset peccasset. et **Gen. iij. capi.**
Dixit illi deus. Quis indica
 uit tibi quod nudus esses: nisi qua
 de ligno de quo precepit tibi ne
 comederes comedisti. Sed alii
 dicunt quod fuit superbia. Nam ec
 clesiastica. x. c. dicitur. **Initium**
omnis peccati superbia est. et eius
 dem. xxv. **A muliere sumpsit ini**
quum omnis perditio. et **Aug.** li
 bro de virginitate. **Dyabolus** in
 celo voluit esse sicut deus cadens
 autem persuasit homini simili
 tudinem voluntatis sue. **Alii** au
 tem asserunt quod fuit auaritia su
 mendo illam large. **Auaritia** in
 quit **Greg.** super **Ezechielem.**
 non tantum pecunie est sed scien
 tie et altitudinis. Sed mulier
 appetit scientiam quam dyabolus
 dixit ei. **Etis** sicut dii scientes
 bonum et malum. **Nonnulli** cla
 mant quod peccatum illud fuit gu
 la. **Unde ambrosius.** xxxv. di.
 ca. **Secundo** die. ait **Gula** regnan
 tem a paradiso expulit. et ideo
 in psalmo quem cantat ecclesia.
De patris prothoplasti frau
 de factor condoles quam pomi
 noxialis in orsu morte corrumpit
Ipsa lignum tunc notavit da
 na ligni ut solueat et **Heromi**

mus contra **Iouinianum.** **Poli**
 te providendum est ut quos sa
 turitas a paradiso expulit efus
 ties reducat. **Respondet domi**
nus **Boa.** xxij. di. ij. quod principa
 le peccatum hominis propter quod
 lapsus est fuit inobediencia et
 ad hanc dyabolus conatus est
 illum adducere. Sed quomam
 nemo operatur ad malum aspi
 ciens nec appetit malum nisi sub
 specie boni. **Ideo** clare deprehen
 dens dyabolus quod non possit mu
 lierem precipitare nisi propone
 ret aliquod appetibile illa tem
 ptatio proposuit ad que omnis
 homo naturaliter inclinat. **Om**
nis vero homo naturaliter appe
 tit beatitudinem que est bonum
 copiosum gloriosum et delicio
 sum. **Unde** omnis homo natura
 liter appetit excellentiam suffici
 endiam et leticiam et in appetitu
 ordinato talium consistit iusti
 tia in imoderato vero culpa. **Gu**
la enim est appetitus inordinatus
 tibi suauiter reficiens. **Aua**
ritia est inordinatus appetitus
 sufficientie. **Pupbia** est immo
 deratus amor excellentie. **Dya**
bolus ergo primo promisit mu
 lieri dignitatis excellentiam cum
 dixit **Etis** sicut dii. **Secundo**
 cognitionis abundantiam. cum
 addidit scientes. **Tercio** sua
 uitae experientiam. cum ostendit
 lignum pulchrum et ad res
 scendum suauis. **Ideo** mulier in

appetendo primū fuit superba ap-
petendo secundū fuit auara. ⁊ ter-
cium gulosa. et in hoc fuit trans-
gressiois rea. Et sic adam a
muliere stimulatus comedit de
pomō non q̄ crederet q̄ esset de⁹
sed ne contristaret eum ut dicit
Aug. super genesim ad lictē-
raz. Nec est incōueniens plura
genera peccatorum cōcurrere ad
vnum flagidum p̄petrandū. Nā
p̄ter dicta mulier peccauit pec-
cato mendacij quando dixit ser-
penti q̄ de⁹ preceperat ne pomū
comederent neq̄ tangerent de-
tactu vtiq̄ preceptum non acce-
perat sed hoc addidit in displicē-
ciam precepti. ut dicit nicolaus
de lyra. Quare concludit q̄ p̄-
cipale peccatūz ade et vxoris ei⁹
inobediēcia fuerit et ex conse-
quenti cūmen lese maiestatis.
De quo **Aug.** li. xiiij. de ciuitate dei
ca. xij. ait. Non debet extimare
quis q̄ leue ac puum illud fuisse
commissum. quia in esca factūz
est. Non quidem mala nec nox-
ia nisi quia prohibita. Nec em̄
quicq̄ mali in illo tante felicitatis
paradiso deus crearet atq̄ plā-
taret sed obediēcia cōmenda-
ta est in precepto que virtus in
creatura rationali mater est q̄-
dam modo omnium custosq̄ vir-
tutum. Hoc itaq̄ de vno ubi ge-
nere nō edendo ubi alioz tanta
copia subiacebat presertim cum

nondum volūtati cupiditas resis-
tebat qd̄ de pena transgressio-
nis postea subsequutum est tam
leue preceptūz ad obseruandū
tam breue ad memoriā retinē-
daz tanto maiore iniusticia vio-
latum est quāto faciliore posset
obseruācia custodiū. Hec **Au-
gustinus** Ex cuius verbis depre-
hendim⁹ q̄ graue fuerit p̄mo-
rum parentū peccatū. Nec mirū
quoniam si pater indignatur fi-
lio et dñs subdito inobediēti
quāto magis pater misericordi-
arum ⁊ dñs celi ⁊ terre moleste
ferre debuit dum preceptum su-
um de facto vidit cōtemni et p̄-
teritū. Secundum dubiū erat
vtrum peccatum illud fuit gra-
uissimum omnium peccatorum
Et respondet **Bo.** in. ij. di. xxi.
et. xxij. q̄ vnum peccatum pōt
dici grauius altero duodecā mo-
dis. P̄mo causalitate et sic pec-
catum dyaboli est maximū cui⁹
inuidia mors intrauit in orbēz
terrarum. Secūdo enormitate.
et sic peccatū iude. Tercio ingra-
titudine et sic peccatum illius q̄
plura suscepit dona et beneficia
Quarto periculofitate et sic pec-
catum ignorantie Quinto infē-
parabilitate et sic peccatum a-
uaricie. Sexto importunitate et
sic superbia que ex ipsis bonis
operibus confurgit. Septimo
promitate et sic luxuria. Octauo

ergo maioris gratie impugnatione. et sic peccatum in spiritu sancto. Nonno maiori offensione et sic ydolatrie. **P**rimo ratione maioris libidinis. et sic cuiuscumque generis peccatum potest fieri maius altero. **U**nde dicitur generalitate. et sic peccatum primitivas dicitur fuisse maius quia in totum genus humanum se diffudit. **Q**uoddecimo ratione facilitatis resistendi. **E**t sic dicit magister in textu quod peccatum ad eum fuit grauius. quia ut dicit **Aug.** li. xiiij. de ciuitate dei. Magna fuit in peccando iniquitas ubi tanta fuit in non peccando facilitas.

Tercium dubium fuit utrum grauius peccauit vir quam mulier et respondet **Bona.** quod si loquamur de grauitate quantum ad ingratitude grauius peccauit vir quia copiosiora dona suscepit. **S**i autem loquamur quantum ad libidinem magis peccauit mulier quia cum magis improba voluntate dum cupiunt deo assimilari et credidit. **S**i vero loquamur ad corruptionem distinguendum quia aliquid dicitur corrumpere dupliciter. Aut per modum cause. aut per modum occasionis. **S**i primo modo sic quia peccatum uirum fuit causa transfusionis in posteros et ita corripit se et alios maior consecuta est ex peccato uiri corruptio. et ideo eius culpa fuit grauior.

Si per modum occasionis sic quod peccatum mulieris fuit occasio peccati uiri. et ita per consequens omnium aliorum. **H**oc modo mulier potest dici ceteros corripisse non solum posteros sed etiam amicum suum unde non solum peccauit in se sed etiam in proximum et quantum ad hoc peccatum eius fuit grauius quam peccatum uiri. **Q**uartum dubium fuit utrum magis fuit remissibile peccatum hominis quam angeli. **E**t respondet alexander in tercio summe quod sic. et congruentia sumitur ex tabus.

Primo ex libertate arbitrii.

Secundo ex conditione nature.

Tercio ex qualitate peccati.

Primo ratione liberi arbitrii fuit remissibile per hominem quam angeli. **S**im enim **aug.** et ponitur a magistro. xiiij. di. ij. in libro arbitrio est facultas voluntatis et rationis tam in homine quam in angelo. uerum tamen differenter. **P**rimo quantum ad uoluntatem quia liberum arbitrium hominis ante electionem uoluntatis et post electionem se habet mutabiliter. liberum arbitrium angeli ante electionem se habet mutabiliter et post electionem immutabiliter et hac ratione in summo gradu liberum arbitrium est in deo. in infimo in homine in angelo uero medio modo se habens.

Quare deus de necessitate immutabilitatis semp̄ elegit bonū. Homo potest eligere bonū et malum et iterū bonū. Angel⁹ autē semel potest eligere ⁊ ideo quicquid elegit nō potuit detestari ex quo non potest penitere neq; p̄ penitentiā culpam delere que est detestatio mali. et ita relinquit qd culpa eius non potest remitti sicut remittitur illa hominis. Itē quātum ad proprietatem ratiōis differt liberum arbitrium in homine et in angelo. quia sicut dicit Dionysius. Dei intellectus angeli firmitus est et hoc est quia supra tempus et ita accipit totū simul et nō post hoc illud vel hoc ex illō. et ideo dicitur angel⁹ intellectus substantia sed intellectus hominis est in tpe ⁊ ita conferendo accipit. Unde non accipit totum simul sed unum post aliud et unum ex alio. sicut ex p̄missis cōclusionem. et ideo homo dicitur rationalis substantia qd ratiō est virtus collatiua un⁹ ab alio. qualis est ergo cōparatio simplicis ad cōpositū ⁊ p̄dicti ad lineam in eēdo talis ē cōparatio intellectus angelici ad humanū in intelligendo et iudicando. cū ergo iudiciū fiat ab intellectu. p̄ qd angelus s̄m statū sue conditionis iudicat de re tota simul et nō in tēpe ⁊ iudicando de ipsa videt eaz totā simul ergo cer-

tissime iudicat. Si ergo peccat in iudicādo. p̄ qd peccat ex certissima malicia. et sic nullo mō potest excusare. ergo eius peccatum est irremissibile. Non sic autem est de homine. unde cū totā rem nō simul videat p̄t deapi in iudicio suo. et ita cū peccatū ei⁹ aliquo modo possit excusari. nō est irremissibile. unde Gen. vi. dixit deus. Non p̄manebit spiritus meus id est indignatiō mea in homine in eternū qd caro est.

Secunda ratiō. Secūdo peccatū hominis fuit magis remissibile qd peccatū angeli ratiōe nature. ut enim inquit Anselmus li. Cur deus homo. p̄ alium hominē qui non est sui generis homo nō debuit liberari et reparari. Et cum non omnes angeli sint un⁹ generis. patet qd nō fuit possibilis reparatio in angelo sicut in homine. Tercia ratiō. Tercio peccatum hominis fuit magis remissibile ratiōe qualitatis peccati. attendendo in peccato tria

Primo genus.

Secūdo circūstātiā

Tercio occasionem

Primo attendendo gen⁹. Tā angelus qd homo peccavit p̄ superbiam. sed differēter. Homo enim appetit scienciā dei. p̄ qd angelus omnipotentiā. Omnipotentiā

autē dei nō ē cōmunicabilis ali
 cui creature. **U**nde christus p̄m
 q̄ hō nō habuit ōmpotentiā. s̄
 bene ōm̄ū scienciā. Quia ḡ sū
 ma inordinatio est appetere il
 lud ad qd̄ nullo mō creatura ē
 ordinata. homo autē eāt ordia
 tus ad scienciā quā appetebat.
 ideo peccatū hominis fuit remis
 sibile nō angeli. **P**ecūdo at
 tendendo circūstāciā peccati ptz
 differēcia. Nā in adam fuit a
 liq̄ ignoriācia q̄ peccatū qd̄ erat
 mōle credidit veniale. sicut d̄t
Aug⁹. **U**nde nō tantū credidit
 peccare quātum peccavit. Ange
 lus autē nō habuit ignoriāciam
 in peccando. **R**em homo habuit
 p̄positū penitēdi et petendi veni
 am de peccato qd̄ credebatur veni
 ale. angelus autē nō. et p̄pter
 hoc peccavit in sp̄m̄ sanctū. ho
 mo nō. **T**ercio attendendo
 occasionem peccati. patet quia
 homo nō peccavit seipso s̄ alio
 mediante scz uxore. uxore etiā
 suasa fuit a serpente. **I**nsup in
 vno homine eāt tota species hu
 mana nō adhuc multiplicata s̄
 multiplicanda in alijs. **P**ed in
 angelo peccate nō erat tota na
 tura angelica et p̄pter hoc diu
 ine iusticie cōgruū fuit vt non
 st̄aam iudicaret hominem q̄ ci
 to peccaret donec species huma
 na multiplicaretur et maxime
 numerus electoz

¶ Q̄ duodecim penis puniū
 est gen⁹ humanū p̄pter peccatū
 primoz parentū.

Capitulum tercium

Et si cotidie in nobis ip
 sis expiamur q̄ misera
 bilis facta sit humana
 condicio p̄pter lapsū primoz
 p̄ntum. verumtamē vt vehemē
 tius excitetur animus ad timorē
 rem. de penis quas humanum
 genus incurat p̄pter transgre
 sionē diuini p̄cepti. in hoc ter
 cio misterio flebiliter dissectem⁹
Deus nāq̄ iusto iudicio qd̄ tri
 plicia pena voluit ad peccatum
 punire

- Prima dicitur spūalis
- Secūda corporalis
- Tercia temporalis
- Quarta eternalis.

¶ De triplia penā spūali quaz
 incurat humanū genus p̄pter
 lapsum primoz parentū. Et p̄
 mo de p̄dicatione iusticie origina
 lis.

Prima pena qua puni
 uit deus peccatū in ade
 fuit spūalis et hęc tri
 plex.

- Prima dicitur iusticie origi
 nalis p̄dicio
- Secūda anime maculatio.

Tercia donoy spiritualiu diminutio

Prima pena spūalis fuit iusticie originalis p̄dicio. De hac dicit nicolaus de lyra sup. v. c. ad roma. Iusticia originalis est quedam humane nature reditudo fm̄ quam corpus erat anime subiectū et vires inferiores racōi q̄m̄diu anima subdita erat suo creditori. Hec autē iusticia erat quoddam donū sup̄naturale datum homini a deo p̄ qd̄ ipse homo erat totaliter subiectus deo q̄tum ad racōnem. Racioni vero erant subiecte vires inferiores scz irascibilis et concupiscibilis. h̄c iusticiā vocat Salomon reditudinem. q̄n̄ dicit eccl̄astes. vij. Inveni q̄ deus fecit hominē reditum. Ista ergo iusticia vt dicit Landulfus in. ij. di. xxix. ordinabat̄ respectu dei vt plena obedientia exhiberet̄ ei. deinde respectu sui vt p̄fecte faceret inferiores potencias sequi motu recte racōis et voluntatis. deinde respectu p̄ximū vt redderet vnicuiq̄ qd̄ suum erat et debitam cōdilectionem. Addit Landulfus q̄ erat in voluntate sicut in subiecto q̄ si iusticia moralis est in voluntate fm̄ Arist. v. ethi. non min⁹ originalis iusticia. et ideo nō tenetur opinio eoy qui dixerunt q̄ erat in appetitu sensitivo quia illa iusticia fuit habitus precep-

tiuus non obediuius. Fuit em̄ data ad prompte inclinandum voluntatem vt intēsiue et dominatiue preceperet. De hac dicit Thomas prima parte questione centesimaprīma q̄ ex eo q̄ fuit donum diuinitus datum toti nature. idcirco filij p̄ntibus assimilati fuissent q̄tum ad originalē iusticiam. Q̄m̄ grauis fuit hec iactura donum tale p̄didisse cuius vtiq̄ p̄dicione etiaq̄ sancti cum tot asperitatib⁹ et castigacionib⁹ ac mortificationibus carnis concupiscenciā vix superare potuerunt. Clamabat Paul⁹ ad roma. vij. Video alia legem in mēbris meis repugnātem legi mentis mee. Si nō peccasset adam non erat opus cum tot ieiunijs disciplinis vigilijs et laboribus acquirere regnū celorum. Q̄ adam quid fecisti cui non obedisti voci dei. Ecce p̄pter culpam tuam perditā est tibi et omnibus a te descendentibus originalis iusticia. Ideo dicit textus gen. Aperti sunt oculi eorum. Nicolaus de lyra scz ad cognoscendum suam nuditatez eē confusibilem que prius erat honesta. quia subtrahā iusticia originali statim senserunt rebellionē carnis ad spiritum et motum inordinatum membrorum. Ideo statim studuere cooperire suam nuditatem et turpitudinē

et ut dicit textus consuevit folia
 ficus et hoc dicunt hebrei. qd sic
 fuit arbor ex cuius fructu come
 derunt et fecerunt sibi perizoma
 ta .i. succinctoria circa lumbos.
Nota tamen fm doctores mo
 dernos. ut dicit Landulfus in
 ij. di. xxix. qd iusticia origina
 lis no fuit habitus gratie gra
 tum facientis ex eo qd pmus ho
 mo no fuit creatus cum gratia
 gratuz faciente. ut magister di
 cit in littera presentis nomina
 te distinctionis qd creatus fue
 rit cum iusticia originali. tam
 ante qd peccaret habuit gratiaz
 gratum facientem. fuit em tri
 bus hois in statu innocēcie qd
 fuit creatus hora sexta et expul
 sus hora nona. In ista morula
 fuit sibi collata gratia. qd Gre.
 et Damascenus quos magister
 adduat in textu dicunt qd pmus
 ho. mo fuit in caritate et fuit eo
 iunctus deo et donis mirandis
 predictis. ergo si caritate habu
 it. habuit gratiam qd idem fuit

Secunda pena spiritua
 lis quam incurrit ada
 propter inobediencia
 illam. dicitur anime maculatio
 Thomas prima secunde questi
 one. lxxxvi. articulo pmo. Ma
 cula proprie dicitur in corporali
 bus quando aliquod corpus mi
 tidum perdit suum nitorem. sic

macula fuit anime ade. Naz in
 nocencia perdita mortali pecca
 to facta fuit obnoxia et qd hys
 grauius est. omnes ab ada de
 scendentes. christo du taxat ex ce
 pto quia fuit deus et homo cum
 sorde originalis culpe nascitur
 que est culpa contracta et si no
 ada. Omnes inquit apostolus
 ad roma. v. in adam peccave
 runt. De hac vero materia diffu
 sius loquar in profesto concep
 tionis virginis gloriose

Tercia pena spiritualis
 dicitur donorum spia
 tualium diminutio. se
 quitur ex consequenti qd post qd
 iusticiam originale et gratia
 gratum facientem adam ami
 sit. non cum illa dulcedine de u
 contemplabatur sicut e prius nec
 gaudebat eius conscientia in
 transecus gustibus rerum diuis
 narum. Nam licet deum per es
 senciā non viderit. ut dicit
 thomas prima parte questiōe
 xciiij. et Bon. in. ij. di. xxij. vi
 dit tamen deum per speculum
 clarum et per apparitionem in
 aliquo signo seu in sibiecta crea
 tura sic potuit letanter vidisse
 angelos in corporibus assump
 tis apparentes sibi. Ex quibus
 omnibus suavissime reficiebat
 in mente que tamen post illam
 transgressionem in eo fuerunt
 diminuta

De punitione corporali

Secunda pena qua puni-
tū fuit ad peccatū di-
citur corporalis et hec est
triple

Prima dicitur contritionis actio.

Secunda laboriosa vite susten-
tatio

Tercia mortis subiectio

Prima pene corporalis est con-
tritionis actio. Si enim adā stetit
set que nūc homini contrahatur
minime illum ledere potuissent
Si in ignem fuisset pietus ipz
non combussisset si in aquā fuisset
immerfus ipsū nō suffocasset et
similia. Et hoc utiqz euenisset p
dei puidenciam que sic actiuo-
rum actum suspendisset in pas-
sum minime agerent. De hac
impassibilitate et duabz penis
sequētibz copiosius tractauit in
quadagesimali in sermone de
vita. Ideo in hoc loco ista breui-
ter percurro. Secunda pena cor-
poralis est laboriosa vite susten-
tatio. Pictum equidem fuit ho-
mim Gen. iij. In sudore vultus
tui vesceris pane tuo. Si nō pec-
casset nō erat opus tot laboribz
tot artibus tot industrijs acq-
rere victū et tegumentū. Pnde
Augustin⁹. li. xiiij. de ciu. dei. c.
xxvi. ait. Vixebat itaqz hō in pa-
radiso sicut volebat qdū hoc
volebat qd deus iusserat vixere

bat fruens deo ex quo bono bo-
nus erat. Vixebat sine vlla ege-
state sic semper viuere habes in
potestate. Cibis aderat ne esuri-
ret potus ne sitiret lignū vite ne
illū senecta dissolueret nihil cor-
ruptōnis in corpore vel ex corpore
vllas molestias vllis eius sensi-
bus ingerbat null⁹ extrinsec⁹
morbus nullus iā⁹ metuebat
extrinsecus summa in carue sa-
nitas erat in animo tota tran-
quillitas. Hec ibi. Igitur omnes
dolores parturientiū omnes su-
dores laborantiū agricolarū arti-
ficum et quocūqz omnia mā-
la egrotantiū et infirmorū que
nec libris medicorū cuncta com-
prehensa sunt omnia demiqz hūi⁹
vite pericula a culpa primorum
parentū detrahuntur. Tercia pena
corporalis est generalis mortis
subiectio ppter peccatū etenim
primorū parentū mors dicitur in
omnibus. Pnde Augustinus li-
bro. xiiij. de ciuitate dei. c. iij. ait
Fatendum est primos homines
ita fuisse institutos qz si nō pec-
cassent nullum genus mortis ex-
petirentur. Sed eosdem peccā-
tes primos ita fuisse morte mul-
datos vt quicquid eorū stirpe
esset exortū eadē pena teneretur
obnoxii. Pro magnitudine qz
pe culpe illius naturaz damna-
tio mutauit in peius vt qd pe-
naliter precessit in peccantibus
primis naturaliter sequeretur

in nascentib⁹ ceteris

De pena temporalī p̄morum
parentum

Tercia pena qua punitū
est p̄m̄ p̄morum pa-
rentū dicit̄ temporalis Et
hec est triplex.

Pr̄ma est a paradysō expulsio

Secūda animalū rebellio

Tercō subiectōis introductio

Pr̄ma pena fuit a paradysō
expulsio. ut em̄ habet Gen. ij.
Plantauerat autē dñs deus pa-
radysū voluptatis a p̄ncipio. i.
a p̄ncipio creature s̄m̄ exposi-
tionē magist̄i in hystoria scola-
stica sc̄z cum apparuit arida et
germinare terrā fecit. Vel a p̄n-
cipio. i. a p̄ma parte orbis idest
ad orientē. Nam ut dicit̄ Tho.
p̄ma. q. c. ij. Conuenienter in p̄-
te orientali dicit̄ur situs q̄ crede-
duz est q̄ in nobilissimo loco to-
cius terre sit constitutus. Cū at̄
orientis sit dextera celi s̄m̄ Arist.
ij. de celo et mundo. dextera autē
est nobilioz q̄ sinistra. coueni-
ens fuit ut in orientali parte pa-
radysus ille institueret̄ a dō. De
hoc paradysō sic ait Damas. li.
ij. c. xi. Paradysus in oriente po-
situs est omni terra excelsioz tē-
perato tenuissimo ac purissimo
aere fulgens pl̄as semper flo-
ridiscomatus bono odore plen⁹
lumineq̄ repletus. Plido. libro
xiiij. ethi. Idem dicit̄ in senten-

tia. Et Aug. viij. super gen. ad
l̄am. Tres inquit sunt de para-
dysō generales sentēcie. Una ē
eorū qui tantūmodo corporali-
ter volūt intelligi. Alia est eorū qui
spūaliter tantū. Tercia eorū qui
utroq̄ modo paradysū accipiūt
quā mihi fateor placere senten-
ciā. Et in. xiiij. de ci. dei. Que cō-
mode dici p̄nt de intelligēdo spū-
aliter paradysō nemine phibē-
te dicatur. dū tamē et illius hy-
storie veritas fidelissima rerū ge-
starū narracōe cōmendata cre-
dantur. Ea enim que de para-
dysō in scriptura dicuntur per
modum narracionis hystorie ce-
proponūtur. In omnib⁹ autem
que sic scriptura tradit̄ est pro-
fundamento tenenda veritas hy-
storie. et desuper spūales expo-
siciones fabricande. Hec Aug. 9.
Ad hūc paradysum translatus
est enoch. ut h̄etur ec̄. lxxxviij.
ca. et Helias. ut patet. iij. R.
ij. Ambrosius in exameron. Et
Basilius in exameron dicit̄ q̄
positus est in altissimo monte
de cuius cacumine cadunt aque
cum tanto strepitu q̄ omnes cir-
ca habitantes fiunt surdi et fa-
ciunt aque lacum ex quo progre-
diuntur quatuor flumina. Pe-
rum tamē ut dicit̄ Thomas se-
quendo Augustinum octauo su-
per Genesiz. ad litteram. Loc⁹
ille seclusus est a nostra habita-
tione aliquib⁹ impedimētis vl

montium vel marium vel alicuius
estuose regionis que petran-
tia non potest. et ideo scriptores
locorum de hoc loco menationes
non fecerunt. Ad nostra igitur
redeam. Magister in hystoria
scolastica dicit quod hoc condit-
us est in agro Damasceno et
inde tulit eum deus et posuit eum
in paradiso. Racio secundum thomam est
quod paradysus fuit locus congruus
habitationis humane quantum
ad incorruptionem primi status.
In corruptione autem illa non erat
hominis secundum naturam. sed ex super-
naturali dei dono. ut ergo hoc
gracie dei imputaretur et non hu-
mane nature. deus hominem
extra paradysum fecit et postea in
paradyso posuit. ut ibi habita-
ret toto tempore animalis vite
postmodum cum spiritali vita
adeptus esset transferretur in ce-
lum. Ibi ergo ut dictum est paulo
ante tribus creditur ad adam tra-
xisse moram in qua diuini mandati
transgressor inuentus est. et a
paradyso cum pellicea tunica tur-
piter eiectus missusque est cum uxore
sua in hanc vallem lacrimarum.

De p[er]dicatione dominij anima-
lium.

Secunda pena temporalis
que punitur est p[er] motum
p[er]ntu[m] peccatum dicitur
animalium rebellio. De quibus di-
cit dominus Cona. in. ij. di. xv. q. a

liter ordinatur animalia ad ho-
minem secundum statum innocentie. Ali-
ter secundum statum nature lapsae. In
statu innocentie ordinabantur
secundum rationem quadruplicem. Prima
ratio ad manifestandum homi-
nis imperium quod manifesta-
rent dum ei per omnia obediret.
Secunda ad decorandum ho-
minis habitaculum animalium
multitudine non solum arborum.
Tercia ad excitandum homi-
nis sensum ut in ipsorum ani-
malium naturis diuersis videret
homo multiformem sapien-
tiam dei. Quarta ad mouendum
hominis affectum ut videns il-
la deo subiecta et sibi ipse deus
amaret. Secundum vero statum natu-
re lapsae ordinatur animalia aliter
ad hominem. Summa enim et pecora
ordinantur ad releuandum hominis
indigenam quantum ad cibum quantum ad
vestitum quantum ad obsequium et quan-
tum ad solacium. hec per maiorem p[ar]-
te sumpta sunt ex dictis Aug. in.
sup Gen. Ante peccatum itaque
omnia animalia sub hominis
erant potestate omnes volucres ce-
li et omnes pisces maris. Unde
deus dixit gen. i. ca. Domina-
mini piscibus maris et volatilibus
celestibus et omnibus animalibus
que mouentur super terram. Ex
quo ut dicit thomam. i. q. xvi.
Naturaliter homo dominus est om-
nium animalium. Ideo primo poti-
dicit Aristo. quod venatio est quasi

quoddam iustum bellum quod utique non expediret si adam non peccasset. Verumtamen somnia hec videntur plerisque qui facile seipsum confundere vel corrigere quod melius est potest si amicorum dei et sanctorum vicorum exempla inspicere velint. Refert namque **Herodotus** in vita pauli primi heremite. Quod coruus diebus singulis dimidium panem paulo deferrebat et dum **Antonius** ad illum visitandum se contulit integrum ut utique sufficeret apporavit. Insuper dum **Antonius** post illius felicem transitum corpus vellet sepelire supponentibus leonibus et mansuetissime fodientibus terram id fecit. Ipse adhuc **Herodotus** leonem ferocissimum in monasterio velut agnum mansuetum retinuit. At et **Franciscus** noster lupum apprehendit in civitate eugubij qui multos homines occiderat et cum obedientia multa lupus **Franciscum** secutus est. Quia mandato eius biennio servans mansit cum hominibus et pueris et canibus neminem ultra ledens. Dandus adhuc pontifex **Pilvester** draconem in gentem ferreo anulo imposito in natibus eius sine aliquo nocuimento in urbe maxima ligavit. De leonibus iterum legimus quod **Danielem** servum dei non offenderunt. Nam ut dicitur **Daniel** xiii. fuit ipse in lacu in quo erant septem leones diebus septem

quibus dati consueverunt erant quotidie duo corpora et due oves et tunc non data sunt eis ut devorarent **danielem** qui tamen protegente se deo liber cum leonibus habitavit.

Quod subiectio violenta est propter peccatum

Tercia pena temporalis fuit subiectio in introductio. Si non peccasset homo tunc homini homo non subiceretur. Verumtamen ut accipi potest ex dictis sancti **Thome** i. pte. q. xcvi. duplex est subiectio. una violentie altera ordinis et reverencie. Prima non fuisset in statu innocentie quia penalis est et dura. Secundum autem que nemini nocet fuisset in illo statu quia reverenter et cum amore filij fuissent subditi parentibus suis uxores maritis et iuvenes senibus et similia.

Quod non eunt tot damnati si non peccasset adam

Quarta pena qua puniuntur est peccatum primo mortis pariter dei eterna. Nam illud peccatum puniuntur pena eterna tripliciter.

Primo in parvulis

Secundo in infidelibus

Tercio in damnatis omnibus

Primo illud peccatum puni-
tur pena eterna in paruulis q̄
in solo originali decedunt. Om-
nes quippe tales in eternum p̄-
uabuntur uisione dei. ut dicit
magister in .ij. dist. xxxij. De
hac mā et sequenti de infideli-
b9 dixi in q̄dragesimali. Secūdo
illud p̄am p̄uitur in infidelib9
p̄ea eterna. Om̄s quippe infide-
les in sua infidelitate morietes
eternaliter damnati puniuntur
in inferno nec uera nec tenenda
p̄mo uelut heretica reicienda est
opinio eorum qui dicunt unū-
quemq; in sua fide saluari. Hinc
de scribitur ex de summa trini-
tate et fide catholica. c. i. vna ē
fidelium om̄iuersalis ecclesia ex-
tra quā nullus omnino saluatur.
Tercio p̄uitur peccatum pri-
morum parentum in damnatis
omnibus. Tenent quidem aliq̄
q; si stetit homo in statu inno-
centie soli fuissent nati qui mo-
do sunt electi. hoc uidetur asse-
tere **Gregorius** qui in quarto
moralium capitulo uicesimo q̄n-
to ait. Si parentem primum
peccati nulla putredo corruppe-
ret nequa q̄ filios perditionis
generasset. Sed illi qui nunc p̄-
redemptorem saluandi sunt so-
li ab illo electi nascerentur. Et
si diceretur q; multi electi nati
sunt de parentibus damnatis.
ergo illi parentes fuissent nati

Respondet **Landulfus** in se cū-
do suo distinctione uicesima.
q; isti electi fuissent geniti ex il-
lis parentibus electis. Quare
autem deus permittat tot ho-
mines nasci quos ante secula
uidit fore damnandos. et quia
christus qui misericorditer ue-
nit in mundum et suo precioso
sanguine nos redemit tam grā-
di periculo tot hominum perdi-
tionum non obstitit et similia nō
est nostrum inuestigare. Sed
potius unus quisq; timere debet
ne propter sua uoluntaria scele-
ra et delicta deputetur cum dā-
natis alijs igm̄ geheme. et ido-
studeat operam dare ut per pe-
nitentiā et uirtutis opera nume-
ro electorum ascribatur. Dicq;
possideat eternum regnum in
quo christus cum suis omnib9
uuit et regnat in secula secu-
lorum

¶ Secundo septimus de iudicio
dei contra mundum lasciuentez
quando diluuiū perdidit homi-
nes peccatores.

Quā terribilia nimis
 sint iudicia dei p̄ter
 ea que de angelis tu
 entibus et peccanti
 bus hominib⁹ p̄mis enarrata
 sunt. ostendit adhuc nobis di
 luuium illud generale qd̄ mun
 dauit temporib⁹ noe quo pau
 ds duntaxat exceptis deleta est
 omnis caro. Extendit vtiq; tunc
 rex celorum potentissimū brachi
 um suum et cōtriuit supbiaz ho
 minum malorum. nec inuentus
 est quispiam qui valeret effu
 gere furorem illius. Omnes pie
 rit omnes suffocati sunt in a
 quis mundantib⁹. Quade re
 vt efficacius timor d̄ni ingerat̄
 cordib⁹ nostris statui in hoc ser
 mone de iudicio dei contra mun
 dum lasciuientem disserere. Di
 camq; quid veraciter in scriptu
 ris de diluuiō quo carnales ho
 mines puniti sunt continet̄ ne
 q; prout in textu biblie singula
 posita sunt explicabimus sed q̄
 dam p̄ncipalia tantuz p̄tracta
 bimus eo ordine quo in hoc di
 cendi genere auditoribus facti
 us veritatem p̄suadere possim⁹
 De diluuiō igitur locutura tria
 misteria declarabim⁹

- Primū dicat̄ temporalitatis
- Secundū causalitatis
- Tercū terribilitatis

De temporib⁹ circa diluuiūz
 considerandis. Primo de ānis q̄

fluxerūt ab adā vsq; ad dilu
 uium

Capitulum primum

Pro ampliore dicēdoz
 noticia ad tempus dilu
 uij animū in hac pte
 vertemus distinguemus q; q̄ti
 or tēpa consideranda

- Primū tps mūdiab duracōis
- Secundū retardate gnacōis
- Tercū diuine expectacōis
- Quartū mēsis determinacōis.

Ab adam vsq; ad diluuiū an
 ni duo millia ducenti quadra
 ginta duo

Primū tēpus consideran
 dū circa diluuiū dicitur
 mūdiatis duracōis In
 quō libet scire quot anni exacti
 sunt a p̄ncipio mundi vsq; ad
 diluuiū. Et s̄m Josephū et ma
 gistrū in hystōria scolastica ab
 adam vsq; ad diluuiū fluxerūt
 anni duo millia quingēti quin
 quaginta sex. s̄m vero Hieronī.
 eusebiū et septuaginta inter
 pretes et omnes tā grecos qm
 latinos fuerūt anni duo millia
 ducenti quadraginta duo. Pro
 hac differentia annorū nō debet
 quis turbari potissimū quia an
 ni a diuersis diuersimode com
 putantur. Est enim annus ma
 ximus de quo dicit Macrobi⁹
 secundo libro super somnium

Capionis et **Tullius** libro se-
cundo de natura deorum . et in
vi. de republica quod comple-
cum sol et luna et omnia sydera
firmamenti ad eundem locum
vnde semel profecta sunt redie-
runt . hunc annum **Varro** confi-
ci conscripsit in quadraginta mil-
libus annis . vt dicit **Aug. li. xi.**
de ciuitate dei . **Platonem** vero in
quandam millibus annis pro-
ut refert **Macrobius li. ij.** sup
somnia **Capionis** . **Ptolomeus**
vero in libro **Almagesti** dixit a-
num maximum completi in tri-
ginta sex millibus annis . **Ped**
Restaurus modernus philoso-
phus et astrologus in primo li-
bro de causis ee mundi dixit qd
stelle fixe et errante mouentur
versus orientem quatuor gra-
dibus nec ulterius et post retro-
gradando alijs quatuor gradi-
bus retrodeunt et motus iste nu-
q̄ cessat ab hoc ordine . **Quare**
celum numq̄ faciet operaco es-
tales quas semel fecit cum sem-
per tendit ad producenda no-
ua propter maiorem nobilita-
tem et pfectionem ipsius . **Deo**
nec annus maximus potest poni . **Est**
annus solaris qui duobus mo-
dis accipitur . vno modo prout
est annus reuolucionis put scri-
bit **Ptolomeus li. iij.** **Almagesti**
primo ca. **Est** tempus motus so-
lis quo sol semel circuit duode-

cim signa zodiaci redeundo ad
primum punctum sui circuitu qd
quidem fit in trecentis sexagim-
ta quinq; diebus et sex horis .
Annus vero vsualis tribus con-
tinuis annis continet dies tres-
tos sexagintaquinq; . **Ped** qua-
tus annus qui dicitur bissextilis
pfiatur in trecentis sexaginta
sex diebus . nam ille sex hore q̄
supabundant a trecentis sexa-
ginta quinq; diebus no copu-
tantur in tribus prioribus annis
sed in quarto constituunt vnu
diem et vocatur annus bissex-
tilis . **Et** si sic sex hore no interca-
lantur in quibuslibet quatuor
or annis successu temporis vari-
arentur principia et fines tem-
porum et solennitates que fut in
hyeme reperiuntur in estate .
Quare sacra mater ecclesia sin-
gulo quadriennio accipit diez
vnum qui vocatur bissextilis q̄ fi-
ex bis .vi. hore collectus et per
hunc bissextum stant firma in-
kalendatio principia et solenni-
tates temporum . **Est** adhuc an-
nus lunaris continens duode-
cim lunaciones quarum que-
bet continet dies viginouez
cum dimidia . ergo dies huius
anni sunt tricenti quinquagin-
ta quatuor . est q̄ minor solari die-
bus vndeam seu qm e bissextus du-
odecim . **Quid** plura an q̄ vt pdixi-
mus apud varias nationes dispati

numero per multa secula fluu-
auit. et vt commemorat **Aug.** li.
xx. de ciuitate dei. et **Plinius** li-
bro septimo de naturali hysto-
ria. **Egyptij** quatuor mensib9 a-
num terminabant. **archades**
tribus **acharnane** sex. **latini** tre-
decim. Ex quibus nullum fit p-
iudicium hystorice veritati si in-
scriptores rerum gestaruz de nu-
mero annorum tanta subortavi-
deatur differentia. Aduertendu
tamen est vt nullo modo mun-
dum et homines fuisse semper
teneamus. **Hic** fuit error **Me-
todorichij** qui fm **eusebium** li-
bro pmo de euagelica pparaco-
e dixit. vniuersum fuisse semper
quia si esset factum esset a no-
ente. **Fuerunt** et alij phi vt **Pida-
goras** **samius** **archita** **tarentin9**
et **thoфрастus** ac **peripatetia** fe-
re omnes qua vt scribit **Cen-
tinus** ad **Ciullum** in libro de na-
tali die affirmauerunt homines
semper fuisse. **Contra** quos **Au-
gustin9** libro .xij. de ciuitate dei
ca. ix. sic ait. **Si** semper fuit hu-
manum genus quo nam modo
verum loquitur hystoria genti-
lium narrans qui fuerunt qua-
rumcumq; rerum inuentores qui
pimi liberalium disciplinarum
aliaruzq; artium institutores vel
a quibus pimum illa vel illa re-
gio parsq; terrarum illa atq; in-
sula incoli cepit. **Hec** ille q do-

cto eximius non immerito ad
hystorias recurrit. quia vt inqt
Tullius libro de oratore. **Hysto-
ria** est testis temporum lux veri-
tatis et nuncia vetustatis. nos
vero scripture sancte adherere de-
bemus que veridica narratione
comemoratur abono ad a genus
hominu multiplicatu. **Scipiti**
autem **moyfes** hystoriam gene-
sis ex reuelatione diuina. vnde
Iheronim9 in epistola ad **Pau-
linum** ait. **Manifestissima** est
genesis in qua de creatione mu-
di de exordio generis humani
de diuisione terre de confusione
linguarum et gentium vsq; ad
exitum scribitur hebreorum. **Pi-
cut** ergo cepit mundus sic cepe-
rit esse homines. vt docet **tho-
mas** prima parte questione se-
ragesimaprima. **Solus** de9 pas-
ter filius et spiritus sanctus est
ab eterno. **Hoc** enim fides catho-
lice tenet et omne contrarium
est hereticum. **Sic** enim creatu-
ras deus produxit q; eas ex ni-
hilo fecit id est post q; nihil fue-
rant. **Ideo** ab adam vsq; ad di-
luuii terminus assignatur.

**¶ Quare noe distulit genera-
re vsq; ad quingentesimum an-
num**

Secundum tempus circa diluuium considerandum dicitur retardate generationis. Volens equidem scriptura de diluuiio mentionem facere generationem Noe tangit. Noe vero cum quingentorum esset annorum genuit. **Dem Chā** **Naphet** **Ubi** dubitare contingit quare noe vsq; ad quingentesimum annum distulit generare. Respondet **Nicolaus de lyra** q; doctores hebrei dicunt hoc factū eē ex eo q; deus disposuerat eū saluare in diluuiio cum tota sua posteritate. si autem ante quingentesimum annum generass; fuissent tot; ex eo et filijs ei; multiplicati ⁊ fuissent inter eos multi mali de quibus nō est dignū vt saluarentur. Nam si in trecentis quinquaginta annis quibus noe vixit post diluuium. vt habetur **Genesis nono capitulo**. Ex tribus eius filijs viginti quatuor millia et centis viros ex mulieres et paruulos protreatos affirmat filo. vt refert magister in hystoria scolastica quid fuisset in quadringentis annis. Insuper tot; persone cum necessarijs ad vitam per annum integrum quo durauit diluuiū non potuissent competēter in archa collocari. Quare deo volente cū quingentorum esset annorum filios generauit cum quibus ex quibus saluus factus est in archa

Verumtamē pleriq; dubitant de matusalem. s; enim computationem. lxx. interpretum vixit. xliij. annis post diluuiū sed nec legit in archa fuisse nec traslatus vt enoch. et quidam dicunt q; mortuus fuit ante diluuium septem annis. **Iheronim⁹** asserat q; eode; anno in quo fuit diluuium quod etiā diligens computatio annorum eius s; in **genesim** manifestat. tamen omnes in numero annorum eius vite conueniunt sc; q; fuerunt omnes dies eius annū nōgenti sexagintanouem vt dicit **Genesis nono capitulo**

Q; deus per centum annos pdicari voluit diluuiū

Tertium tempus circa diluuium considerandum dicitur diuine expectationis. pro sua quippe pietate deus benign⁹ ante q; disperderet peccatores illius temporis diuinus expectauit et monuit vt ad penitentiam redirent. Nam s; **Augustinū** libro. xv. de ciuitate dei. c. xliij. Cum dixit deus ad noe. erunt dies e; centum viginti annorum nō de termino humane vite locutus est sed de termino ad penitentiam assignato. Nam q; centum annis archa legitur fabricata vt refert magister in hystoria

scolastica et noe verbo et facto diluuium predicebat. Verumta me illi homines neq̄ deridebat eum et minabatur q̄ anteq̄ ip se archam ingrederetur si diluuium superueniret interficeret illum.

Q̄ de mense mayo munda uit diluuium.

O Partum tempus circa diluuium dicitur mensis determinacois quoz scz mense diluuium illud venisse creditur: et ad hoc dicit magister in hystoria scolastica q̄ fuit mensis maius qui ab hebreis dicitur *Psan*. a macedonibus *Non*. a latinis maius. de isto mense lata est inter auctores dissensio Titusliuius primo libro ab vrbe condita. et Varro libro vi. de origine lingue latine. et Beda libro de temporibus dicunt hominulu diuisisse populum romanu in maiores et iuniores vt altera pars consilio alia armis republicam tueretur. In honorem ergo vtriusq̄ partis huc mayum sequentem Juniu dixit Aug. vto contra Faustum Tercium inquit mensem veteres dixerunt *Mayum* a maya quam mercurij matrem colebant deam. ex quo omnes mercatores illo mense sacrificabant maye et mercurio. Papias vult vt

dicatur mayus a madendo. qa hoc tempore eos precipue cadat made faciens terram. seu quia tunc oriantur hiades stelle pluuiiales

Q̄ diluuium factum est vto lente deo ppter peccata hominum pmeda q̄ si no fuissent nec diluuium mundasset

Capitulum secundum

Iam disputandu est contra curiosos de causa diluuij quoniam pleriq̄ nolunt ppter peccata hominum diluuium mundasse. Idcirco vt de hoc rei veritas clarius eluceat notabim⁹ quatuor causas que a multis diuersimode solent assignari

- Prima di celestis influentia
- Secunda demonu malicia
- Tercia potentu violentia
- Quarta omnis carnis immundicia

Q̄ influentia celi no fuit causa paupta et pauptatis diluuij

Prima causa diluuij assignatur a quibusdam celestis influentia. hii dicunt q̄ si tempore illo omnes fuissent iusti et sancti adhuc diluuium superuenisset et hoc ppter dispositionem celi scilicet ppter

coniunctionem planetarum frigidorum et humidorum tales effectum causantium. Nam ut dicit Seneca in libro de naturalibus questionibus Dixit empedocles arsuram esse terram cum uniuersa sidera conuenient in signo cancri et uniuersalem inundationem futuram cum eadem turba siderum conuersa in capricorno proueniet. Igitur autem istud diluuium ex causa naturali sicut et alia diluuium consueuerunt quandoque prouenire. Ut enim inquit Psidorus libro xiii. ethimo. In achaya fuit diluuium. Iacob patriarche et Ogigi temporibus qui eleusine conditor et rex fuit. Idem Psidorus narrat quod reuertat Orosius libro primo quod anno octingentesimo decimo ante urbem conditam aquarum illuuiem maiorem partem populorum Thessalie absumpsit pauas per resurgitiam montium liberatis maxime in monte parnaso in cuius circuitu Deucalion tunc regno placebatur qui tunc ad se ratibus confugientes susceptos fouit et aluit a quo propterea genus hominum grecorum fabule ex lapidibus ferunt reparatum. De hoc Deucalione mentionem facit. Iuuenalis libro primo qui ait Ex quo Deucalion miribus tollentibus equos. Nauigio montem ascendit sortesque poposcit. Pau

latimque animis caluerunt mollia saxa. Et maribus nudas ostendit pirra puellas. Quicquid agunt homines uoti timore ita uoluptas Gaudia discursus nostri est farago libelli. Psidorus libro decimo septimo ethimolo. capitulo iij. farago a farre dicta. est enim herba ordeacea adhuc uiridis necdum graminis ad maturitatem turgentibus. Quodius in super in. i. metamorphoseos ita inquit Deucalion lacrimis ita pirra affatur obortis. O soror o coniunx o femina sola superstes. Quam comune mihi genus et patris origo. Demum chorus uenit nunc ipsa pericula iungunt Terrarum quascumque uidet occasus et ortus. Nos duo turba sumus possedit cetera pontus. et ibi Quodius. Missa uiti manibus speciem traxere uicorum. Et de femineo reparata est femina iactu. Inde genus durum sumus experientibus laborum. Et documenta damus qua fumus origine nati. Famosum ergo fuit illud diluuium de quo ipsi etiam poeta tanta ceanere nec tamen nisi a causa naturali professit. Sed ne multum inutiliter contendamus. dicit Nicolaus de lyra quod nobis satis esse debet testimonium scripture que diluuium asserit firmiter inundasse se in penam peccati

Possum⁹ tam dicere s̄m̄ hic in
viij . di . xlvij . q̄ p̄ductione⁹ ig
nis purgātis mūdū in fine se
culorū p̄cedet vehemens siccitas
naturaliter generata illi⁹ ignis
p̄ductioni cōcordās nō tñ sicut
disposicō nec cāria sed cōgrua ita
diluuū aque potuit p̄cedere ali
q̄ disposicō planetarū frigidoꝝ
et humidoꝝ cōcurrentis ad nutū
dei ad talem aq̄ mundacionē
ideo influēcia illa nō fuisse si
deus nō statuis̄ diluuio ḡme
re se spernentes

**De demōib⁹ incubis ⁊ suc
cubis ⁊ gigātib⁹**

Secunda causa diluuij
ab aliquib⁹ assignatur
demonū malicia. **Peccā
bi ē nāq̄ Gen . Videntes filij di
i . demones s̄m̄ exposicōez isto
rum quā dicūt filij dei p̄pter na
turā spūalem filias hominū q̄
eēt pulchre miscuerūt se i spe
cie hūana cū mulierib⁹ . et inde
funt nati gigātes .** Magister in
hystoria scolastica dicit . Potu
it eē vt incubi demones genuē
rūt gigātes a magnitudine cor
porū denominatos . sed imma
nitas animorū . Verū tamen
nō acceptat̄ hoc q̄ gigātes na
scātur ope demonū incuborū et
succuborū . q̄ ipsi nati sunt ex
viis ⁊ mulierib⁹ sicut ⁊ ceteri

homines . Nam de Og rege ba
san Deut . ij . ⁊ . iij . c . dicitur . q̄
monstratur lect⁹ eius ferre⁹ . ix
cubitos habēs longitudinis . et
iij . alitudinis . ⁊ . i . R . xv . c .
legit̄ de Golia q̄ erat alitudis
sex cubitorū ⁊ palmo . In cronica
Nicobaldi repert⁹ q̄ tempe clem̄
tis pape secundi romē cadauer
inuentū est gigātis incorruptū
magnitudinis insolite cui erat
tale epitaphiū **Fili⁹ euādri pal
las quem lancea tuem** . Nihil
ocidit more suo iacet h̄ . hec iō
dicimus q̄ etiā naturalit̄ gigan
tes p̄nt absq̄ demōib⁹ geneā
ri . et ideo vtz illi qui erāt dilu
uij tempe nati sūt vt p̄actū est
demōib⁹ coopanātib⁹ in dubiū
vertitur . Sed posito q̄ sic esset
nō p̄pterea deus diluuū inu
dare fecit quoniam vt inq̄t **Ny
cola⁹ de lyra . Diluuū datū est
in penā hominū nō demonū**

**Q̄ tpe diluuij filij potētū
etiā vi carnalit̄ concūbebant
cum filiis pauperum**

Tercia cā diluuij assignā ē
ab alijs potentū violē
tia . Dicit em̄ rabi **Da
lomon** q̄ filij dei accipiūtur pro
filijs iudicū et potentū quā
q̄ videbant filias subditorum
pulchre ornatū ⁊ q̄ dabant̄ ad
nuptias accēdebant ad eas cog
noscedo carnaliter anq̄ mariti

eas cognosceret et licet sic potue-
rit esse tamen hic non est totalis causa
sed quarta que sequitur.

¶ Quia propter peccata carnis deus
misit diluuium

Quarta igitur causa que di-
luuium fieri voluit deus fu-
it omnis carnis immundi-
tia. dicitur quidem in textu biblie
Omnis caro corrupta via suam
Alii itaque filii dei secundum Nico- de ly-
ra intelliguntur qui descendunt
de seth qui ab adamo instructi fu-
erant in cultu diuino. per filias ho-
minum intelliguntur mulieres de-
scendentes de chaym que erant
lubrice lasciuie et dissolute. et de
illius preceptis seth filiis suis de vo-
luntate dei ut non contraherent cum eis
ipsi vero fecerunt contrarium. quia tamen
hic fit mentio de filiis seth et filia
bey chaym. notandum est secundum ma-
gistrum in hyst. schola. que allegat
secundum methodum cui in carcere exenti
per amorem christi facta fuit reuelatio
de temporibus primis et nouissimis
dicente. quod adam et euavirgines
egressi sunt de paradiso. et hoc vti-
que Hieronymus ad eulochium confirmat
dicens. Eua in paradiso virgo
fuit post tunicas pelliceas sum-
psit in iudicio nuptiarum. Anno vero vi-
te adam. xv. natus est ei chaym et

soror eius calmana. post alios. xv.
annos natus est abel et soror eius
delbora. et ideo natus est prius
chaym pessimus quam abel iustus
ut ostenderetur quod in adamo tota
generis humani massa damnata
est et quoniam aliquis ex ea vas san-
ctificationis efficitur non hoc pro-
uenit ex natura sed ex dei vican-
tis misericordia. amovite ad-
centesimoticesimo chaym occi-
dit abel. et luxere eum adam et
eua centum annis locus in quo lu-
xerunt dicitur vallis lachrimarum
iuxta ebron. Chaym ergo pessis-
mus remansit qui primus termi-
nos terre posuit ad calliditatez
fallaciamque produxit. primus in
terra superbiuit post adam in
paradiso primus hominum diu-
petrauit primus civitates edifi-
cauit murisque muniuit et homi-
nes male agentes in orbibus col-
legit secundum Josephum. Chaym ita-
que cognouit uxorem suam que
peperit enos. enos genuit irad.
irad mathusael. mathusael ma-
nuel. manuel lamech. hic primus
scilicet lamech bigamiam introduxit
Et sic adulterium contra legem
dei ex natura fecit. In prima enim
creacione vnicivnicem facta est muli-
er et deus per os adae decreuerat
ut essent duo in carne vna. hic
autem accepit duas uxores ada
et sellam genuitque ada iabel que
ad inuenit fortalia pastorum

ideft tentoda ad mutanda pas-
 scua. nomē fratris eius Tubal
 scz pater canenū in athara et
 organo. nō instrumentorū q̄de;
 que longe post inuēta fuerūt. s̄
 inuētor fuit musice. r̄sonāciarū
 vt labor pastoralis quasi in de-
 licijs vertē. r̄ q̄ audierat adā
 p̄phetasse de duob⁹ iudicijs ne-
 giret ars inuēta scripsit eā i du-
 abus colūnis in qualibet tota;
 vt dicit Joseph⁹. Vna marmo-
 rea altera latericia. q̄p̄ altera nō
 dirueret diluuiō altera nō solue-
 retur incendio. Bella genuit tu-
 balchaym qui ferrariā artem p̄-
 mus inuenit res bellicas decen-
 ter exercuit sculpturas opū vel
 hominum in metallis in libidi-
 nem oculorum fabricauit sicq̄
 vsq̄ ad tempus diluuij genera-
 tio. Chaym semp̄ excreuit nume-
 ro r̄ malicia ac iniquitate. Gene-
 ratio re to Beth instructa erat
 in diuino cultu. Dicit strabus
 q̄ post mortem Abel uiuit adā
 nō vlt̄ra uxorem cogniturū. sed
 deo iubente per angelū fregit vo-
 tum vt dei fili⁹ de eo nasceretur
 quare cognouit uxorem suam
 et natus ē Beth q̄ genuit Enof
 Enos genuit Caynay. Caynay
 genuit Lamech. Lamech ge-
 nuit Jareth. Jareth Enoch
 Enoch Metusalem Metusalem
 Lamech. Addit magister hy-
 storiarū. q̄ breuiter legislator
 generacōez ade transit festi mās

ad tpa Abrahę p̄s hebreorū et
 plures subicit ade filios et fili-
 as. Ex quib⁹ omib⁹ vt ad pro-
 fitum redeamus. p̄t̄z q̄ nō abra-
 hę phibitū fuerat hys qui descē-
 derant de seth ne inirent mat̄ri-
 monia cum filiab⁹ descendenti-
 bus de generatione Chaym. et
 tamen contrarium facere non
 erubuere. Inquit ad hęc sanā⁹
 Methodor⁹ q̄ filij Chaym ab-
 uēbatur vxorib⁹ fratrum suoz
 cum inijs fornicacō m̄b⁹. De-
 inde mulieres in vesamiam ver-
 se supgresserunt viros abutebatur.
 tandem exarserunt homines in
 alterut̄q̄ coeutes abūdabāt pec-
 cata immundissima carnis in o-
 mibus excepto noe et vxore fi-
 lijs eius et vxorib⁹ eozum quia
 peccata illa nephādissima deuz
 puocauerūt vt diluuiō extingue-
 ret cōcupiscenciā hominū.

De terribilitate diluuij quo
 tanta strages facta est contra ho-
 mines et animalia.

Capitulum tertium

Audite obsecro omnes
 populi peccatores q̄ ter-
 ribile fuit iudiciū illud
 a quo se homines defendere nō
 valuerunt. Timete deum r̄ hu-
 miliate in conspectu eius corda
 vestra. Nō enim est potēcia nō
 fortitudo nō cōsiliū contra dñm

Ipse fuit qui vires gigantū cōtū
uit et deleuit ⁊ aquis mundati
b⁹ omnē carnē. Si autē cōphendē
velim⁹ illius diluuij terribilitatē
quatuor cōsiderare debem⁹

Primo terre deterioracōntem
Secūdo animalū ocāsiōnez
Tercō puuloz submersiōnez
Quarto tātoz hōmū pempcōz

Qz ppter aquas diluuij ter
ra deteriorata est

Primo cōsiderem⁹ terre
deterioracōnē. Dicit ma
gister in hyst. exponen
do verba dei scz disperdā eos cū
terra .i. cū fertilitate terre. Tra
dūt em̄ vigore terre ⁊ fecundita
tē longe inferiorē eē post diluui
um vñ eius carnū hōmī cessus
est cū antea fuit. b⁹ vidē itaūt
Nec mirum qz tam diu fuit ter
ra coopta aquis diluuij que pro
maiori pte vt dicit nico. de lyra
fuerūt de mari oceano salso

Qz animalia ⁊ volucres peti
ere exceptis piscibus

Secundo cōsiderem⁹ dilu
uij terribilitatē ppter ani
malū ocāsiōnē vt in
quāt textus biblie. Mortua est
omnis animā viuens sup terrā
ōmnia animalia omēs qz volucres
exceptis que erāt in archa. Nō
fuerūt mortui pisces qz vt dicit

nicolaus de lyra peccata cōmissa
erāt in terra et in aerē nō autē in
in aquis.

Qz puuli pietē i aqs diluuij

Tercio cōsiderem⁹ dilu
uij terribilitatē ppter pu
uloz submersiōnē.
Erāt illo tēpe tot puuli tot ad
vbera matū pendentes qui tam
p p̄no scelere omēs euilātes la
mētantesqz submersi fūt. Qua
liter autē filij puniūtur p̄ p̄cūs
pntū dixi in quadagesimali in
sermone de ira dei

Qz omnes hōmīnes suffocā
ti fūt noe et suis exceptis

Quarto cōsiderem⁹ illi⁹
iudicij terribilitatē ppter
tantoz hōmī pempcōez
Cōpleta siquēde archa iuxta di
ordinaōnē dixit de⁹ ad noe In
gredere in archā tu et filij tui vx
or tua et vxores filioz tuoz tecū
Magister in hyst. scola. Peor
fū viros seorfū mulieres nomia
uit dñs cū de ingressu loqueret
ac si diceret tpe afflictōis cessan
dū est ab āplexib⁹ mulierū. In
exitu vero dixit de⁹ Egrede de
archa tu et vxor tua. Cōiūdi ui
betur exire q̄ disiuādi intrauerāt
ac si diceret eis Nūc redijt tēpus
amplexādi vt mltiplicemini su
per terrā. Nox enim subiunxit

Crescite et multiplicamini. dicit Rabi Salomon q̄ in archa nō fuit cōcubitus hominūz nec auiūz nec bestiarū p̄pter om̄nem salem mundi tribulacionē. In articulo itaq̄ dixi illius intrauit nos in archā iuxta p̄ceptū dñi cū om̄ib⁹ aiatib⁹ ⁊ volūcibus deputatis que s̄m̄ mḡm̄ in hystoria scolastica nut̄r̄ diuino et angelorū ministerio adducta fuerunt. **N**efert nicolaus de lyra q̄ articulus importat rē distictā et manifestā. De nā q̄ ingredi fecit noe de die clara et manifesta ad ostendendum q̄ poterat eum tueri a malis hominib⁹ illius t̄pis qui cōminati fuerant eum occidere. **Q**uid fuit videre et q̄ tremendū speo daculum illud q̄ subito nebulosus aer fuit effūsus ⁊ t̄q̄ st̄t̄ dere ceperūt tonabat ether tonitrua audientes terrebat et catharacte celi. ⁊ nubes apte fuit s̄m̄ nicolaū de lyra loquūf̄ scriptura methasorice nec dicit de celo stellato sed aereo ubi generantur nubes et pluuie et quātus omnium luctus mox insonuit. quot lamēta dum breui spacio excrescentes aque ceperunt corpora mergendorum videbat pater submergi filiū. videbat frater fratrem et ipse necā d⁹ clamabat ad sidera heu heu perimus in aquis filius patres

aut matrem forte precabatur. Adiuua me natū tuū peuntem ac ille respondere p̄terat. **Q** me miserum ⁊ ego teui⁹ p̄reo. Dixi puto pertransijt dies q̄ maior ps defecit in aquis diluuij et si quā forsan in montib⁹ erāt suffocati sūt tandem et ipsi. quoniam pluit .xl. diebus et .xl. noctib⁹ et aque multiplicatē sup̄auerunt omnia cacumina monū. **E**xp̄giscimini ergo o peccatores polluti. o carnales et lasciuī. o sacilegi ⁊ incestuosi. o libidimbus spurcissimis fedati et time te regez regū deū nostrū. deponite veterē vitā. abiate voluptates coragite malos mores vt sic ipse misericors pat̄ liberet nos ab omni malo in p̄senti et in futuro largiat̄r gl̄am sempiternā. Amen

Sermo octau⁹ de mulierib⁹ que occasio sūt m̄ltorū peccatorum p̄pter q̄ indignatur deus.

Propter mulierū cōndiciones noxias in grā dia peccata sepe nūc to lapsi homines deum iritant vt sue iusticie in illos furorem effundat ⁊ q̄muis ita fore facile deprehendi possit ex relatis in duobus precedentiibus sermonibus. Verumtamē

videm⁹ cotidie patias flagella
 tū qd̄ p̄bi et sancti viū arbitran
 tur fieri q̄ indignatur de⁹ p̄t
 inordinatos excessus ornatus mu
 lierū et pompā ymo inhonestatē
 vestimentorū adeo vtiq̄ inualu
 it iam vbiq̄ perniciosa ⁊ detesta
 bilis cōsuetudo hui⁹ dissolutio
 nis q̄ nulla forti p̄suasione pre
 dicatorū p̄t aboleri. ex hoc multi
 plicate sūt vsure rapine fraudu
 lencie ⁊ iniquissime extorsiones
 q̄ n̄mo cū iuuenile multe nup
 tui tradi nō possint et alijs facul
 tates nō superat ad suis vani
 tatibus satisfaciendū nouit de⁹
 quid inde sequat̄. Ob id ḡ sta
 tui in presenti nostro sermone
 de mulierib⁹ verba facere. de q̄
 bus dicturi tūa misteria decla
 rabimus

Prīmū de p̄ductionis
 Secundū cōmendacōis
 Tercū rephensiois

Q̄ deus benedixit p̄duxit
 mulieres ad p̄fectionē vniuersi.

Capitulum primum

Ita obiurgāda p̄t vōi
 cīa mulierū vt sexus ip
 se nō cōtemnatur neq̄
 ille que virtutib⁹ floret occasio
 nē sumant desperandi. Idcirco
 in hoc misterio primo mulier p̄
 ductiōne inuestigabimus sub q̄
 tuor dubijs .

Prīmū vtrum mulier p̄duci
 debuit cū alijs creaturis

Secundū vtrum mulier fuerit
 immediate formata a dño

Tercū vtrum mulier fieri de
 buit ex viro

Quartū vtrum mulier p̄duci
 da sit ad ymaginem dei

Prīmū dubiū inuestigandū
 est vtrū mulier p̄duci de buit
 cū alijs creaturis. ⁊ arguūt quī
 dā q̄ nō. Primo q̄ dicit p̄s in
 li. de generacōe animalū q̄ fe
 mina est mas occasionatus sed
 nihil occasionatū et deficiens de
 buit eē in reū productōe. ergo
 mulier nō debuit p̄duci. Sec
cundo occasiōes peccatorū sunt
amputande sed deus p̄sciuit q̄
mulier futura esset viro in occasi
ōne peccati. ergo nō debuit mu
lierem p̄ducere. Refert Lactan
cius libro. iij. q̄ plato de quatu
or agebat vere gratias. Primo
q̄ homo nō natus est sicut ani
mal brutum. Secūdo q̄ grex est
potius q̄ barbarus. Tercio q̄
athenis ⁊ tēpe Socratis Quar
to q̄ mas potius q̄ femina Re
spōdet hīs Thp. i. pte. q. xciij.
q̄ necessarium fuit feminas fie
ri sicut scriptura dicit Gen. ⁊ in
adiutorium viri nō quidem in ad
iutorium alicuius alteri⁹ operis
vt quidā dixerunt cū ad aliqd̄
aliud opus cōuenient⁹ inuati
possit vir per alū virū q̄ p̄ mu
lierem sed in adiutoriū gnacōis

Ad illud vero qd pmo obiectum est. dicit **Tho. ij.** et sic in .iiii. di. **plij.** qd quis mulier generetur pter intensionem nature particularis. est tamen de intensioe nature vniuersali que utrumq; sexum requirit ad perfectam humane speciei generationem dicit ergo mulier aliquid deficiens et occasionatum qd virtus actiua que est in semine matris intendit pducere simile sibi perfectum sicut masculinum sexum. sed qd femina generetur hoc est ppter virtutis actiue debilitatem vel ppter aliquam materie indispositionem vel etiam ppter aliquam transmutationem ab extrinseco. puta a ventis australibus qui sunt humidi ut dicit **Arist. li. de animalibus.** Ad secundum vero qd adductum est dicit **Tho.** qd si omnia ex quibus homo sumpsit occasionem peccandi deus subtraxisset a mundo remansisset vniuersum imperfectum nec debuit comune bonum tolli ut vitaretur particulariter malum. pferunt enim deus nouit ordinare malum omne in bonum.

¶ Secundum dubium erat utrum mulier fuerit immediate formata a deo. et respondet ad hoc **Tho.** mas qd solus deus qui est nature institutor potest pter nature ordinem in eam pducere. et ideo solus deus potuit vel vix de limo terre vel mulierem de costa viri formare. vnde

Aug. li. ix. sup gen. ad lit. For- mare vel edificare costam ut mulier esset non potuit nisi deus a quo vniuersa natura subsistit. et iterum ibi qd ministerium angeli exhibuerunt deo in formatione mulieris nescimus. Tertium tamen est qd sicut corpus viri de limo non fuit formatum per angelum ita nec corpus mulieris de costa viri. et iterum ibidem **Aug.** Non habuit prima rerum conditio ut femina omnino sic fieret sed tantum hoc habuit ut sic fieri posset. et ideo sicut causales rationes prestat corpus mulieris in primis operibus non sicut potentiam actiuam sed sicut potentiam passiuam tantum in ordine ad potentiam actiuam creatoris.

¶ Tertium dubium fuit utrum mulier debuit fieri ex viri. Et posset quis arguere qd non. quia sexus communis est hominibus et alijs animalibus sed in alijs animalibus femine non sunt facte ex matribus. ergo nec in homine fieri debuit. Secundo arguitur quia eorum que sunt eiusdem speciei est eadem materia sed masculus et femina sunt eiusdem speciei ergo femina fieri debuit ex limo terre sicut vir. Tertio mulier facta est in adiutorium generationis sicut in minima propinquitas addit ad hoc personam ineptam. vnde prole propinquae a matrimonio excludunt ut patet **Leuiti. xvij. 9.** mulier non debuit

fieri ex viro. Respondet hijs o-
nibus **Th.** q. q. mulier ex viro for-
mati debuit ppter tria. Primo
quidem vt in hoc quedā digni-
tas primo hōmī seruaretur vt
sūm rei similitudinē esset ipse pū-
cipū totius sue speciei. sicut de-
us est pūcipū totius vniuersi
vnde **Paulus** dixit **Ad. xvij.** q.
deus fecit ex vno omne gen⁹ ho-
minū. Secūdo mulier facta est
ex viro vt vir magis mulierem
diligeret et ei inseparabilis inhe-
reret dū cognosceret eam ex se-
eē pductam. Vnde dicit **Gen. ij.**
Ex viro sumpta est q̄obrem re-
linquet homo p̄rem et m̄rem et
adheret v̄xori sue. Et hoc mā-
xime necessariū fuit in specie hu-
mana in qua mas et femina cō-
manēt p̄ totam vitā qd nō tan-
git in alijs animalib⁹. Tercio
m̄r facta est ex viro. q. vt p̄s
dicit. viij. ethi. Mas et femi-
na cōiungūt̄ in hominib⁹ nō
solū ppter necessitatē genera-
tionis vt in alijs animalib⁹. S
etiā p̄ domesticā vitā in q̄ sūt
aliqua opa viri et femine et in
quavir est caput mulieris. vnd
cōuenienter ex viro formata est
mulier sicut ex suo pūcipio.

Quarta racō addi potest sa-
cramētalis. figurat enim p hoc
q. ecclesia a chūsto sumit pū-
cipium. vnde apostolus dicit ad
ep̄s. v. c. Sacramētū hoc ma-

gnum est ego dico in chūsto et
in ecclesia. et per hoc patet racō
ad p̄mū. Ad secundum dicit
Th. q. q. materia est ex qua ali⁹
fit. natura autem creata habet
determinatum pūcipium cui
fit determinata ad vnum hab⁹
determinatum p̄cessum. vnde
ex determinata materia produ-
at aliqd indeterminata specie
sed virtus diuina cum sit infini-
ta potest idem sūm speciem ex q̄
cumq. materia facere sicut virū
ex limo et mulierē ex viro. Ad
tercium dicit **Th.** q. q. ex natura-
li generatione contrahit quedā
p̄p̄m̄quitas que matrimonij
impedit sed mulier nō est pdu-
cta a viro per naturalem genera-
tionē sed sola virtute diuina.
Vnde **Sua** non dicitur filia ade
et propterea racō nō concludit
vt igitur scribit **Gen. ij. v. post**
q. **Adam** in paradysum intro-
duxerat deus misit soporem in
eum **Aug. ix. super gen. ad lit.**
dicit q. sopor ille fuit raptus et
extrasis quia tunc vidit dominū
per eēnciam et interfuit curie ā-
gelorum. hoc vtiq. op̄mando di-
cit nō asserendo de v̄siōe eēncie
diuine. cuiq. obdormiūss̄ tulit
vnā de costis ei⁹ absq. lesiōe et
dolore vt dicit **Th.** sūm v̄to **Ad.**
di. xvij. Costa det̄cta fuit mī-
sterio āgeloz. nō tñ eoz. mī-
sterio fuit in mulierē formata.

Didit eam **L**andulfus q̄ for-
 matio de costa non fuit pprie ge-
 neratio sicut aliqui dicunt q̄ de
 de aere circūstante vel terra cor-
 rupta eorū forma deus suppleuit
 materiam illius coste quia vt di-
 cit magister in textu magis de-
 bet dici mulier facta de illa ma-
 teria que fuit maior q̄ de illa co-
 sta. **N**ec potest dici p̄pe creatio
 tū quia creatio humane nature
 p̄cesserat in homine. tū quia fu-
 it facta de aliqua p̄iacenti mate-
 ria scz de costa. **F**uit ergo multis-
 plicatio sicut magister dicit i lit-
 tera quomō de quinq; panibus
 multiplicatis dñs faciuit q̄nq;
 millia hominum. **C**ontrariū ta-
 men tenet **T**ho. qui asserit q̄
 corpus mulieris fuit formatum
 de costa p̄ additionem materie
 vel per creationem. sed qui fecit
 ipse nouit. **Q**uare vero de costa
 nō de alia parte fuit mulier for-
 mata. dicit **T**ho. et glo. xxxij.
 q. v. in. c. **M**ulierem. **N**ō de pe-
 de formata est mulier ne omni-
 no videretur famula. **N**on de ca-
 pite ne omnino videretur domi-
 na. sed de costa vt videretur col-
 lateralis. **Q**uartū dubiū fuit
 utrū mulier fuit producta ad
 ymaginem dei. **N**am cor. ij. dicitur.
Vir est ymago dei. mulier
 autem est ymago viri. p̄pter q̄
 verba dicitur. xxxij. q. v. c. **H**ic
 imago dei. q̄ mulier non est ad

imaginem. **F**undet **C**ona. in. ij.
 dist. xvi. et **T**homas prima p̄-
 te. q. xxiij. q̄ cum homo fm in-
 tellectualem naturam ad imagi-
 nem dei eē dicitur. fm hoc ē ma-
 xime ad imagines dei q̄ intelle-
 ctuali natura deum maxime y-
 mitari potest. **I**mitatur autem
 intellectualem natura maxime
 deum quantum ad hoc q̄ deus
 seipsum intelligit amat. **V**nde
 imago di tripliciter potest in ho-
 mine considerari. **P**ro quidem
 modo fm q̄ habet homo aptitu-
 dinem naturalem ad intelligē-
 dum et amandum deum. et hec
 aptitudo consistit in ipsa natu-
 ra mentis que est cōmunis om-
 nibus hominibus. **A**lio fm q̄
 actu vel habitu deum cognoscit
 et amat. sed tamen imp̄fecte et
 hec est imago p̄ cōformitatem
 gracie. **T**ercio modo fm q̄ ho-
 mo actu deuz cognoscit et amat
 p̄fecte et sic attenditur ymago
 fm similitudinem glorie. **V**nde
 super illud ps. **S**ignatum est su-
 per nos lumen vultus tui domi-
 ne. **G**losa distinguit triplicem
 imaginem scilicet creationis re-
 creationis et similitudinis. **P**ri-
 ma imago inuenitur in omni-
 bus hominibus. **S**ecunda ima-
 go in iustis tantum. **T**ercia ve-
 ro imago solum in beatis. **T**am-
 en ergo in vito q̄ in muliere inue-
 niatur dei imago quātū ad illud

in quo principaliter ratio ymaginis consistit scilicet quantum ad intellectualem naturam. **¶** In Gen. i. cum dixisset scriptura. Creavit deus hominem ad ymaginem suam ad ymaginem dei creavit illum. subdit masculinum et feminam creavit eos. et dicit principaliter eos ut etiam intelligatur mulier ad ymaginem dei creata secundum quantum ad aliquid secundarium ymago dei inuenitur in viro. sed quod non inuenitur in muliere. nam vir est principium membrorum et finis sicut deus est principium et finis totius creature. unde cum apostolus dixisset quod vir ymago et gloria dei est. mulier autem gloria viri est ostendit quare hoc dixit subdens non enim vir est ex muliere sed mulier ex viro et vir non est creatus propter mulierem sed mulier propter virum. Diximus hec omnia ut intelligamus mulieres non esse contemnendas que ad ymaginem dei create participes fieri possunt eterne vite.

¶ De prerogatiuis virtutum quibus mulieres floruisse comprobatum est

Capitulum secundum

Solent plerique mulieres a deo productas ad omnem bonum ad omnemque virtutem inhabiles reputare. Cui

bus in hac parte admirabiles laudes mulierum aperendas duci que licet de multis commendari possint tamen quatuor precipue sunt illa que in sexu muliebri excellentissima sunt repta

Primum est fortitudo et magnanimitas

Secundum pudicitia et honestas

Tercium clemencia et liberalitas

Quartum deuotio et pietas

Prima laus muliebris sexus est de fortitudine et magnanimitate. Cuius nam non miratur de hijs que mulieres magnanimitate fortiter egere. et ut taceam de Judith que caput holofernis truncavit. de tamtu masagetarum regina que superavit durum ut refert Justinus. de pantasilea regina amazonum que in bellis troianis cum suis puellis pugnando egit stupenda ut commemorat Strabon daret. de Semiramis Assyriorum regina que ut valetius asserit libro ix. de historia. tem Babilonem recuperavit postquam decorem capillorum in ordinem redegit. Ad tot millia mulierum conuertendus est animus que pro christi amore seuisissima tormenta passe tandem nec mori recusauerunt. Longum quippe esset resensere singula propter que ecclesia sancta in oratione sic dicit ad deum Deus qui inter cetera potentie tue miracula etiam in sexu fragiliu videtur

martiriū cōtulisti **Ambrosius** de
 sancta agneta affirmat q̄ de
 moterio anno etatis sue mortē
 pdidit et vitam inuenit q̄n sc̄z
 in vrbe maxima glorioſo marti
 rio migravit ad celos. **Cecilia**
 sponſum et cognatum conuer
 tit et omnes paūter coronam
 martirio sunt adepti. **Rufina** et
Secunda due sorores fuerūt vir
 gines romane p̄ntibus clarissi
 mis genite que tempore valeria
 ni imperatoris accusate q̄ chri
 stiane essent et capte ac tradite
 donato p̄fecto post multa verbe
 ra iussit Rufinam p̄ius cedi. q̄d
 videns soror clamare cepit ad
 iudicem. **Quid est q̄ sororē me
 am glorificas et me inhonoras**
Tandem post multatruq̄ illa
 tormenta ducte fuerunt in fil
 uam in via cornelia ab vrbe ro
 ma miliario decimo in sūdo qui
 vocatur buxeto. **Ibiq̄** rufina ca
 pite truncatur **Secūda** p̄cutitur
 et eorum corpora feris voranda
 relinquūtur. **Demq̄** **Planalla** ma
 trona in cuius p̄dio hoc factum
 est vidit eas in visu sedētes gē
 matas in thalamo et dicentes si
 bi. **Planalla** desine a flagitijs
 ydolorum et crede in christū et
 veni in predium tuum et corpa
 nostrē sepehi. q̄d illa fecit **Marta**
 percurrenda eēt de **Katherina**
 de **Lucia** de **Agata** de **Iustina** de
Verula et vndeim milibus pu

ellis eius et de reliquis que for
 ti animo ditos cruciatus pro ca
 stro pati voluerūt

Secunda laus muliebris sex
 us est de pudicia et honestate
Inuente sunt mulieres et quide
 innumere que honestatem et pu
 diciam cunctis rebus huius mū
 di preposuerūt. **Dusanna** vt ha
 betur **Danielis** xij. c. p̄elegit
 mori falso criminata et accusa
 ta q̄ se mib⁹ libidinosi cōsens
 tire **Lucretia** matrona romana
 a filio tarquini superbi vi cogni
 ta semetipsam p̄emit vt dicit
Augustinus libro primo de ciui
 tate dei **Eustofina** domo patris
 relicta viriliq̄ habitu sumptuos
 q̄ ad mortem incognita manēs
 in monasterio habitum mona
 sticū induta virginitatem vsq̄
 ad mortē prudēssime cōserua
 uit vt ponitur in vitas patrum
Et ne multis immorer maē do
 minū nostri **Ihesu christi** virgo
 virginū nūcupat quia omnis mū
 dice et castitatis speculū mun
 dissimuz fuit. cuius exemplo vs
 q̄ in p̄sentem diem p̄ne innu
 mere iuuenule virginitatē suā
 dño cōsecraunt vt nostra sans
 ctissima clara et alie etiam tem
 porib⁹ nostris **Neq̄** aliter q̄ va
 na ceteri p̄t maloz hominū setē
 tia qui aiūt mulierē nullā bonā
 et vt poeta canit. **Castia** est quā
 nemo cogauit **Mencianē** vtiq̄

qm̄ ⁊ nupte plurime ymo p̄ ma
iori p̄te viuis suis fidem quaz p̄
miserūt inuolabiliter seruant
et virgines deo dedicate ac alie
viduitatem tenentes in sua pu
dicia firmiter perseuerant .

Tercia laus muliebris sex⁹ est
de clemēcia et liberalitate. **Mu**
lier fuit regina saba que venit
a sinitibus terre ad **Palomonez**
et donauit ei centum viginti ta
lenta auri et aromata multa mi
nims et gemmas preciosas . vt
h̄tur. **ij. Regum. x. c.** Nota hic
b̄m **Huguiōnē et Catholicon**
⁊ Phidox. xvi. ethimo. q̄ talē
tum est quoddam pond⁹ quod
summū eē p̄hibet. naz nihil est
calculo minus nihil talento ma
ius cuius varium apud diuers
sas gētes pondus h̄tur. nam
apud romāos talentū ē. lxxij. li
brarū sicut **Plautus** ostēdit q̄
duo talēta eē dicit centū quadē
gintaquorū libras. est ⁊ talētū
minus. i. quinquaginta librarū
⁊ mediū vt dictū est septuagī
ta duarū. ⁊ summū centū vigin
ti librarū. Accipiendo ergo talē
tum minus centū viginti ta
lenta faciūt sex millia libras.
Apparet ex hoc q̄ liberalis fuit
p̄nominata regina. **Valerius**
Maximus in tribica de libera
litate ⁊ **Titullianus. li. ij. de. ij.**
bello p̄unico **Paulam** canusinā
cōmendat quoniam mulier il

la clarā diuicijs romanos om̄s
qui de clade camensi canusinū
fugerant circa decem millia ci
uiū; romanorū solum memb⁹
ac tēdis a canufinis receptos p̄
p̄ris sumptibus frumento ve
ste etiā viatico iuuat. **Videmus**
in sup̄ mulierum elemōsinis tot
paupes tot religiosos et medi
cantes sustentari. **De sancta**
paula romana **Iheronimus** ita
scribit in epithaphio suo **Post**
q̄ vir mortu⁹ est ita cum planx
it vt proprie ipsa moreretur ita
se conuertit ad dei seruītū t̄ m
vt moerim eius videretur op
tasse. **Quid** ergo referam am
ple et nobilis domus et quon
dam opulentissime omnes pe
ne diuicias in pauperes erogas
tas. **Quarta** laus muliebris
sexus est de deuocōe ⁊ pietate
Tempore namq̄ persecucōis
christianorū mulieres confes
sionibus sanctis ministrabant
necessaria vite ⁊ martirum cor
pora sepeliebant. vnde eccle
sia dicit in officio sancti **Andree**
Maximilla christo amabilis
tulit corpus apostoli ⁊ optimo
loco cum aromatis sepeliuit.
Hec maximilla vxor fuit **Egee**
Drusiana mē pauper. **Johan**
nem euāgelistam apud ephesū
hospicio deuotissime recipiebat
quā ⁊ ipse a mortuis suis meci
tis resuscitauit. **Lucina** romana

corpus martiris **B**ebastiam in
uentū tradi parauit sepulture
Et ommissis alijs. mulieres inq̄t
marcus vlti. c. emerūt aromata
vt vementes vngerent **I**hesum
Quanta aut̄ ad cultū dei sit cōi
ter mulierū deuocō expiēcia ma
gistra verū hoc manifestat. **M**a
gnus ergo in celo erit nūs mu
lierū que simul cū xp̄o gaudebūt
in delicijs paradisi

**De mulierum excessiuo et re
prehensibili ornatu**

Capitulū terciū

Mulieres quas tā ample
laudibus hucusq̄ p̄ses
cuti sum⁹ in hoc miste
riō reprehensibiles arguedasq̄ oñ
dam qm̄ hodierna die p̄pter ex
crescentes vanitates suas cōmis
natur nobis altissimus de⁹ per
Isa. p̄phetā suū. iij. c. et d̄t. **P**ro
eo q̄ eleuate sunt filie syon ⁊ ā
bulauerunt extenso collo et nu
tibus oculorū ibāt et plaudebāt
et ambulabāt pedib⁹ suis cōpo
sito ḡdu incedebāt decaluabit
dñs verticem filiarū syon ⁊ dñs
cūne earū nudabit **I**n die illa au
feret dñs ornātū calciamentorū
et lunulas ⁊ torques ⁊ monilia
et armillas et mitras et discer
minalia ⁊ perisphelidas ⁊ mure
nulas ⁊ olfactoriola ⁊ in aures
⁊ anulos ⁊ gemas in fronte p̄

dentēs ⁊ mutatorū ⁊ palliola ⁊
linteamina ⁊ acus ⁊ specular
firdones ⁊ therista. et erit p̄ sis
aui odore fetor ⁊ p̄ zona fuma
lus ⁊ p̄ cuspāti crine caliciū
⁊ p̄ fascia p̄torali ciliū. **P**ul
cherimi q̄ viti tui cadent et for
tes tui in prelio et merebūt atq̄
lugebūt porte eius et desolata i
terea sedebit. **D**icendum itaq̄
est in hoc misterio quare mulie
rum ornatus reprehensibilis est
et exosus deo et ad hoc p̄nt assi
gnari quatuor p̄cipue et prin
cipales rāones

Prima dicit̄ addicōnis

Secūda purificacōnis.

Tercia intensionis

Quarta inhonestacōnis

Prima rāio quare mulierum
ornatus est reprehensibilis dicitur
addicōnis. **E**xcedūt quidē i hoc
q̄ addere satagūt opificio dei.
Nam breuitati corpis ymo con
uenienti stature adinuēniūt al
tas caligas quas calātes vidē
tur statura magne. **D**efectū ca
pillorum addūt capillos adul
terinos et extraneos. **C**olori fa
ciei supaddūt cerusā ⁊ alia feda
fucamenta. **D**e quib⁹ dicitur de
cōse. di. iij. c. fucate. **S**ecun
da rāio quare mulierum orna
tus est reprehensibilis dicit̄ pu
rificacōnis. **C**ontendunt siquē
dem minores ⁊ populares equa
re se maioribus ⁊ p̄ncipaliorib⁹

Comptum vtiq; est q; quidam
vendidit vinum et bibeat a-
quam vt manicas sentas eme-
ret uxori. Non licet artificia vel
agricole uxorem induere pretio-
sis et delicatis vestibus maxime
dum possibilitas abest. sed die-
bus istis in quolibet gradu ho-
mines corrupta sunt. nam in-
tantum excreuit ornamentoru
pompa vt necesse sit amplissi-
mas dotes filiabus nubilib; dae.
Ob qua causam ille qui plures
h; filias vix vnā potest nuptiā
tradere. si vna nubat alie vel in
domo remanent vel nō ppter de-
um sed qsi vi momales sunt.
Taceo flagicia que sequuntur ex
h; Diat **Hero** ad eustochiū
pudet dicere quot cotidie virgi-
nes uiuāt qntas de suo gremio
perdat mater ecclesia ppter qd
super sydera supbus immanis
ponat tronum suum. quot pe-
tras exequit et habitat coluber
in foraminibus eaz videas. le-
rasq; viduas ateq; nuptas et in-
felicem conscienciā mentita tan-
tum veste protegere q; nisi tu-
mor vteri et infantū prodierit
vagus erecta ceruice et luden-
tibus pedibus incedūt et cetera
ibi. Non reprehendim; nō dāna-
mus decentem ornatum quia vt
inquit **Aug. xli. di. c.** quis quis
Quid loco et tempore et perso-
nis conueniat attendēdū est ne
timere flagicia reprehendam;

sed cur tot expense fiunt vbi
nō debent. ymo vbi comode fie-
ri non pnt. Si fiunt in quis q;
modo fieri nō pnt. fiūt fiūt b; vñ
acquiruntur pecunie. heu heu in
felix temporum horum condicio
christiana omnes iusticie et veri-
tatis obliu extendēūt iā man-
suas ad fraudes ad decēpōnes
ad rapinas ad impia et turpia
lucra ad contractus prohibitos
et usuras publicas vix vnus re-
pctitur de mille qui vt acquirat
et thesaurizet et conscienciā nō in-
ciat. Tercia ratio que est rep-
rehensibilis mulierum ornatus di-
citur intencio mis. nā pfito q;
fm sui status decenciā intencio se
conent. tamen si que inueniāt
in tali ornatu intencionem h; re-
vt vitiorum aspiciendum aios
ad sui concupiscenciā alligāt cū
hoc fit contra caritatem dei et p-
pini etiā si nō sequatur alicuius
ruina mortaliter peccant. q; est
ibi proptie et per se scādalu ad-
uum et mortale. fm tho. xxij. q.
xliij. ar. iij. et iij. De talib; sic
se ornantibus. diat **Heromimus**
ad sacras virgines de continētia
virginali. Impudicissimus mu-
licum affectus semper in lapi-
dibus semper in gemmis sem-
per in ornamentis extrinsecis glo-
riā ponit nō sufficit eis libido in-
nata nature sed occasiones que
tunt explēde libidinis. Affectat
paulduoio vt casti vitōrum autū

contemplantes et gemmas eadem figantur in faciem ut fur-
tius oculorum suorum nubis
facilius intrent ad libidinosum
incendium. hec ille. **Si** vero ali-
que se ornant propter iactantiam
et vanam gloriam ibi constitu-
entes finem suum ultimam ma-
gis diligentes illam gloriam quam
salutem anime sue vel gloriam
eternam parate facere contra pre-
cepta dominorum et cetera peccata
consequi illam laudem ipse ad-
huc incoerenter peccant. **Si** au-
tem id faciunt ut virum a concu-
piscencia retrahant aliam muli-
erum nullum ibi tunc erit pecca-
tum. **De** quo intentione seu
ornatum cognoscere potest nisi
deus. **Pro** maiori siquidem parte hec
solet esse mulierum scutum ut as-
serant se ornare intentione pla-
cendi viris suis. **Si** verum dicunt
bene est. si autem imputetur
eis. **Quarta** ratio quare est
reprehensibilis mulierum orna-
tus dicitur inhonestatis, de-
cet namque mulieres honeste loqui
honeste incedere honeste conuer-
sari honeste demum se ornare. quia
honestas extrinseca mente ostendit
pudicam. **Inquit** enim **Aristoteles**
libro primo retoricorum. **Opera** signa
habitus sunt. et in ethicis. **Unus**
quisque qualis est talia dicit et
operatur et sic vivit. et sapiens
etiam. **Amicus** corporis inces-
sus hominis et usus denarium

ciat de illo. **Cum** igitur multe sint
mulieres inhoneste se ornate
non possunt de inhonestate non vitu-
perari. **He** sunt que denudant pe-
ctus ostendunt collum discoope-
riunt brachia ludunt cum oculis
loquuntur scurrilia et ociosa. de
quibus **Hieronymus** ad matrem et fi-
liam ait. **Palliolum** interdum
cadit ut candidos nudet hume-
ros. **Et** ad suriam idem inquit
Aut loquendum nobis est ut vesti-
ti sumus. aut vestiendum ut lo-
quimur. lingua personat castita-
tem et totum corpus prefert im-
pudicam. **Arbitror** ego mihi ita
exornare posse mulieres sicut ho-
nestatem. **Hinc** et tibi pro uxore
ducere cupis audeo dicere illud
quod **Hero** scribit ad demetriadem
virginem. **Nulla** tibi sit pulchra
illa amabilis illa habenda pro
sociata que nescit se esse pulchram
que negligit formam bonum et pro-
cedens ad publicum non peccat
et colla denudat. nec renocato
pallio ceruices operit et vix non
oculo qui visus est necessarius pa-
tenter ingreditur. **Et** recte hec
asserit quia vultus qui vane uxoris
incurrit commercium. **Inter** ta-
eent de hominum excessibus enarra-
da que breuitatis causa relinquitur
mus. **Ad** tamen concludimus quod
mulierum publicas pompas de-
us guerris et alijs tribulationibus
domat. **Ad** quibus nos libet ipse qui
est benedictus in secula seculorum. **Amen**

Sermo nonus de iudicio dei contra feudos sodomitas

Animo trepidati cor
deq; gelido comemo-
randu est nobis quid
egerit robusta ma-
nus excelsi dei contra hoies sodo-
mitas. Nam tpius nūs maxima
xpianorū multitudo heu heu vico
sodomitico pictitat. Neq; scelus
tā nephādissimū silencio est p-
tereudū qn̄mo acriter in fisten-
dū est ad eius detestationē ex-
probationem et increpationē.
Ob illud siquidē vt patebit so-
domitis indignatus deus igne
de celo misso et regiones ⁊ hoies
cunctos deleuit. Quare in hoc
sermone de subuersiōe sodo-
mō tū dicendū est de qua declarabi-
mus tria misteria.

Primum dicitur racionis
Secundū reuelacionis
Tertium modificacionis

Quia propter peccatū execrandū
sodomie deus celesti igne deli-
xit gentes sodomorū

Capitulū primum

Sine causa putāt pleiūq;
increduli sodo-
mā fuisse
deletā. Dicit em̄ Paul⁹
Crosi⁹ li. i. q. an̄ annos urbis
cōdite mille centū sexaginta ar-

lit sodo-
ma qd̄ cornelius tacitus
etiā scripsit. licet causam taceat
Sed Psidorus li. xiiij ethi. exp̄
se sic loquit. Petropolis regio in
confinibus arabie et palestine
fita dicta a quinq; ciuitatib⁹ im-
piorum que celesti igne consump-
te sunt terra amplius a iheroso-
limis olim vberima nunc autē
deserta atq; exusta. Nam p̄ sce-
lere incolarum de celo descendit
ignis qui regionem illaz in cine-
res eternos dissoluit. Cui⁹ um-
bra quedam est species in fau-
lis et in arborib⁹ ipsis etiā ad-
huc videtur. Nascuntur enim ibi
pomavirencia sub tanta sp̄ esse
maturitatis vt edendi desideriu
gignāt si carpās fatiscunt ac re-
soluūtur in cinerem fumūq; exa-
lant quasi adhuc ardeant. Hoc
ip̄ sum ponit Aug. li. xxi. de ciui-
dei. c. v. Scripturā ergo sanctā
imitantes firmiter dicim⁹ et te-
nemus qd̄ viciū sodomitici cau-
sa fuit illius ardentis et inflam-
mati iudicij. Nec mirū. cum pec-
catum illud sit grauissimū ⁊ deo
benedicto fetidum ⁊ exosū ymo
angelis et hominibus recta sapi-
enabus. Cuius grauitatē ostē-
dunt nobis passimē tria

Primum nominatio
Secundū viferatio
Tertium punicio

De grauitate vicij sodomitici

Primū qđ ostēdit vicij
sodomitiā grauitatē di
cūt nominatio. Notatur
em̄ qđ deuptia vocabulo

Primū est cāmen pessimum
Secūdu passio ignominie.
Tercū turpitudō
Quartū abhominatio

De primo est textus gen. xij
ubi dicitur. homines sodomite
erāt pessimi peccatores. et gen.
xxxvij. Accusauit Joseph fr̄s
apud patrem de crimine pessi
mo. Magister in hystoria sco
last. i. de coitu cum brutis. licz
fm̄ nicolaū de lyra ali qui expo
nāt vel de odio in ipsoz Joseph
vel in tūa pessima. De secūdo
vocabulo dicit aplūs ad Ro. i.
Tradidit illos deus in passio
nes ignominie. naz femine eo
rum mutauerūt naturālē vsum
in eū vsum qui est cōtra naturā

De tercio vocabulo sequitur
ib. dem paulus. Dimittit e autē
et masculi relicto naturali vfu fe
mine exarserūt in desiderijs fu
is masculi in masculos turpitu
dinem opantes. De quarto
vocabulo scribitur Leuit. xvij
sic. Cum masculino ne cōmiscea
ris. qā abhominatio est. ex hys
dicit Giraldus odonis sup. vii.
ethi. qđ Arist. posuit cōcubitum
masculorum inter bestialitates
cōsuetudinales nō inter egiti
dinales. Et ideo talis bestiali

tas est inexcusabilis. nam besti
alitas reducūt ad duo scz ad na
turam et ad cōsuetudinē. Pri
mo mō est a natura idest ex lesi
one nature. que quādem potest
ēē cōnaturalis. quā a natiuita
te cōtracta ex mala complexio
ne vel actuali quā ex aliquo ca
su incurta pūta ppter egritudi
nem vel maniam. Quibusdam
autem accidit ex consuetudine
puta illis qui sūt ad talia cōsue
ti a pueticia. Peccatū ergo sodo
mitiā omnino cōtra naturā est
grauius ceteris peccatis carnas
libus. sicut patet tricesima se
cūda questōne. v. ca. Adulterij
tricesima secūda questōne. vij
ca. Offerebat. c. v. fus. de pe. d.
i. c. Si quis tam masculū. c.
Qui puero. xxxij. q. viij. c. In
eo. ex de excessi. prelatorum. c.
Clerici.

Secūdmū qđ ostendit gra
uitatem vicij sodomitiā est vo
ciferatio. Quatuor quippe pecca
ta precipue inueniūtur que for
titer clamant dei vindictam po
scena. Primum est homicida
rum Gen. iij. dixit de9 ad cha
ym. Ecce vox sanguinis fratris
tui abel clamat ad me. Secū
dum est peccatum oppressarum
viduarum. Vnde exodi. xxij. di
xit deus. Vidue et pupilo non
nocebitis si leseritis eos wafe
rabunt ad me et audia3 clamo
rē eoz 7 indignabit furor me9

cōtra eos. **T**ercū est peccatū de
tentorū mercedis laborandū. et
de hoc **Jacobi. v.** **E**cce merces
opaciorum qui messuere regiōes
vestras que fraudata est a vobis
clamat et clamor ipsorū i aures
dñi sabaoth introiuit. **Q**uā e
peccatū sodomitarū. vnde gen.
xviij. dixit deus **C**lamor sodomo
rum multiplicatus est nimis.
Tercū qd ostendit grauita
tem vicij sodomitiā est pūctio.
Inuenitur huius sceleris quadru
plex pūctio. **P**rima est **Leu. ij**
vbi dicitur. **Q**ui dormierit cum
masculo coitu femineo vter qz
operatus ē nephās morte mori
atur sanguis eorū super eos **P**er
legem insuper ciuī e; sodomitis
infligit pena mortis. **C.** de adul
terij. **¶** **C**um vir. et in auden
tia vt nō luxurentur cōtra na
turā collacōe. **vi.** **S**ecūda pūctio
sodomorū fuit nocte qua nas
tus est christus. **T**unc em om
nes sodomite morte subita perie
runt **H**oc videtur sentire **Illexo.**
qui super illo **Pla. ix.** **H**abitanti
b; in regione vmbre mortis lux
dēta est eis ait. **L**ux illa omnes
isto vicio laborantes extinxit ne
natura quam sumpserat tanta
immundicia fedaretur. **T**ercia
pūctio peccati sodomitiā est in
pestilencijs quas frequēter pp
terea immitat deus vt **p3. xxxij**
q. vij. c. **Flagicia.** **Q**uarta pūctio

io fuit in sodomis de q̄ dicem⁹
in sequētib; quid plura **A**bho
minabile vltra q̄ dici p̄t est pec
catū istud adeo vt feratur a qui
busdam ipsis demonib⁹ detestā
dum. naz inter demones aliqui
inueniri dicuntur qui dum vici
um istud perpetratur nullo pas
cto volunt eē presentes. **O** sce
lus nec nominandum. **O** malū
omni vituperio dignum. **O** pec
catum naturā maculans **O** vici
um spurcissimum a cunctis me
rito exprobandum damnatur
a gentilib; **T**antalus rex fagi
orum qui rapuit **S**arpedem fi
lium troy regis dardamiorū vt
eo abuteretur. **I**n dardania
regnavit troy a quo troya m di
cti sunt. **O** quale dedecus qua
litate ignominia inter christia
nos tale quid cogitatum vel di
ctum dico. **N**e mundo a scandas
lis. vt sodomitarum concubus
vt quia excreuit hec perditissi
ma iniquitas ita vt pene omnes
inuoluat status.

¶ **Q**ualiter sodomorum incen
dium fuit abrahe reuelatur qui
orauit pro populo. et quia nō fu
it popul⁹ dignus liberari p abra
ham cū puenit ad numerū de cē
mil dixit amplius

Capitulum secundum

Uolens deus benedictus
 sodomitas pessimos
 iste deualtare secretum suum
 aperuit abrahe dilecto suo
 de quo considerare debemus tria
 Primo amicitiam
 Secundo benivolentiam
 Tertio prudentiam.

¶ Quare deus voluit abrahe re-
 uelare quod sodomites faciebant

Primo consideremus in
 abraham amicitiam quod me-
 ruit esse amicus dei. Est
 officium hoc unum de vere amicitie si-
 gnis quoniam quis communicat ami-
 co secreta ut plene posui in ser-
 mone de amicitia in libro de vir-
 tutibus. unde ambrosius libro de of-
 ficiis. Nil inquit occultat ami-
 cus si verus est et sapiens. psal-
 xxv. Causam tuam tracta cum
 amico tuo. Tenenda tamen est
 semper regula Petri ad Lucium
 dicentis. Omnia cum amico
 delibera sed de ipso prius deus
 igitur verus erat amicus cui fi-
 delitas ab abrahe notissima erat.
 Ideo dixit ut promittit Gen. xvij.
 Non celare poterit abraham que
 gesturus sum. dixit ergo illi. O-
 culate abraham clamorem sodomorum
 et gomorreorum multiplicatus est et
 peccatum aggravatum est nimis.
 descendam et videbo utrum clamo-
 rem qui venit ad me opere com-
 pleverint. secundum omnes doctores

deus cui nihil est absconditum
 hoc sic dixit in exemplum nostrum
 ne precipites simus ad sedendas
 in proximos repente sedendas et
 eos de facti morti adiudicemus
 de hoc est textus. ij. q. i. c. Deus
 omnipotens

De oratione abrahe pro populo.

Secundo consideremus in
 abraham benivolentiam
 ad proximos cum enim audisset
 verba dei dixit. O deus meus
 nunquam prodes iustum cum impio si
 inveni fuerint quinquaginta iu-
 sti in civitate peribunt simul et non
 prodes loco illi propter hos iustos si
 fuerint in ea absit ut rem hanc fa-
 cias et occidas iustum cum impio
 ait dominus. Si inveni in sodomis
 quinquaginta iustos dimittam
 omnem locum propter eos. At vero
 abraham descendit ad. xlv. de
 inde ad. xl. deinde ad. xxx. dein-
 de ad. xx. deinde ad. x. audis
 ut populus ab illa plaga libera-
 retur.

¶ De decem personis faciunt populum

Tertio consideremus in abraham
 prudentiam quod non de-
 scendit infra decem secundum
 nicolaum de lyra hoc ideo fecit. quod
 decem faciunt populum neque videbat
 conveniens ut vbi non inveniret po-
 pulus iustorum indulgeret deus
 tot iniquis atque pueris

**De terribili sodomorum con-
tre natione**

Capitulum tertium.

Iam dicendum est quomodo de-
us ultus est iniquitatem
illorum qui ut sic dicam
dum fatigauerunt eius mentem. **U**bi
tua considerem?

Primo angelorum apparitionem
Secundo loth liberationem
Tercio ciuitatum deletionem

**De angelis qui apparuerunt
abrahe in specie iuuenum**

Primo considerem angelorum
apparitionem. Dicit
textus biblie. **A**bijt dñs
i. non apparuit postquam cessauit lo-
qui et abraham reuersus est in
locum suum ueneruntque duo an-
geli sodomam uespere. **N**ico. de ly-
ra. **V**enerunt inquit in assump-
tis corporibus in specie iuuenum
sedete loth in foribus ciuitatis ex-
pectante alicuius hospitis adue-
tum. **Q**ui occurrens eis adora-
uit. i. reuerenter suscepit eos pe-
tens ut declinaret in domum suam
Quibus ingressis fecit conuiuium
et comederunt **P**ro habenda as-
liqua intelligentia eorum que hic
dicuntur de angelis notanda sunt
tria. **P**rimum quod angeli non ha-
bent corpora sibi naturaliter omni-

ta ut docent omnes theologici in
ij. sententiarum. di. viij. **E**t hoc p-
batur per **D**amas. et **O**pomium
Tamen contra hoc arguit aliqui
Nam **O**rigenes in libro periar-
chon dicit sic. **S**olius dei. i. patris
et filij et spiritus sancti vere id ipsum
um est ut sine materiali substancia
et absque ulla corporee adicio-
nis societate intelligatur existe-
re **B**ern. etiam dicit omel. vi.
sup. cantica. **D**emus soli deo sic
cut immortalitatem sic in corpo-
reitate sua natura sola nec
propter se nec propter aliud solacio in-
diget instrumenti corpori. **L**i-
quet autem omnem spirituum cre-
atum corporeo indigere solacio.
et **A**ug. in. ij. sup. gen. ad litteram
et in. ij. de trim. et in. viij. de a.
dei. et in li. de eccl. dog. uidetur
asserere quod angeli habent corpo-
ra aerea et subtilissima. et **Gr.**
in omel. epiphanie nominat
angelum animal rationale **H**is
auctoritatibus respondet sanctus
Thomas. i. pte. q. li. quod aliqui estima-
uerunt nullas substancias incor-
poreas esse nisi corporibus unitas
adeo quod quidam etiam deum po-
fuerunt esse animam mundi. ut au-
gustinus docet libro. vij. de ciui-
tate dei. **S**ed quia hoc fidei ca-
tholice repugnat que ponit de-
um super omnia exaltatum secundum illud
ps. **E**leuata est magnificentia tua
super celos **O**rig. hoc d. do. reculas

dicere. In alijs secutus est alio-
rum opinionem sicut et in mul-
tis alijs deceptus fuit sequens
antiquoz philosophoz opinio-
nes. unde Hieronim⁹ ad deside-
riū de illo inquit Origenes me-
lior in bonis peior in malis fuit
cuius hereses in libris patriarcho-
quos ipse composuit maxime in-
ueniri dicuntur. Magister et in hy-
storia scolastica sup Gen. circa
principium Periarchoon est liber
in quo Origenes dixit christū
adhuc in aere p demonib⁹ pati
debere sicut in terra p hominib⁹
passus est. nō tenet igitur
eius dictū q̄ angeli habeant cor-
pora. Verbum vero Bernardi ex-
ponit q̄ spūs creati indiget cor-
poro instrumento nō naturali-
ter unito sed ad aliquid assum-
pto ut dicitur scz ppter insti-
tutionem nostram. Aug. autem
loquitur nō asserendo sed pla-
tomoz utens opinione. Cre-
vero nominat angelū rationale
animal methaphorice ppter si-
militudinem rationis. Secūdo
notandum q̄ quidam dixerunt
angelos corpora numq̄ assump-
sisse sed omnia que in scriptu-
ris diuinis leguntur de apparitio-
nibus angeloz contigisse in visi-
one ppheticā hoc est est s̄m yma-
ginem. H³ hoc dictum Tho. re-
pugnat intentioni scripture il-
lud enim qd̄ p̄ ymaginaria visio

ne videtur. est in sola ymagina-
tione videntis unde nō videtur
indifferentē ab omnib⁹. scrip-
tura autem diuina sic introdu-
cit interdum angelos apparen-
tes ut cōmuniter ab omnibus
viderentur sicut angeli apparen-
tes abrahe visi sunt ab eo et a
tota familia eius a loth et a ci-
uibus sodomoz. Similiter an-
gelus quā apparuit thobie ab o-
mnibus videbatur. ex quo mani-
festum fit ista contigisse s̄m cor-
poram visionem qua videt̄ id
qd̄ positum est extra vidente m
unde ab omnib⁹ videri potest.
tali autem visione non videtur
nisi corpus cum ergo angeli ne-
q̄ sint corpōa neq̄ habeant cor-
pora sibi naturaliter unita relin-
quunt q̄ interdum corpōa as-
sumunt. Assumunt autem illa
ex aere condensando ipsum vir-
tute diuina quā tum necesse est
ad corporis assumendi forma-
tionem. nam aer condensatus fi-
gurari et colorari potest. Corp⁹
vero assumptum ab angelo uni-
tur sibi. non quādem ut forme
sed sicut motori representato p
corpus mobile assumptū. sicut
enim in sacra scriptura p̄p̄ta-
tes reruz intelligibū sub simi-
litudinibus reruz sensibūum
describuntur ita corpōa sensibūa
diuinavirtute sic formantur ab
angelis ut agnāt ad res s̄tādūz

angeli intelligibiles proprietates
et hoc est angelum assumere cor
pus. Et licet angeli non indi
geant corpore assumpto propter
seipos tamen assumunt corpo
ra propter nos ut familiariter cum
hominibus conuersando demon
strent intelligibilem societatem
quam homines expectant cum
eis habendam in futura vita.
Hoc etiam quod angeli corpora as
sumpserunt in veteri testamen
to fuit quoddam figurale iudici
um quod verbum dei assumpturum
esset corpus humanum. Omnes
enim apparitiones veteris testa
menti ad illam apparitionem or
dinate fuerunt qua filius dei ap
paruit in carne. Tercio notan
dum quod sicut non est contra veri
tatem quod in scripturis intelli
gibilia sub figuris sensibilibus
describuntur quia hoc non dicitur
ad astruendum quod intelligi
bilia sint sensibilia sed quia per
figuras sensibilibus proprietates
intelligibilium secundum similitudinem
quandam dantur intelligi. ita non
repugnat veritati sanctorum an
gelorum quod corpora ab eis assum
pta vident homines viuentes li
cet non sint. Non enim assumuntur
nisi ut per proprietates hominis
et operum hominis spirituales pro
prietates angelorum et eorum spi
rituali opere designentur. quod
non ita congrue fieret si veros ho

mines assumerent quia proprietates
eorum ducerent in ipsos ho
mines non in angelos quare an
geli per organa assumptorum cor
porum non sentiunt nec tamen
illa organa superflue sunt forma
ta quia non sunt formata ut per
ea angeli sentiant sed ad hoc ut
per hominum organa virtutes spua
les angelorum designentur. sicut
per oculum designatur virtus cog
noscitina angeli et per alia mem
bra alie eius virtutes ut dicit **Dy**
omius ultimo. c. celestis ierar
chie. Ad hystoriam itaque reuer
tentem enarremus quid actum
sit. et scribitur in textu biblie quod
viri diuitatis a puero usque ad se
nem vallauerunt domum et dix
erunt loth. **E**duc viros illos huc
ut cognoscamus eos. quibus loth
obtulit filias que nondum cog
nouerant viros dicens. **A**ccepit
illas et abutimini eis. **V**iros au
tem istos non tangatis. **H**ic quod
dicitur utrum loth sic faciens pec
cauerit. **E**t quidam dicunt quod non
eo quod de duobus malis minus est
eligendum. ut patet di. xij. c.
duo. et. xxij. q. iij. c. **J**uravit. et
ca. **N**on solum. **D**icit **Nicolaus de ly**
ra dicit quod istud intelligitur in cor
poralibus seu temporalibus non
autem in spiritualibus. quod ut di
cit apostolus. non sunt facienda
mala ut inde veniant bona. et idem
dicit. xxxij. q. iij. c. **H**ic non sunt

et .xxij. q. v. c. si quis uxorem.
 Quare illicitum fuit loth conce-
 dere filias ad abufum. Cautas
 enim est ordinata et ideo nullus
 debet committere aliquid inor-
 dinatum vt precaueat a maiori
 peccato alterius. Loth ergo non
 potuit offerre filias suas quin con-
 fetiret peccato mortali. Excusatur
 itaq; a tanto sed non a toto. tuz
 ratione pturbacionis mentis in
 qua erat. tuz quia visio pessimo
 in suis ciuibus et violencie in ho-
 spitibus occurrere intēdebat. Dū
 ergo sodomite violendam infer-
 re temptarent ita vt vellent effu-
 gere portas domus angeli intro-
 duxerunt loth claufeuntq; or-
 stium et eos qui foris erant per-
 cusserunt cecitate a maximo vs-
 q; ad minimum. Nicolaus d h y
 ra dicit q; percussi sunt cecitate
 non priuaaōe visus sed atrifia
 Magister in hystoria scolasti-
 ca. Accūfia est quando homines
 habent oculos apertos et nō vi-
 dent. quod magi faciunt incan-
 tationibus. Fit insuper aliquā-
 do q; homines rem habent i ma-
 nu et non vident. et hec etiā est
 accūfia ab a quod est sine et cū
 fis iudicium
 Secundo consideramus loth
 liberationem. Dixerunt angeli
 ad loth. Omnes tuos educ dvr-
 te hac. Telebimus enim lo-
 cum istuz. Et ingressus loth ad

generos suos ait eis. Surgite
 et egredimini quia delebit dñs
 ciuitatem istā. Nō est credendū
 vt ait heronimus hys qui di-
 cunt alias filias a predictis vir-
 gimibus loth habuisse habens
 tes viros que cum viris submer-
 se sūt sed generos vocat futuros
 generos. Vnde hebraica veritas
 habz. Egressus est loth ad spō-
 sos quā noluerunt egredi et vi-
 sus est eis ludēs loqui. Mane
 dissimulante loth exire apprehē-
 sum eum cum uxore sua et filia-
 bus suis statuerunt eum angeli
 extra ciuitatez dicētes. Ne rēspi-
 cias retro sed in monte saluum
 te fac. Quī ex pturbacōe nōdū
 plene credens domino ait. Non
 possum in mōte saluari ne forte
 apprehendat me malū et moriat
 Dicit magister i hystoria scola-
 stica. Forte senex monūuz frigo-
 ra et laborē vie horrebat. Addit
 loth. Est hic ciuitas parua ad
 quam fugere sufficō vt saluer i
 ea. Et ait dominus. Non subuer-
 tam vrtem pro qua locutus es.
 Et propter verba loth vocata ē
 ciuitas illa segor. i. pua. Quā-
 diu autem fuit ibi loth dominus
 peperat ei. sed vt dicit heronimus
 concussa fuit bis terremotu. vri-
 de loth timens egressus mansit
 in monte et segor post subuer-
 sionez quatuor ciuitatum tercio
 terremotu absorpta fuit

Tercio considerem⁹ ciuitatū
delecionē. Egresso loth de sodomis
mis. pluit dñs super ciuitates
illas sulfurem et ignem. dicit ni
colaus de lyra q ignis sulfure⁹
habet ardorem et fetorem ad si
gnificandum vicium sodomita
rum qd fetet vilitate et ardet ar
dore concupiscencie. ⁊ subuerat
dñs ciuitates illas ⁊ omnes ha
bitantes in eis. Proxero Loth
respiciens post se versa est i sta
tuam salis quam Joseph⁹ dicit
se vidisse. dicunt hebrai q hoc
fuit quia peccauerat in sale. vt
sic pena responderet peccato Pe
tenti enim Loth sal p cōdimen
to ubi angelorum quos homi
nes credebant ipsa remuūt appor
tare quia nō habebat caritatez
ad hospites. petierunt itaqz in
igne omnes vtriusqz sexus qui
erant in ciuitatib⁹ illis tot⁹ qz re
gio cōuersa est in lacum d quo
Hido libro de aotero ethimo.
ait. qz dicit mare mortuū qz ni
hil gignit viuū. nihil recipit ex
genere viuendum. Nā neqz pi
sces habet neqz assuetas aquis
et letas mergendi vsu patitur a
ues. sed et quecumqz viuenda
mergenda temptaueris quacū
qz arte demersa statim resibūt
et quīs vehementer ulisa stat⁹
exciduntur. sed neqz ventis mo
uetur resistente turbimib⁹ bitu
mine neqz nauigacōnis paci⁹s
est. quia omnia vira carētia in

pfundum mergūtur nec mate
ria mollam sustinet nisi que bis
tumine illustratur lucernaz ac
censam ferunt supnatare extin
cto lumine mergi. puto qz sapiē
tissimus deus statuerit lacum
illum tam admirandis ppetati
tibus sociari vt sic magis oca
sionem habeant homines cog
noscendi virtutem et potentiaz
dei. Ipsa ergo sodomitas dele
uit nec passa est regionem illo
rum in lacum conuersam vt ta
ctum est vltimo vni⁹ tempore ha
bitabilem fieri. Caueant ergo
qui christiano nomine decorat⁹
ne tanto cūmine irretiti deus ce
li cōuertent et inducant vt iu
dicet illos et verberet flagello
suo. A quo nos misericorditer
liberet qui est benedict⁹ in secul⁹
la seculoz Amen.

¶ De mo deāmus de iudicio
dei contra pharaonem et egypti
anos in populum iudeorum seu
entes

O De repetimus frequē
tius de iudicijs dei
viventis videntur
hys quibus lapidea
corda sūt et adamantina frūo
la esse ineptaqz et abicienda.
Aliunt enim illa conficta inuen
taqz esse. vt sic vulgares terro
ribus quaciantur sed profecto

reū gestarū expiētia docet ip-
 sos velint nolint eē mēitos. Of-
 fert nāq; scriptura sancta vndi-
 q; aptissima exempla et mani-
 festa in quibus luculenter cog-
 noscere possum⁹ q̄ terribilis om-
 nipotens deus fuerit et quidem
 sepius cōtra peccatores illū sper-
 nētes. Inter que extat illud vñū
 de quo in p̄senti sermone eam⁹
 disceptaturū qñ scz tot plagis p-
 cussit pharaonē et populū egip-
 tiorum ppter delicta ⁊ facinora
 sua. Quare de iudicio dei cōtra
 pharaonem locuturū tua misere-
 dia de illo p̄ponim⁹ p̄curēda

Primū dicitur populū israheli-
 tici afflictio

Secūdu moysi diuina electō

Tercū pharaonis et suorum
 punitio

¶ Qualiter pharao et egipci
 crudelēs erāt populo iudeorum

Capitulū primum.

Decauit pharao cōtra
 populū dei et egipci se-
 cerūt similiter. Neq; ar-
 bitrandū est illuz pharaonē fu-
 isse sub quo Joseph tam glorio-
 se sublimatus est quā ut d̄t om-
 nienaus in speculo historiali dis-
 ctus fuit mēses. Post quem et
 multi alij pharaones regnauerūt
 successiue in egipto vsq; ad istū
 pharaonem Amenosis nomina-
 tum qui in iudeos acriter insur-
 rexit. Et vt melius innotescat
 in hoc misterio de populo iuday

co tria considerare debemus

Primo multiplicacionem.

Secundo p̄secucionem

Tercio aggrauacionem.

¶ Qualiter multiplicatus est
 populus iudeorum

Primo cōsideremus il-
 lius populi multiplicas-
 tionem. Dicitur enim
 Exodi. i. Filij israhel creuerunt et
 quasi germinantes multiplicas-
 ti sunt et roborati nimis imple-
 uerunt terram. Et Aug⁹. xv. li-
 bro de ciuitate dei dicit. Exono
 abraham non multo amplius
 quadringentis annis multiplicas-
 catio hebreæ gēis tanta pro crea-
 ta est vt in exitu eiusdem popu-
 li ex egipto sexcēta millia homi-
 num fuisse referantur bellice ius-
 uentutis. Scdm autem magi-
 strum in hystoria scolastica et
 colligitur ex xij. c. Exo. habitas-
 tio filiorum israhel in egipto fu-
 it quadringentoz triginta āno-
 rum. Sed nomine egipti intelli-
 gendus est omnis incolatus eo-
 rum qui incepit a promissione
 abrahe facta in uia mesopotha-
 mie.

¶ Secundo consideremus illi⁹
 populi p̄secucionem. quare scz
 pharao et egipci p̄sequeban-
 tur iudens. Et dicit Josephus
 qd egipci inuidebant eis p̄p-
 ter uirtutem ingenij et laboris

¶ Quia deus exaudiuit clamorem
populi iudaici et elegit moysen du-
cem et liberatorem
Capitulum secundum

Non delinquit in se spe-
rantes deus qui si quibus
illos pati secreto suo iu-
dicio finat tandem sue misericor-
die venam aperire non desinit. vo-
luit ergo pro pietate sua popu-
lum in afflictione clamantem ex-
audire. elegit quoque moysen duces et
liberatorem quem amplissimis
privilegiis donare dignatus
est. ut autem hoc clarius habeat
tur bene est ut de hoc moysen in
hoc secundo misterio tua confide-
remus

- Primo generationem
- Secundo preservationem
- Tercio vocationem.

¶ De natiuitate et ortu moysi qui
natus est secundum beneplacitum dei

Primo consideremus moy-
si generationem. Nat-
quippe est moyses secundum
beneplacitum diuinum. dicitur
namque exodi .ij. c. Egressus est
post hoc vir de domo leui et acce-
pit uxorem stirpis sue que con-
cepit et peperit filium. Dicit Ni-
colaus de lyra quod ista accepcio non
per testem intelligi de accepcione in
matrimonio quia dicitur post
hoc .i. post preceptum regis de pu-

eris submergendis. nam ante
illud preceptum uxor peperit aaron
qui natus fuit ante moysen an-
nis tribus quod probatur exodi .vij.
ubi dicitur quod moyses .lxxx. erat
aaronum et aaron octoaginta
trium quando locuti sunt ad pharao-
nem. Ideo Iosephus et alij di-
cunt quod ista accepcio intelligitur
de copula quia propter edictum
regis multi sepepererunt se ab
uxoribus quantum ad carnalem
copulam magis elegentes non
generare quam quod filij statim nati
submergerentur in flumine. Et
dominus aaron uoluit. Quia preter
moysi in somnis quod secum ad ux-
orem accederet quia ex illa fili-
um generaret qui populum esset
liberaturus et sic eam cognouit
Concepit ergo uxor aaron et
peperit filium secundum magistrum in
hystoria scolastica silentio eo quod
non multum doloris partus ei
intulerit. Nec absurdum aut im-
possibile id censeretur quomodo
Plutarchus refert in uita Cicero-
nis quod quando in lucem uenit
tullius nullo puerperij dolore
tercio Kal. Januarij natus est
Abscondit ergo mater moysen
tribus mensibus. Refert Aug-
ustinus .xviij. libro de ciuitate dei .xxxix.
quod eo tempore quo moyses na-
tus est fuisse reperitur Athlas il-
le magnus astrologus Prome-
thi frater maternus auus mer-
curij maioris cuius nepos fuit

mercurius termegistus **T**er-
cio considerem⁹ moyfi p̄seruacō-
nem p̄seruauit illū deus a picu-
lis ne uolenta morte occideret.
vt em̄ inquit nicola⁹ de lyra q̄a
inquāsiōes fiebāt in domibus
nō potuit vltia illum absconde-
re mater **Q**uare compulsa sum
p̄fit fistellam scirpeam. vt dicit̄
exodi. ij. c. i. capsellam de iūcis
cōtextam et rotundam. vt dicit̄
magister in hystoria et limuit
eam bitumine ac pice et ponēs
intus infantulum in caxeto cū
p̄ eū exposuit ne impetu flu-
minis raperetur stante p̄cul so-
tore puula maria et expectante
rei exitum ex matris p̄cepto.
fm̄ magistru⁹ in hystoria. ⁊ ec-
ce descendit filia pharaonis vt
lauaretur in flumine que vidēs
fistellam affertū fecit et ap̄tū.
videns q̄ puulum uagientē mi-
sera est eius dicens de infanti-
bus hebreorum est **R**efert **J**ose-
phus q̄ tante pulchritudinis
erat vt nullus adeo seuerus esset
quā aspiciens illum nō diligeret
multiq̄ de post dum cernerent
eū p̄ plateā feru occupacōes in
quibus studebāt desererēt. **D**ū
igitur susceptū puerū exposuit
vt **J**oseph⁹ narrat aliq̄ue egip-
cie uellent lactare nolebat illaz
fugere mammās. **A**t maria so-
ror dissimulans q̄ frater eius
esset dixit filie pharaonis **V**is do-
minauit aduocem aliquam he-

breā quē dixit sic. uocauitq̄
mātrē cui illa ablactandum
tradidit filium p̄misiq̄ me-
cedem **D**ulcepit mulier ⁊ nutri-
uit puerū adultumq̄ tradidit
filie pharaonis que adoptauit
illum in filium. uocauitq̄ nomē
eius moyses dicens quia de as-
qua tui eū. **P**cd⁹ magistru⁹ in
hyst. scola. egipci⁹ mosaquā is-
saluatū dicunt **A**ddit mgr̄ in
hystoria scolastica q̄ dum qua-
dam die pharaon filia obtulisset
moysen vt et ipse eum adop-
taret admirans rex puerū uen-
statem coronam quā fronte
gestabat capiti illius imposuit
erat autem in ea amonis yma-
go fabricata. puer autem co-
ronam proiecit in terram et fre-
git **P**acerdos autem heliopo-
los a latere regis surgens excla-
mauit. **H**ic est puer quem nob̄
deus occidendū mandauit et
uoluit irruere in eum. sed auxi-
lio regis liberatus est. etiam per-
suasione cuiusdam sapientis q̄
p̄ ignorantiam hoc factum esse
a puero asseruit in hui⁹ rei au-
gmentum cum prunas allatas
puero obtulisset puer eas oī suo
apposuit et lingue sue summi-
tatem igne corrupit. **V**nde ⁊ he-
brei cum impediōis lingue fu-
isset inde processisse autumant.
Postq̄m uero creuit vt habe-
tur exodi secundo ca. amplius
factus robustus uidit q̄dā die

onū de egiptijs verberantē quē
 dā hebreū. et **M**oyſes reſpiciēs
 huc atq; illuc vidēs q̄ null⁹ ad
 eſt interfecit eū et abſcōdit in
 ſabulo. **D**icit mico. d. lyra. q̄ he
 brei tenēt q̄ iſte qui erat percuf
 ſus ab egiptō fuit vir ſalomith
 que erat pulchra nimis vt ptz
Nū. xxiiij. **E**giptius autem ille
 erat vnus ex p̄poſitis qui ordia
 uit q̄ hebreus in auro ſurgēt
 et veniret ad opa. **A**t ille demuz
 adieſ ad ſalomith adhuc in le
 cto iacentē acceſſit que credens
 eē virū accepit eum poſt q̄ vto
 innotuit ſibi prodiāo cōqueſta
 eſt vito. quare vir t̄rabat cū il
 lo egiptio et ille verberabat eum
Moyſes autē ex reuelacōe dei
 ſciebat ſe eē electum ducē et de
 fenſorem illius populi. itaq; ſi
 ne peccato interfecit illum. **A**lte
 ra die vidit duos hebreos t̄ran
 tes. ⁊ dum argueret eum qui fe
 cerat iniuriā. **R**ēdit. **Q**uiſte
 conſtituit in iudicē ſup nos nū
 occidere meoſ ſicut heu occidi
 ſti egiptiū. **A**udiuit pharao ver
 bū hoc et querebat occidere moy
 ſen qui fugiens p̄ deſertū venit
 in terra; madian ſeditq; iuxta
 puteum. **E**rant autē ſacerdoti
 madian. i. p̄mati quia ātiquū
 tus ſacerdotes appellabantur
 maiores et p̄ncipaliores ſep
 tem filie. ipſe vto dicebatur ra
 guel agnominat⁹ ietro. que ve
 nerant vt haurirent aquam gre

gib⁹ ſuis. **D**icit magiſter in h̄
 ſtoria ſcolastica. **O**fficium enim
 gregum alendorum tūc erat eā
 am mutier. **D**upuenientes ve
 ro paſtores repulerunt eas. q̄s
 prohibuit **M**oyſes ab iniuria
 virginum ⁊ ad aquavit greges
 earū. **Q**ue maturius ſolito rede
 untes cogauerunt patrem ne be
 neficium peregrinū retribuione
 priuaretur. **V**ocatus q; moyſes
 iuravit q̄ habitaret cum illo et
 accepit vxorem filiam eius **P**e
 phoraz que peperit ei **S**eſſen qd
 ſonat aduena eo q̄ in exilio ge
 nuerat eū. **P**eperitq; alterz que
 dixit helia; ar. i. diuinum adiu
 torium. **D**editq; ei ſocruſ omēz
 curam gregum ſuorum in quib⁹
 buſ ſm magiſtrum in h̄ſtoria
 omnis antiquis barbaris erat
 poſſeſſio.

Tercio cōſideremus **M**oyſi
 vocationem. **N**on enim a ſeipſo
 preſumptuoſe grādia eſt agref
 ſus ſed a deo vocatus. **N**am dū
 paſceret greges ouium in deſer
 to vt notat **E**xodi. iij. venit ad
 montem ſinai qui ſm magiſtrū
 in h̄ſtoria ſcolastica in quadā
 ſui parte dictus eſt oreb et ap
 paruit ei domin⁹ in flamma ig
 nis de medio cubi qui ardebat
 et non comburebatur. **P**ecauit
 q; domin⁹ moyſen. **E**t ait mo
 yſes. **V**adam et videbo viſionez
 hanc magnā. **E**t vocauit eum
 domin⁹ de tubo. et ait **M**oyſes

Moyses Qui respondit assuz
Et dominus. **T**olle calci amen
ta locus enim in quo stas terra
sancta est. **E**go sum deus abra
ha: deus ysaac. et deus Jacob.
Vidi afflictionem populi mei in
egypto et descendi ut liberem eu
m mittam te ad pharaonem
Put et alia multa in textu bib
lie in quibus luculenter osten
ditur qd deus Moysen ducem
illius populi elegit cui in sociuz
dedit aaron fratrem eius. **C**on
fundantur ergo illi qui de cep
torem et seductorem accusant
Moysen et criminantur illu qua
si ex vi ingenij et artis magna
lia que de ipso predicantur fe
asse. **C**ontra quos est scriptura
diuina tam veteris qm noui testa
menti prout expressius posui in
qdragesimali de penitencia in p
mone de obedientia dei

De varijs plagis et flagellis
egipti.

Capitulu tertiu.

Occidū hoc tercio loco
testat de varijs dei iu
dicijs quibus omnem
egiptum et pharaonem iuste co
cussit quod vt plenius intelli
gatur tria considerare debem⁹.

Primo pharaonis obdura
tionem

Secundo magorum optatio
nem.

Tercio egypti plagationem
Primo consideremus phara
onis obduracionem. **C**u enim
Moyses et Aaron coram phara
one locuti fuissent mandata
dei fecissent qd signa indurauit
pharao cor suum. et vt dicit i vi
cesimali tercia questione. quarto
capitulo. Nabuchodonosor ip
sis flagellis durior est effectus
et perijt. **H**ac occasione querit
a doctoribus vt cum obduratio
sit a deo. **E**t qd sic patet quia ex
odi. iij. c. dixit deus Indurabo
cor pharaonis. et exodi. nono.
et decimo. et decimo quarto. In
durauit ds cor pharaonis. et **P**sa.
lxij. scribitur Indurasti cor no
strum ne timeam⁹ te. et ad Ro.
nono. apostolus ait. **C**ui⁹ vult
deus miseretur. et quem vult in
durat. **P**ed contrarium probari
potest. **D**icit enim propheta ps
xcij. Nolite obdurare corda ve
stra. et **H**ieremie. v. c. conque
ritur deus dicens. Indurauerunt
facies suas supra petram et no
luerunt reuerti. et exodi decimo
septio. c. Indurauerunt ceruice
suam ne audirent me et ne acci
perent disciplinam. **E**rgo videt
qd induratio sit a propria mali
da **R**espondet **H**o. di. xl. i. libro
qd obduratio vno modo dicit cul
pam. et si csm augustinu libro
de predestinatione sanctorum

obduratio nil aliud est q̄ dei ob
 uia re mandatis .et glosa ad ro .
 ij .c . **O**bduratio est obdurate me
 tis in malicia pertinacia p̄ quaz
 fit homo impenitens hec est ab
 hoie nō a deo q̄ vt p̄batū ē dō
 auctore nō fit hō deterior . **A**lio
 modo obduratio dicit̄ penā ⁊ q̄
 omnis pena iusta est ⁊ ordina
 ta sic obduratio est a dō que ni
 hil aliud est q̄ subtractio gr̄ie
 qua homo nō est dignus . quia
 illa abuteretur . p̄terea de mul
 tis dicit̄ deus id ps̄ . **D**imisi
 eos s̄m desideria cordis eorum
 ibūt in adinuentionibus suis .
Hinc auḡ . ait in libro de libero
 arbitrio . **I**ndurauit deus phar
 raone iusto iudicio s̄ ip̄e se libero
 arbitrio . **E**nde cum audisset re
 lata p̄ moysen et aaron vidisset
 q̄ virgam uersam in colubū
 et rursum colubrum conuersum
 in uirgam . iussit affligi popu
 lum ne darentur eis palee . sed
 ipsi acquirerent et redderent nu
 merum laterum cōsuetum

Secundo consideremus mag
 gorum operationem . **N**am vt
 dicitur exo . vii . ca . **M**agi phar
 raonis proiecerunt uirgas i ter
 ram que uerse sunt in serpentes
Sed hic difficultas nō pua ori
 tur utrum ille uirge uerse sūt
 in uros serpentes et quādam di
 cunt q̄ ibi nō fuerunt ueri serpe
 tes sed fuit tantum quedā delu
 sio . quia vt dicit̄ **A**uḡ . iij . de tri

mitate . **N**on est putanduz istis
 transgressorib⁹ angelis ad uer
 tum seruire hanc uisibiliuz ma
 teriam rerum sed soli deo . **F**acō
 istoūm est . quia foras erit dy
 abolus tempore antichristi qm̄
 nunc sed tunc mendaciter opa
 bitur . vt dicit̄ **A**uḡ . ij . li . de ciu
 tate dei . c . xix . et apostolus eadē
 scabit ad thi . ij . c . **C**ū aduen
 tus erit s̄m operationem satha
 ne in omnibus signis et prodī
 gijs mendacibus . **P**eruntamē
 alexāder in . ij . li . soluit dices
 q̄ cum in mendacio duo intelli
 gantur . scz falsitas et intentio
 fallendi in miraculis antichri
 sti a liqñ erit falsitas ex pte rei .
 aliqñ erit ueritas ex pte rei nō ta
 mē ex pte intentōis . **I**ntendet
 quippe deige hoies ⁊ face crede
 re se eē deū . **P**ic opa magorum
 pharaonis erāt uera ex pte rei .
 sed mēdaā ex pte intentōis .
Intendebant namq̄ ipsi vt ui
 dentes crederēt q̄ opa sua p̄ce
 derēt uolēte deo sicut opera moy
 si . tamē vt dicit̄ **A**uḡ . li . viij . de
 ciu . dei . c . x . **F**aciebāt illi uenēfi
 cijs . i . incantacōib⁹ magis qui
 b⁹ sūt angeli mali hoc ē deōnes
 dediti . **A**ly dicūt q̄ cōuersio uir
 garū in serpentes fuit s̄m appa
 renciā . et tñ ibi fuerūt ueri s̄pn
 tes . q̄ demōes p̄p̄ia uirtute di
 missi poterāt uirgas a magis p̄
 iectas p̄ motū locale impceptis
 biliter sensui hūano tollere et

loco earum serpentes aliunde por-
tantes supponere. Videmus enim
quod aliqui per subtilitatem manuum
et motum localem aliqua sic trans-
mutant quod homines non percipiunt
multo fortius demones. Nonnulli
vero referunt quod ibi fuit vera conuer-
sio virgarum in serpentes et hoc
dicit Strabo in glosa. **M**odum
autem assignat alexander in .viij.
et Nicodemus de lyra super hoc passu. **N**am
demones per motum localem possunt
applicare actiua naturalia passiu-
is et sic sequuntur effectus natu-
rales. Sicut applicatis lignis ad
ignem per manum hominis gene-
ratur ignis in materia lignorum
illa tamen generatio est ab igne
sicut ab agente proprio et ab appli-
cante ligna ministerialiter tantum.
Si obiceretur quod in textu dicitur de
uorauit virga virgas ergo non
erant serpentes. Respondet Augustinus quod
istud dictum fuit initialiter et finaliter
quod videlicet ex virga moysi
factus est serpens et in virga re-
dijt. similiter virge magorum po-
tuerunt diuina virge initialiter sed
non finaliter. Ideo virga Moysi de-
uorauit. id est abstulit eis potesta-
tem redeundi in virgas quia et
si aliquo modo esset ordo natura-
lis ut ex virgis fierent serpentes
non tamen conuerso.
Tercio consideremus egypti pla-
gationem. Voluit namque deus fla-
gellare egyptum decem plagis. **P**ri-

ma ponitur exodi .vii. Aqua flu-
minis versa est in sanguinem et
piscis qui erant in aqua mortui
sunt diebus septem. Dicit magis-
ter in hystoria quod fuit sanguis
in omni terra egypti in fluuijs et
uis et paludibus et in vasis domo-
rum tam ligneis quam saxeis. fode-
runtque puteos egypti per circuitum
fluminis et inueniunt sanguinem.
Refert Josephus quod hebreis erat
fluuius potabilis licet esset muta-
tus. Egiptiis vero non solum colore
sed etiam sapore amaro cruorem
preferbat. **S**ecunda plaga
notatur exodi .viii. Ascendit mul-
titudine ranarum operuitque totam
terram egypti. **A**sserit Josephus
quod orae in breui moriebantur et pu-
rescentibus cadaveribus fetor in-
mis noxius exalabat ex aqua
primo quasi quedam domestice do-
mus intrantes sic in cubis in po-
tibus et lectis inueniebantur.
Tercia plaga adhuc annotatur
exodi .viii. quod omnis puluis terre
versus est in scimphes per totam
terram egypti molestantes homines
et iumenta. **M**agister in hyst. dicit
Sunt scimphes musce adeo sub-
tiles ut visum nisi acute videntis
effugiant. **A**ddit Josephus quod inu-
mera multitudo pediculorum egipti-
cis pullulauit ex interioribus
ebulliens quos nec lauacris nec
medicamentorum unguentis ex-
terminare poterat. **N**am ut recitat

Magister in hystoria scolasti
ca multis plagis p̄ter decem fa
mosas credibile est percussos egyp
tios. **Q**uarta plaga fuit q̄
venit musca grauissimā. i. mētū
do muscarū. **P**onit magister i hi
storia q̄ quidam egip̄corū inter
hec flagella timentes egiptum
p̄ituram egressi sunt vt cyclops
qui ingressus greciam vrbes cō
didit que postea dicta est **A**the
ne. **C**reditur etiā eadem tem
pestate egressus **P**romisus ba
chus qui et agros cōdidit r̄ vsū
vini grecis dedit. **Q**uinta
plaga describitur exodi. ix. ca.
morta sunt omnia animācia
egipti de filiis israhel nō. **N**ycō.
de lyra inquit. **I**ntelligitur de il
lis qui erant in campis. **P**3 ma
gister in hystoria dicit q̄ de ill
que erant in domib⁹. quia que
in pascuis post grandines p̄ue
runt vel forte determinandum
nō est quia sine multo tempore
interuallo forte hec facta non
sunt et potuerunt aliunde habe
re iterum animācia. **N**on enim
est credendum q̄ hodie vna pla
ga et cras alia percussi sunt sed
forte per quinquēmiū vel ampli⁹
vel minus. **S**exta plaga fuit
quia facte sunt vesice turgentes
in hominib⁹ et iumentis.

Septima plaga fuit quādo
venērūt tom̄tra et grandines
et deuastrauerunt s̄m magistrū

ordeum et linūm quia erant in
spica triticum et far nō. **Q**ua
ua plaga venit locusta et deuo
rauit frumentū q̄ in quib⁹ mēse
kalendarij duo dies atro coloē
tanq̄ abhominandi signati sūt
Deo nota s̄m mḡm q̄ egiptiā
ā ideo dicuntur quia in hys pas
sa est egiptus. **O**b q̄d voluit ma
ter ecclā illos in kalendario poni
vt diuina miracula semper no
bis exemplo sint. **M**athemati
ci vero dicunt q̄ pitissimū egip
tiorū astrologi quasdam constel
laciones nouas humanis acti
bus in singulis mensib⁹ depre
henderunt quarum cōstellatio
num p̄ūda vulgus p̄pter impi
tiam vitare nō poterat. quāp̄t
cautum est vt tota dies obserua
re ē p̄pter horā illius abhominā
bilis. lucas. i. diei. sed hoc obsua
ri phibitū est. xxvi. q. vij. ca.
Non obseruetis. **N**ona plas
ga habetur exodi. x. ca. **F**acte sūt
tenebre horribiles in omni ter
rā egipti. vbi autem filij israhel
habitabāt lux erat. **N**icola⁹ de
lyra **D**icuntur horribiles. quia vi
sione ymaginaria videbāt mul
ta fantasmata vt terreē. **D**e
tīma plaga fuit percussio et mors
s̄mogemtorū q̄n moyses exple
tis omnib⁹ que de⁹ iusserat r̄ ac
ceptis vasis aureis r̄ argenteis
mutuo ab egip̄cijs factū est no
ctis medio percussit dñs omne

p̄mogenitū in terra egipti nec
erat dom⁹ in qua nō iaceret mor
tuus. **D**icit magister in hysto
ria q̄ executio ista facta fuit per
manum boni angeli qui apparuit
erat moysi in rubo in persona dī
Aug. tamen sup̄ illū locum p̄s.
Immisiones p̄ angelos malos
ait. **P**ossimus sine dubitatione
malis angelis attribuerē mor
tes peccatorum. **N**ode igitur il
la cōgregato omni populo iude
orum p̄cūxere se ad iter et ma
ne omnes insim̄ iter arripuerē
In egressu vero eorum ut dicit
magister facto terremoto mult
ta templa egipti cum suis ydo
corruerunt. **A**d huc autem factū
est q̄ nilus p̄ter solitū inun
dans terram in qua sepulchru
Joseph erat cooperuit. **T**enebā
tur autem iudei ex iuramēto a
sportare ossa eius. **T**ūc moyses
scripsit in lamina aurea nomen
domini thethagramaton que in
iecta aque sup̄natauit vsq̄ duz
venies stetit sup̄ vbi erat sepul
chru et effodientes fustulerunt
ossa. **N**ico. de lyra sup̄ xij. c. ex
odi hoc impugnat dicens **Q**ue
dicuntur de nilo et ossib⁹ **J**oseph
videntur eē ficticia. tū quia glo
se hebrayce et **J**oseph⁹ talia nō
dicunt licet imponatur eis ab il
lis qui libros eorū nō viderunt
tū quia vna de causis quare
ossa **J**oseph remanserunt in e

gipto fuit ut p̄ eius sepulchru
memoria beneficiorū eius apud
egiptios diuicius remaneret et sic
populus israhel mīd⁹ tractaret.
Ideo nō est verisimile q̄ ossa e⁹
essent posita in pratis vel in cam
pis vbi aque possent inundare
sed in loco valde solē et celebri
vbi aq̄ nō possent inū dare maxi
me cum tempore mortis eius es
set potentissim⁹ et regi et populo
predilectus. **P**eruntamen hec
ratio infringi potest de facili eo
q̄ non est inconueniens quan
doq̄ aquas et manus et flumi
num p̄ter spem et vltra solitū
inundare. **A**ristoteles primo me
tha. tractatu ultimo s̄m nouam
translationem s̄m vero veterem
in secundo dicit. **N**on semp̄ au
tem eadem loca terre neq̄ aqua
sa sunt neq̄ aūda se d̄ permut
tantur s̄m fluiūorum generatio
nes et defectus. **P**ropter quod
et que circa arida p̄mutantur
et mare et nō semper hic quide
terra hic autem mare perseue
rat omni tempore sed fit mare q̄
dem vbi arida. vbi nunc mare
iterum hic terra s̄m tamen quē
dam ordinē putare oportet hoc
fieri et periodum. **V**idetur autē
q̄ causa istarum mutacionū sit
motus celi cum sole et stellis et
planetarū cōiūctiōes. **I**nuenim⁹
nāq̄ q̄ tpe **G**reg. secūdi ut nar
rat **N**icobald⁹ in cronica diluuiū

edine ppter aquas tiberis q̄ tan-
 tum intumuit vt in via lata ad
 hominis staturam et semis fue-
 rit. durauitq; dieb; septem. **Re-**
 tianys aduim est ad deum et ces-
 sauit. **I**terum anno christi mil-
 lesimo ducentesimo tercio terre-
 motus in creta p̄maximus mas-
 re adeo concussit vt aquas mas-
 us impulerit in ciuitatem **Car-**
 diam tato impetu q̄ omnia edi-
 ficia ruinauit. omnes homines
 fere occidit. mox adde retrocessit
 mare ex portu orbis vt ubi aq̄
 profunda erat tunc nulla videre-
 tur. arene fundi maris oculis ho-
 minum patuerunt. **A**nno ab ur-
 be condita quingentesimo flu-
 men tiberis ultra solitum intum-
 escens come edificia in plano
 posita deleuit. **P**ic potuit illa ni-
 li inundatio esse singularis. ita
 vt sepulchrum ioseph coope-
 rit. sed ista ad rem no faciunt.
Nos tantum ea que scriptura
 tradidit prosequamur. **E**gres-
 sus ergo fuit moyses cum illa
 multitudine et puenit ad mare
 rubrum. **P**haraon autem secut⁹
 est cum certis curib; et equitis
 b; quinq̄gintamilib; et treces-
 tis millib; peditib; armatorum
Leuantes oculos iudei timue-
 runt valde. quia nec fugere po-
 terant nec pugnare. eo q̄ iner-
 mes erant. quos confortauit mo-
 yses et de mandato dei tetigit

mare et aqua diuisa est et popu-
 lus dei petransijt sicco vestigio.
Nec hoc discredendum dicit **J**o-
 sephus cum alexandro macedoni
 et exercitu eius **D**ariu insequen-
 ti mare **P**asificum diuisum fuis-
 se legatur deo volente qui p̄ eu
 psauit regnu delecti volebat. **E**gi-
 ptijs vero transire temptantes o-
 nes perierit. qm̄ aque que velut
 mur fuerant diuise ex miraculo
 dei iteru omite sunt et conuente
Sicq; turpiter pharaon et om̄s
 ei⁹ exercitus in mari rubro perie-
 runt. **D**icit autem paulus h̄rofi-
 us li. i. sic. q̄ extant nuc certissi-
 ma h̄oū monumenta gestorum
 nam tractus curruu totaruq; si-
 gna orbica no solum in litore s
 edam in profundo quousq; vi-
 sus admittatur p̄uidentur. et si
 forte ad tempus vel casu vel curi-
 ositate turbantur continuo diuis-
 mitus in pristina faciem ven-
 tis fluctibusq; reparant. **H**ec ille
Timendus ergo ab omnibus
 est deus qui edam creaturas su-
 as armat ad vlcionem inimico-
 rum suorum qui fit semp benes-
 dictus in secula seculor. **A**men.

Sermo vndecimus de iudicio
dei contra iudaicum populum
ingratum de deo murmurantem

Nisi fuissent peccata
gratia populi iudais
a non tam frequenter
pius et misericors de
us in deserto duris castiga
tione visitasset. Elegit namque in
deorum gentem per ceteras nationibus
mundi et tamen quanto plura illi
collata sunt dona et beneficia ta
nto crebrius ad iracundiam deum suis
sceleribus commatauerunt. Idcirco in
hoc sermone de iudicio dei contra
iudeos cum in deserto di
cemus de quibus tamen mysteria pro
ponimus declaranda

Primum de beneficiorum largitio
Secundum multorum peccatorum remissio
Tertium diuisarum per amissionem.

De septem amplissimis be
neficiis que largitus est deus po
pulo iudeorum

Capitulum primum

Dignatus est deus clem
entissimum amplissima benefi
cia elargiri populo iude
orum postquam illum liberauerat de ser
uitute egiptiaca. Ob quod gentiles
conuersi ad fidem dicebant iudeis
baptizatis ut referunt in prologo
epistola ad roma. Quamto ma
iora circa vos dei beneficia narra
ueritis tanto maioris vos cum
illis reos esse monstrabit. Ut
ergo de beneficiis populo iudaico
exhibitis plenam noticiam habeat

mus in hoc mysterio septem bene
ficia erunt enumeranda atque dis
serenda

Primum de aquarum dulcoratio
Secundum celestis abas
Tertium viarum directio
Quartum aqua de petra eductio
Quintum inimicorum expugnatio
Sextum legis illustratio
Septimum miraculorum frequens
dulcoratio

De dulcoratione aque flumi
nis marath

Primum beneficium quod largi
tus est deus populo iudeorum
fuit aquarum dulcoratio.
Ut enim scribitur exo. xv. post transi
tum maris rubri egressi sunt in desi
tum Sur. ambulaueruntque tribus
diebus per solitudinem et non in
ueniebant aquam et venerunt in
marath nec poterant bibere aquas
de marath eo quod amare essent. Et
de hoc dicit Ambrosius. di. ij. c. sic
uera marath flumen amarissimus
erat ita ut ficiens populus bibe
re non posset. Secundum miraculum de
lyra super hoc passu exo. quod dicitur
venerunt in marath sit per anticipa
tionem quod locus ille adhuc non
vocabatur marath sed sic voca
tus est a filiis israel propter ama
ritudinem aque secundum quod subditur
in textu. Unde et congruum nomen
loco imposuit populus israel.

Non dicebatur marath p amari-
tudine aque sed etiam p ama-
ritudine animi. amarior quide-
est qui fit qui nō inuenit potū
q̄ si inuentum gustare non pos-
sit. **R**ecitat s̄m hoc pposituz plu-
tarchus in uita marci anthonii
q̄ dum marcus anthonius con-
tra indos et parthos bellum ge-
reret vexatus ab eis p iuga mō-
cium cum exercitu fugiebat. **E**de-
bant namq; rōmā multis die-
bus rādices et herbas incogni-
tas et cruciabantur a siti. quia
in montibus per quos ibāt nō
erant aque et parthi tenebant
plamides. uenerunt tandem ad
flumen cuius aqua gelida et cla-
ra. sed quia erat salia facebat
viscera dolerosa. ob qd̄ flebant
omnes uelut conspicerent para-
tam mortem. quare marcus an-
thonius coegit quēdam famulis
arem suam ut quando iuberet
sibi caput absunderet ut neq;
uuius posset ab hoste ledi. neq;
cognosci mortuus. **A**b hīs ta-
men periculis tandem euasit.
Die ergo populus iudeorum q̄
relis et lamentationib; repleba-
tur. **C**lamauit ad dñm moyses
et ostendit ei lignū quod cū po-
sisset in aqua mox aque dulco-
rate sunt et facte potabiles. **E**t
ego puto maius nobis christia-
nis beneficium concessum quan-
do in aquis christus baptizati

uoluit infundens bāptismū in
aqua fore sciendum. **J**udei nam-
q; in aquis marath dulcoratis
resollarunt corpora. nos in a-
quis bāptismi recreamus ani-
mas et spūtualium donorum
uirtute illas replemus. **D**e ef-
fectib; autem bāptismi dixi in
quadragesimali de penitētia in
sermone de bāptismo

De coturnicib; et marna

Secundū beneficiū quod
largitus est deus popu-
lo iudeorum fuit celestis
abiatio. **R**ecubitur namq; exodi
xv. ca. q̄ tricesimo die ab exitu
eorum de egipto defecerunt eis
uictualia. **C**umq; orasset moy-
ses ad dñm uespere ascendens
coturnix de sinu arabico ubi p̄-
cipue nutritur s̄m magistrū in
hystoria aperuit castra et ad li-
bitum populi capiebatur. **N**ico-
de lyra inquit. **C**oturnix est a-
uis pinguis et sapida et fumē
singulare pro plurali. i. multitu-
do coturnicum. **M**ane uero cū
oraret moyses descendit māna
et ut scribitur numeri. xi. **E**rat
marna quasi semen cotiandi
colocis bdellij qui est sicut cu-
stallus s̄m nicolaum de lyra. cū
cuiuslibet populus et colligens
illud frangebat mola siue tere-
bat in mortario coquens in olla

et faciēns ex eo tortulas. Et ut
habetur exod. xvi. Erat gustus
eius quasi simula cū melle. ubi
dicit nico. de lyra. Simula ē fa-
rina tritici delicatissima. Sapor
igitur illius māne erat quasi sa-
por panis facti de simula cuius cō-
mixtione mellis. Scdm aut nico-
laum de lyra de isto manna fue-
runt octo mandata. Primuz ut
mane colligerent. Hora em col-
ligendi erat post ortum solis ele-
uato tunc qui erat post manna p
vapores erat quidem desup mā-
na ros cōgelatus qui resolveba-
tur oriente sole quare māna col-
ligi poterat vsq; ad horam sextā
et tunc incipiebat liquefieri ad
modum pruine. ad ignem vero
indurabatur et formabatur in
de panes. Secunduz mandatu
fuit ut colligerent ad sufficiēti-
am et nō plus. Terciu ut come-
derent mensuram gomoz. 3 du-
biū hic oritur qd nō est idem per
singula capita mediū omni-
bus sicut dicitur. ij. ethi. qd non
est idem mediū milom d quo
dicitur qd comedeat in die bo-
uem integrum qui erat sufficiēti-
pluribus hominibus. ideo abus
conueniens omi alteri plus indi-
genti est deficiens et minus in-
digenti est supabūdans. Respō-
det nico. de lyra qd iste abus da-
batur diuino miraculo ita eodē
modo fiebat ut plurimū indigē-

ti sufficeret et minus indigēti
cōsumi absq; supfluitate valet
Dicit autem Iosephus quia ex
diuina prouidētia factuz ē hoc
ne ex cupiditate et gulositate il-
li qui foriores erant plus debi-
to uellent colligere. et sic debili-
ores debito alimento priuarentur
et in populo sedicio oriretur.
Quartū mandatum fuit ut nō
relinquerent vsq; mane. et dimi-
serunt quādam scz Dathan et
abiron ut dicunt hebrei. et scate-
re cepit uermibus et computre-
scere. hoc uero non contigit ex na-
tura manne quia seruati poteāt
sed erant ex uoluntate dei ne ali-
qui ex cupiditate et gulositate
plus debito uellent colligere ad
seruandum quod esset occasio
malorum. Quintum preceptuz
fuit ut die sexta colligerent du-
plum. Sextuz ut reseruaret unū
gomoz p sabbato. Septimum
ut illud comederent in die sab-
bati. Octauum ut impleret uas
continens gomoz ad reseruan-
dum in futuras generacōes. De
isto manna dicitur sapiēcie. xvi
Panem de celo prestisti illis si-
ne labore omne delectamentum
in se habentem et omnis saporis
suauitatem. Nicolaus de lyra ait
hoc intelligit non ex natura mā-
ne sed ex merito sanctorum ho-
minuz qui eum comedeāt qui
bus sapiebat sicut desiderabāt

malis enim hominibus ex eorum demerito desipiebat. Unde numeri .xv. dicebant. Nihil videtur oculi nostri nisi manna nauseat anima nostra super cibo isto leuissimo. Et dicebatur panis de celo quia generabatur in celo aereo et panis angelorum quia in descensu marmore cooperabantur angeli. non quod angeli ipso vescerentur quia ipsi non indigent cibo corporali. Hoc cibo aliti sunt filii israel quadraginta annis donec venirent in terram habitabilem scilicet in terram chanaan que fuerat eis promissa. et ut dicit nicolaus de lyra non statim desecit manna cum intrauerunt illam quia transito Jordane fecere circumcisionem in galgalis. et postea celebrauerunt pascha et in crastino pasche cessauit manna ut habetur Josue quinto. Patis tamen cibo post ingressum terre Chanaan desecit. Miranda profecto sunt omnia que de isto cibo dicta sunt. Et ut dicit Ambrosius libro de sacramentis. Reuera mirabile est frater quod manna plueret dominus patribus in deserto et cotidiano celi pascebantur alimento. Verumtamen hijs omnibus maius est quod nobis christianis exhibetur verum scilicet corpus christi in sacramento altaris

De mirabili ducatu populi iudaici

Tertium beneficium quod largitus est deus populo iudeorum fuit viae directio. ut enim habetur exodi xiiij. Angelus domini precedebat castra israel et cum eo pariter columna nubis. et numeri. ix. c. dicitur quod die qua erectus est tabernaculum operuit illud nubes respere autem super tentorium erat quasi species ignis usque mane. sic fiebat iugiter. per diem operiebat illud nubes atque per noctem quasi species ignis. Cuius ablata fuisset nubes que tabernaculum protegebat tunc proficiscebatur filii israel et in loco ubi stetit nubes ibi castra metabantur ad imperium domini proficiscebantur et ad imperium illi figebatur tabernaculum. cunctis diebus quibus stabat nubes tabernaculum manebat in eodem loco. Dicit Niccolus de lyra quod nubes mouebatur angelico presidio vel ministerio. Sed maius beneficium nobis christianis concessum est quibus via summi boni verbo et exemplo a christo est manifestata. Nam cum philosophi plurimum desudassent quereutes noscere in quo summo bono consisteret euauerunt in cogitationibus suis. et Parco ut refert

Aug. xix. li. de ciu. dei. dicit du
cetas octoginta octo opiones fal
sas de beatitudine phos ipsos
habuisse. **Q**uere secula aurea ce
sti presetia illustrata. **O** felicia
tempora nostra in quib9 omnes
qui volunt scire possunt qd pfe
cta beatitudo consistit in do. **H**inc
lactantius libro. vij. diuinau in
stitutionu ait. **D**at em noster
et dñs qui adidit firmavitq; ce
lum qua libra taz magnitudine
sua terram vallauit montibus
maricq; distinxit et quicquid est
in hoc opere mundi conflauit et
pfeat ex nihilo. **P**erfectis erroru
b9 hominu ducem misit qui no
bis viam iusticie panderet. huc
sequamur omnes huc audiam9
huic deuotissime paream9 quo
nam solus vt ait **L**ucretius. **V**e
iudicis hominu purgauit pctoa
didis. et finem statuit torpedis
atq; timoris. **O**stenditq; bonu
summu quo tendimus omnes
Quid foret atq; viam monstra
uit limite paruo. **N**ec tantum
ostendit sed etiam precessit ne
quis difficultatis gracia iter vir
tutis horreret

**De fluxu aque de petra cotta
naturam**

Quartum beneficiu fuit
aque de petra eductio.
vt habetur exodi. xvij

dum venisset in ravidim defecit
setq; aqua. **D**ixit moyses ad do
minu. **A**d huc pusilluz et lapida
bunt me. **I**nquit nicolaus d ly
ra qd hoc dicebat moyses du9
timore naturali qui cadit in pe
fectum virum et magis dicebat
timore populi ne eo interfecto a
domino recederet per ydolatriaz
et ait dominus ad moysen. **D**u
me de semioribus israhel. **N**ico
la9 de lyra scz vt sint testes qd a
tea ibi no fuerunt fontes vel a
que ac etia vt p hoc apparerz di
miraculu. **P**rodiditq; deus. **E**t
vade ad petram oreb. p cuiusq;
virga. **M**agister in hist. oreb
sic dicta ppter oreb qui o casu s
est in ea. factuq; est ita. et egres
se sunt aque et bibit populus.
Med hys omnib9 amplius qd
nos accepim9. non otia aqua
de petra sed sanguinem precio
sissimum de corpore ihesu christi.
Hnde petrus prima epistola ca
primo dicebat. **N**on corrupabi
lib9 auro vel argento redempti
estis. sed precioso sanguine ag
ni incontaminati et immacula
ti ihesu christi

Quintum beneficiu fuit mi
micorum expugnatio et debel
lacio. **D**icitur namq; exodi. xvij
venit autem amalech vt pug
naret adufus israhel in ravidim
Notandum hic fm nicola9 d ly
ra qd quedam glosa sup istum

locum dicit qd amalech fuit fili⁹
 Ismahelis a quo dicti sūt ama-
 lechite quī ⁊ Ismahelite. ipī sūt
 sarraceni. **Q**d autem. i. **Parali**
pomenon. i. c. dicit qd elifath p̄
 mogemius **T**usan genuit ama-
 lech dicunt sequentes dictā glo-
 sam fuit alius ⁊ sunt duo eius-
 dem nominis. **S**ed hoc dictum
 de sacra scriptura non habet au-
 thoritatem ymo contrauetatem
 quia **Gen. xxxvi. et. i. parali. i.**
 dicitur expresse qd amalech fuit
 filius terfifach p̄mogeniti esau
 nec legitur alius amalech. **I**n
 super **Josephus in. ij. antiqui**
tatum libro dicit qd ab amalech
 filij elifach dicti sunt amalechi-
 te. **H**oc etiam colligitur ex. **ij. Re**
p̄mo. c. ubi dicitur qd fili⁹ doech
 Idumei venit ad dauid nūcians
 mortē saulis. **N**ec em̄ nō exp̄s
 mat̄ur ibi qd fuerit filius doech
 tamen omnes expositores cōcor-
 diter hoc dicunt. **E**t cum inter-
 rogaretur a dauid quis esset ait
 Filius hominis aduene amale-
 chite ego sum. **E**x quo videtur
 qd amalechite sūt Idumei ⁊ sic
 non descenderunt ab ismahel
 sed ab esau. **Q**uare autem isti
 amalechite insurrexere adūsus
 iudeos. dicit nicolaus de lyra su-
 per. **xv. c. exodi.** qd ipsi et popu-
 li quī erant eis confederati audi-
 entes qd filij israhel transierant
 mare rubrum ⁊ essent in deser-

to eis p̄opinquo irati sunt timē-
 tes ne inuaderent terram eorū.
Et ideo anteq̄ essent magis for-
 tificati voluerunt eos delere ⁊ ascē-
 dere ad pugnandum cum ipsis
Super. **xv. c. exodi** aliam cau-
 sam assignat nicolaus de tyra ex
 parte populi israhel. **A**d hoc
 enim permisit deus bellum il-
 lud insurgere vt ex victoria se-
 quenti essent audaciores de ces-
 tero contra aduersarios insur-
 gentes ⁊ de spolijs amalech es-
 sent muniti armis ⁊ alijs neces-
 sarijs que fugientes dimiserunt.
Elegit autem **M**oyse Josue
 de tribu effraym virum bellico-
 sum cui et paucos tradidit ar-
 matos scdm magistrum in hys-
 toria scolastica. **P**lurimos ad
 custodiam castrorum retinuit.
Ipse autem ascendit in mons-
 tem habens virgam dei in ma-
 nu vt ex hoc victoria deo ascri-
 beretur. **A**scendereq; cum eo **A**-
 ron et **H**er qui vt scdm **J**osephū
 fuit maritus **M**arie. **C**umq; le-
 uaret **M**oyse manus vince-
 bat israhel vbi apparet oratio-
 nis efficacia. **S**inautem paulu-
 lum remisisset vincebat ama-
 lech. **Q**uo comperto **H**er et **A**-
 ron supposuerunt ei lapidem ⁊
 ex vtraq; parte manus eius
 sustentabant. **E**rant enim gra-
 ues pro labore oraciones facien-
 di. **I**n cuius quidem rei figura

scdm magistrū in histo. **D**acer
dos eleuat manus in missa in fi
gura cristi orantis in cruce. **N**ec
remisit moyses manus vsq; ad
solis occasū. **F**ugauitq; **I**osue
amalech in ore gladij. **N**obis
vero cristiānis gloriofior est vi
ctoria qui per cristum demones
superamus. **N**am vt dixim⁹ in
sermone de bello demonū. pul
q; crist⁹ moreretur in cruce om
nes iusti traherentur ad lymbū.
at ex post penitenti latroni pate
factus est paradifus.

De lege quā dedit moyfi ds.

Sextum beneficiū quod
largitus est deus popu
lo iudeorū dicitur legis
illustratio. **V**t em̄ habetur exo
di. xxxij. in monte sinay. **M**oy
ses legem accepit a deo sibi da
tam. qui reuersus est de monte
portans duas tabulas testamē
ti manu scriptas ex vtraq; pte
et factas opere dñi. **D**icit **R**abbi
salomō q; vnica scriptura erat
ibi que tamen erat legibilis in
differēter ex vna parte sicut ex
altera. qd erat valde mirabile.
quia littera ex vna parte figu
rata ordine recto in parte oppo
sita apparet eius figura modo
opposito. **V**el potest dici absq;
tali miraculo q; littere erant du
pliciter ita q; pcepta erant sculp

ta ex vna parte similiter ex al
tera. **H**as tabulas fregit **M**oy
ses. vt dicitur in tercio miste
rio propter peccatum populi re
putans populū indignū. vt ait
Nicolaus de lyra accipere legem
digito dei scriptam. **H**ec autem
fractio tabularum signum fuit
euacuacionis legatum in ad
uentu christi. **T**andem vt dicit
exodi tricesimo octauo. ascen
dit moyses montem de manda
to dei. tulitq; secum duas tabu
las lapideas instar priorum id
est similes alijs prius factis in
materia et in quāitate. **D**icit
nicolaus de lyra q; de quo lapi
de fuerint non habetur ex textu
Rabbi tamen salomon tenet q;
fuerint de lapide saphirico. **I**n
quit enim q; deus ostēdit moy
si vna massam talis lapidis for
matam de nouo diuina virtute
de qua moyses dolauit duas ta
bularum et dolature superflue fue
rūt sue. et inde ditatus fuit mē
tum. **P**ed hoc tacet **J**osephus
qui prior fuit rabbi salomone.
Fuit ergo moyses in monte cū
domino xl. diebus et xl. nocti
bus nihil comedens aut bibēs.
Cumq; descendisset de monte
cum tabulis apparuit facies ei⁹
cornuta ipse ignorabat. **D**icit
magister in historia scolastica
q; erant quidam radij miri sple
doris procedentes in altum ad

De multis peccatis quibus populus in deserto temptavit et ad iram concitavit deum excelsum.
Capitulum secundum

In tanto cum nullo beneficio non custodierunt iudei testamentum domini et in lege eius noluerunt ambulare et obliti sunt beneficia eius et mirabilia eius que ostendit eis. Temptaverunt quidem deum variisque peccatis maiestatem eius offenderunt. **D**ico in hoc secundo capitulo de offensionibus iudeorum in deserto dicemus quas reducemus ad septem.

Prima dicitur murmuratio
Secunda inobediencie
Tercia ingratitude
Quarta idolatrie
Quinta gula
Sexta desperationis
Septima fornicationis

De septem peccatis populi et primo qualiter murmuraverunt iudei contra deum et Moysen.

Prima offensio et peccatum iudeorum in deserto dicitur murmuratio. Nam contra Moysen murmuraverunt quando venerunt ad flumen Marath. ut dicitur exodi. xv. Item quando dicebant. Vanam mortui esse mus per manus domini in terra Egypti id est per plagam ab eo

immissam. cum primogenitis Egyptiorum. quando sedebam super ollas carnium. et comedebamus panem in satietate. **C**ur eduxisti nos in desertum istud. ut occideres omnem hanc multitudinem fame. **Exo. xvi. c.** et quando venerunt in Marath. ubi non erat aqua. iurgati sunt Moyses et sen. quibus ipse dixit. Quid iurgavim contra me. et temptatis dominum. **Exo. xvij.** Sed hic possunt aliquis querere. quare deus eduxit eos per talem viam. ut paterentur defectum cibi et potus. **E**t respondet Rico. de lyra quod hoc fuit ut ex frequenti necessitate opereretur eos recurrere ad deum. et sic sub timore domini retinerentur. per hoc etiam bonorum patientia. et malorum impatentia declararetur.

De inobediencia populi.

Secunda offensio fuit inobediencia. quod multi colligebant pluviam de manna. quod fuerat ordinatum. et reservaverunt in diem alterum. ut dicitur **Exodi. xvi. capitulo.**

De ingratitude populi.

Tercia offensio ingratitude appellatur. In tot namque beneficiis male locuti sunt de deo. Dicitur namque numeri. de amonito quod voluerunt sibi proficere.

ducem ut reduceret eos in egiptu. Quare dixit deus moysi. **U**l quequo detrahit mihi populus iste quousq; no credent mihi in omnib; signis que feci coram eis. **E**t infra cominatus est dicens Nullus eorum qui viderunt signa que feci in egipto numerati. scz; aviginti annis et supra videbit terram p qua iuravi patribus eoz; pter caleph et Josue

De ydolatria populi

Quarta offesio ydolatria fuit. **U**t em scribitur exodi. xxxij. Videns pples q; moyses moram faceret dum esset in monte cum dno. dixit ad aaron. **F**ac nobis deos. **R**abbi salomon dicit q; isti fuerunt egiptij couersi ad iudaismu q; ascenderunt cum iudeis de egipto. et isti qui erat nutriti in ydolatria imitauerunt magnam ptem de filijs israhel. **D**ubiungebantq; **M**oyse enim ignoram; quid acciderit. **S**cdm Josephu et **M**agistru in hystoria. alij dicebant eum a bestiis comestum. alij a dno translatum. alij sane metis cu dno philosophante. **U**t vero sequitur in hystoria **A**aro et **P**restiterunt. **S**ed indignatus populus spuens in faciem **U**t spu tis vt traditur suffocauit. **U**nde timens aaron ait. **C**ollite mau

res vxoru et liberorum et afferte ad me. **D**icit magister in hyst. q; hoc erat qd preciosius et carius habebant putans q; consules auaricie sue nollent offerre. **F**ecit tamen populus quod dixerat audus ad ydolatrando. **F**ormauit itaq; opere fusorio vitulu coflatilem quia in egipto bouem adrauerunt. **N**ancq; vt dicit magister in hystoria in pncipio exo. m. c. d. **S**berfioe puulorum. **E**rat apis deus egiptiorum vt **P**linius dicit qui testatur se euvidisse quida thaurus qui ex improviso egrediebatur de flumine habens in humero dextero signum candidu instar lune corniculate. **A**tq; statim cu cofluerent egiptij omni genere musicorum psallentes leuabant in aera et super eos tamq; psallens ferebatur et ad motum vel stationem ipsius in terra mouebant et stabant et eode die euanescebat. **Q**ue omnia demonum artificio complebantur. vt docet **A**ug. li. xvij. de ciuitate dei ca. v. **F**ormato itaq; vitulo dixit populo. **H**ij sunt dii tui israhel q; te eduxerunt de terra egipti. **F**ecitq; aaron altare coram eo et in crastinum indixit solemnitatem. **N**ancq; surgentes obtulerunt hostias seditq; pples maducare et bibere. et surrexerunt ludere i adorare. **H**ic querit quare aaron

edificauit altare et dicit nicolaus de lyra **S**ibi salomonez qd ad retardandam ymolacionem quia aut statim populus ymolasset sine altari aut in momento altare construxisset **I**deo subdit aaron **C**ras solennitas domini est non dixit hodie **S**i forte interim ueniret moyses et impediret **T**unc dixit dominus ad moysen **D**escende peccauit populus tuus quasi dicat non meus propter ydolatriam. vel ex eo quia erat moyses illi populo mansuetus. ut patet. xlv. di. c. **D**isciplina. et. xxiii. q. iiii. c. **Q**uid crudelis **P**robunxit deus. cerno quod populus iste dure ceruicis sit dimitte me ut irascatur furor meus **D**ixit moyses **Q**ueso domine quiescat ira tua et esto placabilis super nequicia populi tui. ne dicant egyptii **C**allide eduxit eos ut interficeret in montibus quasi impotens dare terram quam promiserat **R**ecordare abraham quasi dicat. si populus iste meruit mori per incendium. ecce abraham pater eorum propter amorem tuum proiecitur fuit in ignem caldeoium **R**equirit textus **I**saac. ac si dicat. **S**i populus meretur mori per gladium. ecce **I**saac paratus fuit pro te ymolari. et addit. et **J**acob. i. si meruerit puniti populus exilio. ecce israel tamquam exul fugit in mesopotamiam obiciens patri suo

et tibi quibus irascisti per te metipsum qui es immutabilis de da terra chananeorum semini eorum placatusque est dominus et moyses descendit

Quinta offensio fuit gula quando ardentem dicebant. ut promittit numeri. xi. c. **R**ecordamur piscium quos comedebamus in egipto gratis. id est pro paruo precio in mentem nobis ueniunt cum cumeres pones porri cepe et alia

Sexta offensio fuit despectio. quam ut promittit numeri. xiiij. omnis turba fleuit dicens **U**tinam mortui essemus in egipto et non in hac uasta solitudine

Septima offensio fuit fornicatio. scribitur namque numeri. xxv. quod fornicatus est populus cum filiabus moab que uocauerunt eos ad sacrificia sua **D**icit hinc nicolaus de lyra quod **B**alaam sciens filios israel esse pronos ad luxuriam dedit consilium **B**alach regi moabitano ut mitteret puellas pulchras et ornatas propter exercitum eorum et quod iuvenes ueniens ad se uerbis allacerent et cum uiderent eos inflammatos ad actum carnis non permitterent se ab eis cognosci nisi prius comederent de ydolitibus et ydola adorarent que secum portauerant ut sic deus offenderetur et populus israel ab eo percuteretur et daretur in manus hostium

didit etiam Josephus qd aliqui
nobiles de israhel acceperunt sis
bi uxores de illis .et licet nō sit
scriptum in isto capitulo .xxv .
qd Balaam dedit tale consiliuz
tamen habetur ex tricesimo pri
mo capitulo ubi dicitur . Nōne
iste sunt que deceperunt filios
israhel ad suggestionem balaā
et ap .ij . ca . dicitur . Hābeo ad
uerfus te pauca . quoniam ha
bes hic tenentes doctrinam ba
laam qui docuit balach mitte
re scandala coram filijs israhel
edere de sacrificijs ydolozū et for
nicatū .

De septem plagis quibus
populus punitus fuit .

Capitulum secundum

Quot sceleribus iudeozū
ad iracundiā conatū
domin⁹ flagella multi
plicia cōtra eos immisit . Et qd
uis dictum sit pauloante in fi
ne quarte offensiois qd domi⁹
fuit placatus . illud intelligitur
scdm Nycol . de lra qd dñs non
simul nec subito populū ydola
tram et ducū punit . Ad hoc
aduertendum est in hoc miste
tio qd septez famosis plagis po
pulus ille percussus est .

Prima plaga fuit post adora
tionē vituli . De qua dicitur exo
xxxij . ca . in fine . Percussit dñs

populum pro reatu vituli . **Naz**
postq̄ moyses descendit de mō
et vidit vitulum et choros rede
git in puluerem vitulum quem
sparsit in aquis et dedit ex eo
potum filijs israhel . **Rabi salo**
mon dicit qd iste aque potate es
tant nocue culpabilib⁹ causan
do in eis inflationē ⁊ languorē
p̄ que poterant ab alijs discerni
alijs autem erant dulces et vti
les sicut aque in sacrificio zelo
tipie . ostendebāt per effectū cul
pam mulieris vel eius innocen
ciam . vt habetur numeri . v . c .
Alij autem doctores dicunt qd
color aut remansit circa ora eoz
rum qui erant culpabiles ita qd
barte eozum videbantur auree
et sic ab alijs distinguebantur
Quare filij leui obedientes mo
ysi zelo dei interfecerūt ex trās
gressoib⁹ vigintiua millia . fa
cto vero die altero moyses ora
uit pro populo dicens . **Pecca**
uit domine popul⁹ tu⁹ iste aut
dimitte eis noxam hanc aut de
le me de libro vite . **Dicit Rabi**
salomon qd iste liber intelli
gitur lex que denominatur a mo
yse eo qd fuit eius minister . est
ergo sensus sm̄ eum dele me de
libro vt scz lex nō denominetur
nomine meo nisi populus iste ti
bi reconcilietur . **Aug .** vero expo
nit dices . qd moyses sic dixit ex
confidencia et familiaritate di
uina vt sit sensus . sicut certus

sum q̄ non delebis me de libro tuo ita p̄t̄o vt certifies me vt remittas noxam isti populo

¶ Secunda plaga p̄uitus est ille populus p̄pter p̄c̄cata sua quādo accensus ignis domini deuorauit extremam partem castrorum vt dicitur numeri .xi. forte ibi erant magis culpabiles. Tandem oratione moysi ignis absorptus .i. extinctus fuit

¶ Tercia plaga fuit post q̄ habuerunt coturnices . vt habet numeri .xi. ⁊ adhuc carnes erāt in dentibus eorum. Ne dum defecerat h̄mōdi cibis . et ecce furor domini concitatus in populū percussit eum plaga magna mīmis. Vocatus q̄ est ille locus sepulchrum cōcupiscēcie . ibi em̄ sepeliere populū qui desiderauerat carnes. Dicit magister i hystoria q̄ modus plage h̄ nō determinatur creditur tamē q̄ fuerit ignis

¶ Quarta plaga ponitur numeri .xvi. ca. quando multitudo murmurabat contra moysen et Aaron dicens . vs̄ interfecistis populū Cumq̄ vellent eos obire lapidibus fugerunt ad tabernaculum et operuit eos nubes et apparuit gloria domini. Dicunt aliqui q̄ non fuit illa q̄ prebebat ducatum populo . sed quedā pua nubes in qua dñs solitus erat loqui cum Moysē

Alij dicunt q̄ fuit illa que prebebat ducatum sed stabat in alto super tabernaculum . et tunc descendit operiens et ambiens circumquaq̄ vt nullus possit adire et egressus ignis deuorauit populū. Fuerunt autem percussi tredecim millia ⁊ octoaginta

Quinta plaga exprimit numeri vice simo primo . quando p̄fecti de monte hoc uenerunt in salmana. Et quia male loquebantur de deo misit dominus in populū serpentes ignitos qui sic dicebantur s̄m nicolaum de lyra et Magistru in hystoria scolastica . quia minimi et veloces erant ad modum scintillarum . vel quia volantes per aera emittebat scintillas ardentes vel ex eo q̄ per morsus eorum calefiebat caro ac si igniretur. Tūc uenerunt iudei ad moysen videntes mortes plurimorum dicens . Peccauimus . quia locuti sumus contra deum . et tu ora vt tollat nobis serpentes. Orauit q̄ moyses ad dominū. Cui dñs ait. Fac serpentem eneum et pone in perticam eminente in medio populi et quicumq̄ percussus fuerit a serpente respiciat eum ⁊ uiuet. Et factū est ita. Dicit t̄bbi salomon q̄ in serpente nō erat virtus sanādi sed aspiciētes serpentē cognoscebāt afflictionē illā a deo sibi iuste illatā petendo

misericordiam et ipse deus sana-
 bat eos. **R**atio autem mystica est
 quia serpens ille figurabat chri-
 stum passum in cruce pro cuius in-
 tuitum fide et deuotione sanamur
 a morsu sathane. Ex quo christus
 dixit **Iohannis. iij. c.** Dicit exal-
 tauit moyses serpentem in herte-
 mo. ita exaltatum oportet filium
 hominis. **Dicit magister in hyst.**
 quod illum serpentem eneam ha-
 bueant secum filii israel semp-
 et magnifice repositus est in ihe-
 rusalem. Tandem ob cultum sup-
 stitionis que sibi exhibebat po-
 pulus. comminuit eum in pulue-
 rem rex ezechias et posuit in tor-
 rente cedron. sicut etiam per quarta
 rubrica. xix. c.

Sexta plaga enarratur nu-
 meri. xxv. c. quoniam scilicet israel imma-
 tus est. i. consecratus **Beelzebub**
 ydolo madianitarum. **I**ratu-
 s dominus dixit ad moysen. **T**olle
 cautos principes populi et suspen-
 dat contra solem ut auer-
 tatur furor meus ab israel. **D**i-
 cit magister in hyst. forte quia sub-
 ditos non corumpiebant duces tri-
 buum uoluit suspendi. **U**el potius
 principes. i. actores huius idolatrie
 occasi sunt viginti quatuor mi-
 lia hominum

Septima plaga fuit quando
 iuuenes plures zelo **Simees** ac-
 censi multa millia hominum percus-
 serunt. **U**t. n. refert **Iosephus** et
 ponitur **Numeri. xxv.** **P**rius

tribus **Simeon** **Zambai** filiam
 cuiusdam potentis **Madianitarum**
 duxerat quem dicebatur **Coebi**.
 qui uxore iubente in quadam so-
 lenitate cum alijs duobus deo non
 promolauit. **Q**uamobrem cum a mo-
 yse reprehenderentur in genera-
 li qui colebant ydola non deus
 ille coram omnibus professus est
 se alienigenam duxisse et se ido-
 la colere nec tyrannicas legibus
 quas ipse sibi moyses imposue-
 rat obnoxium esse. quibus sub-
 figmento legum et dei grauiori
 seruitute populorum premebat quam
 egypti cum ipse auferebat uiuendi
 arbitrium. et discedens coram
 omni multitudine que flebat ante
 fores tabernaculi intrabat taber-
 naculum uxoris. **S**urgens quoque si-
 mes filius eleazari de medio mul-
 tudinis et accepto pugione in-
 gressus est post eum in lupanarem
 et cum inuenisset coeuntes per-
 fodit ambos in locis genitalibus
Quo exemplo moti multi in idola-
 tras plurimos interfecerunt.
Quid plura. **U**t concluditur in
 argumento in epistolam ad ro-
 manos. ita crebra prouocatione
 dominum iritauerunt ut omnes in
 heremo morentur. nec plures
 ex senioribus eorum quam duo homi-
 nes terram promissionis intra-
 runt. **N**os igitur caueamus nobis
 ne deum contra nos peccatis
 nostris prouocemus. quia
 quanto plura dignioraque ab ipso

modū cōtinuū quos ap̄ls vocat
gloriam vultus moysi. ad cor.
ij. c. Unde in hebreo habetur Et
nō cognouit q̄ cornuta esset lux
faciei sue. Hic queritur qua-
re moyses nō habuit ante hanc
gloriam cū locutus fuisset cū dño
dñi in monte. Et respōdet nico-
laus d̄ lyra q̄ aliqui dicūt q̄ nō
habuit ante ita limpidam cog-
nitionem de deo sicut post ad qd̄
denotandū apparuerūt tales ra-
dij. Alij dicunt q̄ hoc factuz est
vt populus qui p̄ ydolatriaz pec-
cauerat magis eū timeret et ha-
beret in reuerencia. Rabbi salo-
mon dicit q̄ fuit ex hoc q̄ domi-
nus posuit manum suam super
faciem eius. Quare moyses po-
suit velamen sup̄ faciem suam cū
loqueretur filiis israel. et locu-
tus est eis omnia que sibi fuerūt
imp̄gata. Concludit magister in
hystoria q̄tum hoc gloria dura-
uerit. et vt rum semel vel pluries
hoc acciderit ignoram⁹. Sed cū
stianis lux amplior effusa ē qui-
b⁹ euāgelii effulsi

**De miraculis et signis multi-
plicib⁹**

SOptimū beneficiū qd̄ de-
us donauit populo iude-
orū fuit miraculorū res-
ques coruscacio. Nam p̄ter ea
que dixim⁹ multa signa et mira-
cula dei ip̄s fuerūt on̄sa. **Mirra-**

culum certe fuit q̄ maria soror
aaron murmurans contra moy-
sen statim fuit lepra percussa et
tandem moysi oracione sanata
vt habetur numeri. xij. **Mirra-**
culum fuit q̄ apta est terra de-
glutiuit dathan et abiron. nu-
m. xvi. **Miraculum** fuit cum flocu-
it virga aaron. numeri. xvij. Et
ne singula cōmemorentur qua-
draginta annis fuit ille ip̄s in
deserto. nō comedēs panē neq̄
bibens vinū nec vetustate attri-
ta vestimēta aut caldiamēta. s̄ hū-
pta sūt vt h̄etur Deut. xxix. **P̄**
christianis maiora signa p̄ xp̄i
aduentū monstrata sūt q̄ n̄mo
cōtinue in eccl̄a sancta miracula
fuit. Quis nā nō admiretur ex
aridis ossibus Nicolai sanctissi-
mi apud Bari. et Mathei euā-
geliste apud Salernū. et An-
dre apostoli apud Amalfiaz sca-
turire mamma. Quid dicā de san-
guine gloriosi martiris Iuanas-
rij. Cōseruatur quippe Neapoli
in vase vitreo aut cristallino ē
q̄ semp̄ stitid⁹ et cōgelat⁹ at dū
caput p̄fati sancti de p̄pe pomē
sanguis ille ebulliens tandem cū
aeris videntib⁹ liquefit et capite
āmo to rursus induratur et cōge-
latus nō mouet̄ amplius. **P̄** piē-
tas dei benedicti qui sic humāo
generi p̄ tot innumera miracu-
la virtutem potencie dignatus ē
demonstrare

fufcepim⁹ dona tanto grauiora
noſtra factiora delictaq; reputa
tur. Et ſi illa deponere neglexerim⁹
nō negliget aut retardabit
placatione; deus qui eſt benedictus
in ſecula ſeculorū. Amen

¶ Sermo duodecim⁹ de iudicio
dei contra iudeos in iheruſalē ha
bitantes.

Dedit de⁹ populo iu
deorū ciuitate iheruſo
lomitanā ad inhabi
tandū. In qua tem
pore nabuthodonosor regis ba
bilonis tantū excreuerūt iniqui
tates et execranda mala q; de⁹
omnem populu; tradidit in ma
nus inimicorū ſuorū ⁊ ciuitate de
bellata omnes vtiuſq; ſexus iu
ſto iudicio dei captiuū ducti ſūt
in babilonem. Neq; ob aliā cau
ſam tā graue damnū incurrēt
niſi quia diuina mandata con
temnebant erātq; deo celi abho
minabiles et exoſi. Ad qd̄ clare
intelligendū; ſtatui in iſto ſer
mone de iudicio dei contra iude
os in iheruſalem commorantes
loqui. De quo ſi plenam notiā
am habere voluerimus neceſſe ē
vt tria miſteria diſſeram⁹

Primū dicat glorie.

Secundū nequitię

Tercium pene

De gloria ⁊ magnificentia ci

uitatis iheruſalem

Capitulū primū.

Exaltauit deus gloriā
ciuitatis iheruſolomita
ne et fecit illam ſpecioſ
ſam et decoram valde in qua mo
rabantur iudei cum ingenti leti
tia et quiete. Verumtamē vt ſic
fuiſſe demonſtrem⁹ tria de ipſa
ciuitate cōſideremus

Primo ſitum

Secundo cultū

Tercio ſtatū

De optimo ſitu ciuitatis iheru
ſalem

Primo cōſiderem⁹ illius
ciuitatis ſitū. Et de hoc
notandū ſm̄ Rabanuz
li. xij. de origine rerum q; iheru
ſalem eſt ciuitas in paleſtina in
medio iudeę poſita vmbelicuſto
ci⁹ habitabilis noſtre zone. In
de ezech. v. dicit dñs. Iſta ē ihe
ruſalem quam in medio genuū
ſituauī. Nycō. de lyra dicit quia
ſita eſt in quarto climate terre
habitabilis ſeptē climatib⁹ di
ſtinde. Eſt ibi terra fertilis nō
modo frugum ſed baſſamo mel
le et lacte que in diſtribucōe ter
re promiſſionis data fuit tribū
beniamin. dicta ieb⁹ que eſt ihe
ruſale; vt notaſt Joſue. xviij. et
idē fatet Pſi. li. xiiij. ethi. In xv

vero libro asserit quod secundum iudeos
 Sem filius noe quem dicunt mel
 chisedech primus post diluuium
 in sicca condidit salem urbem. hanc
 postea tenuerunt iebusei ex quibus
 dicta est iebus. sicque duobus
 nominibus copulatis Heb⁹
 et salē dicta est iherusalem que postea
 a salomone iherosolima quasi ihe
 rosolomia dicta est.

De templo mirabili iherusalem.

Secundo consideremus
 illius civitatis cultum. Ibi
 equidem a salomone con
 structum est templum mirifico artifi
 cio. de quo dicitur Parak. iij. c.
 Cepit salomon edificare domum
 domini in iherusalem in monte
 moria qui demonstratus fuerat
 dauid patris eius anno quarto
 regni sui cepit. Glo. ihero. sup
 illo verbo. Vade in terram visio
 nis in hoc monte inquit. obtu
 lit abraham holocaustum pro isa
 ac. et glo. sup illo verbo Jacob
 Non est hic aliud nisi domus dei
 dicitur in hoc loco creditur iacob
 dormivisse et vidisse angelorum
 visionem in scala pervidisseque tem
 plum et dei cultum ibidem futurum
 Quam vero fuerit domus illa
 miranda. patet ex hijs que di
 cuntur. iij. R. vi. c. Erat ibi con
 cursus et frequentia gentium. Pre
 cipue vero secundum nicolaum de lyra ex
 omni iudea populus ibi confue
 bat in festo pasche siue azimo

etiam in memoriam liberationis
 de egipto. In festo pentecoste es
 in memoriam date legis In fe
 sto scenografie siue tabernaculo
 rum in memoria mansionum in
 deserto. hanc domum christus
 voluit sua presentia decorare Ibi
 oblatiis est quadragesima die
 postquam natus fuerat ibi inuetus
 post triduum in medio doctorum
 ut dicitur Luce. ij. c. Ibi doce
 bat. vñ. xix. dixit Cotidie apud
 eos etiam docens in templo

Tercio consideremus illius civi
 tatis statum. facta equidem fue
 rit civitas insignis et regia. Pri
 musque ibi regnavit Rex Saul
 quem Samuel unxit in regem
 Secundus dauid Tercius Salo
 mon Quartus Roboam Quintus
 Abias Sextus Asa Septimus
 Josaphat Octavus Jorā No
 nonus Ochziās Decimus Jothas Undecimus
 Amasias Duodecimus
 Ozias Decimus tertius Jothathā
 Decimus quartus Agat Decimus
 quintus ezechias Decimus sex
 tus Manasses Decimus septimus
 Amon Decimus octavus Josias
 Decimus nonus Joachim Vice
 sedechias. Erat ergo civitas il
 la famosa plena populo et divitijs
 erat ibi ornata edificia alta pa
 lacia et iuvenes robusti et belli
 cosi. Sicut dicit Isaias li. ij. Tu
 maxie deus ex memoria hominum elabi
 tur cum beneficijs eius fruētes
 honorem diuine indulgentie

Dare debent. Ideo pp̄s i heroso-
limoz vt patebit in crassatis mi-
nis recalātrauit.

De nequicia populi iudaici ⁊
impietate multa

Capitulum secundum

Quata fuit iniquitas iu-
daici populi in iherusa-
le habitantis inuesti-
gandum est vt sic p̄cipiamus q̄
iuste deus populū illū neq̄ tra-
didit in captiuitatem. Dūt aut̄
etia que accusant iherosolimoz
culpam ⁊ impietatem

Prīmū ē multiplex offensio.

Secūdu temeraria presūpō

Tercium dura obstinatio

De octo peccis quib⁹ in iheru-
lem offendebar deus

Primū qd̄ accusat et ar-
guit iherosolimozum
culpā est multiplex of-
fensio. In mltis nāq̄ nō in vno
solo peccō offendebar deū. Octo
tamen erāt inter cetera peccā p̄n-
cipalia q̄ abūdabāt i illa citate.

Prīmū peccātū dicit̄ negligēcie

Secūdu iniusticie

Tercium auaricie

Quartum fraudulencie.

Quintum violencie

Sextum luxurie

Septimum ydolatrie

Octauum irreuerencie

Prīmū peccātū quod abūda-
bat in illa ciuitate dicitur negli-
gencia. Dupiores nāq̄ nō curā-
bāt de salute subditoz. q̄n̄ymo
suo malo exemplo corūp̄bant
eos et inducebant ad malefaciē-
dum. Hinc Iheremias conques-
tebatur. x. c. dicens. Stulte e-
gere pastores et deum nō exqui-
sierunt p̄pterea nō intellexerunt
et omnis grex eoz dispersus est
⁊ xxxiij. c. Iher. aiebat. De pa-
storibus qui disperdūt et dila-
cerant gregem pascue mee. Et
dñs Dis cautus o predicatori ne
p̄pter ista prelatis detrahas si
boni sunt bene erit ipsis. si vero
mali iudicet illos deus. Nostra
vero nō interest illorum in crepa-
te delicta. Secundum peccātū
qd̄ abundabat in ciuitate iheru-
salem erat iniusticia. et de hac
Iher. v. ait. Circūte vias ihe-
rusalem ⁊ aspiciate ⁊ considerate
⁊ querite in plateis eis an inue-
natis virum facientem iudiciū
um et querentem fidem. ⁊ infra
Causam vidue non iudicauerūt
et causam pupilli non direxerūt
Quid de nobis dicam. heu heu
perijt profecto de terra iusticia
timore amore odio ac peccō est
eiecta. vt dicit̄. xi. q. ij. c. Qua-
tuor. sed p̄fecto impletū ē dicitū
Ps̄lmo. qui ait. xi. q. iij. c. Paup̄
Pauper dum nō habet qd̄ offe-
rat nō solum audiat ⁊ temerarie

sed reprobatur. Cito violatur
 aut iusticia nullamq; pertime
 scit reus culpam quam nūmis
 redimere existimat. Et tamen
 ut dicit Aug⁹. li. iij. de ciu⁹. dei
 Amota iusticia quid aliud sunt
 regna nisi latroania. Ideo dicitur
 tur. xij. q. ij. ca. Cum deuotissis
 mam. Dumnu in rebus bonuz
 est iusticiam colere. ac sua cuiq;
 iura seruare. et Arist. v. ethico.
 ait. Preclarissima virtutum esse
 se videtur iusticia et neq; hespe
 rus neq; lucifer ita admirabil.

Tertium peccatum quod e
 rat in iherusalem erat auaricia.
 de qua ihere. vi. ca. sic scribitur
 A maioribus usq; ad minorem om
 nes student auaricie et a propheta
 usq; ad sacerdotem cuncti faci
 unt dolum. Hoc tamen tempore
 nescio quid referam. quando mu
 dus totus auaricie vinculis des
 tinetur. Ob illam etiam multi
 plicata sunt omnia mala. per
 iuria scilicet et fraudes deceptio
 nes mendacia odia luores ran
 cores rapine usure simonie et
 similia. Quartum peccatum
 quod fuit in iherusalem erat frau
 dulencia. Omnes em pro ma
 iori parte erant simulati et ficti
 astuti callidi et deceptores in o
 arte in omni exercitio in omni
 deniq; conuersatione sua. Vn
 ihere. ix. ca. dicitur. Unusquisq;
 a proximo suo se custodiat. et

in omni fratre suo non habeat
 fiducia. quia omnis frater sup
 plantans supplantabitur. et o
 mis amicus fraudulenter ince
 dit. Quis habet nunt vnum
 amicu verum. Inquit Ambro.
 li. iij. de officijs. Facilis vox et
 communis. tuus sum totus sed
 paucorum effectus. Quintu
 peccatum iherusalem fuit violen
 tia. De hoc dicit ihermie. xxxiij.
 ca. Retrauerunt seruos et ancil
 las suas quos dimiserant libe
 ros et subiugauerunt in famulos
 et famulas. Hic dicit nico. de
 lyra q; exodi vicefimopmo ca.
 dictu fuit. Si emeris seruū he
 breum sex annis seruiet tibi in
 anno septimo exeat liber gūis
 ita q; nō poterat ultra teneū nī
 si vellet remanere. Tempore vero
 sedechie regis et ante tenuerāt
 seruos et ancillas diuicius prop
 ter auariciam suam. tamen ad
 monicionem iheremie et alioruz
 viorum bonozū rex sedechias
 et sui subditi statuerūt firmiter
 dimittere seruos suos hebreos
 et ancillas sūm preceptū legis. Et
 ut hec ordinacio esset firma fride
 runt vitulum in duas partes et
 inter illas ptes transtulerunt rex
 et principes eius ad significan
 dū q; sic esset dignu occidi et diui
 di infungēs illā ordinacōz. Ne
 tūtn p cupiditate ducti retraxe
 rūt ad se redigēdo in seruitutē

et sic nō solum peccauerūt cōtra
legem diuinam sed etiam cōtra
statutum p̄prium. Similes hys
hodie sunt qui retinent famulos
et ancillas et p̄mittunt eos p̄re
re fame et frigore. suntq; illis in
festi. non solū compellendo pl̄
debito laborare sed etiam iniuriā
do et cōtumelijs ac verberib; affi
ciendo. Non didicerē isti disci
plinam sapientis. qui ecā. iij.
ait. Noli eē sicut leo i domo tua
euertens domesticos tuos et op
primens sbiectos tibi. et p̄ hys
facit id senece ad Luallum. Co
lant inquit te p̄a; serui tui q̄
timeant. **S**extum peccatū ihe
rusalem fuit luxuria. et de hoc di
citur Ihere. v. in p̄sona dei. satu
raui eos et mechati sunt. et xxij
ca. Adulterijs repleta est terra.
Dileāt de hoc verba loquātur ex
empla. **S**eptimū peccatū fuit
p̄dolatria de qua Ihere. i. c. de
cōqueretur sic. Dereliquerūt
me et libauerunt dijs alijs et
adorauerunt opus manū sua
rum. **O**ctauū peccatum fuit iē
reuerēcia ad cultum diuinū nā
in templo absq; deuocōe ingre
diebantur et egrediebantur. et
de hoc sic habetur Ihere. vij. ca.
Fecere filij iuda malum in oculis
meis dicit dñs posuerūt offēdi
cula sua in domo in qua inuocā
tum est nomen meum vt p̄ol
luerent eam. **Q**uā rēphensibiles
christiani sunt qui templa dei et

ecclesias tamq̄ lupanaria cal
cant. pro quib; facit illud quod
scribitur de immunitate ecclesie
li. vi. m. c. **Decet. Decet domū**
dñi sanctitudo decet vt cui; in
pace factus est locus eius cult;
sit debita veneracōne pacificus.
Dicit itaq; ad ecclesias humilis
et deuotus ingressus sit in eis
deuota conuersatio deo grata in
spicientib; placida. **I**n iherusale
ergo erant huiuscemodi vicia
et alia plurima que solet abhor
tere deus

De p̄sumptione p̄puli.

Secundum qd̄ accusat
arguit iherosolimorum
culpam est temeraria p̄
sumptio. In tot enim peccatis
deum spernebant. **U**nde Ihere.
v. dicitur. Regauerūt dñm et di
xerunt non est ipse neq; veniet
sup nos malum gladiū et famē
non videbimus. et infra **N**ō dix
erunt in corde suo metram; do
minū deum nostrum cōfidebāt
ergo in seipsis et p̄seuerantes
in malis suis penitenciam recus
sabant. de hoc dicit Ihere. vij.
Nemo qd̄ bonum est loquit̄ nul
lus est qui agat penitenciam su
per peccato suo dicens quid fe
ci omnes cōuersi sunt ad cursus
suum quasi equus in impetu va
dens ad p̄lium.

Tercium qd̄ ostendit iheros

solimorum culpā est dura obli-
natio. Nam cū p̄ plures annos
populus ille cōmonitus fuisset
nūq̄ se corrigere voluit. Inquit
Ihero. in cōmento super Ihere.
q̄ Iheremias cū esset adhuc pu-
er propheta cepit anno. xij.
Josie filij amon regis iuda pro-
phetauitq̄ in imperio eius an-
nis. xix. et postea sub ioachim
filio eius annis vnde cim. et sub
sedechia quī vltimus fuit regnū
iuda annis vnde cim. vsq̄ ad q̄n-
tum mensem q̄n ab abilonijs ca-
pta est iherusalem ac p̄ hoc ab ex-
cōdio prophete sue vsq̄ ad cap-
tūitatem iherusalem qua ⁊ ipse
captus est p̄phetauit ānis. xli.
et p̄dixit clare ciuitatis exādiuz
nisi penitentiā agerent at illi nō
solum nō timebant et humilias-
bant se deo. verum etiam Iherē-
miam p̄sequebātur. scribit nā
q̄ Ihere. xxviii. q̄ cum semel p̄-
phetaus apprehenderūt eum dice-
tes morte moriatur ⁊ cōgrega-
tus est omnis populus adūsus
Iheremiam in domū dñi tandem
vrens bonis verbis Iheremias
dixit omnis populus. nō est vī-
ro huic iudicium mortis quia in
nomine domini dei nostri locu-
tus est ad nos. ⁊ Ihere. xxxij.
habetur qualiter cesum eū mi-
serunt in carcerem vbi sedit di-
ebus multis. ⁊ Ihere. xxviii. c.
narratur qualiter submiserunt
eum in lacum in quo nō erat aq̄

sed lutum multasq̄ alias perse-
cutiones intulerunt sibi. O ma-
licia incorrigibilis. O maligni-
tas omnium iniquorum. O du-
rities prauorū cordium. veritas
adamatur de⁹ predicatur timē-
dus vicia increpantur efferunt
tur virtutes ⁊ boni mores tamē
odio habentur quī deo iubente
talia nūdant. Adarco nemo po-
test de deo cōqueti si in fine seue-
tus appareat.

De graui punitiōe et pla-
ga iherusalem

Capitulum tertium

Qui dudū longanimis p̄
iheremiam populū ad
penitentiā vocauerat
sceleribus ⁊ malicia iniquorum
p̄uocatus ad vindiictam tamen
excitatus est. qd̄ vt cuncti valeāt
scire in hoc misterio tertio de pe-
na iherusalem pertraābimus
de qua tria sunt consideranda
Primum de ciuitatis obsessio
Secundum ciuitatis afflictio
Tertium ciuitatis delectio
De valida obsidiōe ciuitatis
Primum consideranduz
est ciuitatis obsessio vt
enim habetur. iij. regū
ultimo. et. ij. Paralipomenon
vltimo. ca. anno nono sedechie
circumdatus est iherusalem a na-
buchodonosor cum validissimo

exercitu et extructe fuerunt in ciuitate eius munitiones et clausa est ciuitas decem et octo mensibus

Secundū considerandū est ciuitatis afflictio. preualuit quippe interim fames nec erat panis populo terre

Tercū considerandū est ciuitatis captio. Nam ciuitas capta fuit et fugit sedechias. Rabbi salomō dicit quod ipse fugit per quamdam viam subterraneam cuius exitus erat bene longe a ciuitate. sed deus fecit apparere vnam capream siluestrem et dum caldei vellent eam capere fugiendo cucurrat super terram secundum viam illius linee subterraneae predictae usque ad exitum et sic caldei inueniunt sedechiam qui exierat viam illam. **P**ed meo. de lyra dicit quod hoc non est verisimile quod caldei tunc intenderent venationi. **N**o dicendum quod insecti sunt sedechiam per iudicium aliquorum quos ceperunt in ciuitate qui non poterant fugere. **P**ed magister in hystoria capta fuit ciuitas circa mediam noctem. Captus itaque fuit sedechias et adductus contra nabuchodonosor. **Q**ui dixit ei. **M**agnus deus huius nequiam tuam odio tradidit te mihi et occidit filios eius coram eo. **O**culos vero sedechie effodit et catenis vinxit eum et duxit eum

in babilonem. **M**uri autem iherusalem destructi sunt et ciuitas expoliata tandem succensa et populus ductus in captiuitatem. **R**efert magister in hyst. quod cum nabuchodonosor intrasset babilonem cum triumpho victimas solemnes immolauit deis suis et solemnizauit cum omni populo nouem diebus. **C**umque recuberent exhilarati precepit rex ut adduceretur sedechias in medium et aliqui de cantoribus templi cum eo qui psallerent coram coniuuantibus in musis instrumentis et canerent ymnos de cantibus syon. **B**ibeant autem conuiue in vasis domus domini quod quedam nabuchodonosor concesserat iudis. quedam vero sibi reseruauit. **C**umque darent psallentibus potum clanculo precepit rex ut daretur sedechie potus laxatiuus. et coram omnibus ignominiose laxatus est. **D**icque iratus reducere ad carcerem. **Q**ui nimio afflictus dolore post paucos dies mortuus est. **A**t nabuchodonosor fecit eum honore regio sepeliri. **T**ali iudicio deus illum puniuit. quia ut scribit. **iij. Parab.** ultimo capitulo viginti et unius anni erat cum regnare cepisset et vnde annis regnauit in iherusalem et fecit malum coram oculis domini dei sui nec erubuit faciem iheremie prophete loquentis ad se ex ore domini

Rege quoque nabuchodonosor
recessit qui adiurauerat eum pro deo
et inducavit ceruicem suam
et corvum non reuertetur ad dominum
deum israel. Si ergo ipse timu-
isset deum abstinuisset utique a tot
tantisque peccatis et deus misericordiam
suam ostendisset illi quam
nobis exhibeat qui est benedi-
ctus in secula seculorum. Amen.

Sermo de mysteriis de iudicio dei contra iudeos christum et ecclesiam persequentes

Quoniam completis annis hęc
Judaice captivitatis
operante hęc ora sacer-
dote et zorobabel fu-
scitavit dominus spiritum. Cuius regis per-
suum. Cuius anno primo sui im-
perij laxata hebreorum captivitate
qua tuorum ferme hominum millia
fecit regredi in iudeam restituens
eis vasa templi aurea et argen-
tea quinque millia quadringenta
que nabuchodonosor portave-
rat in babilonem. Dicitur reedifi-
cata est iherusalem et templum
eo tempore quo tarquinius super-
bus regnabat in urbe. Colligun-
tur ista ex primo libro hęc ore. c.
primo ex dictis Josephi in libris
antiquitatum et Bede in libro de
temporibus. Dicitur quoque populus ille ibi
multiplicatus est usque ad tempo-
ra christi. Verumtamen quia christum

et ecclesiam iudei acriter persecu-
ti sunt de qua impietate noluerunt pe-
nitere volente deo civitas iheru-
salem a romanis eversa est et po-
pulus fame et gladio perijt et qui
remanserunt viliter fuerunt ve-
nundati. Propterea ut indies
ad timendum deum studiosius
invidemus in hoc sermone de
iudicio dei contra iudeos tractum
et etiam persequentes verba fa-
ciemus videbimusque qualiter ci-
vitas iherusalem destructa fuit
et populus eius dispersus. De
qua desolatione tria mysteria
erunt declaranda

Primum dicitur significacionis
Secundum pronuncacionis
Tertium executionis

**De signis et potentis quibus
dei iudicia sepe premonstrantur**

Capitulum primum.

Significata fuit potentis
et signis desolacio ihe-
rusalem. Et in hoc appa-
ret duricia populi quia nunquam ad
penitentiam redijt. Verumtamen
ut plenius intelligantur singu-
la in hoc mysterio tria sunt du-
bia absoluenda. Primum an
timendum sit cum alię novitas
tates apparent in corporibus ce-
lestibus etiam si naturaliter fi-
ant. Secundum que sunt ista
signa propter que timendum

est ne immineant hominibus
de prope mala. **T**ertium
quibus signis iherosolimorum
excidium fuit premonstratum

Pro primo dubio arguunt alii
qui dicentes illud **I**heremie .x.
N signis celi nolite timere. que
solent metuere gentes. **E**t tamen
contra istos est auctoritas christi
quia luce .xxi. ca. ait. **E**unt signa
in sole et luna et stellis. **Q**ue ver-
ba dicta sunt ut per illa signa
homines terreantur. **R**espōdet
hys **N**ico. de lyra sup. prefato .
x. c. **I**te. q. timere propter signa
celi potest esse dupliciter. aut ra-
tionabiliter aut superstitiose. **P**ri-
mo modo licitum est et ad pru-
dentiam spectat sic timere. **N**am
licet corpora celestia non sint age-
ntia de necessitate habent tamen vir-
tutem immutandi elementa et
composita ex eis ad diversas qua-
litates ex quibus disponuntur
humana corpora ad varias infir-
mitates. sicut ex dominio mar-
tis colera accenditur ex qua ac-
censione non solum corpora dispos-
nuntur ad infirmitatem aliquam
sed etiam appetitus sensitivus
ad iram ex qua sequuntur vlti-
mitates et dissensiones eo quod homines
ut in pluribus sequuntur suas pas-
siones soli sapientes earum dnan-
tur per rationem. **T**imor autem facit
precauere a malis futuris. et ideo
timere a celi constellationibus ad
hoc quod homo consulat de habendo

remedio contra dispositiones ad
infirmitates corporum et passiones
malas et alia hominibus que possunt ex
influencia celi causari non est ma-
lum sed bonum et satis conueniens
ens. **S**ecundo modo timere pro-
pter signa celi scilicet superstitiose illi-
citum est et peccatum. et sic loquitur
Ite. unde subdit quia vices
populorum vane sunt. quod insuper ponit
tur. **C**. de penis .l. de curionum.
filij. vane inquit voces populo-
rum non sunt audiende. **A**pud po-
pulos autem triplex superstitio
inuenta est circa corpora celestia.
Prima eorum qui dixerunt illa
esse animata. **S**ecunda eorum
qui dixerunt illa esse deos. **T**er-
tia eorum qui dixerunt corpora ce-
lestia imprimere in intellectum
nostrum. **P**rima superstitio est eo-
rum qui tenuerunt corpora cele-
stia esse animata. **C**ontra quos est
auctoritas Pamaseni qui in .ij.
libro ait. **N**ullus animatus ce-
los vel luminaria existimet ma-
nimati enim sunt et insensibi-
les. **A**ug. .li. .xij. de ciuitate dei
ait. **N**on est credendum quod pla-
to dicit globos istos luminum
siue orbiculos luce corpora super
aerem seu die seu nocte fulgen-
tes suis quidem propriis anima-
bus viuere. et .xviij. libro de ciuitate
dei dicit quod **A**naxagoras factus est rex
apud athenienses quod dixit sole
esse lapidem ardentem negans
vitiis ipsum esse deum vel aliud

animatū. Si vero obijceretur qd
nō solū platōni sed etiaz docto
res fidei tenuerunt corpora cele
stia esse animata vt Origenes
Hieronymus Aug⁹. insup hoc s̄
dubio derelinquit. vt. lxxij. in
euchredion et in. ij. sup Gene.
ad litteram obi dicit qd si sunt
animata corpora celestia p̄tinēt
ad societate angeloz eoruz ani
me. Respondet Tho. i. pte. q. lxxix
vel. lxx. qd inter ponentes corpo
ra celestia esse animata vel ma
nimata pua vel nulla est differe
tia in re sed in voce tantū qm̄ di
ci p̄nt animata nō sicut plante
et animalia sed equiuoce in q̄n
tum substantie spiritalis om̄i
tur corporibus celestib⁹ vt mo
tores mobilib⁹. quo fit vt mot⁹
celestiū corporū sit ab aliqua s̄
stantia app̄hendente et nō soluz
a natura sicut ḡuia et leuia. In
Aug⁹. dicit in. de trinitate corpa
omnia administrari a deo p̄ spi
ritū vite. **S**ecūda supersticio fuit
it aliorū dicendū corpora cele
stia eē deos vt fuerūt egipci de
quibus eusebius p̄aphili li. i. de
euangelica p̄paracōe ait. Egipci
os fuerūt primos om̄iū cū i celū
oculos sustulissent motū ordi
nem et quantitates celestiū cor
porum admiratos solem ac lu
nam deos putasse. **T**ercia
supersticio fuit aliorū qui te
nuerunt qd corpora celestia imp̄

munt in intellectum nostrū.
Quod vtiqz falsum fore ostendit
Tho. in. ij. summe contra gen
tiles. dicens qd directe et p̄ se nō
imprimūt quā vt dicit Dionisi
us libro de diuinis nominibus
et Aug⁹. in. de trinitate. diuine
providencie ordo est vt p̄ superi
ora regantur inferiora et moues
antur. Intellectus autem ordi
ne nature omnia corpora excedit
Impossibile est ergo qd corpora
celestia agant in intellectum di
recte nec possint eē causa p̄ se eo
rum que sunt circa intellectum.
Insuper nullum corpus agit nisi
per motū vt habetur. vij. phi
siorum. ergo que sunt omnino
extra motū nō p̄nt eē causa ta
a corporib⁹ celestib⁹. sed ea que
sunt circa intellectum sunt om
nino extra motum p̄ se loquens
do sicut patet. vij. phi. q̄nimo
per quietem a motu fit anima
prudens et sciens vt dicit ibidē
Indirecte tamen corpa celestia
p̄nt imprimere in nostrum intel
lectum quia licet intellectus no
ster uon sit virtus corporata
men in nobis operatio intelle
ctus completi nō potest sine ope
ratione virtutum corporaz que
sunt imaginatio et vis remora
tiua et cogitativa et inde ē qd ipe
ditis haz virtutū operacōib⁹ p̄t
atiquā indisposicione corporis im
pedi operatio intellect⁹ sicut p̄t

in freneticis et litargiis et silibus
et propter hoc etiam bonitas dispo-
sitionis corporis humani facit
actum ad intelligendum in quan-
tum ex hoc predictis vires for-
tes existunt. dispositio autem cor-
poris humani subiacet celestibus
motibus et sic ad propositum redeun-
do superstitiose opiniones de cor-
poribus celestibus non sunt acceptande.

¶ Secundum dubium quod erat ab-
soluendum que sunt illa signa
propter que timendum est ne im-
minuant de prope quo hominibus
mala et dico quod sunt tria

Primum solis et lune defectio.
Secundum cometarum apparitio.
Tertium portento-um frequetatio

¶ Primum signum quod ostendit
quod etiam eclipsatur sol vel luna
timendum est de aliquo malo ven-
turo. Probat hoc primo per ptole-
meum qui in ceteriloquio ait. Sol
et luna sunt domini aliorum pla-
netaum eo quod sunt cause totius
operis et gubernationis stellarum.
ideo eclipsis accidentia grandia
significat. et in essala. c. vij. de tem-
porum varietate ait. Dato quod in
eclipse solis aut lune non poterit
fieri quoniam significat aliquid mag-
num accidens secundum quantitatem
eclipse ipsius. Nam in signis igneis
significabit interitum regis
et divitum et siccitatem et terram ste-

lilitatem atque famem. Et Vir-
gilius in primo Georgium inquit Sol
tibi signum dabit solis quod dicere fal-
sum Audeat. ille etiam cecos in-
strare tumultus. Depe moribus frau-
dem et opera tumescere bella.
Ille etiam extinto miseratus
cesare romam. Cum caput ob-
scuro nitidum ferrugine texit.
Impiaque eternam timuerunt
secula noctem. Revertat Nicobal-
dus in cronias. quod anno Nero-
mis quarto solis defectio fuit et
terremotus magnus. Tunc ma-
gna persecutio insurrexit contra
christianos. Petrus et paulus mar-
tiro fuerunt coronati. Post passi-
onem vero illorum tanta come-
stilentia fuit ut triginta milia
funerum in facione venerunt. La-
odicea et Colossa et Hieropolis
urbes in asia terremotu ceciderunt.
Tempore constantini tertii fa-
cta est solis obscuratio. Hic con-
stantinus italiam de longobar-
dis liberare conatus ab athenis
per mare tharentum transiit
omnesque urbes in campania et
terris arcadiensis a longobar-
dis occupatas per quas venit pervenit
romam tandem perrexit. Pa-
pam martinum occidit. In sic-
liam apud siracusas a suis in-
terfectus est. Paucis post tem-
poribus saraceni cum ingenti mul-
titudine navium in siciliam veni-
unt. siracusas captas diripiunt

ornamenta alexandriā de ferūt.
Templū cōstruē in iherusalem
 ubi templū salomonis fuerat.
Tempe **N**otarij secundi factus
 est sol sanguine⁹ et post paucos
 dies hominū lues est secuta. **R**e-
 fert ad hoc eutropius q̄ feruen-
 te tumultu bellorum cūctū tres
 soles simul exorti sunt qui pau-
 latim coierunt in unum. **P**rias
 tamen q̄ nō sunt idem eclipsis
 solis et multiplicatio in aspectu
Naz ut dicit **P**lido. li. iij. ethi.
Eclypsis solis est quociens luna
 tricesima ad eandem lineaz qua
 sol vehit puenit eiq̄ se obiciens
 solem obscurat. **N**am deficē no-
 bis sol videtur dum illi orbis lu-
 ne opponitur. **D**e multiplicacōe
 vero solis quia videtur. iij. dicit
Seneca li. i. de questiomib⁹ na-
 turalib⁹ hos nō eē soles s̄ ymas-
 gines solis in nube spissa soli p̄-
 pinqua in q̄ radij solares inclusi
 sūt. et **J**ohes solobriensis in po-
 licratone libro. ij. ait. **Q**uociens
 sol in celo videbit̄ geminari inū-
 dationem aquarum subtus or-
 bis expectet et licet a raritate sui
 miraculose videat̄ accidere opus
 tamen nature est. que quidez so-
 les nō geminat sed nubes simi-
 limam facit vocaturq̄ pareliōn
Est enim pareliō nubes similis-
 ma soli

¶ Secundum signum propter

quod timenda sūt mala futura
 dicit̄ comete apparicio. **D**e qua
 nota quod dicit **T**ullius li. secu-
 do de natura deorum q̄ cometa
 grecum vocabulum est quam la-
 tinit̄ cūctam stellam vocant eo
 q̄ comas luminis de se fundat
Pitagorici dixerunt cometam
 esse vnā de septem stellis ex
 rariis quorum falsitas apparet
 cum sepe omnes luceant appa-
 re cometa. **A**ristoteles. i. metha-
 ph. scribit **A**naxagoram **D**emo-
 cratum et alios dixisse cometam
 fore de natura celi sed cum om-
 nis stella celi sit perpetua et co-
 metavideatur deficere absq̄ eo
 q̄ solis radijs abscondatur. ideo
 dicendum cum **J**ohanne dama-
 sceno q̄ cometa nō est stella de
 natura celi sed vapor ad volun-
 tatem creatoris accensus in vi-
 scosa materia et adustibili. **D**e
 apparicione ergo comete dicit̄ pto-
 lomeus in centiloquio propo-
 sitione. xix. et in. ij. quadripartiti-
 ca. vli. et **A**rist. in p̄mo metha-
 ph. q̄ significat malos effcūs. **S**cri-
 bit seneca in questiomibus na-
 turalibus q̄ due insule submer-
 se sūt p̄nūciante cometa. **N**ar-
 rat **J**ustinus q̄ anno quo natus
 est **A**ntitridates 7 año q̄ primū
 regnaē cepit cometa p̄vtrūq̄ tē-
 pus multis dieb⁹ splenduit cuz
 luce tanta vt celū omne videret̄

ardere in quantitate videbatur
occupare magnum celi spaciu;
et in luce vincebat nitorem sol
apparebatq; horis quatuor. **Hic**
Mitidates .xvi. annis cū ro-
manis atrocīa bella gessit de q̄
scrībit **V**aleū in rubrica de stu-
dio et industria et idē confir-
mat **D**olinus in libro de mira-
bilibus mundi viginti duarum
gentium quibus imperabat ide-
oma didicerat. et ut refert **Ju-**
stinus et eutropius. **C**ū **N**ico-
medem regem **B**ithimie regno
pararet pelere amicum romanorū
cum diceretur sibi q̄ si id
faceret romanis displiceret euz
ephefum peruenisset crudeli edi-
cto. ut scrībit **V**aleū in rubri-
ca de crudelitate. multā familiā
romanorum cūm in asia por-
bes negociandi causa dispersā
vna epistola et vno die trunca-
ti fecit. q̄ miserabilis illa rerum
facies fuit ut vbiq; roma-
nus fuisset inuētus puta in agro
in domo in foro in via in tēplo
in lecto in cōuuiuo velut hostis
mactaretur. **S**eneca li. vi. de q̄-
stionib; nālib; dicit q̄ imperate
nerone semis mensib; apparuit
cometa neq; vero peius q̄ illis
tēporibus potuit eē q̄ viuē s; do-
mino tam cūminoso. de quo di-
cit **J**ohannes solobriensis in po-
licratōne li. i. **I**n tanta mole im-
perij omnem perosus est graui-
tatem philosophiam persequē

quasi maiestatis imperij inimi-
cam et nobiliora ingemia vult;
se consilijs subdidit hystionū
Cum vero esset omnium auarissi-
mus adeo ut nulli quodcumq;
officiū delegaret quin prosequere-
tur nosti quid mibi opus est
aut illud subiceret qui omnib;
preest omnib; indiget. tamen
hystionib; et mimis pecunias
infinitas erogare non grauaba-
tur singulos put quibusq; pla-
cueat amplissime dignitatis no-
mine sublimabat. alios patri-
cios alios senatores dices. hos
illustrum spectabiliumq; no-
mimb; illustrabat.

Tercium signum. ppter qd̄ ti-
menda mala futura. dicitur por-
tentorum frequentatio quando
multiplicantur prodigia et oste-
ta solent sequi proditores et ma-
la. vnde plinius li. ij. de natu-
rali hystoria scrībit q̄ anno an-
teq̄ **C**rassus occideretur a par-
this feram pluit in lucanis et
omnes lucani milites quorum
numerus multus erat in illo ex-
eratu fuerunt cefi. **R**ecitat **h**oro-
sius q̄ anno ab vrbe condita
quadringentesimo octoagesimo
sanguis de terciae multis fontis-
bus scaturijt pro malo quod se-
cutum est quando sequenti ano
terribilis pestis romanos inua-
sit. **I**dem **h**orofius refert q̄ ano
ab vrbe condita quadringente-
simo octoagesimo sexto dira prodigia

visa sūt come **E**des salutis idu
 fulmis dissoluta ē. **A**pud formas
 multis idib⁹ fulminū mēia yn
 diq; abusta et dissoluta sūt. **P**e
 queti anno sempromius consul
 aduersuspicientes exercitū dux
 it. **T**ūste adeo id bellū fuit vt
 cum media pugna contremuis
 set terra et fuisset terremotus ⁊
 diceretur qd cum sono tam horri
 bili sanguinem humanum acci
 pere voluisset. **R**omani quippe
 admodum pauci qui remanse
 runt vicerūt. quia vtraq; pars
 gladio corruit paucis romanis
 remanētib⁹. **H**orotius insup di
 cit qd bellum picentum marsoꝝ
 pelignozum samnitū et lucanoꝝ
 rum multa prodigia precesserūt
Naz come sub ortu solis glob⁹
 igneus e regione septentrionis
 cum maximo celi fragore emicu
 it. **A**pud tarentinos cum panes
 p cōiūia frangerentur cruoz e
 medijs pambus quasi e vulne
 ribus corporū fluxit. **T**ūc p sep
 tem continuos dies grandis las
 pidum immixtis etiā testarū
 fragmentis terraz latissime ver
 berauit. **B**ellū punicū secundū
 multa prodigia premonstrauit
Nam hos quidem locutus est rō
 me dicens. **C**auē tibi roma. et
Augustin⁹ li. v. de ciuitate dei.
 ca. vltimo de hoc ait. **O**mitto
 boues locutos infantes nondū
 natos. quedam verba clamasse
 de vteris matru volasse serpen

tes feminas et gallinas et ho
 mines in masculinum sexū fuis
 se conuersas. **I**nter cetera ma
 la que ex post secuta sunt scdm
 horotium in ea pugna que apud
 canos celebrata est. xliij. millia
 romanorum cesa sunt **H**ambal
 in testimoniu victorie tres mo
 dios armulorum aureozū qui ex
 manib⁹ interfectozum detracti
 fuerant. **C**arthaginem misit.
Narrat **D**igibertus qd in gallia
 ante solsticiū estiuale orta te
 pestate cū grandine ingens fra
 gmentum glaciei de celo cecidit
 cuius latitudo sex pedum altitu
 do duozum longitudo vero quiri
 deam fuit. et vt scribitur in spe
 culo gestozū mundi. statim noꝝ
 mādi septentrionales populū ve
 nerūt in galliam potenti manu
 domuerūtq; gallos strage belli
 ca per quadraginta annos. **P**o
 stremo in signum pacis data est
 eis quedā portio gallice regiois
 que vsq; ad ista tempō dicitur
Normandia.

Tercium dubium apertendū
 fuit quibus signis iherosolimoꝝ
 rum exadiū fuit premonstratū
Et licet fuerint multa que **J**osē
 phus ponit in libris quos scrip
 sit de bello iudaico. nos tamen
 aliqua principalia colligemus
Et primū fuit qd stella quedaz
 per annuz sub forma gladij sta
 re visa est quasi imminens desu
 per ciuitati. **P**er cū die festo

populi conuēssent octaua die mensis aprilis noctis tempe hora nona tantus fulgor luminis aram templumq; circumdedit ut dies clarissim⁹ videretur mā sitq; spatio hore dimidie. hoc q; dem ignatis p̄sperum v̄isum est sed probos peritosq; portentum exitiale nō latuit. **Tercium** signum q; luna eclipsim per duodecim noctes continuas passa est. **Quartum** signum q; ianua tēpli que erat ad orientem cum esset ere solido induta tanti p̄dētis q; vix viginti viris summo conatu impellentibus clauderetur repente hora noctis sexta per seipsa; aperta est quāq; ferris v̄ctibus teneretur. **Quintum** signū q; vice sima prima die mape solis occasum v̄si sunt curus et quadrige in omni regione neper aerem ferri et armatorum cohortes nubibus commisceri. **Sextum** signum in nocte pentecostes sacerdotes ingressi templum ad diuina officia celebranda. primo senserunt quosdam strepitus et paulo post audierunt voces clamantes. **Discedamus** ab hys sedibus. **Septimum** signum quidam Ihesus nomine p̄ quatuor annos clamauit continue alta voce. **Vox** ab oriente vox ab occidente vox a quatuor ventis vox super iherusalem vox super sponso et sponsas voxq; super

omniuersum populum. **Dico** in desinenter die ac nocte clama bat per vicos et plateas discurrendo et flagellatus ac percussus etiam ante iudicem flagris vsq; ad ossa laceratus ut taceret euz quodam eiulatu semper illud replicabat. addens. **ve iherosolimis. ve masculis et femellis.**

Qualiter christus prenūciāuit exādium iherosolimonꝝ p̄s apue tribus viabus

Capitulum secundum

Hic ad mentem reducendum est q; dominus et saluator noster Ihesus christus uti populo prenunciare dignatus est que ventura erant mala. ut si vellent possent penitendo fletere furorem domini. **Tribus** autem viabus id fecit quod commemoratur a Luca p̄mo. xix. secūdo. xxi. tercio. xxiiij. **Primo** luce deāmonono habetur qualiter cum dominica oliuacum veniret in iherusalem et turbe processerūt ei obuiam. v̄dens Ihesus ciuitatem fleuit super illam dicens in te alia. **O** iherusalem plena populo. **O** ciuitas sacerdotū et regia veniet dies i te et circūdabūt te iūmici tui vallo.

Et circumdabunt te et coangu-
 stabunt te undiq; et ad terras
 prosternent te et filios tuos q̄
 in te sunt. et non relinquent in
 te lapidem super lapidem eo q̄
 non cognoueris tempus visita-
 tionis tue. Inquit p̄terea ihero-
 nim⁹ in q̄stioib⁹ ad helbiadā.
In tantū iherusalem amauit do-
 minus vt fletet eam et plange-
 ret et pendens in cruce loquere-
 tur. **P**ater mi ignosce illis quia
 nesciūt quid faciunt. Itaq; im-
 petrauit quod petierat datumq;
 est temp⁹ penitētie. videlz qua-
 draginta duo anni. Post quod
 perseuerantib⁹ illis in blasphem-
 ia egressi sunt duo vrsi de fil-
 iis gentiū romanorū. vespasia-
 nus scilz et titus. qui eos lacera-
 uerūt atq; interfecerūt. **H**ec ille
Secundo cristus prenūciauit
 desolationē iherusalem. luce. xxi.
 cum dixit. **E**rit em̄ pressura ma-
 gna super terram. et ira populo
 huic. et cadent in ore gladij. et
 captiui ducētur in om̄es gētes
Iherusalem calcabitur a genti-
 bus donec impleantur tempora
 nationū. **T**ercio cristus pre-
 nūciauit ruinā iherusalem. luce
 xxij. quando die passiōis sue se-
 quebatur illum cruce oneratus
 multa turba populū et mulierū
 que plangebant et lamentabā-
 tur illū. cōuersus aut̄ ad illas
 ihesus dixit. **F**ilie iherlm nolite
 flere sup me sed super vobis

flete et sup filios vestros. quō-
 niā ecce venient dies in quib⁹
 dicent. **B**eate steriles que non
 genuerunt et vbera que non lac-
 tauerunt. **Q**uid plura. **C**ausa
 us est cristus et tota mundialis
 machina est cōmota. **T**remuit
 terra obscuratus est sol petre cō-
 trite sunt aperta monumēta et
 velum templi scissum est in dus-
 as partes a sumo vsq; deorsum
 vt dicitur mathei. xxvij. tamen
 iudei diuiores effecti in cristum
 et ecclesiā seuebāt. **P**ost cristū
 resurrectionem quinquagesima
 die apostoli receperunt spiritū
 sanctum. et eadē die petrus pub-
 lica predicauit resurrectionē cri-
 sti et penitentiā in remissionem
 peccatorū vt dicitur actu. iij.
Et postq̄ sanauerat claudum et
 paralyticū ex utero matris qui
 sedebat ad portam templi que
 vocatur speciosa dicens. in no-
 mine ihesu surge et ambula. cū
 esset factus concursus populorū
 ad rem tam grandem videndā
 iterū predicauit petrus inno-
 centiam cristī et impietate illo-
 rum contra illum. **E**t subdit.
Penitēti et cōuertimī vt deleā-
 tur peccata v̄ra. actu. iij. **E**t
 ecce sacerdotes et magistratus
 iniicere man⁹ in petrū et iohēz
 et in carcerauerunt eos. actu.
 v. ca. **D**e quenti v̄to die edu-
 ctos de carcerib⁹ liberauerunt.
 precipientes ipsis ne docerent

in nomine Ihesu. Cū autē illi p
seuerarent in doctrina itez po
ecunt eos in custodia publica
a qua fuerunt p angelū liberati
Et ne singulis immoremur ob
stimati iudei lapidauerunt ste
phanū. Actū. viij. Surrexit tan
dem saulus cōtra discipulos qui
cōuersus est ex miraculo christi
sibi apparentis. actu. ix. et a iu
deis psecucōes grauissimas pas
sus est. Occisus est Iacob⁹ fra
ter Iohannis gladio. In carcera
tus petrus et per angelū libera
tus. actu. xij. Dicq; cōtinue ad
debant mala malis miserabiles
iudei

*De terribili sententiā diuini
iudicij cōtra iherusalem*

Capitulum tertium

Nescio quis tā ferus esse
pōt vt sine gemitu audī
at que passa est iheroso
lomitana ciuitas recto iudicō di
Iudico in hoc misterio de execu
tione diuine sententiē cōtra ihe
rusalez dicemus de qua tria sūt
consideranda

Primū ē multitudis cōclusio

Secundū famis afflictio

Tercū ciuitatis delectio

Primū considerandū est mul
titudinis conclusio. Cum enim
ab exercitu romanorū arcūdata

fuit iherusalem cōclusa inuenta
est ibi innumerabilis multitudo
populi. Refert Eusebius li. iij.
hystorie ecclāstice qd etiā Iose
phus ponit qd ex omni iudea po
puli in die solē pasce iheroso
limā velut exiāli quadā manu
cogente conuenerūt quos tūc
escentena millia hominum dicit
fuisse iusto scz iudicio dei tempo
re iherosolymis electo vt quī die
bus pasce saluatorem suum cri
stum de inimici cruentis manibus
et sacilegis vobus violauerāt
in ipsis diebus velut in vnu car
cerem omnis multitudo cōclusa
feralis pene exiā qd merebat
exiret

Secundū considerandū est fa
mis afflictio. obfessa nāq; ciuita
te fecerūt romanū vallū munitis
simū in arcuū ita vt nullus ci
uitatem exiens illud ptransire
possi ob quam causam in breui
ciuitas vgeri fame cepit tantū
q; excreuit penuria rerū qd ppē
famem ea que referam dicit Jo
sephus mala secuta. Primū
qd predones per ciuitatem discer
rentes vi intrabāt domos et ra
piebant si quid ibi inuēssent
comestibile. Secundū qd filij
ex ore parentū et ecōuerso violē
ter stricto manibus gutture ma
sticatū abū extrahēbant et ve
lut rabidi comedebant. Tercū
qum qd etiā simum boū aliaq;
immūda sumpserūt in cibum

Quartū q̄ multi cōtendebāt
 exiret herbas colligerent et ca-
 piebātur a romanis. et tātus fu-
 it numerus captiuoz vt tēte
 custodiū nō possent. Quapro-
 pter statutū fuit vt euulsis eoz
 oculis manibusq; amputatis.
 compellerentur sic ad ciuitatem
 redire. Quintū q̄ pleriq; diuī-
 tes timentes ne sua iocunia ad
 man⁹ romanoz venirent quos
 verisimiliter presumebāt ciuita-
 tem debeat laturos illa degluti-
 uere. Cui⁹ rei fama cuz deuēit
 set ad aures romanorum como-
 uit eos vt exēceratēt iudeos ca-
 ptiuos quos credebant gēmas
 in vētre adhuc retinere. q̄re vna
 nocte duorum millium patefas-
 ta sunt viscera. Sextum q̄
 mlti formosi et delicati iuuenes
 in via in plateis in proprijs do-
 mibus fame vexati improuisa
 morte et repentina cadebant Et
 sepius illi qui cadauera sepe-
 bant supra sepultos mortui et
 ipsi deficiebant. Septimū q̄
 inuente sunt mulieres filios p-
 puos comedentes. Unde et de
 quadam dicit iosephus. q̄ cum
 fame torqueretur nihil habens
 ad comedendum lactantem fili-
 um in manibus tenēs dixit. In-
 felix matris infelicioz fili in bel-
 lo in fame in direptione cui te re-
 seruabo. Veni ergo nunc o mi-
 nate et esto abus matris predo-

mb⁹ furoz seculis fabulā. et hys
 dictis filium iugulauit et corit
 dimidiū comedit ptem alte-
 ram occultauit. Et confestim p-
 dones odorem carnis cocte sens-
 aientes in domum irruunt et vt
 carnem prodat mortem minā-
 tur. Tunc illa detegens infan-
 tis membra. Ecce inquit vobis
 ptem optimam reseruaui. At il-
 los tantis horroz inuasit q̄ nec
 loqui potuerunt et illa. Neusest
 inquit filius meum est peccatū
 securi edite quia prior ego comē-
 di quem genui. Illi vero tremen-
 tes et teriti discesserunt. O q̄t
 erant in ciuitate illa amara spe-
 ctacula vbi cotidie videbāt tot
 morientes. O q̄t infantes et pu-
 eri extendentes manus ad vbes
 et matrem et panem petentes
 ad pedes illarum extincti rue-
 bant. O quot fuerunt ibi flebi-
 les voces. quot lamenta. quot
 singultus. quot suspiria. et ta-
 men a deo non exaudiebantur.
 Tertium considerandum est
 ciuitatis delectio. Anno enim se-
 cundo imperij Vespasiani titus
 eius filius qui in obsidione re-
 manserat ciuitatem cepit quaz
 a fundamentis subuertit. Ibi pe-
 riere virorum vnde dies cente-
 na millia fame et gladio preter
 mulieres et paruulos reliqui ve-
 mundati. Ibi es ergo magna
 ciuitas iherusalem. vbi es decora

sion. **U**bi es ciuitas quōdā refer
 ta gentib⁹ dñā populorū regibus
 veneranda acceptabilis deo se
 des gracie. **U**bi est templū illū
 mirabile pauimēta marmorea
 porte nitentes auro. **O**mnia uti
 q̄ euerſa et a fundamentis di
 cuta fuere. **O** inuidiſſima dī vi
 uentis dextera que ceruices dep
 mit peccatorū ipsa fatiēte tot ca
 lamitatib⁹ et cladibus iherusa
 lem perijt. **E**x post tempe scz **He**
ly **A**driani confluentibus diuer
 ſarum nationum incolis reedi
 cata est et **Helia** ex prenomine
 impatoris dicta qui **A**drian⁹ ut
 dicit **h**erofim⁹ li. vii. precepit ne
 cui iudeo iherosolimam intrare
 liceret. **D**igne itaq; omnibus ti
 morem domini predicamus qui
 timentibus se largitur gratiam
 in presenti et in futuro gloriā
 sempiternā **A**men

Sermo de amicus quartus de
iudicio dei contra dauid populū
numerantem.

Ompellor quidē nō
 parū admirari de ho
 minū hui⁹ tempore
 meritate qui vidētes
 eodī die patias pestilencijs gra
 uissimis agitari nō timēt tremē
 da iudicia dei. **P**rofecto acerbis
 simū est flagellū pestilenciarum
Nā pater filiū filius fugit p̄rem
 frater fratrem deserit uxorem

vir delinquit et virū uxōr ab
 hominatur. **Q**uid plura. **S**uffo
 catur penitus pietas. **S**ūt ciuita
 tes vacue populis domusq; etiā
 clauduntur amplissime viduā
 uxores maritis et delicati iuue
 nes formoseq; puelle miserabi
 liter extinguuntur. **T**ali etenim
 flagello deus dauid in suis iu
 ste puniuit qd̄ ut euidentius in
 notescat ad ipsum dauid p̄ in
 struatiōe nostra sermonez ver
 temus de quo tria misteria de
 clarabimus

- P**rimū dicitur excellenciē.
- S**ecundum deficienciē
- T**ercium pestilenciē

De admirandis prerogatiuis
et excellencijs dauid

Capitulū primum

Ueniūt in vsum ecclesie
 sancte dei pro maiori p
 te psalmi quos dauid
 composuit quare nomen ei⁹ cū
 laude sonat in auribus audien
 tium. **I**deo in hac parte videndū
 erit q̄tis priuilegijs et ex
 cellencijs dauid a deo fuit do
 natus ⁊ ex multis. **v.** dumtaxat
 colligemus

- P**rima de p̄phetica illustratiōe
- S**ecunda filialis nominatiō
- T**ercia victoriosa fugatiō.
- Q**uarta mansueta cōditiō.
- Q**uinta regalis exaltatiō.

De dauid claruit spiritu prophete.

Prima excellentia dauid dicitur prophetica illustratio. Claruit enim spiritu prophetico pronuncians misteria christi. Sed hic pulchre disputandum est utrum dauid fuerit reliquis prophetis prestantior. Et ad hoc respondet mico. de lyra super prologum in psalterio. quod dauid potest comparari ad prophetas noui testamenti cuiusmodi fuerunt apostoli. et sic dauid non excessit alios quia apostoli fuerunt de secretis diuinis magis illuminati et in maiori plenitudine receperunt gratiam spiritus sancti. Et quod apostoli spiritus acceperunt prophetandi. patet actu. ij. c. v. c. vi. c. x. c. xiiij. xxvij. c. Si autem compararetur dauid ad prophetas veteris testamenti. sic dicit Tho. xxij. q. clxxiiij. quod non fuit dauid excellentior alijs prophetis sed moyses et hoc propter tria.

Primo propter clariorem cognitionem.

Secundo propter comunione denunciationem.

Tercio propter miraculorum utilitacionem.

Primo propter clariorem cognitionem. Nam excellentior gradus prophetie est ubi est cognitio clarior. sed moysi accessus fuit videri

et eandem dei secundum augustinum. ad paulam de videri deum. quod non fuit concessum dauid et alijs prophetis. ergo habuit clariorem cognitionem. et sic fuit ceteris excellentior. Secundo moyses fuit excellentior secundum Thomam propter comunione denunciationem. quod moyses prophetiam suam denunciant toti populo iudeorum non sic dauid et alij prophete.

Tercio moyses fuit excellentior propter miraculorum utilitacionem. quod maiora signa fecit moyses in egipto in mari rubro in deserto quam dauid et alij prophete. Et mico. de lyra dicit quod secundum glossam in principio psalterii dauid dicitur propheta per excellentiam. Et prima ratio de moyse non concludit. quod claritas cognitionis actu prophetandi excludens non potest constituisse excellentiorem gradum prophetie. quod idem constitueret et excluderet. ut patet. Visio autem diuine eentie excludit actu prophetandi. sicut et actu fidei quod utique est necessarius ad remigmaticus. et ideo visio diuine eentie non potest constituisse excellentiorem gradum prophetie. licet faciat clariorem cognitionem seu aliquid clariorem cognoscere. Verum ergo est quod claritas cognitionis maior constituit maiorem gradum prophetie. dum tamen talis claritas limites cognitionis prophetie non transcendat. Insuper si conpreta staret sequeretur quod moyses fuit excellentior apostolis

pter Paulū quibus nō fuit con-
cessum videre eēnciam dei in pñ-
tivityta **S**ecūda insup racō deficit
eo q̄ denūciatio pphēcie est ali-
quid sequens pphēticā cogni-
tionem et ideo nō videt variare
gradum pphēcie ex hoc q̄ pluri-
b⁹ vel pauciorib⁹ nūciatur. **T**er-
cia adhuc racō debilis est q̄ con-
firmatio p̄ signa et miracula se-
quitur pphēciam et non est de
eēncia eius. **V**nde **J**ohes bapti-
sta signū nullū fecit. vt habetur
Joh. x. et tamen cōceditur ma-
ior moyse. **E**x quo dicit **nico** de
lyra q̄ licet moyses habuerit eū-
dem gradū pphēcie quez habuit
David scz absq̄ quibuscūq̄ sig-
nis sensibilib⁹ aut figuris tamē
nō habuit totiens nec ita cōmu-
niter tales illustracōes sicut **d**a-
uid. **I**nsup dicit **C**ho. vbi supra
in corpe. q̄ in fine. q̄ **d**avid clas-
tius et pleni⁹ expressit misteria
christi q̄ moyses. **R**ex autem ve-
tus et prophete ordmabātur ad
christum sicut ad finem. vñ ra-
bi moyses in libro directionum
pplexorū inquit. **O**mnēs pphē-
te non sunt locuti nisi ad dies
messie. **C**um ergo finis nobilitat
sit hys que sunt ad finem pphē-
cia **D**avid videtur sortiti quādā
excellenciam ex hoc q̄ xp̄i miste-
ria sic expressit. **P**robabiliter ita-
q̄ p̄t dici q̄ **d**avid fuit excellenci-
or pphēta moyse quāvis moyses
excellencior fuerit in alijs que p̄

phēciā transcendūt vel eā conse-
quūtur que autē ipse p̄dixit p̄-
phetico spiritu irradiatus legū-
tur in psalmis suis in quib⁹ sua-
uī melodia de christo multa can-
tauit. **O**b qd̄ **H**ero. ad Paulinū
inquit. **D**avid simonides noster
pindarus et alceus flaccus quo-
q̄ catullus et serenus christum
lira personat⁹ in decacordo psal-
terio ab inferis excitat resurgen-
tem. **H**ec ille. **E**x cronica **F**ico-
baldi sumpta sunt que sequun-
tur p̄ declaracōe verborū **H**ero.
Pimomides poeta fuit tempore
Tullij hostilij terciij regis roma-
norū anno ab vrbe cōdita lxxij
pindarus poeta anno ab vrbe
condita. cclij. post expulsū **T**ar-
quinū vltimū regem. **A**lceus po-
eta tempore tarquinij p̄isci q̄n-
ti regis romanorū. **O**raci⁹ flac-
cus venusij oritur anno ab vrbe
condita sexcentesimo nonagesi-
mosexto. **C**atullus poeta veronē-
sis āno ab vrbe cōdita sexcētes-
imo tricesimo quinto. **D**eterius
quidam alius poeta cuius tem-
pora non inueni. sunt prenomi-
nati poete apud **Q**uintilianum
libro secundo de iudicijs. mētra
laude comprobati. **Q**uibus pro
melodia et suauitate cōcentis
Hero. **D**avid voluit comparare
Notandum tamen q̄ ipse **H**ero-
nimus gloriofus vt dicit **nico**.
de lyra ter transtulit psalterium
Primo fm̄ septuaginta interp̄

tes qđ dicitur psalteriū romanō
 ū eo qđ ecclā beati petri illo vtiē
 Decūdo fecit aliam translacōnē
 nō multum distantes a prima et
 tamen appropinquante hebray
 co vocatur psalteriū gallicanū
 eo qđ Damafus papa ad rogatū
 Ihero. illud fecit cātari in eccle
 sijs gallicanis. et hoc vtiuntur
 fratres minores. Tercio ad pre
 ces Perphemiū qui frequenter
 disputabat cum iudeis qui solū
 recipiunt illud qđ est in hebreo
 fecit translacionem immediate
 acceptam ab hebreo ppter qđ vo
 catur psalterium Ihero. iux he
 braycam vritatem.

Qđ cūst? dicit filij? Dauid

Secūda excellētia Da
 uid dicitur filialis nomi
 natio. Nam dñs noster
 Ihesus christus deus verus dei fi
 lius pro nobis hominib? incar
 natus natus de virgine verus ho
 mo nominatur per excellētiā
 filius Dauid. Vnde euāgelista
 Matheus. i. c. dicit. Liber gene
 racōnis Ihesu christi filij dauid
 Scđm mco. de lyra modus he
 breo cum est denominatū libros
 ab eo de quo tractatur in princi
 pio sicut dicitur liber genes. qđ
 in principio tractatur de creatōe
 mundi. Similiter Matheus qđ

incipit euāgeliz a genealogia
 christi. ideo ab ipso denominat
 et intitulat ipsum. Ratio autē
 quare incepit a genealogia chri
 sti fuit quia iudei negabant Ihe
 sum nazarenum eē verum chri
 stum et descendisse a dauid qđ
 galileus erat s̄m qđ dicitur Ioh
 viij. Nunquā a galilea venit cū
 stus quasi diceret non. Sed iu
 dei sic loquentes non intellige
 bant scripturas. Dicitur a Ma
 theo filius Dauid et preponitur
 dauid ipsi abraham licet sit pos
 terior s̄m tempus ppter emi
 nētiā regie dignitatis et t cō
 ueniētiā generacōnis ordo tra
 datur. Angelus etiā quī virgi
 ni conceptū filij dei annūciat
 vt habetur Luce. i. c. dixit. Da
 bit illi dñs deus sedem Dauid
 patris eius. Et chananea cla
 mauit vt p? Mat. xv. Ihesus
 filij dauid miserere mei Et psal
 len tes turbe vt notatur Mat. xij
 vicesimo pmo cantabāt. Osans
 na filio Dauid ben. dicit? qui ve
 nit i nomine dñi. Mat. xxij
 interrogauit Ihesus phariseos
 Quid vobis videt de christo cu
 ius filij est? et dixerūt Dauid. Luce
 decimo octauo. cecus cla
 mabat Fili Dauid miserere mei
 et Apostolus ad romanos pmo
 factus ex semine Dauid scđm
 carnem. Licet ergo vt Ihero. dē
 i cōmēto sup Dani. lē s̄m scripte

sancte consuetudine proavi omnis
et maiores pres wctur. tn sin-
gulari modo xpc dauid fili? nu
cupatur.

Qz dauid superavit philistes
um gotham

Quia excellētia dauid
dicitur uictoria supra
superavit namqz gothā
philisteum gigantē cū esset ados-
lescens et fratribus suis minor
etate armatus fiducia domini.
vt pz. i. R. xv. c. neqz psumptu-
osus fuit aut temerarius vel cul-
pabilis. quia certamen illud inijt
ex reuelacōe dei vt dicit mco. de
lyra. et Ihero. ad aug. Vn saul
diffidentia et timenti ne succūm-
beret dauid. respondit. Domi?
quā eruit me de ore leonis et de
manu uersi ipse liberabit me de
manu philistei huius. Quae de
o sibi fauente gigantem illū in-
terfecit et populū ab obprobrio
liberauit. Quo exēplo deterreri
debent hij qui sepe numero in vi-
b9 suis cōfidunt. Hij recordari
debent illius carminis qd Qui
dus libro de remedio amoris ce-
amit. Parua necat morsu specio
sū vipera tauū. A cane nō mag-
no sepe tenetur aper

Qz propter mansuetudinez
dauid placuit deo

Quartā excellētia Da-
uid dicitur mansuetudo
dicio De qua i ps. Me-
mento dñe dauid et omnis mans-
fuetudinis eius. Vocatur enim
dauid iustus pius et sanctus. vij
q. i. c. Omnis. xxij. q. iij. ca. q.
dauid. Ista namqz mansuetu-
do benignissimo deo satis accep-
ta est. Hinc Iudith. ix. dicitur.
Humiliū et mansuetorū tibi se-
per placuit deprecatio. et prou.
ij. Mansuetis dabit dñs gra-
nam. et eccl. i. Beneplacitū est
illis fides et mansuetudo. et ps.
cxlix. Exaltabit mansuetos in sa-
lutē. et mathi. v. Beati mites.
Hiraldus odoris sup. iij. ethi.
fm mentem Aristo. dicit qz sex
sunt condicione mansueti. Prī-
ma qz est impturbatus et hoc
exigit natura mansuetudinis
Secūda qz passioe nō ducitur
Tercia qz racōm et ei9 ordinacō
m subiacet qtu ad oēs circūstan-
das fm qz oportunū ē irasci et
nō irasci. Quarta qz ad defectū
ire magis qz ad excessum decli-
nare videtur. Quinta qz nō est
pūitū9 nec vindicatiū9. Sexta
qz ē inuicē et offense remissū9
Pic fuit māfuet9 dauid quē per-
secut9 ē saul ipse tñ cū potuit no-
luit eū offendē. Nā vt dicit. i.
R. xvij. ex eo qz mulieres in tē-
pamē cantabāt Paul percussit
mille et dauid decē milia irat9
saul dicebat. quid ei superest

nisi solū regnū ē tunc nō redīs
 oculis aspiciēbat eum et lancea
 temptauit eum asfigere cum pa
 riete. Deinde fecit eum tribunū
 sup mille viros. vt sic pugnan
 do veniret in manus philistino
 rum. et vt notatur. i. R. xvij. c.
Requisiuit Jonathan et seruos
 suos vt occiderent Dauid. Jona
 thas autem quia diligebat eū
 valde monuit eum vt se absco
 deret et sequenti die Jonathan
 placauit saul patrem dicens Ne
 pecces rex in seruum tuum Da
 uid quia nō peccauit tibi et ope
 ra eius bona tibi sūt valde et po
 fuit animam suā in manu tua
 et occidit philisteum et fecit de
 us salutem magnam in isrl̄ vi
 disti et letatus es q̄re g° peccas
 in sanguine innoxio et interfici
 es Dauid qui est absq̄ culpa.
Respondit saul. Nouit dñs nō
 occidetur. et sic Jonathan voca
 uit Dauid et venit securus corā
 Saul. motū est cursum belluz ⁊
 Dauid percussit philisteos pla
 ga magna reuersusq̄ corā sa
 le iterum temptauit eū lacea in
 figere in parietem. Dauid fugit
 et euasit. Saul misit satellites
 nocte ad domū suā vt custodi
 rent eum ⁊ mane interficeretur
 quem vxor eius Michol filia
 Saul deposuit p fenestram et ta
 men post tot validissimas pfe
 cutiones Dauid potuit interfice
 re saulem in spelunca. vt habe

tur. i. R. xxij. c. et iterū. xxij.
 ca. potuit eum interficere cū in
 uenit eum dormientem in ten
 torio et omnes suos dirigit Abi
 sai ad Dauid. Conclufit de⁹ ho
 die inimicum tuū ad manus tu
 as. nūc ergo perfodiam eū lan
 cea. Respondit Dauid. Ne iter
 ficias eum. Quis em̄ extendet
 manum suā in chū stum domi
 ni et innocens eat. Abstulitq̄
 Dauid hastam que erat ad ca
 put eius et ciphum aque. Tan
 dem cum nunciata erat ei mors
 saulis et Jonathas. vt scribit. ij.
 R. i. amare fleuit dicens. Saul
 et Jonathan amabiles ⁊ decori
 in vita sua in morte q̄ nō sūt di
 uisi a quibus velociōres leonibus
 forciōres filie israhel sup saul fle
 te qui vestiebat vos cocano in
 delicijs qui parabat cen amen
 ta aurea cultui vestro scz de pres
 da hostiū s̄m nicolaū de lpra

De regia dignitate Dauid

Omnia dauid excellētia
 dicit regalis exaltatio.
 Exaltatus namq̄ fuit
 ad regiā dignitatē s̄m bñplaci
 tum dei post mortem saul vt pz
 ij. R. v. Ideo ps. lxxviij. dicit
 deus Inueni dauid seruum me
 um oleo sancto me unxi eū. Et
 p̄pterea in genealogia ch̄stī.
 Matheus solum dauid noiat

regem cum dicit. **V**elle autē genuit dauid regem. licet ante eū et post fuerint alij reges quia vt tactum est fuit primus electus in regem scdm beneplacitū dei ppter sanctitatem suam. vij. q. ij. ca. **S**i quis.

De peccatis in quib⁹ dauid defecit et offendit deum.

Capitulum secundum

Inminet mortalibus cunctis de cōmuni lege periculum satis graue. quia nullus quantūcūq; sanct⁹ et iustus potest esse de lapsu secur⁹. **E**cce in p̄mptu est dauid sanctus qui post multiplicē gratiam a deo sibi datam in peccata plurima ruit. **D**e quib⁹ nos dicturi illa reducem⁹ ad q̄nq;.

Prīmū fuit p̄m̄ adulterij

Secundū homiadij.

Tercium negligentie.

Quartum iniusticie.

Quintū vane glorie.

De adulterio quod cōmisit dauid.

Primū peccatū in quo dauid defecit fuit adulterij de quo fit mentio ij. r. x. et xi. c. ad qd lapsus ē ppter duo s̄m nicolaū de lyra. **P**rimo qz remāsit ociosus in iherusalem. vt em̄ ait sapiēs p̄. xxvij. c. qui sedatur ocū reple

bitur egestate. et **H**ero. ad **D**emetriadem virginez inquit. **N**ihil in sancto p̄posito odio deterrus. et **B**ernardus ad fratres d̄ monte dei. **O**mnū tēptacionū et cogitacionum malarum et inutilium sentina est ocū. et **C**ui tilian⁹. **N**o omne vōtum fluēte fortuna lasciuūt ocū. et **V**eneca ad **L**uallū. **O**cū mors est et viū hominis sepultura. et **O**uidi⁹ de remedio amocis. **O**cū si tollas piere cupidinis artes. et ecā. xxij. ca. **M**ultā inquit sapiens maliciam docuit ociosis. p̄pterea **H**ero. ad rusticum monachum dicit. id qd notat de cōse. di. v. c. **N**umq̄. **P**emg aliquid operis facito vt dyabolus inueniat te occupatur. **H**ic p̄ ezechielem. xvi. c. deus dicit **H**ec fuit iniquitas sororis tue. sodomie saturitas panis et abūdancia ocū ipsi⁹ et ocū filiarū eius. **S**ecūdo lapsus ē in adulterium dauid. qz vidit bērsabeam se lauante. **P**ericulosū certe est ocū libere aspiciēdi cōcedere. vñ p̄pheta ps. viij. dicit. **M**ute oculos meos ne videāt vanitatē. et **V**eneca in li. de remedijs fortunorū ait **O**cū em̄ sūt irritamenta viciorū duces qz scelerū. et q̄nto li. causarū causa p̄ma **O**cū inq̄t nū sūt tota luxuria n̄ra. h̄ij nos in om̄a cotidie vicia p̄cipit. **S**o **H**ero. ad **N**eptolianū sic scribit **M**atrem ita

vide ne p illā alias vidē cogant
 quaz vultus cordi tuo herat et
 tactū viuat sub pectore vulnus
 Cū ergo dauid captus ess pul
 chritudine nudate bersabee mī
 sit suos et fecit illā ad se venire
 ⁊ compleuit adulteriū statimqz
 sanctificata ē ab immūdia sua
 scz a fluxu mēstruorū qz scz pur
 gata fuit a mēstruis futuris vsqz
 ad ptū s̄m Nico. de lyra qz in us
 lo coitu cōcepit vt p3 in textu

De homicidio qd fieri fecit dauid

Secundū peccatū in quo
 dauid defecit fuit homi
 cidū. Post utiqz exple
 tā suā libidinē parauit pdito
 rie interfici **U**riam virum bersa
 bee pro quo misit et temptauit
 eum mittere in domū vxoris hoz
 rans vt lauare mitteretqz regū
 cibum vt sic p balneum et abū
 delicatū prouocaret ad coitum.
 Dicit Nicolaus de lyra qz sic fa
 ciebat dauid vt **U**rias cognosce
 ret vxorem suā et crederet puer
 nasciturus eē suus et peccatum
 eius occultaret **Q**d cū tenuiss
 facere **U**rias dixit dauid ad Jo
 ab. **P**onite **U**riam ex adūso bel
 liobi fortissimū est preliū et reli
 quite eum vt scz sic occidat qd
 et factum fuit vt p3 ij. **R**e. xi. qd
 cum audisset vxor fleuit eum **N**y
 col. de lyra fidē inquit. quia

⁊ ipsā mortem eius desiderabat
 vt sic vxor regis fieret. **S**tatimqz
 nathan ppheta vt habetur. ij. **R**e.
 xij. venit ad dauid qui reprehē
 dit eum dure de peccato commissio
 addens. **N**on recedet gladius d
 domo tua vsqz in sempiternum
Qd verificatum est s̄m mico. de
 lyra quia frater occidit fratrem
 scz **A**bsolon **A**mon. ij. **R**e. xij.
 ⁊ **S**alomon **A**domiam. iij. **R**e. ij
 ⁊ filius insurrexit cōtra patrem
 scz **A**bsolon. ij. **R**e. xv. **T**ūc **D**a
 uid humiliatus ⁊ penitencia du
 ctus dixit. **P**eccaui. ⁊ **N**ath
 respondit. **E**t dñs abstulit a te
 peccatū. **U**bi apparet quanta sit
 vis penitencie qñ post homicidi
 um ⁊ adulterium spūitum pros
 phete recepit ⁊ in p̄mo gradu
 permansit. vt habetur. xl viij.
 di. c. **H**inc etenim. ⁊. l. di. c. **C**ū
 exaudiero. c. **S**acerdos. c. **E**t cō
 stitueretur. ⁊. i. q. viij. c. **P**i. et
 ij. q. viij. c. **N**os. ⁊. iij. q. viij. ca.
 sacerdos. et de pe. di. i. c. **E**t ve
 nit. et de pe. di. iij. c. **T**otaz. c.
Dauid. c. **I**lle rerum

De negligencia dauid q non
 correxit Amon

Tertium peccatū in qd
 lapsus fuit **D**auid fuit
 negligencia **N**ō em cor
 rexit **A**mon qui stuprauerat vx
 orem suā thamar **N**ā vt scribit
 ij. **R**e. xij. ca. noluit contestare

sp̄m amon filij sui. quoniā dilige-
bat eū q̄ p̄mogēitus erat ei.
Quot sunt patres qui immo-
derato amore filios diligētes ne-
gligūt illoꝝ vi c̄ijs ⁊ passioni
b⁹ obuiare. ob qd̄ et filios q̄nq̄
p̄mo multociēs vitā male vidēt
finire. **E**cce quid amō eueiūt.
certe in cōiuijs occasus ē a pu-
eris absolōis f̄is sui ip̄o iūbete

De iniusticia dauid

Quartū peccatum dauid
fuit iniusticia circa mi-
siboseth. de quo fit mē-
tio. **ij. Re. xvi. c. et. xix. c.** Dicit
nico. de lyra. q̄ adulatores ⁊ de-
tractores sūt piculosi prināpib⁹
q̄ dauid tam iustus et sanctus
verbis sibe adulatoris ⁊ detra-
ctōis fuit ita captus et inuolu-
tus q̄ hereditatem misiboseth
dñi sui ei accessit in absentia mi-
siboseth et eo nō audito quod
est peius. **E**t postq̄ audiūt mi-
siboseth se excusantem et vera-
dicentem nō retractauit dictuz
suum iniustū totaliter sed ser-
uū eius pessimū scz sibi fecit
equalem dño dicens. **Tu et si-
ba diuidite possessiones. quō tñ
debiūt suspendisse p̄pter falsam
accusacionē dñi sui de crimine
lese maiestatis. Erat misibo-
seth filius saul et recedente da-
uid de iherusalem cum exercitu
misiboseth remansit quia erat**

claudus. et siba seruus eius ve-
nit ad dauid ⁊ dixit false tam.
Misiboseth remansit in iheru-
salem dicens. **H**odie restituet
mibi dñs regnū p̄is mei saul
vt notatur. **ij. Re. xvi. c.**

De vana gloria dauid

Quintū peccatum dauid
fuit vana gloria. **F**ecit
namq̄ supbe numerari
populū et inde gloriabaf. sicut
ponitur. **i. Paral. xxi. c. et. ij. Re.
ultimo. c.** Ad quā numeracionē
fiendā coopatus est sathan

**¶ De plaga pestilencie qua de-
us punit populū**

Capitulū tertū.

Quāuis inscrutabilia sint
nob̄ iudicia dei. **Deū**
tñ ab eo iuste fieri oīa
merito cōfiteri debem⁹ neq̄ curi-
ose ē inquirendū. cur q̄nq̄ peccā
q̄ nobis p̄ua vidētur ⁊ minima
punit et q̄ maxima reputant̄
ad tēp⁹ linquat impunita. **Cū**
ita recte moderatur et ordinat
sapiencia sua. **I**dicō in hoc mi-
sterio de pestilencia qua de⁹ po-
pulū percussit eo q̄ illū supbe da-
uid numerauit dicem⁹. **D**e qua
quinq̄ dubia sūt declaranda

Primū vtrum pestilencia sit
flagellum dei p̄ peccatis

Secundū q̄re dauid p̄tū⁹ le
git pestilentiā q̄ famē et gladiū
Tercū vtū p̄ p̄cō dauid de
būt populus eius p̄mici

Quartū quid intelligitur p̄
tempus cōstitutū.

Quintū quō adimpletū fuit
dictū p̄ph̄e d̄ pestilētia t̄tū diez

Q̄ p̄t̄ p̄cā veniūt pestilēcie

AD primū dubiū respon
demus fm̄ v̄ritatem in
fallibilem scripturē san
ctē q̄ deus excelsus p̄pter pec
cata pestilentiās mittit. Naz Le
uitici .xxvi. cōminatur de⁹ trā
gressoribus suorum p̄ceptorū
dicens. Mittam pestilentiāz in
medio vestri. et numerū .xiiij. cō
quereretur d̄ populo iudaico di
cens. Quousq̄ nō credent mi
hi. et infra. Feciam ergo eos pe
stilentiā. et ezech. viij. Ita mea
sup̄ populū gladi⁹ foris pestis et
fames int̄fēcus et ezech. xxviij
hec dicit d̄ns deus. Ecce ego ad
te sion et gloriabor in medio tui
et scient quia ego d̄ns cum fece
ro mea iudicia et sanctificatus
fuerō in ea et imittam ei pesti
lentiā et sanguinem in plate
is eius Quare iudicio dei attri
buendum eē arbitror quicquid
in cronis de pestilentijs asserit̄
de ipsis enim meminit Hieroni
mus Horosius et Eutropius ac
reliqui rerum gestarum scripto

res. Nam anno ab vrbe cōdi
ta .ccclxxxiiij. ingens pestilentiā
romam affectit biennio. Quase
runt pontifices temptat̄ ludi se
mia dijs expetentib⁹ ederentur
eo tempore terra in medio vr̄b
dissilijt dixerunt aurspices eā
vraginem posse tolli vni homi
nis nece sp̄otaneē insipientis in
quam marcus curcius eques in
silijt p̄o liberatiōne patue. Sic
q̄ vrago conclusa est vt refert
horosius .li. iij. et Aug. li. v. de ci
uitate di. c. xvij. Anno ab vrbe
condita quadringentesimo octo
agesimo primo. ingens pestilē
tia vr̄bem afflictauit et libri sibi
limi cōsulti responderūt eā pestē
ira dei illatam. Refert Horosius
li. v. q̄ anno ab vrbe cōdita sex
centesimo sexto tanta rome exor
ta est pestilentiā vt ministri q̄
q̄ faciendorum funerum primū
nō sufficerent deinde non essent
iamq̄ etiā magne domus va
cue viuis plene mortuis reman
sere largissime int̄rosū heredita
tes et nulli penitus heredes. Ali
ud stupendum Horosius narrat
q̄ post locustas innumerabiles
que in mari a vento rapte suffo
cate sunt tanta corruptio aeris e
subsecuta et tam grauis pestilen
tia vt in numidia octigenta mil
lia hominum moerentur. Et cir
ca oram maritimam que Car
thaginensi atq̄ vticensi littori

adiacet plus q̄ ducenta milia
que clades tam repentina fuit a
pud v̄ticem sub vna die p̄ vnaz
portam plus q̄ mille quingē-
tos mortuos delatos fuisse nar-
retur. **T**empore anthony impa-
toris qui ch̄stianos persecut⁹
est tanta lues est secuta vt agri-
cultoribus carerent. **T**empe pe-
lagij pape romā pestis concussit
in qua ⁊ pelagius mortuus est
Qui successit gregorius magn⁹
Qui vir m̄te sanctitatis letami-
as ad deuz ordinauit agi. **E**t cū
populus dei clemenciam implo-
rasset vna die tū vidit pontifex
ille sanctus angelum supra cas-
trum qui cruentatam ensez in
vaginam reponerat significās
pestem dei iudicio immissam iā
cessare. **N**ota hic tamen s̄m ho-
rosium libro .v. ⁊ eutropium q̄
Norianus imperator qui .xij. ab
augusto imperauit castrum il-
lud obstruxerat cum ponte mi-
rabili ⁊ castrum adriam dictuz
fuit vsq; ad tempus beati Gre-
gorij exinde sancti angeli p̄pter
visionem prelibatam

**Quare dauid elegit pestilen-
tiam**

Secundū dubium pro-
positum fuit quare da-
uid elegit potius pestilē-
tiam q̄ famem aut gladiū. **N**ā
gad propheta dixit ei ex parte

dei. **A**ut .vij. annis v̄iet tibi fa-
mes in terra tua. aut trib⁹ men-
sibus fugies aduersarios tuos.
et illi te persequentur. aut certe
tribus diebus erit pestilētia in
terra tua. **E**t respondit Dauid
Coartor nimis v̄ndiq; . **E**t ele-
git pestilētia. **D**icit nicola⁹ de
lira q̄ sperabat de misericordia
dei. **V**nde in textu s̄ditur. **N**e-
lius est vt in adam in man⁹ do-
mini multe em̄ misericordie ei⁹
sunt q̄ in manus hominum.
Nam si elegeret famem. ipse et
alij diuites prouidissent sibi de
victu et paupes fuissent nimis
afflicti. **I**tem si elegeret fugam
coram aduersarijs. ipse et alij
potentes fuissent protecti auxi-
lio pugnatorū et refugio fortel-
licorum et ceteri fuissent occasi.
Ideo elegit penam omnib⁹ eq̄-
lem quia pestilētia a deo immis-
sa equaliter poterat cadere super
omnes

**Quare p̄ peccato dauid pul-
satus est populus**

Tercū dubiū fuit v̄tū
pro peccō dauid debuit
populus eius puniri. ⁊
quidam dicunt q̄ populus fuit
innocens. **N**am cum vidisset da-
uid angelum cedentem populū
dixit ad dñm. **E**go sum qui pec-
caui et ego imique egi. **I**sti qui
oues sūt quid fecerūt. **P**ertatur

obsecro manus tua contra me
 et contra domum patris mei. et
 ergo non videtur quod populus de-
 buit puniri. Quia ut dicit glo-
 sa extra de his que fiunt a ma-
 iori parte capli. c. **Q**uestiunt. pec-
 cata suos tenere debent actores
Idem. C. de penis. l. sanximus.
 C. ne vxor p marito. l. Ob ma-
 ritum. xi. q. iij. ca. **M**ud. De
 senten. excoicatiois. c. A roma
 navltimo. lvi. di. c. **D**atis. i. q.
 iij. c. **P**lacuit. c. **N**ullius. et. c.
Judei. Sed ad hoc possit respon-
 deti fm **B**ona. m. ij. di. xxxij.
 quod licet pena eterna vnus non pu-
 niatur pro peccato alterius. ta-
 men pena temporalis sic. Quare non
 est inconueniens fm rigore di-
 uine iusticie. ut populus a da-
 uid superbe numeratus pestilen-
 tia minueretur. **N**icolaus vero
 de lyra dicit quod in libro de hebrai-
 cis questionibus habetur quod po-
 pulus peccauit eo quod dauid non
 restitit ut debuit in factio vrie.
Sed hoc non videtur verum. quia pec-
 catum dauid vsque ad complemen-
 tum fuit secretum. **V**nde nathana
 dixit sibi. ij. R. xij. c. **T**u feasti
 abscondite. **D**icit ergo nicolaus de
 lyra quod peccatum populi fuit re-
 bellio eius contra dauid sequen-
 do sibi filium boeci. qui erat
 homo seditiosus et pessimus ut
 ponit. ij. R. xx. **E**rgo vero teneo
 quod licet principaliter deus puni-
 erit populum propter peccatum

dauid tamen credibile est quod in
 populo sic punito essent aliqua
 scelera deo exosa. Nam sicut et
 nunc plures tunc erant mali quam boni

Quid intelligitur per tempus
 constitutum

Quartum dubium fuit quid
 intelligatur per tempus
 constitutum. Nam in
 textu dicitur. **I**mmisit deus pes-
 tilentiam de mane vsque ad tem-
 pus constitutum. **E**t dicunt ali-
 qui vsque ad tertium diem inclu-
 siue. quia sic erat pena determi-
 nata. **S**ed hoc non videtur verum
 quia textus dicit infra. **V**enit
 autem gad ad dauid in die illa
 et videtur loqui scriptura de pri-
 ma die pestilencie. **A**d hoc enim
 venit gad ut dauid offerret ho-
 locaustum et cessaret plaga in-
 choata. **I**deo melius dicitur quod
 tempus constitutum intelligitur
 hora sacrificij vespertini. **M**ud
 enim statutum fuit in lege exo-
 di. xxix. ita quod a mane primam diei
 vsque ad vespertinam mortui sunt
 de populo. lxx. millia virorum

Quo modo verificatur dictum
 prophete de pestilencia trium die-
 rum

Quintum dubium erat quo-
 modo verificatum fuit
 dictum prophete de pes-
 tilencia trium dierum. **E**t dicit

SR

Nicolaus de lyra q̄ duo dies vltimi fuerunt dicti p̄pter cōminacionem tantū sicut etiā dixit Ionas de xl. dieb⁹. Prim⁹ vero dies fuit p̄ modum sententię diffinitive quare pestilencia fuit tantū illa die. Ideo subditur in textu Cumq̄ extendisset manum suam angelus domini super iherusalem vt disperderet eam misertus est dñs sup afflictionem et ait angelo p̄cipienti populuz Sufficit nūc contine manū tuā. Tāti pestilencia p̄cussus fuit populus ille. Nos vero dieb⁹ istis magnas clades fieri vidimus et pestilencijs pene Italiam deuastatam poscentib⁹ quidez p̄ccatis populoz frequēcius pestilencie irumpūt. Ideo timendus est deus quia ipse viuificat et mortificat qui est benedictus in secula seculozum Amen.

Primo decimus quintus de iudicio dei cōtra senachereb nōmē dñi blasphemātem

Sandum et ineffabile nomen dei sic viluit in ore christi amorum vt illud blasphemari et maledici ducatur quasi pro nichilo. Aperiūt namq̄ multi fetidum os in blasphemias impias creatoris sui et irreuerēter sacilegis buccis lacerant altissi

mā maiestatem regis regū et domini angeloz et hominū p̄ quibus in hoc sermone bene esse arbitratum sum iudicium dei de promere contra senachereb blasphemantem. In illo siquidē speculabimur q̄ graue sit peccatum blasphemā et maledictio dei de quo tua misteria p̄ponimus cōtemplanda

Primū dicitur supbie et violence

Secūdu maledictiōis et blasphemie

Terū punitiōis et vindicte

De superbia et fraude senachereb regis

Capitulū primū.

Insatiabilis est animus ambiciosoz quib⁹ nec ipse mundus totus sufficere potest. patet hoc in senachereb de quo. iij. Regum. xvij. dicitur q̄ anno. xiiij. regis Ezechie ascendit senachereb rex assiriorum ad vniuersas ciuitates iuda munitas et cepit eas tunc misit ezechias nuncios ad regē assiriorum. Nicolaus de lyra dicit q̄ ezechias sciens populum sibi subiectum et agac̄ patrem suum deum multipliciter offendisse merito timuit ne in vindictam dicitur malozum p̄mitteretur rex assiriorum venire ad

destructionem civitatis iherusalem ubi vigeat divinum cultum de quo ipse erat zelatissimus. Quare reputans peccatum patris sui non deos misit dicens. Peccavi recte de a me et omne quod impo fueris mihi feram. Prudenter in hoc egit. ut dicit Aug. xvi. de civitate dei ca. ij. In omnibus sepe gentibus quodammodo vix nature ista personat ut subjugari victoribus mallent quibus contingit vincti quod bellica omnia vastatione deleti. Indixit itaque rex assyriorum ezechie trecenta talenta argenti et triginta aurum. Deditque ezechias omne argentum quod reperit fuerat in domo domini et in thesauris regis. Et cum non sufficeret contregit valvas templi dei et laminas aureas quas ipse affixerat ad decorum et dedit eas regi assyriorum. Dicit nicolaus de lyra quod ex hoc accipitur argumentum quod principes in necessitate pro conservacione republice potest accipere de thesauris ecclesie. Nam ut dicitur. xij. q. ij. c. Aurum habet etiam non ut servet sed ut erogat. Sed vero magister in historia. accepta pecunia rex assyriorum sub pacto in pace dimittendi regnum ezechie infideliter agens pactum non servavit. sed misit exercitum et nuncios in iherusalem ad terram ezechiam ut territus rediret

deret civitatem et populus transferretur in assyrios et cultus domini de iherusalem auferretur. Quod nullo modo ezechias fecit sed restitit. Et convocans populum exhortatus fuit ad defendendum templum sanctum et gentem. Cuius vero in hoc capitulo de regno assyriorum fit mentio. ideo de illa consideremus tria

- Primo originem
- Secundo dilatacionem
- Tercio terminacionem

De regno et monarchia assyriorum et primo de ortu eius

Primum consideremus regnum assyriorum originem. Dicit magister in historia super genesim post capitulum de morte abrahę. Exortus est regnum assyriorum viceesimo quinto anno Paruch proavi abrahę sub belo. Quod quidem intelligendum est quantum ad regnum incipit. Nam belus primus intravit assyriam et parum obtinuit in ea sed eo mortuo filius eius minus. ut refert Justinus et hocrosius totam assyriam occupavit et in regione assyriorum edificavit civitatem quam minue nominavit anno regni sui quadragessimono. Quinquaginta autem annis bella finitimis intulit. Qui dum deficientem a se

oppugnat urbē sagitta idus in-
terijt. et ut dicit **Horos** 9 li. i. Re-
gnum affricorum vsq; ad sarda-
napallū ānis mille centū sexa-
ginta actū est **Ph.** li. xiiij. et hi.
Affrica inquit vocata est ab as-
sur filio sem qui eam regionem
post diluuiū primus incoluit hęc
ab ortu indiam a meridie medi-
am tangit ab occiduo tigam a
septentrione montē eucaſū ubi
porte caspie sunt.

De magnificencia regni affri-
corum.

Secundo cōsiderem⁹ illi⁹
regni dilatacionē. Fuit
em̄ regnū illd̄ amplissi-
mū. de quo **Aug.** li. xvij. de ciu.
dei. ij. c. ait. Duo regna cerni-
mus longe ceteris p̄uenisse cla-
tiora. affricorū p̄mū deinde cō-
manorū ut tēporū ita locis in-
se ordinata atq; distincta. nam
quomō illud p̄ius hęc posterius
eo modo illud in oriente hęc i oc-
cidente surrexit. et infra subdit
Aug. quātum atinet ad p̄mū
imperium nullum maius p̄mis
temporibus q̄ affricorū fuit nec
tam longe lateq; diffusūz quip-
probi minus rex belī filius vni-
uersam asiam que totius orbis
ad numerum pertinet tertia di-
citur. ad magnitudinem vero di-

india reperitur vsq; ad libie fines
subegisse traditur. Polus quippe
indis in ptibus orientis nō do-
minabatur quostamen eo defū-
cto semiramis vxor eius est ag-
gressa bellando ita factum est ut
quicūq; in illis terris populi seu
reges erant affricorum regno di-
cōm q; parent et quicquid im-
paretur efficerent

De fine et terminacōe regni
affricorum.

Quādo cōsideremus regni
affricorū terminacionē
Scdm̄ enim magistrū
in hyst. sco. sup. iij. li. R. c. de
Ozia sub Ozia rege iuda termi-
nata est monarchia affricorū
Nam sardanapallus vltimus
monarcha vidus ab arbate me-
do semetipsum cōcremauit. De
hoc inquit **Iustinus** libro. i. sar-
danapallus fuit vltimus rex affri-
corum omni muliere corrupcōe
mollitiē corporis et lasciuia ocu-
lorū omnes femias antecelles
Sed hic dubitatur si tēpore ozie
defecit monarchia affricorū quō
senachetib erat rex affricorū Nā
post Oziam regnauit Joathan
vt p. iij. R. xv. et post Joathā
Agacz. et post Agacz ezechias
cuius tēpore senachetib rex erat
affricorū. Rndet magister in hys-
to sup. iij. li. R. q. p. sardana

pallū fuerunt reges assiriorum sine monarchia potētes vsq; ad subuersionem minue

De blasphemia senacherib

Capitulum secundum

In vicijs suis cōfides se nacherib deum blasphemare ac maledicere au su temeratio presumpsit. **Q**uidem fecit tabus vicib?

Prima p tabfacen

Secunda p eūdem

Tercia p suas litteras

In Damavice blasphemauit de um per tabfacen. **E**t enim dicitur .iij. R. xvij. **I**terum factens iurandum senacherib misit ad obsidendum iherusalem cartan ⁊ tabfacen cum exercitu valido. **V**ocauerunt autē regē ad colloquium et noluit exire. **D**icit nicolaus de lyra quia fuerat expertus fraudem post solutionem pecunie. ideo timebat d prodicōe. **N**am vt ait vegetius libro .ij. de re militari. **F**requens cōuencōnes pacisq; similitudo credulis magis nocere qm arma. **M**isit ergo ezechias eliachim pontificem et sobnaz scūbam ⁊ ioachim acōmentarijs et loquebatur ad eos hebraeos et dicebat. **E**zechia in quo cōfidis vt audeas rebellare. **D**i cōfidis in rege egyptio inuiteris ba

culo antudineo si spem ponis in deo tuo nunquid dñi gentium et israhel liberauerūt eos de manu mea

Secundo blasphemauit de um per prefatum tabfacen. **N**az cum loqueretur audiente populo eliachim et socij rogabant eum vt loqueretur eis sicite et non iudaice audiente populo qui erat super murum. ne scilicet populus terretur ex verbis tabfaces. et quia in verbis suis intermiscibat verba blasphemie. **S**ed ⁊ nicolaū de lyra. ex hoc dicunt hebrei q iste tabfaces erat iudeus natione. sed derelicta lege conuersus est ad gentilitatem. **M**agister in hystoria dicit q erat samarites. **E**t quidā aiūt eū filiū fuisse psai qui trāsierat ad assirios et susceperat ritum gentium. **I**ste ergo tabfaces exclamauit etiam ad populum. **D**ixit rex magnus assiriorum. **F**acite meū quod vobis utile est ne comedatis stercora vestra et bibatis vrinam vestram. egrediamini ad me et vtimini bonis vestris. nolite audire ezechiam qui vos decipit dicens. dominus liberabit nos. **N**unquid liberauerunt dñi gentium terraz suam de manu regis assiriorum et multa alia referendo ponebat in deo falsitatē ⁊ decepōz ⁊ saluandi impossibilitatē. **p**lūs at tacuit ⁊ nihil respondit

SR 3

Tercio blasphemavit senacharib deum quoniam litteras comminationis et terribiles misit ezechie ut enim habetur .iiij. **R. xix. ca.** Reversus est rabsaces ad regem assirorum post expugnationem babiloniam. **N**am ut dicit magister in hystoria. **S**enacharib transiit ad egiptum expugnandum ut triumphas rediret et everteret iherusalem. **I**nterim ergo misit litteras ezechie in quibus inter cetera dicebat. **N**on te seducat deus tuus in quo habes fiduciam et plura alia scripsit in contumeliam dei et ut puto sui omnes similia loquebantur spernentes et deridentes magni deum et immortalem.

De tremenda plaga senacharib et exercitus eius

Capitulum tertium

Dixit deus fere blasphemias et contumelias interrogatas nomini suo. **H**ec contra senacharib suosque effudit iram indignationis sue. **A**d quod inuestigandum tria in ista parte consideremus.

Primo ezechie zelum et orationem

Secundo exercitus occasionem
Tercio senacharib pompam

De zelo et oratione ezechie.

Primo consideremus ezechie zelum et orationem. **C**um enim ad ipsum reversi fuissent illi quos miserat ab rabsace nunciaissentque verba illius blasphemie scidit ezechias vestimenta sua et operatus est sacco ledis et litteras senacharib ascendit in domum domini et expandit litteras coram populo a tibi coram deo et oravit dicens. **D**omine deus israel qui sedes super cherubim. id est presides omni creature etiam angelice tu es deus solus omnium regum terre tu fecisti celum et terram inclina aurem tuam et audi. id est effectum iusticie tue ostende contra senacharib qui misit ut exprobraret nobis deum viventem. **V**alua nos obsecro de manu ipsius. **T**unc misit **Ysaia** ad ezechiam confortans eum et prenuncians que ventura erant super senacharib.

Secundo consideremus exercitus occasionem. **P**ostquam enim senacharib venit de egipto et iherusalem obsedit nocte angelus domini percussit in castris assirorum centum octoginta quinque millia scilicet omnes robustos bellatores et principales exercitus ut scribit .iiij. Paralipomenon .xxxij. ca. **C**umque diluculo surrexisset

Senachyrib vidit omnia corpora
 ra mortuorum. Dicit nicolaus de
 lyra p̄m̄ hebreos q̄ corpora fue-
 erunt inuenerata sub armis ⁊ re-
 stibus intactis ita q̄ populus eze-
 chie potuit de facti spolia colli-
 gere ⁊ sine cadauerum fetore

Tercio consideremus sena-
 chyrib pempcionem. qui timens
 fugit cum decem viris tantum
 ut dicunt hebrei ⁊ redijt in mini-
 ue. Cumq; adoraret in templo
 nephthath deum suum adrame-
 lech et satafath filij eius percuss-
 erunt eum gladio. fugeruntq;
 in terram armeniorum ⁊ regna-
 uit pro eo assaradon filius eius
Magister in hystoria dicit. q̄
 indignati erant maiores in pa-
 trem eo q̄ filium minorem na-
 tu prefecerat eis in regem. quia
 magis diligebat matrem ipsi⁹
 q̄ illorum. Et in hoc ostensus
 est senachyrib deterior populo
 quia p̄iudicio filiorum est reserua-
 tus Rabbi autem salomon asse-
 rit q̄ principes regni conturbati
 erant contra senachyrib eo q̄ fi-
 lij eorum et amici erant mortui
 modo predicto p̄pter eius blas-
 phemiam et superbiā contra de-
 um isrl̄. p̄pter quod tractabāt
 de morte ipsius. Quod cum ad
 eius aures peruenisset intrauit
 templum dei sui orans et p̄mit-
 tens q̄ si hoc periculum euaderet
 in eius honorem duos filios p̄-

dictos sacrificaret. Quod cum
 illis innotuisset eū interfecerunt
 ne ab eo interficerentur. Neq;
 fauolam rem putandus est loq;
 rabbi salomō de voto ymolādi
 filios. Quomā dum pernicies
 ydolatrie totum p̄ne mundum
 inuoluebat hoc erat demonum
 malicia. ut homines sibi sacrifi-
 cavi sagacissime p̄curarent. De-
 clarat hoc eusebius p̄aphilij li.
 iij. de euangelica preparatione
 ubi ait. Gentilium adhuc vā-
 bus ad declarandum p̄istorum
 temporum pestem vtemur. que
 adeo animos hominum inuase-
 rat ut quasi demoniaci et a per-
 niciosis profecto spiritibus agi-
 tati liberorum sanguine scelestas
 placarent virtutes. ita pater v̄-
 ricum filium. dilectam mater
 filiam demoni tamq̄m ouem sa-
 crificabant. Ita genus homi-
 num quod humanum esse natu-
 ra cognoscitur ad furiam imma-
 nemq; crudelitatem a demoni-
 bus impellebatur que ita se ha-
 beri non apud barbaros. veruz
 etiam apud grecos omnis hy-
 storia plena est. Nam et todij ho-
 minem saturno sacrificabant.
 quam rem magis temporibus
 postea mitigare volentes mor-
 tis supplicio aliquem damna-
 tum ad saturnia vsq; consec-
 uabant quomodo in ipso festo
 vicio grauatum immolabant.

In salamine vero insula quā an-
tiquissimis temporibus coroneaz
vocabatur usque ad Diomedis tempo-
ra Agrauale aetropis filie homo
cedebat. postea vero in templo pal-
ladis agrauale atque diomedis.
vnu enim triu fuit. diomedi homo
immolabat qui ab adulescentibus
ter circa aram ductus tandem a
sacerdote hasta percussus et i ro-
go impositus cremabatur quaz
rem diphilus rex cipri sceleuchi
temporibus abhominatus non ho-
minē sed bouē diomedi sacri-
fici statuit. demon autē ille qui
quod fuerit non inuitus bouē pro ho-
mine suscipiebat. Ita non multum
interesse inter immolationē ho-
minis atque bestie videtur. **M**an-
nabus autē hystoricus apud egi-
pcios in etiopli homines immola-
tos fuisse in libris de pietate te-
statatur quē morem amossis im-
probauit. sacrificabatur vero iu-
nomi tres in die quos inquirebant
si mundi eēt quemadmodū po-
stea vituli. ceros autē homines of-
ferre pro illis tres amossis iussit
Pyomiso etiā omadio apud chi-
os appellato homo crudeliter di-
scriptus sacrificabatur. **L**acede-
mos etiā apollodorus scribit
hominem marti sacrificare soli-
tos. et phenices belloꝝ aut pesti-
lencie calamitatibus amissimos
saturno solebāt immolare. **P**hi-
lo etiā qui phenicū hystoriā con-

scripsit hys verbis in primo uti-
tur libro. **M**orē inquit piscis
in magnis calamitatibus atque pe-
ticulis fuisse ut ciuitatis aut ge-
tis princeps dilectissimū ex libe-
ris v lascēti demoni quasi redē-
pionis premiū traderet et sic tē-
ditū mistice iugularet. **P**romi-
us etiā alicarnaseus vir romāe
hystorie ac italice peritissim⁹ hu-
ius sceletis testis ē qui in libro
de antiquitate italica **I**ouem et
Apollinem quā decima hominū
immolata non fuerat magnas
Italie calamitates induxisse hys
verbis scribit. **N**ullus in arbori-
bus fructus ad maturitatem
que permānit sed immaturi omnes
defluebant nec spice semine re-
plebantur nec herbe pecori suffici-
entes germinabāt fontes quo-
que ipsi alij bibi non poterant alij
estatis tempe deficiebāt et aut
mulieres abortum patiebātur
aut nati pueri manci et discerps-
ti erant. **C**etera que hominū mul-
titudine egrotacione ac morte cre-
brius quā solebant vexabātur et
plura alia commemorat eusebi-
us que breuitatis causa dimitti-
mus quibus apparet quod rabbi sa-
lomon rationabilem causam
adduxit quare filij senachērib i pa-
trem manus extenderūt. **F**acta
sunt tamē omnia ex dei iudicio
qui sic volūsci volūt iniquitatem
regis blasphemū. **H**ec et hodie

christiani in hoc grauererent
 quia de deo turpiter loquuntur illique
 suis buccis maledicis lacerant cum
 tamen omnes obligentur deum
 cum laude et reuerentia nomina
 re. Nam si falsos deos romani
 ita venerati sunt ut nihil turpe
 de ipsis loqui liceret: quanto ma
 gis nos deum verum et immortale
 honore debem? Audite di
 ligenter o christiani lauacro sa
 cramenti baptis matis regenerati quid
 eusebius paphilius lib. ij. de euā
 gelica pparatoe scribit. Roma
 inquit pbe intelligentes fa
 bularum figmenta speruerunt quod
 ab alicarnaseo dyomisio cogno
 scere poteris qui in .ij. vetuste ro
 manorum hystorie res gestas
 romuli enarrans sententiam quo
 que illius viri de dijs hys verbis
 ostendit. Non ignorauit quod dili
 genter cotidie leges et de bonis
 rebus contentio et militaris ex
 ercitatio optimam ciuitatem con
 stituerunt quatum rerum magnam
 curam adhibuit a cultu deorum
 incipiens templa igitur lucos a
 ras simulacra formas et simbo
 la virtutes beneficia que a dijs
 hominibus collata sunt ceimo
 nias ac celeberrimas solemni
 tates quibus dij culti gaudent et di
 es festos ceteraque sic constituit
 ut optime grecorum reipublice
 res romana conferri possit. fabu
 las autem que de dijs traduntur

turpes atque mutiles existimans
 nec solum dijs sed neque probis
 hominibus dignas cunctas eiecit
 ac persuasit ut optime de dijs ro
 mani et existimarent et loquerentur
 Nullum enim opus immortali
 nature indignum illis attribuit
 Hec ibi. Quanta confusio igitur
 christianorum qui deum prodi
 torem impium acceptatoremque
 personarum improbe accusant alia
 que inhonesta proferunt in contu
 meliam eius. Non sic impij non
 sic benedicite et nolite maledice
 re quatenus liberet nos ipse ab om
 ni malo largiens in hoc seculo su
 am gratiam et in futuro gloriam se
 piternam Amen.

¶ Deumo deum suffertis de iudicio dei contra nabuchodonosor superbientem

Superbo cum colla de
 us omnipotens pote
 ti virtute calcare con
 fuerat neque ullus vi
 rum inuentus est tam diues et
 magnus qui effugere potuerit
 manus eius. Est de hoc exemplum
 nabuchodonosor regis babilonis
 qui pro elatione sua humiliatus fuit
 a deo et percussus flagello singulari
 idcirco ut amoueam ad hunc diu

semper deū statui in hoc sermo
ne de iudicio dei cōtra nabucho
donosor supbientē dicē de q̄ tra
daturū tria misteria & deplabiū

Prīmū dicit supbe elacōis.
Secūdu acerbē puniōis
Terū fructuose emēdaciōis

De supbia nabuchodonosor

Capitulum primum

Hec est prosperitatis tēpa
lis cōditio vt mgtos ho
mines dei benefactoris
sui faciāt obliuisci. Diquidē na
buchodonosor a deo sublimatus
in regnum post multas glorio
sas victorias & iudeorū captiui
tatem cōtra deū ceruicēz erexit.
factusq; est supb⁹ elatus & p̄su
ptuosus. Qd maxime mōstra
tur in tribus

Primo in statuē erectionē

Secundo in puecorū cōde
nacione

Terzio in sui p̄p̄i⁹ cōfidentia
et p̄sumptione

De statua nabuchodonosor.

Primo apparet supbia
nabuchodonosor in sta
tue fabricacōe vbi tāto
grau⁹ deliquit q̄nto antea ma
gnalia dei sibi fuerant p̄dicata
et reuelata. Nā vt dicit Danielis
ij. anno regni eius secūdo visio

nē habuit de statu q̄tude regno
rū & monarchiarū in statua mi
rabili que sibi supnaturalitē fuit
ōnsa. Qd nō ab re factū ē. Nā
vt dicit Hiero. vidit rex impi⁹
somnia futurorū vt interptā
te sancto qd viderat de⁹ glorio
cē & captiuorū deorū in captiui
tate seruienciū sit grande solaci
um. Hec ille. Cum vero om̄s sa
piētes babilonis eēnt requisiti
vt dicerent qd ipse viderat eo
q; a mente sua recesserat & quid
visio significaret. sui om̄s dei
virtutē sibi nūciabāt dicentes
Sermo quē tū rex queris grauis
est nec repitur quisq; qui indi
cet illū exceptis dijs quorū cum
hōimib⁹ nō est ouersacō. Vbi ihe
ronim⁹ ait. Cōfitebūt magi cōfi
tētur arioli & om̄is sciētia se
cularis litteraturē p̄sciēciā futu
rorū nō eē hōim̄is sed dei. ex quo
p̄batur p̄phetas dei spū locutos
quā futura cecinerūt. Hec Hiero.
Tandem volente deo Daniel sō
nū et interptacionē aperuit.
Tunc nabuchodonosor cecidit
in faciem suam et Danielē ado
rauit & hostias et incensum pre
cepit vt sacrificarent ei. Hic ihe
ronimus dicit. Non tam Dami
lem qm̄ in damiele adorauit do
minum qui misteria reuelauit
Ideo dicit Danieli. Vere deus ve
ster deus deorum est et domi
nus regum & reuelans misteria
Peruntamen vt Hieronimus

refert. **N**elox obliuio iritatis
 vt qui dudum seruum dei quasi
 deum adorauerat nunc statuam si-
 bi fieri iubet vt ipse adoraretur
 in statua. **Sc**ribitur namq. iij. c.
Daniel. q. fecit statuam auream
 altitudine cubitorum sexaginta et
 latitudine cubitorum sex et posuit
 eam in campo duran p. uincie ba-
 bilonis. **Di**at nico. de lyra q. p.
 supbia ppter monarchie adep-
 sionem voluit sibi vsurpare ho-
 nozem diuinum. et ideo fecit sta-
 tuam in qua adoraret. **Si**mile le-
 gitur de **Sapo** imperatore. qui
 vt dicit **Josephus**. xvij. antiq.
 tati. **M**isit statuam suam p. to-
 tum imperium suum vt in ea ados-
 ratur. addit nico. de lyra q. al-
 titudo statue nabuchodonosor a-
 putatur cum base super quam
 erat posita et q. statua tm exte-
 us erat deaurata quia non est cre-
 dendum q. sibi fuerit tanta mo-
 les auri vel forte interius erat co-
 caua. **S**ed ego non reputo im-
 possibile aut satis difficile statu-
 am que erat super basim fuisse
 totam de auro compactam si ve-
 ra sunt que **Vincencius** tradit in
 speculo hystoricali de basilica re-
 gis p. quem supauit alexander
 magnus hancotiq. describit cu co-
 lumis aureis solidis. ingenti gros-
 situdine numero triginta parie-
 tes quoq. laminis aureis gros-
 situdinis digitalis opti erant vi-

nea solida ex auro cum folijs et
 racemis cristallinis distinctis
 smaragdis. **T**alami et cubicu-
 la omnia margaritis et carbun-
 culis ornata erant. **S**ic potuit
 ex auro fabricari statua nabu-
 chodonosor. **E**t quia dicit textus
 q. posuit eam in campo duran p.
 uincie babilonis. **N**otandum hic
 q. **I**heronimus super. xj. capitu-
 lo **Ps**alme ait sic. **B**abilon est me-
 tropolis caldeorum cuius muri
 sexdecim millium passuum erant
 per quadrum ab angulo in angu-
 lum quod est simul sexaginta q.
 tuor millia passuum. **I**biq. erat
 turris in altitudine trium milli-
 um passuum. **D**e hac babilone
 sic scribit **Pl**idorus libro decimo
 quinto et h. mologiarum. **P**rimus
 post diluuium **N**embrot gigas
 babilonem urbem **M**esopota-
 mie fundauit hanc semiramis
 assirorum regina ampliauit.
Verumtamen vt refert ipse **ps**
 idorus libro decimo quarto et h.
 mologiarum **B**abilonie regiois
 caput babilon urbs est a qua et
 nuncupata tantum nobilis vt
 caldea et assiria et mesopotamia
 in eius nomen aliquando transi-
 ueunt et hoc non est inconueni-
 ens vt tota prouincia babilonia
 nuncupetur. **S**ed hic dubita-
 tur adhuc quare **D**aniel qui e-
 rat factus regi familiaris non
 prohibuit eum a tali insania et

respondet nicho. de lyra q̄ for-
te erat absens in aliqua parte
regni aut erat infirmus vel vi-
dit regem obstinatum.

**De pueris missis in caminū
ignis ardentis**

Secundo apparet super-
bia nabuchodonosor in
puerorum condēnatio-
ne. Nam cum edicto publico sta-
tuisset ut omnes conuenerent ad
dedicationē statue illamq; ado-
rarent et qui contrarium facerz
mitteretur in fornacem ignis
ardentis. cū maxima multitudo
regis precepto pareret. Sidrach
misach et abdenago iudei sce-
l9 id facere recusauerūt. Quos
chaldei inuidia moti accusaue-
runt. Tūc nabuchodonosor in
furore et ira precepit ut adduce-
rentur corā eo. Quā cū fuissent
adducti dure arguit eos nabu-
chodonosor quia suum non im-
plessent preceptum neq; penam
cominatoriam timuissent. ad-
dens. Et quis est deus qui vos
eripiat de manu mea. O fides
admirabilis illoz iuuenum. O
inuidia corda. O confidentia om-
presumptione carens. Non fue-
runt terenti pmo audenter respō-
derunt. Deus noster quem co-
limus potest nos eripere de ca-
mino ignis et de manibus tuis
o rex liberare. Qz si noluerit no-

tum tibi sit rex quia deos tuos
non colimus et auram statua
quā erexisti nō adoram9. Tunc
nabuchodonosor p̄cepit ut fue-
cenderetur fornax in septupluz
plus q̄ succendi cōsueuerat et vi-
tis fortissimis d̄ exercitu suo ius-
sit ut ligatis pedibus Sidrach
misach et abdenago mitterent
eos in fornacem ignis ardentis
Vindicti igitur et vestib9 suis idu-
ti proiecti fuerunt in fornacē. Duc-
cendebatur autē fornax napta
Dicit nico. d̄ lyra Napta ē gen9
bitūmis inuentū circa babilōez
et maxime nutrit ignē. Scdm
alios sūt ossa oliuarum arefacta
cum amurcha. Porro vitos il-
los qui miserūt Sidrach misach
et abdenago in fornacem inter-
fecit flāma ignis. Ipsi vero so-
luti ibant in medio flammaz
illesi laudantes et benedicētes
deum. Post igitur flammaz
diminutionem videns nabucho-
donosor suos adustos et pueros
sup prunas gaudentes et quae-
tum qui erat angelus habentē
speciē filij dei ppter irradiatōez
vultus in corpore assumpto ac-
cessit ad ostium fornacis et dix-
it. Sidrach misach et abdena-
go serui dei excelsi viui. egredi-
mini et venite. Et atimq; egressi
sunt Sidrach misach et abdena-
go de medio ignis. Et obstupe-
scētabus cunctis dixit nabu-
chodonosor. Benedictus de9

sidrach misach et abdenago qui
misit angelum suum et eripuit
seruos suos quia crediderunt in eo
et infra. Et me ergo positum est
hoc decretum ut quicumque locutus
fuerit blasphemiam contra deum
sidrach misach et abdenago dis-
pererat et domus eius valeret
honorauit autem ipsos pue-
ros et promouit in prouincia ba-
bilonis

De presumptione nabuchodo-
nosor regis

Tertio apparet superbia
nabuchodonosor in sui
ipsum confidenda et pre-
sumptione. Nam cum visionem ha-
buisset de arbore magna ut dicit
Daniel. iij. cuius altitudo per-
tingebat usque ad celum et aspectus
illius in omnes terram et rami
eius pulcherrimi et fructus eius
nimius et esca omnium in ea et
subtus eam habitabant bestie agri
et in ramis eius comorabantur
aues celi. dixissetque Daniel. Ar-
bor ista tu es qui magnificatus
es et iualuisti et magnitudo tua
creuit et puenit usque ad celum et
potestas tua in terminos omni-
uerse terre. Veruntamen vidisti
sanctum descendere de celo et dice-
re. Succidite arborem et dissipate
eam. Attamen germen radicem
eius in terra dimittite et vineas

tur ferro et ere in herbis foris et
tore celi conspergatur et cum fetis
sit pabulum eius donec septem
tempa commutentur super eum. hec est in-
terpretatio. Cognoscite te ab homi-
nibus et cum bestiis fetisque erit ha-
bitatio tua et fenus quasi bos co-
medes et ture celi infunderis. Se-
ptem quoque tempa mutabuntur
super te donec scias quod dominus do-
minus excelsus in regnum homi-
num et cuiuscumque voluerit det illi
Iud quod autem precepit ut relin-
queretur germen radicem eius
et arboris regnum tuum tibi ma-
nebit postquam cognoueris potesta-
tem esse celestem. quod obrem con-
siliu meum rex placeat tibi et pec-
cata tua elemosinis redime. **¶**
omnia ista deambulando in au-
la nabuchodonosor cepit cogita-
re de visione et verbis Danielis
et confidens in seipso dicebat.
Nomen hec est babilon ciuitas
magna quam ego edificauit in
domum regni in robore fortitu-
dimis mee et in gloria decoris mei
quod seque ipse babilone ampliaue-
rat non quod principaliter edificas-
set reputabat ergo dicitur Dani-
elis quasi trufaticum et minime
ponderandum. Nota hic quod Ihesu-
co. super isto passu dicit quod nabu-
chodonosor in principio accepta-
uit verba Danielis et elemosinas
multas fecit. idcirco ad mensem
xij. dilata est in eum sententia.
Sed quod postea ambulans in aula

gloriāter dicebat. **N**ome hec ē
babilon rē. bonuz misericordie
p̄didit malo supbie

¶ De flagello quo puniūt de-
us nabuchodonosor

Capitulum secundum

Scupenda sunt que les-
gūtur de punitione na-
buchodonosor. **N**az vt
sequitur in textu damiel. cū ad
huc esset sermo de quo superius
narratū est in ore regis vox d̄ cē-
lo ruit. **T**ibi dicitur nabuchodo-
nosor rex. regnū transijt a te ⁊
ab omnib⁹ te eicient ⁊ cum bes-
tijs ferisq; erit habitatio tua fe-
num quasi bos comedes ⁊. vii.
tēpora mutabūtur sup te donec
scias q; dñetur excelsus in reg-
no hominū. **E**adem hora sermo
completus est sup nabuchodo-
nosor. **H**ic queri solet vtz ista
de nabuchodonosor posita vera
sint. **E**t circa hoc tres inueniūt
opimones

Prima eorū qui dicūt q; ista
misticē sunt intelligenda

Secūda eorū qui dicūt q; fu-
it mutatus in bestiam

Tercia eorū qui asserūt q; fu-
it mutatus quasi in bestiam

¶ Prima est opimio eorū qui
dicunt q; ea que de nabuchodo-
nosor scripta sunt misticē nō lit-
teraliter sunt intelligenda. **D**i-

cunt ergo s̄m nichol. de lyra. q; h-
ec est methaphora de dyabolo
qui in fine seculi maiore conse-
quetur gloriā q; a geli qui nō
peccauerunt. **S**ed hoc falsum ē.
q; peccatū dyaboli est irremissi-
bile. **S**ecūda opimio est eorū
qui dicūt q; vera sunt etiā litte-
raliter que scribuntur de nabu-
chodonosor et qd fuit mutatus
in bestiam. **H**ic videt̄ dicere Jo-
seph⁹. **C**ōtra quē dicit mico. de
lyra q; licet verāter narret hy-
storiā veteris testamenti. tū
q̄n vult exponere aliquā turpiter
deficit sicut de nuditate ade in
statu innocēcie dicit. quia nō
erubescēbat ⁊ racōem assignās
addit. q; adā tūc viuebat sim-
plicitate bestiali sicut pueri an-
vsum racōis nō erubescūt d̄ sua
nuditate. **S**ed hoc est falsum. q; a
sic p; peccatum melioratus fuisset
status p̄mi hominis q; post ad-
eptus fuisset vsum racōis. sic im-
posito. **S**ed cōtra hoc possi quis
inducere textū Augustini ad bo-
nifaciū. qui ponit. xvij. q. iij.
ca. **M**ior Nabuchodonosor in-
quit regem intēde qui causa su-
pbie de homine in bouē est mu-
tatus atq; a regno suo p̄fug⁹
recedens nō ante regnū recepit
q; cōuersus deū predicauit. **P**os-
sum⁹ respondere q; Aug. loquit̄
sic quia vt bos pascebatur feno
⁊ nō q; realiter fuerit in bouē cō-
uersus. **S**ed tertia opimio cōice

et vera est s^m nicolaū de lyra. q^d
 hystoria vera est: literaliter ex q^o
 colligitur q^d nabuchodonosor p^{er}
 didit vsum racōis p^{er} amentā. et
 sic factus est q^{si} bestia quia vita
 hōmis nō differt a bestiali vita
 nisi p^{er} vsum racōis s^m illd^o **Acti. i.**
ethi. Multi quidē omīno besti-
 ales vident^{ur} eē p^{er} vsum vitā elige-
 tes. Sed quibusdā durū ac dif-
 ficile videtur quō nabuchodono-
 sor nutritus in delicijs potuit tā
 diu vsci feno ⁊ herbis. ⁊ quō
 absq^{ue} ulla laceracōe corporis sui
 inter bestias vixerit. Et **Ihero.**
 respōdet sic **Quid** mirum est si
 ad ostendendam potenciā dei et
 humiliandā regū superbiā hoc
 dei iudicio sit patratū. **Nyco.** ve-
 ro de lyra dicit q^d furia hōmis de-
 ordinat et quasi bestialem facit
 ⁊ ex hoc sequit^{ur} q^d aliqua sūt pos-
 sibilia et delectabilia que an nō
 erant propter trās mutacōnē na-
 ture. sicut mulierib^{us} pregnantib^{us}
 bus carbones vel terra sit cibus
 delectabilis propter nature deor-
 dinacōnem que tū eis alias sūt
 abhominabilia. furiosi etiā cū be-
 stijs cōtrahūt familiaritātē pp-
 ter quādā assimilacōnē ad eas
 et p^{ro}pter hoc bestie non deuora-
 bāt nabuchodonosor sicut expe-
 rimento habetur q^d canes fero-
 cissimi nō nocent fatuis natura-
 liter vel amentibus. Sed ad hoc
 queritur quare nō fuit ligatus ⁊
 detentus. **Rūdet mico.** de lyra q^d

infirmetas fuisset aggrauata et
 hōmes sui sciebāt p^{er} reuelacio-
 nem **Danielis** q^d in campis nō
 morerēt s^{ed} in regnū finalit^{er} restitui-
 eretur ex quo regnum fuit illo tē-
 pore gubernatum p^{er} p^{ri} nōpes
 et maxime p^{er} **Daniēlem** qui di-
 ligebat regem ⁊ quia p^{er} **Dani-**
elis reuelacionem sciebant regē
 restituendum. ideo nullum aliū
 audebāt interm statuerē ne na-
 buchodonosor postea restitutus
 puniret eos tanq^{am} eos cūmimis
 lese maiestatis vel filius ei^{us} euil-
 motodach p^{ro} illo tēpore regna-
 uit et postea cessit p^{ro}

**De fructuosa penitentiā na-
 buchodonosor**

Capitulum terciū

Destolatur benignitas
 dei peccatores quos q^{ui}
 q^{ui} flagellat vt si tandē
 ad penitentiā redire velint illo-
 rum misereatur. Ideo nabucho-
 donosor ad se cōuersus et humi-
 liatus nō spreuit p^{ro}mo misericor-
 die sue finem dignatus est ei a-
 petire et licet in textu **Danielis**
 nō sint posita q^{ue} sequūt tamē q^{ui}
 magister in hyst. illa recitat nō
 est visum superfluum in hoc lo-
 co inserere vt sic meli^{us} intelliga-
 m^{us} fructum emēdacōis eius. **Re-**
fert igitur magister in hysto. q^d

nabuchodonosor non corporis
mutationem sed mentis aliena
tionem passus est. et ablatu s
sibi usus lingue et herba data
est in cibis. et videbatur sibi q
bos esset in anterioribus et leo i
posterioribus sicut misterium ty
rannorum qui in prima etate vo
luptatibus dediti et ceruicosi iu
go belial subduntur. in fine ve
ro interficiunt diripiunt et con
culcant. Multi quoque egredie
bantur et videbant eum. Post
daniel non egrediebatur quia
toto tempore alienationis eius
orationi pro eo vacabat. et ad
preces eius anni septem quos
totidem dominus dixerat tem
pora in septem menses conuer
si sunt. in quibus per quadraginta
dies insaniam patiebatur et per
alios quadraginta reuersus ad
cor hominis flebat et supplica
bat deo. adeo quod ex nimio fletu
oculi eius ut caro facti erant et ite
rum per alios quadraginta die
bus vertebatur in insaniam do
nec septem menses compleren
tur. Post quos reuocatus est.
Non tamen regnavit statim sed
statuti sunt pro eo septem iudi
ces et usque ad finem septem an
norum penitentiam egit panes
et carnes non comedit. et vinum
non bibens leguminibus ute
batur et herbis iuxta consilium
daniel. Et hac penitentia com
pleta regnavit iterum et bene

dixit altissimum. et sicut nicola
um de lyra mortuus est in statu
salutis. Ideo dicit Augustinus
xxij. q. iij. c. Nabuchodonosor
quod penitentia eius fuit fructuo
sa. Illius igitur exemplo studea
mus et nos peccata nostra cor
rigere ut sic participes fieri valea
mus eterne vite in qua vivit glo
riosus deus per omnia secula secu
lorum Amen

Sermo decimusseptimus de
iudicio dei contra anthiochum
in iudeos seuerentem

Reperturum homines
qui omni clementia
deposita feris ac be
stias crudeliores exi
stunt. Quid nam de anthiocho
dicemus immamissimo rege qui
iudeos acriter est persecutus.
utique patet omnes bestias
crudelitate sua antecellit. Con
quem deus iustus vindictam su
am exercuit illumque tandem hu
miliauit atque puniuit. Ad hoc
in hoc sermone de iudicio dei co
tra anthiochum in iudeos seuer
entem dicemus contemplabi
murque more nostro tua misere
tia

Primum dicitur feritatis
Secundum penitentiam
Tertium generalitatis

De crudelitate anthiochi

Capitulum primum

Quam ferus atq; crudel
anthiochus exiterit i
in hoc misterio aperien
dū est. Et licet t̄p̄o. xxij. q. clx.
dicat q; differētia est inter seui
ciam et crudelitatem. quoniam
proprie seuidia dicitur s̄m q; a
liquis in penis inferendis nō cō
siderat aliquā culpam eius qui
punitur sed solū hoc q; delectat̄
in hōminum cruciatu. Crudelis
tas vero attendit culpam in eo
qui punitur sed excedit modū
in puniēdo. Unde crudelitas dif
fert a seuidia sicut malicia hūas
na a bestialitate. ut patet. v. ij.
ethi. Verumtamen large potest
crudelitas nominari promptitu
do volūtatis ad effundendū san
guinem humanum. Et sic fuit
crudelis et feral valde antioch⁹
qd̄ patet tripliciter.

Primo in iherusalem capōe

Secūdo in rabida ordinacōe

Tercio in matris et filiorum
ocisione

De multitudine interfectoꝝ
ex iussu anthiochi

Primo apparet crudeli
tas anthiochi in iheru
salem capone. ut em̄
scribitur. ij. Machabeoꝝ. v.
profecto anthiochus ex egit to
efferatus animo ciuitatez iheru

salem armis cepit. Iussit autē
militib⁹ interficere nec p̄cere oc
cursantibus et p̄ domos ascen
dentes trucidare. Fiebat ergo
cedes iuuenum ac senioꝝ muli
erum et natoꝝ exterminia vir
ginumq; et puuloꝝ neces.

Erant autem toto t̄duo octoa
ginta milia interfecti non mi
nus autem venundati. Nota s̄
p̄pterea quia omnia anthiochi
gesta ex libris Machabeoꝝ
sumuntur q; Hieronim⁹ in argu
mento in libris Machabeoꝝ
ait. Machabeoꝝ liber licet
non habeatur in canone hebre
oꝝ tamen ab ecclesia int̄ di
uinoꝝ librorum annumera
tur hystorias. Insuper aduertē
dum q; deus benedictus p̄mit
tebat populuz sic turbati p̄pter
excrecentes iniquitates. Nam
ut dicitur. i. Machabeoꝝ. i. c.
in dieb⁹ anthiochi exiere ex is
rahel vici iniqui ⁊ edificaueꝝt
gignasium in iherosolimis s̄m
leges nationum ⁊ fecerunt sibi
prepuia et recesserunt a testa
mento sancto et iuncti sunt na
tionibus

De alijs interfectis

Secundo apparet crudeli
tas anthiochi in rabi
da ordinacōe. Nam ex
polarunt et p̄phanauit templuz
⁊ reuersus anthiochiam misit

quēdā p̄ncipem appoloniū nos
mine auz exercitū viginti duorū
miliū quā discursēs p̄ ciuitatez
ingentē multitudinem p̄remittit
et interfecit. Nō multo post misit
quēdā Antiočenū q̄ cōpelleret
iudeos vt se trāfferēt a patris
et dei legib⁹ et eos qui nollet trā
sire ad instituta gentiliū interfi
ceret. due mulieres delate sūt na
tos suos circūdisse q̄s infātib⁹
ad vbera suspensis. cū publice p̄
ciuitate illas circūduxissent per
muros p̄capitauerūt. Alij vero
ad p̄imas coeūtes spelūcas et
latēter sabbati diem celebrātes
cū iudicati eēnt auidā philippo
p̄posito anthiochi flāmis succē
si sunt

De matre occisa cū vij. filijs

Tercio appet crudelitas
anthiochi in mūs et se
ptē filioꝝ occisiōe. *Crat*
vtiqz mē quedā septē filios hñs
et vt dicit. *ij. Machabeoꝝ. vij.*
Quz a crudeli anthiocho cōpelle
rentur vt cōtra patrias leges car
nes p̄ rās cōederet. maior natu
dixit. Parati sū⁹ mozi magis q̄
patrias et dei leges p̄uaticari
Itatus rex iussit sartaginez ⁊ ol
las eneas succendi eiꝝ qui sic lo
cutus fuerat amputari linguam
et cutem capitis abstrahi sūmi
tates quoꝝ manuū et pedū pre

scidi ceteris eius fratib⁹ et nō
inspicientib⁹ sicqz in sartagine
torqueti donec mozeret. In ter tim
vero ceterūna cū mte se hortabā
tur mozi fortiter. Post et secun
dus similia tormenta paciēs ex
tinctus est. Quū in vltimo cōsti
tutus dixit. Tu quidē scelestissi
me in p̄ntivita nos perdis s̄ rex
mūdi defunctos nos p̄ suis legi
b⁹ in eterne vite resurrectione sus
citabit. Post istum terci⁹ illu
ditur et linguam postolat⁹ ato
protulit et man⁹ constāter extē
dit et cum fiducia ait. Celo
ista possideo sed p̄pter dei leges
nūc hec ipsa despicio quomā ab
ipso ea me recepturum spero.
Cunctis admirand⁹ adolescē
tis constantiam expitauit in tor
mentis sartagineis sicut et alij.
Peratur iam quartis similib⁹
cruciatib⁹. Deinde quint⁹ ⁊ tā
dem sextus. Que dum agerentur
mater sapientia repleta cogi
tationi feminee masculinuz ani
mum miserens dicebat ad filios
Nescio qualiter ī vtero meo ap
paruistis neqz enim ego spiritū
et animam donauī vob ⁊ vitam
et singulorum membra nō ego
ipsa compegi sed mūdi creator q̄
formauit hominū natiuitatem
q̄qz hōim inuenit originē ⁊ spm̄
vob iterum in misericordia red
det et vitam sicut et nūc vos met
iplos despiciatis p̄pter legē eius

Remanēte adhuc septimo iuni
ore multa pollicebat̄ anthioch⁹
vt dei leges cōtemneret suade-
bat q̄ matri vt ad hoc illum in-
duceret. **Q**ue inclinata ad filiū
hebrayca lingua dicebat. **F**ili
miserere mei que te in vtero no-
uē mēses portauī et lat triennio
dedi et aliu et in etate istā pdu-
xi aspice celū et terrā que omnia
fecit de⁹. illū honora et cū sūb⁹
motū nō timeas. **A**t adolescens
animosior factus exclamans di-
xit. **Q**uem sustinetis. non obe-
dio precepto regis sed p̄cepto le-
gis que nobis data est p̄ moyse
Turvero q̄ inuētor omnis mali-
cie factus es nō effugies manū
dei. **Q**uare actius indignat⁹ ti-
tānus et istum in dño cōfidentē
int̄ dura tormēta cōpulit mori.
Nouissime post filios et mater
supplicijs cōsumata est.

**¶ De horribili pena et plaga an-
thiochi crudelis**

Capitalum secundum

Non est abbreviata ma-
nus dñi que tandē im-
quos et malos hōmes
p̄sternit fortiter et humiliat.
Ecce anthiochi exēplū veritatē
hui⁹ rei nobis aptissime p̄dit.
De ip̄si⁹ ergo penatitate in hoc
secūdo capitulo erit differendus
De quo tria cōsiderem⁹

Primo plagam
Secūdo noticiam
Tercio penitentiā.

Primo cōsiderem⁹ anthiochi
plagā. **V**t em̄ scribit̄. ij. mach.
ix. **C**ū rediret de p̄sede et frigia
spirans animo cōtendit iheroso-
limā redire illāq̄ delere fundit⁹
dicens se illā congeriem sepul-
chri iudeorū eē factur⁹. **¶** **¶** qui
vniuersa conspiciat dñs percussit
eū insanabili plaga. **¶** app̄hedit
q̄ eū diuis doloris ceruī et ama-
ra intestinoꝝ tormēta insup cō-
tigit illū in impetu eūte d̄ curru
cadere et in graui collisione cor-
poris membra vexari. **¶** facte q̄ sūt
carnes ei⁹ vermib⁹ scaturietes
et fetore nimio vulnēꝝ grauaba-
tur exteri⁹. et qui pauloante si-
dera celi cōtingere se arbitra-
tur eum nemo poterat propter
intollerantiā fetoris portare.
¶ **S**ecundo consideremus an-
thiochi noticiā. vt ait **E**rego-
rius. **O**culos quos culpa clau-
dit pena aperit. **¶** Ideo sic percus-
sus anthiochus cepit ad sui as-
gnationem venire. non valens
et ipse sui ipsius p̄p̄ū ferre fetore
tem pariter et doloreꝝ. **¶** Dicebat
q̄. **I**ustus est subditum esse deo
et mortalem non patia sentire d̄
deo.

¶ **T**ercio consideremus anthi-
ochi penitentiā. **¶** In tot vtiq̄
vexationibus anthiochus pe-
nitentiā egit sed infructuosā

quia ut dicit Bona in .iiij. di.
xiiij. Dolebat de peccatis suis non
propter diuinum amorem sed propter
penam quam sibi propter sua
delicta imminere conspicebat.
Ideo dicit textus .ij. Machab.
Verbis autem orabat scelestus do-
minum a quo non erat misericordi-
am consecutus et ciuitatem ad
quam festinans veniebat ut eum ad
solum deduceret optabat liberam
reddere et iudeos equales at he-
menibus facturum pollicebatur
permittens adhuc templum quod prius
us expoliauerat ornatum opti-
mis domis et multiplicaturum sa-
cta vasa et iudeum esse futurum.
Tamen cum a deo non accepta esset
oratio eius homicida et blasphemus
in pessime percussus pegerit in mor-
tibus miserabili obitu vita functus
est.

De generali punitione hominum
crudelium qui qualia fecerunt
taliter passi sunt

Capitulum tertium

Quidam hominum culpa
inuictus est de genere
liber ut in pluribus a deo
molestus fuisset ut crudeliorum pro
eos acerbissime mactauerunt. Nec
solum antiochus pro crudelitate
punitus est sed et etiam quasi in-
numera sui similes exterminati
sunt de terra viuentium. Idcirco

in hoc misterio adducemus quoniam
plurium exempla ut sic deprehenda-
mus generaliter crudelitatem exor-
sam deo qui cum sit natura misericors
et pius aduersus crudeles
tamen efficitur durus et rigidus
scribitur ergo Iudicum .i. c. quod a
dombeseth crudelis captus a iu-
deis in bello cesis summis
manuum eius atque pedum dixit
Septuaginta reges amputatis
summibus manu ac pedum
colligebant sub mensa mea ubi
cum reliquias sicut feci ita reddi-
dit mihi deus. De Ciro rege cru-
deli refert Iustinus quod postquam ad-
lescentulum filium thamiis re-
gine Massagetarum cum tercia
parte copiarum deceperit simulato
metu quasi fugiens et instructa
castravino epulisque deseruissit in-
terfecissetque a matre thamiis su-
peratus ita quod ducenta millia pro-
salarum simul cum rege deleta fue-
re et tante cladi nec numerus super-
fuit. Ipsi caput amputatum in
vires humanum sanguine plenum
iussit regina confici dicens. Sa-
tia te humano sanguine quem
triginta annis sibi sustulisti. Narrat
Iustinus de percussoribus cesaris quod
nullus fere triennio superuixit nul-
lusque naturali morte obiit nam
pro naufragio pars proelio desu-
cta est. Quidam se illo pugione quo
cesarem vulnerauerunt occiderunt ut
agere monstrarent cedere illam nec deo

nec hominibus placuisse. Viginti
 namque et tribus vulneribus con-
 fectus **Cesar** occubuit anno lvi
 etatis sue. **Nero** vi. Romanorum
 imperator. qui ut scribit **Plinius**
 libro septimo de naturali histo-
 ria natus est premissis pedibus
 et crudelissimus ac viciosus valde
 fuit. post multa facta nota au-
 diens **Bergium Galbam** a mi-
 libus in hispaniis ubi praetor
 erat Imperatorem electum per
Suetonium tribunos et centurio-
 nes de fuge societate temptavit
 et nullum habuit sibi consensu-
 tes. nocte misit pro amicis et nil
 sibi renuntiabant ab aliquo. Ipse
 cum paucis hospicia singulorum
 adiit. verum clausis omnium for-
 tibus nullo respondente in cubicu-
 lum rediit. Reversus deinde percus-
 sorem cuius manu ipse periret. sed
 nemine reperto. ego inquit nec
 amicum habeo nec inimicum. et cu-
 currit ut se precipitaret in tiberim
 sed revocato impetu cum iam nox
 iret in diem equum ascendit qua-
 tuor solis comitantibus. Deinde
 cum ad diverticulum ventum esset cir-
 ca quartum milliarium dimissis e-
 quis pro vestris et arundines ses-
 mitam agere nec non strata sub
 pedibus veste ad proximam villam
 evasit. divertitque in parvulam
 casam. et cum fames et sitis eum
 invaderet sordidum panem si-
 bi oblatum spreit. bibit tamen

aliquantulum aque tepide. Inter
 moras percepit se hostem a se
 natu iudicatum et quod ut puni-
 atur more malorum. Interrogati
 quale id pene genus esset cum
 diceretur per eum eutropium nudum ho-
 minis cervicem furcae inserti per
 publicas vias duci et corpus vir-
 gis ad necem cedi. et de saxo pre-
 cipitatum. iteratis duos acutos
 pugiones arripuit oravitque ut a-
 liquis se ad mortem capessenda
 iuvaret. Exemplo iam propinquabant
 equites quos per clamorem
 propinquos sensit quibus precep-
 tum erat ut eum vivum traherent. Quod
 ut sensit ferrum iugulo apposuit
 ad quartum ab urbe lapidem
 et cum semiamimus adhuc esset
 irumpenti centurioni et pennu-
 la ad vulnus posita in auxilium
 se venisse simulanti. quod sero dixit
 ita vero et haec est fides et in hac
 voce defeat. xxij. anno etatis et
 anno xiiij. imperii per horatium
 et eutropium. Domitianus im-
 perator propter suam crudelitatem
 iusto iudicio dei a cubiculariis
 suis septem vulneribus confectus est
 anno etatis sue quadragesimo
 quinto ut diximus in sermone
 de cognitione superbie. Legitur
 de agensolico rege qui fuit
 ariana heresi infectus et per hispa-
 niam et aethiopicam persecutus est christianos
 et multos martires fecit. et confes-
 sionibus linguas abscedit qui ut

est infideli detentio. Et ut breuiter
 concludam⁹ omnes qui primos
 iniuste psequuntur illisq; sunt in
 festi homicide crudeles nūcipā-
 tur. sicut patet de pe. di. r. t. Ho-
 micidū. c. homicidior. c. Tria
 sūt genera. Nam⁹ ergo clemen-
 tes ⁊ pi⁹ quaten⁹ cūdelitate re-
 iecta dignos reddam⁹ nos ipsos
 ad habendā hīc graciā. et in sus-
 tuto sempiternaz gloriā in qua
 uiuūt et regnat deus p omnia se-
 cula seculor. Amen

¶ Sermo de amuso dāu⁹ de co-
 gnitione dei ⁊ de debito sibi exhi-
 bendō honore ac cultu

Quomā de⁹ oculi cor-
 poris nō videt qz re-
 motissim⁹ est a sēsi
 ut docet Arist. in p-
 logo metha. In varias noxias
 qz opimiones errorū hōmes dila-
 buntur ⁊ aut negāt eē deum aut
 deos plures asingūt aut ea que
 de diuinaz psonaz pluralitate
 sm fidei tradidionem dicuntur
 acceptare nolūt. Inde fit ut diui-
 nus cultus minuat⁹ neq; debita
 exhibeatur reuerencia ipsi deo q̄
 re in hoc sermone de deo glorio-
 so merito ptractandū censui ut
 sic eum agnoscentes maiestātē
 eius honore debito psequamur
 In superiorib⁹ namq; de timore

suorum iudiciorū diximus amo-
 do vero circa honorem qui sibi de-
 betur a nobis insudabim⁹. De
 deo igitur tractatū tria miste-
 ria eluadare conabimur

- Primū dē cognitionis gñalis.
- Secūdū vnitatis eñdalis
- Terāū tūnitatis psonalis.

De generali cognitione dei.

Capitulum primum

Hortandi sūt omnes ho-
 mines mundi ut deum
 cognoscere studeant qz
 sine cognitiōe dei cetera quocq; q̄
 grandia extimari pnt parua sūt
 et vilia. ex quo deus Iher. ix. c.
 dicit. Non gloriatur sapiens in
 sapia sua nec diues in diuicijs
 suis nec gloriatur fortis in forti-
 tudine sua. sed in hoc gloriatur
 qui gloriatur sci te et nosce me.
 quā ego sum dominus. Verū
 tamen quidam deum esse minū
 me credūt. de quib⁹ dicit Dama-
 sus. In tantum preualuit pni-
 ciosa hōminū malicia ut dicant
 nō esse deum. De hīs loquitur
 sic Tullius in primo de natura
 deorū. Quidā dixerunt totā de
 dijs immortalib⁹ opinionem eē
 factam ab hōminibus sapienti-
 bus reipublice causavt quos ra-
 tio non posset eos ad officiu⁹ re-
 ligio duceret. Imōdi falsita-
 tis sectatores qd aliū q̄ fatuos

dixerim cogitare nāq; vel dicere
deū nō eē nō nisi ex stulticia pue
mre p̄t. **R**eo p̄s. inquit. Dixit
insipientem corde suo nō est deus
Et **I**her. iij. dicit deus. Stul-
tus populus meus me nō cognō
uit filij insipientes sūt et recors
des. Quare autē stulticia sit co-
gitare q; nō est deus apparet ex
hoc q; rāconabiliter quilib; p̄t
si velit cognoscere deum eē p̄pter
quinq; specula que deum eē ap-
tissime manifestant

Primū dicitur naturā legis
illuminatio

Secūdu scripturē testificatio

Tercū mūdi p̄ductio

Quartū creaturā ordinatio

Quintū omnīū desideratio

De naturalis legis illumina-
tione in cognōe dei

Primū speculum in quo
lucet veritas diuini esse
dicitur naturalis legis
illuminatio. Ab ipso vtiq; sūmo
patre accepim; naturālē legem
qua quilibet rāconē vtens cogno-
scere potest q; deus est. Nā p̄ si-
to q; aliquis mox natus exponē-
retur nutireturq; aut ī mari a
marinis beluis. aut ī silua a fe-
tis idonitis nec cōideret vnq; vel
audiret quicq; de deo didi q; p̄-
mū ad annos discreōnis atin-
geret ex lumine rāconis nabita

lis cognosceret q; deus est lic; in
pticulari errare posset credens de-
um eē aliquam creaturā hec om-
nia pbatur et roborantur didis
et testimonio sapientū. Inquit
Hug; in libro de fide ad petru;
Nihil tantū nouit mens q̄tum
deū eē et se. et **D**amascen; Cog-
nitio existendi deū nobis natu-
raliter inserta est. et **H**ugo de
sancto victore. Sic de; cognō-
nē suā; in homine tempauit vt
sicut quid es; non poss; compre-
hendi ita quia es; non posset iga-
norari. et **C**icero libro. i. questis-
onum tusculanarū. Nemo hōim
tam immans cui; mentē nō im-
buerit diuinitatis opinio. et idē
libro primo d̄ legib;. Nulla gēs
est tam immāsueta taz fera que
non etiā si ignoraret qualē ha-
bere deum debeat nō tamē habē-
dum sciat. Ex hoc idē libro. i.
de natura deorū ait. **P**ythago-
ras iussu atheniensium vrbe et
agro exterminat; est libriq; ei;
combuste sunt p̄pter hoc q; hoc
cōmūe verum in dubiū reuocauē-
t. **I**n. ij. vero d̄ natura deorū di-
cūt. Natura nisi cognitū inōpre-
hensumq; animis idē haberem;
sc; q; deus est nō tā stabilis ei;
opinio p̄maneret nec cōfirmare-
tur diuinitate tēporis sed vna
cū seculis etatibusq; hōimū in
ueteraretur

De testificacōe scripture in cognicione dei

Secundū speculū in quo cognoscere possum⁹ qd de⁹ est dicitur scripture testificatio. Omnis quippe scriptura utriusq; testamenti deus eē predicat de quo sic incipit p̄ncipiū genef. In p̄ncipio creavit de⁹ celū et terram. et vsq; ad finem magnalia dei clare proclamat. Neq; opus est singula recensere que de deo continentur in illa cū vt diximus tota circa dei viuentis misteria stupenda versetur. Doctores in sup̄ sancti illius scripture interptes eruditissimi d̄ deo gloriose loquūtur quocū aliqua dicta hic interponenda duxi. Inquit Cassiodorus sup̄ psalmū illū Magn⁹ domin⁹ et laudabilis nimis. Deus ē virtus inexplicabilis pietas incomprehensibilis sapiēcia ineffabilis cuius vera diffinico est finē in suis laudib⁹ nō habere. et Boetius li. de trinitate. De⁹ est eē pulcherrimū fortissimūq; vere vnum in quo nullus numerus nullum in eo aliud preter qd id quod est. et Anselmus in prosologion. Deus est pulchritudo que nō videtur odor qui olofactu nō capit sapor qui non cognoscitur bonitas que nō sentitur. et Gregorius in moralib⁹. Deus est viuificatrix virtus causa causarum

vita viuētiūm rationabilium creaturarum. et libro. i. de libero arbitrio. Deus est quo nil superius eē constat eternus comutabilis. et Aug⁹. xv. de trinitate. De⁹ est qui est omnium potentissimus speciosissimus beatissimus quem mori mutari corrumpi est impossibile. et Aug⁹. li. de vera religione. Deus est incommutabilis natura prima vita prima eētia prima substantia. et Aug⁹. v. de trinitate. c. iij. Deus ē substantia vel vt melius dicat eētia cui ipsum eē maxime ac verissime competit. Nota hic qd nomen substantie s̄m communem hominum acceptionem a subsistendo videtur dici s̄m Aristo. in predicamentis. et s̄m hoc substantia grece vsia dicitur quia subsistit. Corpus autem quia subsistit substantia dicitur vnde cum forma pura que de⁹ est nulli subsistat proprie substantia dici non potest. Verum absolute nomen substantie sumitur s̄m qd dicitur qd substantia est quod non est ab alio sed semp̄ ex hoc est qd ppria intra se virtute consistit et sicut potest dici causa prima substantia. Vnde Auicenna. li. viij. c. iij. Quamuis refugiam⁹ de deo dicere nomen substantie nō tñ intentione; cui⁹ intentio est res habens qd dicitur stabilem cuius esse est eē

quod non est in subiecto corpore vel a
nima. et propter hoc potest dici sub-
stantia. Melius tamen dicitur
euentia. sicut enim ab eo quod est sci-
re dicitur scientia. ita ab eo quod est
esse dicitur euentia. Et quod ille max-
ime est qui dicit ego sum qui sum
ideo proprie dicitur euentia secundum Ihe-
romimum et Damasum papam quoniam
ipse est origo et principium essen-
di et quod est a quo est quicquid
est secundum Algazelem .ij. metha.
et quod nostrum esse copatione illius est
non esse. sicut dicit Plato in thi-
meo. Philosophi etiam qui veritatem in hac
parte mentem tenuerunt de deo
magnifice multa dixerunt. Au-
cenna .viii. metha. sic ait. Deus
est bonitas pura in desiderio om-
nium. et Cicero in primo de na-
tura deorum. Deus est quo mi-
hil beatius nihilque bonis omni-
bus affluentius excogitari potest. et in
ij. de natura deorum. Deus est natura
prestans quo nihil est melius. et
Albumasar in maioribus introdu-
ctionibus. Deus est mouens om-
nia immobilis incorruptibilis
altissimus cuius nomen est bene-
dictum et exaltatum exaltatione max-
ima. et Aristoteles in primo de celo et
mundo. Deus est apud quem est
vita fixa sempiterna in secula
seculorum que nec finitur nec de-
ficit. et xij. metha. Deus est no-
bilissimus omnium entium et
nihil eo nobilius

De mundi productione ad co-
gnationem dei

Utrum speculum quo cog-
noscere poterimus deum
esse dicitur mundi produ-
ctio. Nam productum hunc mun-
dum credimus ab aliquo poten-
te sapiente optimoque artifice.
hic autem esse non potuit nisi deus.
Nam si cuncti reges et philosophi quot
quot fuerunt quot sunt et erunt con-
uenirent in unum nec minimum
florem producere possent de no-
uo. Deo ait sapiens .xiiij. c. sa-
pientie. A magnitudine speciei
et creature poterit creator eorum
cognosci. et Augustinus .li. xi. de ciuita-
te dei inquit. Exceptis prophetis
in vobis mundus ipse ordina-
tissima sui mutabilitate et mo-
bilitate et visibiliu omnium pul-
cherima specie quodammodo ta-
cite et factum se esse et nisi a deo
ineffabiliter atque inuisibiliter
se fieri potuisse proclamat. et Aug-
ustinus .li. x. confessionum. Inter-
rogavi de deo meo celum et
lunam et stellas et responde mi-
hi neque nos sumus quod queris et
dixi omnibus qui circumstant for-
res carnis mee dicite de deo meo
aliquid et exclamauerunt voce
magna. Ipse fecit nos. Interro-
gatio mea intentio mea et respo-
sio eorum species eorum. et de
hoc Job .xij. capitu. Interroga

iumenta et docēbūt te volatilia
 celi ⁊ indicabūt tibi loquere ter
 re et respōdebit tibi et narrabūt
 pisces maris. Quis ignorat q̄
 hec omnia manus domini fecerit
 Iactanā⁹ vero libro p̄mo dñi.
 insti. Orpheus inquit vetustissi
 m⁹ poetarum dominum deum ve
 rum ⁊ magnum primogentum
 appellat eo q̄ ante ipsum nihil
 sit gentū et ab ipso cuncta sint
 generata

De creaturarū ordinacōne ad
 cognoscendum deum

Quartū speculū in quo o
 nnes p̄nt inuestigare de
 um eē dicit creaturarū
 ordinacō Omnia em̄ que sunt
 in omniuerso in tanta reūvarie
 tate ordinata sūt ita q̄ Arist. di
 cit in .xij. metha. Nihil natura
 liū aut in celestib⁹ aut in terre
 scib⁹ est sine ordine. videmus
 nāq̄ cōtra uias naturas ignis et
 aque aëris et terre in omni⁹ mun
 di cōseruacione adinuicē cōueni
 re ⁊ indissolubiliter p̄manere v̄
 dem⁹ corpp⁹ omniū ordinatissi
 mos motus videm⁹ re⁹ insensibi
 lium regulatissimos ad suos
 effcūs innumerabiles modos v̄
 dem⁹ corpora superiora in hec in
 ferioza influere et vñ tāta in om
 nib⁹ reb⁹ mēsuā certe ab ip̄o dō
 de quo ap̄ls ad roma. xij .c. ait

Quē a deo sūt ordinata sūt. Iō
 et Arist. i. methoꝝōū .c. v. ait
 Ordinacō eorū que sūt in mun
 do est ex disposicōe p̄mi p̄nci
 p̄ij qui est de⁹ gloriofus

De desideracōe omniū in cog
 nicionem dei

Quintū speculū in q̄ deū
 eē deplēxim⁹ dicit oim
 desideracō. Impossibile
 nāq̄ est eē aliquid in appetitu si
 ue nature siue rāōis q̄n illud sit
 Impossibile ē q̄ graua tenderēt
 deorsum nisi ess̄ centū Impossi
 bile ē q̄ flumina mouerētur ad
 mare nisi ess̄ mare. Impossibile
 est q̄ animalia peterent abuz si
 nō ess̄ abuz quia in .ij. de celo
 et mundo d̄ q̄ natura nō facit a
 liquod factum vanū. ⁊ in .iij. de
 anima Nat̄a nihil facit frustra
 Sed hōmes appetunt cognoscē
 veritatem et habere bonitatem.
 ergo oportet q̄ sit aliqd̄ verum
 cognoscibile quo cognito mēns
 humana quiescat ⁊ aliqd̄ bonū
 diligibile quo adeptō nil vlti⁹
 desiderare queat. Sed hoc i nul
 la creatura inueniri potest. ergo
 oportet ponere deum esse. Sed
 insultant quidam nobis asseren
 tes non eē opus tam p̄lixa di
 scep̄tācōe cōtendere vt deum eē
 monstretur. Credim⁹ aiunt hoc
 et firmiter id tenem⁹ sed v̄tinā

nō sint de numero illoꝝ de qui
bꝝ dicit aplūs ad titū. i. Cōfite
tur se nosce deum factis autem
negāt cum sint abhominati et
incredibiles et ad omne opus bo
nū reprobi. Si deū eē cognoscūt
dominū omnīū vbi eius obedi
entia et filioꝝ obseruācia man
datoꝝ. Si deū credūt omnipotēte
et iustū vbi timor eius. Si deuz
suū benefactore existimant vbi
laus et gloria vbi gradaz actio
O dānabilis et fatua multitu
do cecitatis. qui dicēdo dñe dñe
saluos fieri se putant. hīs dicit
Matth. vii. Non omis qui dicit
mibi dñe dñe intrabit in regnū
celoꝝ. sed qui fecerit voluntatē
patris mei qui in celis est.

De hīs qui plures dicūt eē
deos ad cōuincendū eos vnum
tantum eē deum

Capitulum secundum

Qontra eos qui plures
eē deos dicūt in hoc se
cūdo misterio videlicet in
sistendum est vt plenā veramqꝫ
de deo noticiā habeamꝫ. Nā pa
tū est credere qꝫ sit deus nisi qd
et vnꝫ tantū sit cōfiteamur. et li
cet simpliciter pureqꝫ hoc sit ac
ceptandū tamen ad cōuincēdos
incredulos pbare nitentur qꝫ
deꝫ est vnꝫ quinqꝫ modis

Prīmꝫ dē cōtrañōꝝ solucō
Secūdo scripturaz testificacō
Terā theologoꝝ ratio
Quartus gentiliū et phoꝝ
confessio
Quintus ydolatraū supersticiō

De cognitiōe vniꝫ dei ex cō
trañōꝝ solucōne

Primus modus quo p
bamꝫ qꝫ deus est vnus
dicitur cōtrañōꝝ solucō
Nām qui deos plures esse volūt
arguūt tripliciter. Primo sic ex
ij. topicoꝝ hēt qꝫ plurā bō sunt
meliora paucioribꝫ. s. plures dij
sūt plura bona. ergo meliꝫ eē
plures qꝫ vnū. s. s. fm anselmū
Omne qd eē meliꝫ arca deū est po
nendū. ergo nō est ponē plures
deos. Secūdo arguūt. qꝫ apłs
dicit. i. ad cor. viij. Diquēde sūt
dij multi et dñi multi. Terco ar
guūt. qꝫ vnū qd qꝫ pfectū cū pōt
pducere sibi simile. sed diuina
eēcia est pfectissima. ergo pōt
eēciam sibi simile pducere sed
eē et posse in diuinis idem sunt
fm dyonisiū. ergo eēcia diuina
pducit aliā eēciā. et aliā aliā
in infinitū. s. ad primū argū
mentū respōdet Bona. in. x. dij
qꝫ dictum phi. habet veritatem
in bono creato et finito quod ra
tione sue finitatis recipit boni
tatis augmentum per additio
nem alterius boni. Non autem

intelligi potest de bono infinito qd auctu no potest. Ad secudu dicit Bona. iij. di. i. qd hoc nom deus sumitur triplater

- Primo nuncupatiue
- Secundo adoptiue
- Tercio naturaliter

Apstol9 ergo dicit qd fut dij multi nūcupatiue. Un ad phil. ij. c. dixit. Apstolus de gulosis Quoz deus venter est r de ami as dei dicit psal. Ego dixi. dij estis et filij excelsi omes. Ad ter tū obiectū dicit Richard9 m. i. di. ij. qd illud qd adducit de pro ductione similis intelligendum ē in generabilib9 et corruptibili b9 neq; ppterca iudicam9 solem impfectum qd nō pōt aliū solem generaē nec angelū qd nō pōt ge nerare aliū angelum

De cognitione vni9 dei ex scā pturatum testificacōne

Secund9 mod9 quo pro bam9 qd deus est vn9 di citur scripturaz testifi catio. Inspiciantur omnes scāp ture tam veteris qm noui testamē ti et inueniemus qd deus vnus vndiq; pclamatur. Vnde exo. xx. Non habebis deos alienos. et Deut. iij. Non est aliū deus neq; in celo neq; i terra. et Deu teronomij. iij. Pāto et cogita i corde tuo qd dominus ipse sit de

us in celo sursum et in terra de orsum et nō sit ali9. et Deutero. ix. Audi israhel dñs de9 tu9 vn9 est. et Deutero. xxxij. Videte qd ego sum sol9 r nō sit ali9 de9 ex me. et. ij. Re. vij. c. Magnifica tus es dñe de9 quia nō est simis lis tui neq; est de9 extra te. r. iij. Re. xix. Tu es de9 sol9 omnū re gum terre. et. ij. Paralipo. ij. c. Magn9 est dñs de9 noster sup omnes celos. et Judith. ix. Tu es de9 r non est ali9 preter te. r Dauid psalmo xvij. Quis de9 preter dominum aut quis deus preter deum nostrum. et psal. lxxi. Benedict9 domin9 de9 qui facit mirabilia magna solus. et psal. lxxxij. Tu solus altissim9 in omni terra. et psalmo. lxxxv. Magnus es tu r faciens mira bilia tu es de9 solus. et Papiēs ecclesiasticā pūmo. Un9 est a lūi sim9 crea tor omnipotens rex me tuendus nimis. r ecclesiasticā. xxxvi. Non est aliū de9 nisi tu r Psal. xli. Ego dominus pū mus r nouissimus. r Psal. xlv. capitulo. Ego dominus r non est aliū r extra me non est de9 Et idem habetur de summa tū nitate r fide catho. ca. i. r xxx iij di. c. Quī epus. r. xlv. di. c. De iudeis. r pūma questione pūma capitulo Hij q. r capitulo Pau liamste. r. xi. q. iij. capitulo Ad mensam. r. xxij. q. iij. capitulo

Si quis. et. xxiii. q. i. c. loquitur
7. xxvi. q. vi. c. No licet. 7. xxvii
q. v. c. Puto

De cognitione vniuersi dei ex
theologorum ratione.

Tertius modus quo p
bam qd deus est vnus di
citur theologorum ratio.
Sunt apud theologos quinque ra
tiones pape quibus concluditur
qd deus est vnus.

- Prima dicitur potestatis.
- Secunda caritatis
- Tercia intellectus infinitatis
- Quarta bonitatis
- Quinta causalitatis

De prima ratione theologorum
scilicet potestatis dei ad ostendendam
dei vnitatem

Prima ratio dicitur potestatis
qua ponit Bona. di. ii. i.
dicens Stat enim ista qd
deus sit omnipotentissimus ergo
poterit facere qd omnis alia poten
tia a sua nihil possit. ergo si sunt
duo dii diuersi in natura hoc po
test vnus facere de altero qd aliter
nihil possit et e converso si cui po
tentia potest auferri non est deus. qd
non sunt duo nec plures dii. Hac
ratione tangit Lactantius in i. li.
diuini. insti. dicens. Sit igitur nra
operis questio illa consequens
atq; secunda. Vt pte vniuersi di

mundus regat an ve multorum
nemo est qui dum sapiat ratione
q; seculi putet qui non vnus est in
telligat qui et condiderit omnia
et eade qua condidit virtute mo
dere. qd enim multis opus est ad
mundi regimem sustinendum nisi for
te arbitremur. si plures sint mi
nus habere singulos nervorum atq;
virtutum quod quidem faciunt hi qui me
tos esse volunt qd necesse est imbe
cilles esse siquidem singuli sine aux
ilio reliquorum tante molis guber
naculum sustinere non possunt. deus
autem qui est eterna mens ex omni
vtriusque parte perfecte consummateque vir
tutis est. qd si verum sit. vnus sit
necesse est. potestas enim vel vir
tus absolute retinet suam propriam
firmitatem. Ad autem solidum est
existimandum cui nihil decidere.
Ad perfectum cui nihil possit acce
dere. Hec ille

De secunda ratione theologorum
scilicet caritatis ad ostendendam dei vni
tatem

Secunda ratio ad vnitatem
dei ostendam dicitur carita
tis que ponit ab eodem
Bona. vt supra. Nam si sunt duo
dii diuersi quorum vterque est sum
mum bonum aut vnus diligit alterum
vt diligendus est aut non. si sic
cum vterque sit summum bonum
vterque diligendus est amorem fru
itionis. ergo vterque fruatur al
tero sed qui fruatur alio bono a se

indiget illo . ergo uterq; est in-
diges ergo neuter de9 si vn9 nō
diligat aliū . ergo null9 de9

De tertia rāōe theologorū
sc3 infinitatis intelled9 ad oste-
ndendam deivnitatem

Tercia rāō dicitur intelle-
d9 infinitatis . Hanc po-
nit Scot9 . di . ij . p̄mi di-
cens . Quia intelled9 diuin9 est
infinitus . intelled9 diuin9 cog-
noscit qdāq; intelligibile perfe-
ctissime q̄tū est intelligibile i se
Si sūt duo dij sūt A ⁊ B A ergo
cognoscit B p̄fectissime q̄tū B
est cognoscibile . Sed hoc ē im-
possibile quia aut cognoscit per
B eēndāz aut nō . Si nō et B ē
cognoscibile p̄ eēndāz . ergo n̄
cognoscit B p̄fectissime q̄tū B
est cognoscibile . Nichil enim
cognoscibile p̄ eēndāz p̄fectissi-
me cognoscit nisi cognoscat per
eēndāz suā vel p̄ aliqd̄ p̄fectius
includens ipsā eēndāz q̄ sit ip-
sa in se . eēndāz autē in B in nul-
lo p̄fecti9 includit q̄ in B . q̄
tūc B nō est de9 . Si autē cog-
noscere9 A per eēndāz B . ergo a-
ctus ipsi9 A est posterior natura-
li eēndāz ipsi9 B et ita A nō erit
de9 . Qz act9 ipsi9 A sit posterior
ipso B . Probo . Quia omis act9
cognoscendi q̄ nō ē idē obiecto
ē posterior obiecto neq; em̄ p̄or
neq; sibi nā erit actus cū obiecto

plio ab adu . quia tunc act9 pos-
set intelligi sine obiecto sicut e-
couerso

De quarta rāōe theologorū
sc3 bonitatis ad ostendendam dei
vinitatem

Quarta rāō dicitur boni-
tatis . hec est Tho . li . i .
contra gentiles . c . xliij .
ubi ait . Impossibile est esse duo
summe bona qz quod p̄ supaban-
dāz dicitur om̄ soli conue-
nit . sed de9 est summum bonuz
ergo est vn9 sol9 .

De quinta rāōe theologorū
sc3 causalitatis ad ostendendam
deivnitatem .

Quinta rāō dicitur cau-
salitatis que ponitur a
petro de aquila di . ij . p̄-
mi . Dicit enim sic . Ponatur qz
sint duo dij et vnus velit petrum
producere ⁊ alius non aut Pe-
trus producat aut non . si sic
ergo ille qui non vult non erit
deus . si non . ergo ille qui vult
non erit deus . Si dicas qz p̄pi-
gere pacta ⁊ ita sunt conco rdes
non valet quia eiusdem e ffcūs
non p̄nt eē due cause totales in
eodem ordine cause sed infinita
potencia est causa totalis esse
ctus in rāōne cause p̄ime . er-
go rē .

De cognitione vniuersi dei ex
gentilium et philosophorum con-
fessione

Quartus modus quo p-
bamus qd deus est vnus
dicitur gentilium et phi-
losophorum confessio. Dicit enim
Lactantius libro primo diuina-
institutionum. Poete quibus des-
os carminibus ornauerunt et eo-
rum res gestas amplificauerunt
summis laudibus. Sepissime ta-
men confitentur spiritui vel men-
te vna contineri regis omnia. Et
Augustinus li. viij. de ciuitate
dei inducit platonem qui ait.
Deus est vnus verus et opti-
mus qui cuncta precellit. et Ari-
stoteles. viij. phisicorum. Vnum
inquit mouens magis quam multa
oportet existere. et in. xij. metha-
phus inquit dominatus et vnus
princeps. et Lactantius libro pri-
mo diuinarum institutionum post-
quam enumerauit opinioniones Tale-
tis milesij pitagore anaxagore
antiscemis cleantis crisippi et ze-
nonis qui de deo varia sunt lo-
cuti concludit dicens. Horum ta-
men sententia quam sit incerta
eodem tamen spectat ut pruden-
tiam esse vnam consentiant

De cognitione vniuersi dei ex
paganorum superstitione

Quintus modus quo p-
bamus qd deus est vnus
dicitur paganorum su-
perstitione. Nam pagani qui deos
multos sibi preferebant supersticio-
se quidem ad talem deuenerunt
insaniam. Nam ut inquit Tho-
mas. xxij. q. xxiij. aliqui non con-
siderantes deum sed admittentes
pulchritudinem et virtutem crea-
turarum ipsas pro deo sunt ve-
nerati. De quibus sapienter. xij.
sic scribitur. Nam sunt omnes
homines in quibus non subest
scientia dei. et de hijs que vide-
tur bona non potuerunt intelligere
eum qui est neque operibus atten-
dentes cognouerunt quis esset ar-
tifex. sed aut ignem aut spiritum
aut titanem aere aut gyrum stel-
larum aut nimiam aquam aut so-
lem aut lunam. rectores orbis
terrarum deos putauerunt. Et eu-
sebius paphilij libro primo de
euangelica preparatione inquit
Pyrodox de prima hominum theo-
logia scribente. audiamus. Egi-
ptios fuerunt primos omnium cum
in celum oculos sustulissent mo-
tum ordinem et quantitates ce-
lestium corporum admiratos sole
ac luna deos putasse. et ibi pla-
to in cratilo. sic scribit ad verbum
Videntur mihi primi grecorum
eos solummodo deos putasse quos
etiam nunc multi ex barbaris
colunt solem videlicet ac luna
tellurem stellas ac celum. Nam

cum ipsa cernerent theim semp
 hoc ē curere atz reuoluū ab hac
 ipsius theim natura theos .i. de
 os appellarunt. Nonnulli vero
 moti sunt propter inordinataz
 affectionem ad suos et cum de
 fundi eēt statuas in eorū me
 moriam dedicarunt quas auz fa
 muli ad complacēdā domi
 noz salutaē veneratqz cepissent
 mox demones illas ingressi re
 sponsa dare ceperūt quare ⁊ sta
 tuis diuinis honore est cōsecra
 tus. **Unde yfido. libro .x. ethi.**
 refert qd a mīno cetera sunt ydola
 modo qui sequitur. **Mortuo**
 siquidem bello patre eius mīn⁹
 in solacū doloris fieri fecit ima
 ginem patris sui. cui multaz ex
 hibebat reuerētiaz. **Proinde** ho
 mines regionis sibi blandire vo
 lentes diuinis honores imagi
 ni exhibere ceperūt. **Hoc exem**
 plo plures ceteris suis mortuis i
 mages ceperunt dedicare. **Et**
 sicut ab idolo belli cetera traxerūt
 originem. ita ⁊ ab eius nomine
 nomina generaliter acceperunt.
Sicut em̄ belus diū⁹ est ab as
 sirijs sic et alie nationes scdm
 ydeomatū et linguarum varie
 tates alie beel alie bel alie baal
 alie beelphogor alie beelzebub e
 orz ydola vocauerunt. **Quos** i
 taz pagani deos dicebant ho
 mines fuisse monstratur. et p
 omnis cuiusqz vita vel meritis
 apud suos coli ceperunt. **Et a**

puḍ egiptios isis apud cretam
 iupiter apud mauros iuba a
 pud latinos faunus apud rōa
 nos quatinus apud atixeniēses
 minerua ⁊ in quorum laudib⁹
 accesserūt poete qui eos in celū
 compositis carminibus extule
 runt. **Sunt** et alia multa que
 nos breuitatis cā dimittimus.
Igitur vt scribitur de sūma tē
 mitate et fide catholica. **cap. i.**
 firmiter credimus ⁊ simpliciter
 confitemur qd vnus solus est ve
 rus de⁹ eternus incommutabil.

De tēmitate personali.

Capitulum tertium

De altissima tēmitate ā
 mō dicēdū erit. **Qm̄** li
 cet vnam veraciter dei
 confiteamur naturam vnamqz
 substantiā tam tres in diuinis
 personas fideliter proclamam⁹
Ad cuius rei pleniorē habē
 dam noticiam quinqz de ipsa in
 effabili tēmitate occurrunt cō
 sideranda.

- Prīmū naturalis cognitio
- Scdm̄ sc̄pturę p̄nunciatio.
- Tertiū superna reuelatio
- Quartū p̄sonarū terminatio
- Quintū fidelium obligatio

De cognitione tēmitatis di uinarum personarum.

Diximus quod considerandum
occurrit de trinitate de
naturalis cognoscendi
dendum est ut per rationem natura-
lem possit cognosci trinitas per
sonarum diuinarum. Et videtur Ale-
xander in i. summe. et th. i. pte.
q. xxxij. q. impossibile est per ratio-
nem naturalem ad cognoscendum trini-
tatis venire quod hoc per rationem naturalem
in cognoscendo dei venire non potest
nisi ex creaturis. creature autem
ducunt in dei cognitionem sicut ef-
fectus in causa. hoc ergo solum ra-
tione naturali potest de deo cogno-
sci quod coexistere ei necesse sit si deum
quod est omnium entium principium
virtus autem creatura dei est com-
munis toti trinitati. unde pertinet
ad unitatem eandem non ad distin-
ctionem personarum. Per rationem er-
go naturalem cognosci potest de deo
ea que pertinent ad unitatem ean-
dem non autem ea que pertinent ad di-
stinctionem personarum. Qui autem
probare nititur trinitatem personarum
naturalis ratione fidei dicitur deo-
gare. Primum quidem quantum ad di-
gnitatem ipsius fidei que est ut sit de
rebus inuisibilibus que rationem hu-
manam excedunt. Secundo quantum ad
utilitatem trahendi aliquos ad fi-
dem. cum enim aliquis ad probandum fidem
inducit rationes que non sunt cogens
tres credit in derisionem infidelium que
credunt quod homini rationibus imitari-
mur et propter eas credamus. Deo

dicit Hilarius libro de trinitate
Non putet homo sua intelligen-
tia sacramentum generationis et pro-
cessionis se posse consequi. Et dy-
onysius li. de di. no. Non est in-
quit audendum dicere aliquid nec
cogitare de super substantiali oc-
cultis diuinitate propter ea que di-
uinitus nobis ex factis eloquijs
sunt expressa. Notandum tamen secundum Jan-
dul. in i. di. iij. q. possumus pro-
pymaginem venire in cognitionem
trinitatis in diuinis non tamen
suppositorum sed personarum ut
arguatur sic. Omnis perfectio
que est in nobis eminens est in
deo. Ita conceditur a philo. q. con-
cederet quod species superior contine-
ret virtualiter omnem perfectio-
nem inferioris remota imperfec-
tione sed perfectio est in no-
bis mens notitia et amor. ergo
arguitur esse in deo. Istud accep-
tat a philosopho qui in xij. me-
thaphi. ait. quod in deo est summus
intellectus et summum intelligen-
re et summa voluntas summe volu-
ptuosa. id est gaudiosa ubi Co-
mentator commento xxxvij. p-
bat quod in deo est intellectus et vo-
luntas et actus eorum quibus non pro-
ditam et vel intentionem. Hoc idem
est in fine comenti. xxxvi. quod in deo
est trinitas perfecta sed dicit quod
hanc trinitatem putauerunt christi-
ani esse trinitatem suppositorum
et illud ipse negat sed male negat

hoc dicit **Aug.** **vij.** confessionū fu
 isse de mente platonis. et .x. de
 unitate dei. c. iij. fuisse de mente
Porphyrij. Concludendum ergo
 fm **Tho.** ubi supra qd phi non
 cognouerunt misterium diuinam
 personam p. p. que fuit pater
 nitas filio et processio. Juxta
 illud apli. i. ad cor. ij. loqui
 mur dei sapienciam quā nemo
 p. ap. huius seculi nouit scz phi
 losophorū fm glosam cognoue
 runt tamen quedā attributa q
 appropriatur p. somis sicut pote
 tia appropriatur patri sapiencia
 filio et sp. s. s. bonitas.
Si vero aliquis quereret qd qd
 est ergo necessaria cognitio trī
 nitatis si humana racōe cogno
 sci nō potest. **Respōdet Tho.** qd
 talis cognitio necessaria est no
 bis dupliciter. **Uno** modo ad re
 cte sciendum de creatōe reuz
Per hoc em qd dicitur deū omnia
 fecisse verbo suo. excludit erro
 ponētū deū p. duxisse res ex necē
 tate nature. **Per** hoc at qd pon
 mus in eo p. cessionē amoris oī
 ditur qd deus nō p. p. t. aliqua
 indigentiam p. duxit creaturas
 ne q. p. t. aliqua causam extē
 secam. sed p. t. amorem sue bo
 nitatis. **Secūdo** fuit necessaria
 cognitio trīnitatis ad recte sci
 endum de salute generis huma
 ni que p. ficitur per filium. incar
 natum

Secundum qd considerandum

occurrit de trīnitate dicitur scri
 pturē p. nunciā cō. In veteri nāq
 lege sepius pluralitas persona
 rum est p. signata. Nam scribit
 genesis primo. In principio cre
 auit deus celum et terram. scd
Nicolaum de lyra hebraica veri
 tas habet. In principio he loym
 creauit celum et terram. He lo
 ym autem est plurale huius nō
 minis. Hel. sicut patet scienti
 bus proprietates ydeomatis he
 brei. per hoc autem qd nomē plu
 rale diuinū cōiungitur cum ver
 bo singularis numeri. cum dicit
 creauit he loym. ac si diceret cre
 auit dij. ostēdit scripturā qd in
 deo est aliqua pluralitas in om
 nitate eēnāe et talis modus frequē
 tissime in veteri testamēto inue
 nitur. **Sed** contra hoc respon
 dent iudei dicentes. qd hoc nomē
 he loym qn ponitur pro deo im
 p. p. t. dicitur et indifferenter
 accipitur pro suo plurali et sin
 gulari. quando autem de deo ve
 ro dicitur semper accipitur i sin
 gulari. et sic sumitur in proposi
 to quando dicitur. In principio
 creauit he loym. i. deus. Ad quā
 solutionem m. f. gendam argu
 it nicolaus de lyra ex textu sa
 cre scripturē quia hoc nomen he
 loym quando ponitur pro deo et
 alia nomina diuinā dicunt frequē
 ter de deo vero in plurali. qd
 patet manifeste quia cōiun
 gitur cū adiectiuis pluralis nūi

Unde **Jofue** ultimo dicitur. Non potestis seruire dño. q̄ ipse dominus sanctus est hebraica veritas habet sic. Non potestis seruire dño q̄ heoloim sancti ipse ē. **Item** **Hebr.** xxij. c. Peruertistis verba dei uiuentis deū exercitiū dei vestri. Hebraica veritas sic habet. Peruertistis verba heoloim uiuentium domini. Et notā dū q̄ ibi ponitur nomen dei thethagramaton cū dicitur in auctoritate premissa dñi exercitiū. Vbi enim habem⁹ domini in hebreo ponitur nomen dñi thethagramaton qd̄ significat diuinā naturam s̄m suas proprietates intrinsecas absq̄ respectu ad extra et sic patet q̄ in intrinsecis diuinitatis ē aliqua pluralitas p̄ pluralitatē immediate p̄cedentem cū dico in auctoritate. Peruertistis verba heoloim. i. deorū uiuentū et coniungitur ista pluralitas nomini di thethagramaton cū immediate subditur dñi exercitiū. Et sic patet p̄ hoc q̄ in unitate diuine eēndie est aliqua pluralitas cum summa simplicitate qd̄ nō est in alijs quia semper ubi scripturā ponit aliquid denotans pluralitatem p̄sonarū ibidem ostēdit eēndie unitatem. **Item** **Psal.** liij. scribitur sic. Dominabitur tui qui fecit te dñs deus exercitiū nomen eius. veritas hebraica sic habet. Domi-

natores tui factores tui domin⁹ exercitiū nomen eius. In hac auctoritate ubi ponitur de⁹ exercitiū nomen eius ponitur nomen dei thethagramaton. et iō potest argui sicut ex precedenti. Similiter hoc nomē heoloim frequenter coniungitur cū verbo pluralis numeri. verbi gratia. **Ex.** viij. dicitur. Que est gens vt populus israel in terra p̄pter quā uult dominus vt redimeret sibi populum. hebraica veritas habet iuerunt heoloim. Sūt adhuc ap̄phetis alio modo prenūciata trinitas personarum. Unde **psal.** xliij. dicitur. Deus tua deus in seculum seculi virga directionis virga regni tui. Propterea uenit te deus deus tuus. s̄m nicolaū de lyra super. i. c. ad hebreos. In hac auctoritate exprimitur christus tamq̄ deus uerus q̄ i humanitate uerus est plenitudinis grade. exprimitur per hoc deus ugens tanq̄ persona distincta ab ipso uero quia scripturā de ipso ugen do loquitur tamq̄m de alia persona. Insuper ex parte dei ugenas duplicatur hoc nomen deus cum dicitur. Venit te deus deus tuus ad denotandum personam patris et spiritus sancti. Sed moderni iudei exponunt hunc psal. de Assuero et dicunt q̄ iste psalm⁹ factus ē a **Mardocheo** sed hoc p̄z falsū.

Primo quod non intitulatur a mar
 docheo sicut aliqui psalmi inti
 tulatur ab asaph qui eos fecit
 ut patet in titulo psalmi .xlviij. et in
 pluribus alijs locis. **I**ste autem psalmus
 intitulatur a dauid. ut patet in he
 brayco. **H**oc etiam patet per litteras
 psalmi sequentis. quod iste rex de quo
 est psalmus habetur tamquam deus adorandus
 secundum quod ibidem dicitur. **C**oncupiscet rex
 decorem tuum quia ipse est dominus deus
 tuus et adorabunt eum. **S**i autem illa
 verba dicantur de assuero rege se
 quitur quod mardocheus induceret
 totum populum et ipsa hester ad
 quam diriguntur verba premissa
 secundum expositionem eorum ad adorandum
 assuerum sicut deum quod manifeste
 patet falsum. quia in eodem libro dicitur
 quod noluit flectere coram Aman. ne
 honorem dei transferret in homi
 nem. **H**oc etiam patet per translatio
 nem caldaicam super psalmum istum
 quae authentica est apud hebreos. **U**bi
 enim in hoc psalmo habetur sic **S**per
 osus forma patris filijs hominum dif
 fusa est gratia in labijs tuis caldai
 cum sic habetur **P**ulchritudo tua mes
 sia maior quam filiorum hominum da
 tus est spiritus prophetiae in labijs tu
 is. sic ergo patet ex predictis quod au
 thoritas que hic inducitur de il
 lo psalmo ad litteram intelligitur de
 christo. **I**tem ostenditur pluralitas
 personarum in psalmo. **D**ixit dominus
 domino re. qui ad litteram de christo est in
 telligendus. sed iudei aliqui di

cunt ipsum debere intelligi de ab
 ham et quod eliezer eius dispensa
 tor fecit illum ad reddendum gratias
 deo de victoria quam habuit ab
 ham contra illos reges qui capti
 uauerant loth nepotem suum secundum
 quod habetur geneseo .xviij. sed hoc patet fal
 sum ex titulo psalmi. quia non intitulatur
 ab ipso eliezer sed a dauid. **I**tem
 dicunt alij quod est factus a dauid non
 tamen loquitur de christo sed de ange
 lo suo ut sit sensus. **D**ixit dominus
 domino meo. in angelum me custodie
 ti sed hoc patet falsum quia infra di
 citur **T**u es sacerdos in eternum
 sacerdotium vero non competit ange
 lis. **I**tem secundum nicolaum de lyra su
 per epistolam ad hebreos dicen
 dum quod ad litteram est psalmus
 factus a dauid loquens de christo
 et hoc per translationem cal
 daicam quae ubi habetur **D**ixit dominus
 domino meo caldaicum sic habet **D**ix
 it dominus verbo suo **I**tem ex illo quod
 sequitur **E**xortero ante iudaeum et ge
 nuum te quod non praesertim competere
 nisi filio dei et per has condicio
 nes quod dicitur hic verbum dei et
 exortero et dei substantia osten
 ditur unitas essentiae quia diu
 nitas pluralitati non potest. **P**er
 hoc enim quod dicitur genitus de
 substantia dei ostendit distinctio per
 sone quia nulla res gignit seipsam
Similiter patet hoc quod dicitur sede ad dex
 teram dei. **O**na enim persona non po
 test sedere ad dexteram sui ipsius.

Insup ostenditur pluralitas p
sonar. **Plsaie. xlviij.** ubi dicitur
Non a principio in abscondito
locutus sum ex tempore anteqm
fierent ibi etā et nūc dñs meus
misit me et spiritus ei⁹. Ita sūt
verba dei loquentis qđ ptz ex
textu precedenti et similit ex hoc
qđ immediate subditur **Hec di**
xit redemptor tuus sanctus isrl̄
In hac auctoritate loquitur de
datione legis que data fuit in
manifesto ⁊ de die et audiente
omni populo vocē dei loquentis
vt habet **exo. xix. et xx. c.** et hoc
est qđ dicit. **Non a principio lo**
cutus sum in abscondito. i. ipa
lex fuit data et immediate sub
dit et nūc dñs me⁹ misit me et
spūs eius. hic deus dicit se mes
siam a deo et a spū eius. Nūc au
tem est ita qđ inter mittentes ⁊
missum debet eē semi distinctio
psonalis quia trinitas psonar
est in diuinis scz missi dei mit
tentis et spūs eius. deum autez
missum dicimus filium in carna
tum deum mittentem patrez et
spiritum eius spiritum sanctum
Adhuc prenūciata fuit trinitas
psonarū diuinarū. **Plsa. vi. c.**
ubi dicitur. **In anno quo mor**
tuus est rex **Ozias** vidi dñm se
dentem super solium excelsū ⁊
eleuatum et ea que sub ipō erāt
replebant templū seraphim sta
bant subter illud sex ale vni et

sex ale alterū et infra clamabāt
alter ad alterum **Pand⁹ Pand⁹**
Sanctus Sanctus dñs deus exerci
tuum. Plena est om̄s terra glo
ria eius. et in psalmo dicit. **Be**
nedicat nos de⁹ de⁹ nost et bene
dicat nos deus vbi ter hoc no
men de⁹ replicatur

Terciū qđ occurrit confide
randum circa trinitatem dicitur
superna reuelatio. Nam in no
ua lege vt dicit alexander in p
mo summe. Manifestata ē tri
nitas personarū nō soluz fm
numerū et distinctionem s̄ eā
fm originem et proprietatem que
persona prima a nullo est pater
et secunda genita filius. et ter
cia spiritus sanctus. **Vnde Job.**
prima cano. c. v. Tres sunt qui
testimoniū dant in celo. pater
verbum et spūs sanct⁹. **Hij tres**
vnus sunt Item christus dixit
Matth. Euntēs decete gentes
baptizantes in nomine patris
et filij et spiritus sancti. Item in
baptismo **Christus** apparuit in
assumpta carne. pater in voce
spiritus sanct⁹ in columbe spe
cie vt patet **Luce. iij. et Matth.**
xvij. Pater apparuit in voce. fi
lius in assumpta humanitate.
et spiritus sanct⁹ in nube. **Paes**
dum autē in hic fm **Alexandrus**
in primo summe qđ appatio ali
qñdo dicitur manifestatio facta
in aliq̄ effcū intelligibili oblato

intellectu et sic sumitur sapien-
 tie. i. vbi dicitur. Apparet autem
 hijs qui fidem habent in illu. Ali-
 quando vero dicit manifestatio
 in aliqua similitudine corpo-
 rali oblata ymaginacione et hoc
 modo dicitur angelus apparere
 in somnis. **Matth. ij.** et eadem ip-
 se dñs **Danieli. Danielis. vij.**
Aspiciebam in visu noctis. et sa-
lomoni. iij. R. ij. Tercio modo
 dicitur apparicio manifestacio
 in aliquo signo sensibili repren-
 tato sensui. siue illud signum sit
 visibile siue sit audibile. et hoc
 modo apparuit pater in nouo te-
 stamento. ut patet **Mat. xvij**
et Job. xij. Quarto modo dicitur
 apparicio manifestacio facta in
 aliqua similitudine corporali se-
 sibili oblata visui et sic visitatio
 a modo dicitur apparicio. Et
 sic dicitur qd apparicio non solu
 dicitur manifestatio in signo vi-
 sibili sed etiam audibili. Si autem
 queratur quare non apparuit
 spūs scūs in aliqua voce siue si-
 gno audibili vel etiam filij. Dicit
 alex. qd congruitas fuit ut sicut
 erat distinctio in personis ita eti-
 am esset distinctio in signis ex-
 pimentibus personas. Unde fi-
 lius apparuit in rationali creatu-
 ra sibi vnica vnitate persone.
 Spūs scūs in irrationabili creatura
 non vnica sibi vnitate persone
 Pater vero in voce tamq̄ in sig-
 no distincto ab utroq̄. **Et quoniam**

do spātis scūs solus apparuit
 tunc apparuit utroq̄ modo. scilicet
 in sono tamq̄ in signo audi-
 bili. et in linguis igneis tamq̄
 in signo visibili.

¶ Quartū considerandū dicitur
 personarum terminatio. Sunt
 em̄ in diuinis tres tantū perso-
 ne. Sed quidam arguūt contra
 sic. Quidquid est in deo est in-
 finitum. sed numerus persona-
 rum est in deo. ergo numerus
 personarum in deo est infinitus.
 et per consequens infinite perso-
 ne. Ad hoc respondet **Bona. in. i.**
di. ij. qd auz duplex est infinitas
 scilicet numerat et immensitatis.
 deus est infinitus infinite vite-
 tutis et immensitatis que est in-
 finitas perfectioms et ideo ponē-
 da in deo. Infinitas autē nume-
 ralis quia repugnat perfectioni a
 deo est amouenda. Nam cum
 deo sit attribuendum quod no-
 bilius est necesse est ponere pes-
 sonarum finitatem. Primo ra-
 tione distinctioms quia in perso-
 nis est distinctio ergo nō confu-
 sio sed vbi est infinitas ibi pon-
 fusio. Secundo ratione ordinis
 quia vbi est ordo ibi est termina-
 tio. Nam vbi defiat termina-
 tio ibi defiat et mediatio. et per
 consequens ordo sed vbi est ter-
 minatio nō est infinitas. g° si in
 personis diuinis est ordo nō erit
 ibi infinitas. Dicitur g° et cōfitemur
 tres tantum personas in diuinis

neq; confundentes psonas neq;
substantiā sepantes q; vt dicit
Anathanasi⁹. Alia est em pso-
na patris . alia filij . alia spiritus
sancti . sed patris et filij et spūs
sancti vna est diuinitas equalis
gloria coeterna maiestas quae
pater talis filius talis spiritus sa-
ctus .

¶ Quāntum quod erat cōfide-
rāndū circa trinitatē diuinā p
sonarū dicitur fidelū obligatio
vbi videre debem⁹ vtrum crede-
re explicitē misterium trinitatis
sit d necessitate salutis . et respō-
det tho . xxij . q . iij . q misteriu xpi
explicitē credi nō potest sine fide
trinitatis quia in misterio cūcti
hoc cōtinetur q; filius dei carnē
assumpserit q; per grām spirit⁹
sancti mūdū renouauerit ⁊ ite-
rum q; de spiritu sancto concep-
tus fuerit . et ideo eo modo quo
misterium xpi ante chustū fuit
quidem explicitē creditum a ma-
ioribus implicitē autē et quasi
obumbrate a minoribus ita eti-
am et misteriu trinitatis **Post**
tempus autē gratie reuelate tā
maiores q; minores tenentur ha-
bere fidem explicitam de miste-
rijs christi praecipue quantū ad
ea que communiter in ecclesia
solemnizantur et publice . Ita
etiam post tempus gratie diuul-
gate tenentur omnes ad explici-
tate credendum misteriu trinita-

tis . quare etigam⁹ oculos mēis
nostrae et deum benedictum cola-
mus honore debito vt sic digni
efficiamur gratia eius per quam
tandē ad ipiscamur eternā glo-
riam Amen

**Sermo deāmus nonius de ho-
nore et reuerentia deo exhiben-
dis et debitis .**

Estant grauitē circa
cultum dei christiani
quī tanto sunt re pre-
hensibiliores q; to re-
ueras eis est magis nota Omnis
vtiq; na dō magis reuerenter de-
os falsos colit q; christian⁹ po-
pulus deum regem celi . **Adūco**
vt deus nobis ppius et miseri-
cors fiat de honore sibi debito in
hoc sermone dicem⁹ in quo tu-
plex honoz distinguendus est

Prīm⁹ cōsistit in sacroz loco-
rū veneratiōe

Secund⁹ in sacraz psonarū
existimatiōe

Tercā in sacraz deūnomia-
rum p̄soluatiōe

**De p̄mo honore deo debito
quī consistit in sacroz loco-
rū veneratiōe**

Capitulū p̄mū .

Dominus honore qui deo de
 consistit in sacrorum locorum
 veneracione. Debet uti
 quod omnes venerari loca sacra deo
 dicata ita ut in ecclesiis unquam
 quod ingrediatur comoret et exeat
 cum deuotione humilitate timo
 re et reuerencia et hoc propter tria
 Primo propter dei maiestatem
 Secundo propter utilitatem
 Tercio propter exemplaritatem

Primo debet unquam quisque vene
 ri templa dei propter eius maie
 statem. Naut dicitur in ps. Do
 minus in templo sancto suo. et
 Apoc. xxi. Ecce tabernaculum
 dei cum hominibus. sed possit ali
 quis obicere quod non sit aliquis lo
 cus deputatus ad cultum dei quod
 ut dicitur actuum. xvij. Deus
 qui fecit mundum et omnia que
 in eo sunt. hic celi et terre cum sit
 dominus non in manufactis templis
 habitat nec manibus humanis
 colitur indigens aliquo. et. iij.
 Regum. viij. Salomon dixit.
 Si celum et celi celorum te cape
 re non possunt quanto magis do
 mus hec quam edificavi tibi Ad
 hoc respondet Th. i. iij. q. c. lxxij. et
 xxij. q. lxxxij. quod in adoracione dei
 et orationibus fiendis duo conside
 rari possunt. Aut deus qui colitur
 adoratur et oratur et sic non esset
 aliquis locus ad adorandum ne
 cessarius Aut considerantur ipsi

homines colentes deum et sic de
 terminatus locus eligitur ad ado
 randum non propter deum qui
 adoratur quasi loco concludatur
 sed propter ipsos adorantes et hoc
 triplici ratione. Primo quidem pro
 pter loci consecrationem ex qua spi
 ritualem deuotionem concipiunt
 orantes ut magis exaudiantur
 Secundo propter sacra mysteria et
 alia sanctitatis signa que ibi con
 tinentur. Tercio propter concur
 sum multorum adorandum ex quo
 fit oratio magis exaudibilis sicut
 illud Math. de octavo. Ubi
 sunt duo vel tres in nomine meo
 congregati in medio eorum sum
 Ideo ecclesia ad diuinum cultum
 deputatur Ex quo multipliciter
 nominatur scilicet Basilica. templum
 tabernaculum. ecclesia. et domus
 dei. Primo dicitur Basilica ut
 habetur di. xliij. c. Non oportet
 Ubi dicit Archidiaconus quod ba
 silyca dicitur palacium regis Ba
 sileos enim grece. latine rex in
 terpretatur. Unde basilica dicitur
 quelibet ecclesia quia palacium
 est summi regis et regi regum mi
 nistratur Quidam tamen dixe
 runt ecclesias episcopales tans
 tum dicitur basilicas quia huiusmodi re
 ges consueuerunt fundare et dota
 re sicut Huguiacionez. vel basilica
 dicitur a basileo rege grecorum qui
 primo se fecit sepeliri apud eccle
 siam sicut Psidorum

ingressus sit in eis deuota conuer-
satio deo grata insipientibus pla-
uda. et Aug⁹. xlii. di. c. In ora-
torio inquit. In oratorio preter
orandi et psallendi cultu peri-
tus nihil agatur ut nomini hu-
ic et opera iugiter impensa con-
cordent. **D**edre mundo a scan-
dalis quia hodie in dei templis
nulla seruetur modestia nulla
honestas nulla religio quinimo
ibi abundantius uisioi spectacu-
lavana et alia q̄ plura nephan-
da. **P**erniciosa consuetudo. **D**
detestabiles mores christiano-
rum malorum qui templa dei ita
inhabitant quasi eent uilissima
lupanaria

¶ Secunda ratio quare dei tem-
pla sunt merito ueneranda est p-
pter utilitatem. In illis nam q̄
fiscipimus spiritalia beneficia
ibi recipimus sacramenta ibi se-
petimur post mortem reseruan-
tes corpora usq̄ ad generale re-
surrectionem. **P**ropterea inquit
psal. **A**uscipimus deus miseri-
cordiam tuam in medio templi
tui. **H**inc est q̄ ecclesia funda-
tur cum preeminencia quia nul-
lus eam edificare potest nisi au-
doritatem diocesani qui debet po-
nere primatum lapidem figere
crucem designare cimiterium. **E**t
etiam petere dotem sufficientem
assignari sine qua consecrari non
debet. ut patet de consecratione

distinctione prima. ca. **N**emo.
et. c. placuit. **I**nsuper ecclesia con-
secrata non debet reuerti ad se-
culari habitacionem et ppha-
nos usus. de immanona questioe
tercia capitulo **Q**ue semel. et ca-
pitulo **Q**uoniam. decimasep-
tima questione ultima capitulo.
Questisti. extra de religiosis do-
mibus. capitulo **A**d huc. **T**er-
cia ratio quare ueneranda sunt do-
minica templa dicitur exempla-
ritatis. **N**on solum enim a san-
ctis docemur exemplo ut uene-
mur dominica templa sed offe-
runt se genalium exempla qui
suorum pdolorum templa dilige-
ntissime honorare studuerunt. **U**n-
de **V**alerius libro primo rubrica
de religione recitat qualiter **F**a-
bius quia questiones audiuit
in templo dicitur amissit. na
nulla melodia et nullus sonus
in templo esse debebat nisi pro
laude deorum. **I**terum in rubri-
ca de neglecta religione narrat
q̄ quidam nomine flaccus cen-
sor existens a quodam templo
quod erat in ciuitate Calabrie
tegulas marmoreas fecit remo-
ueri et Romam in propria domo
fecit portari propter quam cau-
sam demens fuit effectus. **I**n-
super duos filios perdidit quod
factum postmodum Senatus re-
texuit et emendauit tegulas ad
templum repositum iubendo.

Insup ibidem ponit qd quidam postumus nomine a scipione du ess in asia Romam p militum erario siue stipendio fuit missus qui dum in asiam reuertetur. Proserpine templum expoliauit thesauo qd vt senatui fuit intinatum statim per senatū reuocatus et in carcere clausus fuit. In quo detentus ante qd examinaret sua causa crudeli morbo valde utpote demens et furio sus obiit deaqz proserpina senatus edicto postumi sibi confiscatum thesauū suū rehauiit. Isti itaqz suo modo miram exhibere contendebant reuerentiam templis falsorum deoz. Quāto magis et nos reuerenter tractare debem⁹ tepla dei. Nam ⁊ dñs Hs thrist⁹ in nullo ita seuerus apparuit. sicut dum in templo inuenit vendentes ⁊ emētes quorum mēsas euerit ⁊ pedes ⁊ pecunias et flagello facto de funiculis eos eiecit a templo dicens Dom⁹ mea dom⁹ oracōnis vocabitur vos autem fecistis illā speluncam latronū.

De secūdo honore deo debito in sacraz psonaz existimacōe.

Capitulum secundum

Secūdus honor qui deo debetur consistit in sacra u psonaz scz sacerdo

ti existimacōe. Est em sacerdotalis dignitas excellēcie quacūqz dignitate tēpali qd pbare possum⁹ tūpliciter

- Primo racione
- Secundo auctoritate
- Tercio exemplo.

Primo ostēditur qd dignitas sacerdotalis excellit omnez dignitate tēpale racione que tūplex eē potest

- Prima rō dicit significacōis
- Secunda institucōis.
- Tercia condicōis.

Prima rāo dicitur significacōis. Nam sacerdos sūm p̄sido ram libro vij. ethimo dicitur qd si sacer dux vel sacra dans. Rāo autem istius dupltis interpretacōis sūm Thomaz in iij di. xliij. est quia per misteriuꝝ spūitiale sacerdos est medius inter deum et populum. Nam ipse diuina nūciat et mistēt populo et vota populi offert deo. Dicitur etiam sacerdos quasi sacra dans. Sacra autem dare potest aliquis duobus modis vel auxiliando vel sacramenta dispē sando. Primo modo quilibet iustus in quantum sacra sua merita dat vel communicat alijs auxiliando interpretatur sacerdos. Secundo mō nomē sacerdotis ē institutū ad significādū eū qd sac

... in faciente...
... illa qd est in gradu...
... dignitas...
... tēpali...
... p̄bāre...
... tūpliciter...
... racione...
... auctoritate...
... exemplo...
... ostēditur...
... dignitas...
... excellit...
... omnez...
... dignitate...
... tēpale...
... racione...
... que...
... tūplex...
... eē...
... potest...
... rō dicit...
... significacōis...
... institucōis...
... condicōis...
... dicitur...
... significacōis...
... Nam...
... sacerdos...
... sūm...
... p̄sido...
... ram...
... libro...
... vij...
... ethimo...
... dicitur...
... qd...
... si...
... sacer...
... dux...
... vel...
... sacra...
... dans...
... Rāo...
... autem...
... istius...
... dupltis...
... interpretacōis...
... sūm...
... Thomaz...
... in...
... iij...
... di...
... xliij...
... est...
... quia...
... per...
... misteriuꝝ...
... spūitiale...
... sacerdos...
... est...
... medius...
... inter...
... deum...
... et...
... populum...
... Nam...
... ipse...
... diuina...
... nūciat...
... et...
... mistēt...
... populo...
... et...
... vota...
... populi...
... offert...
... deo...
... Dicitur...
... etiam...
... sacerdos...
... quasi...
... sacra...
... dans...
... Sacra...
... autem...
... dare...
... potest...
... aliquis...
... duobus...
... modis...
... vel...
... auxiliando...
... vel...
... sacramenta...
... dispē...
... sando...
... Primo...
... modo...
... quilibet...
... iustus...
... in...
... quantum...
... sacra...
... sua...
... merita...
... dat...
... vel...
... communicat...
... alijs...
... auxiliando...
... interpretatur...
... sacerdos...
... Secundo...
... mō...
... nomē...
... sacerdotis...
... ē...
... institutū...
... ad...
... significādū...
... eū...
... qd...
... sac

dat in sacramentorū dispensacōe
 et sic ille q̄ est in gradu ordinis
 constitutus dicitur sacerdos. Ob id
 in scripturis sacerdotes nominā
 tur aliquando dii aliquando an
 geli ut dicitur. xi. q. i. ca. Sacer
 dotibus. Unde et ad moysen de
 eo qui ad iuramentū deducēd⁹
 est dicitur. **A**pplica illuz ad deos
 id est sacerdotes. et rursus scrip
 tum est. **D**ixit non detrahes id est
 sacerdotib⁹. **E**t ppheta ait. **L**a
 bia sacerdotis custodiunt sciē
 tiam et iusticiam et legem requi
 runt ex ore eius quia angel⁹ do
 mini est. **S**ecunda ratio ostē
 dens sacerdotalem dignitatem
 dicitur institucōis. **N**am sacer
 do autē p̄cessit legem scriptā q̄a
 in veteri testamento primus sa
 cerdos qui iubete dñō vidimas
 obtulit fuit melchisedech sicut
 patet gen. xiiij. c. **D**emum p̄ sa
 cerdotiū iubente dñō regia pote
 stas est ordinata. **U**nde p̄mi Re
 vij. dixit deus ad samuelem sa
 cerdotē. **A**udi vocem eorū scz fili
 orū israhel petendū regē et cō
 stitue super eos regem hinc est
 q̄ spiritalis auctoritas terrenā
 potestatem habet instituire vt
 sit et iudicare si bona non sit qd̄
 pbatur per apostolum paulum
 dicentem prime ad corinth. vij.
Nescitis quoniam angelos iu
 dicabimus quāto magis secula
 ria. **E**t idem in. c. **P**er venerabi

lem extra qui filij sunt legitimi
 et. ix. q. iij. c. **N**emo r. c. **A**liorū
Tercia ratio ostēdens dig
 nitatem sacerdotalez dicitur cō
 ditionis. **E**st enim sacerdotalis
 dignitas spiritalis. et ideo q̄n
 to spiritus nobilioz est corpore
 tanto sacerdotalis dignitas no
 bilioz est quācūq̄ dignitate tē
 porali sicut patet extra de trans
 lacione episcopi et electi. c. **I**n
 corporalia
Secundo ostēdit dignitas
 sacerdotalis que excedit omnez
 dignitates temporales auctori
 tate. **D**e sacerdotibus enim dicit
 ur. **P**saie. lxi. **H**os sacerdotes
 domini vocabimur. **M**inistri do
 mini dei nostri dicentur vobis. et
 p̄ma Petri secundo. **V**os estis
 genus electum regale sacerdoti
 um gens sancta populus acq̄
 sitionis. xvi. di. c. **D**uo. scabie
Autum nō tam p̄cios⁹ est plū
 bo qm̄ regia potestate sit ordo sa
 cerdotalis alioz. et eadem. di.
 ca. **Q**uis dubitet. **Q**uis dubi
 tet sacerdotes christi regum et
 p̄ncipum omniumq̄ fidelium
 patres et magistros censei. pro
 p̄terea sexta questioe p̄ma in
 capitulo. **S**acerdotes dicitur.
Sacerdotes qui proprio ore cor
 pus domini conficiunt. **A**b om
 nibus sunt timēdi. et tertia que
 stione prima capitulo. **N**ulli.
Dominum crucifigūt qui eū in

ingemiscens et amarissime lacrimas fundens. Tu inquit Rufine ludis et mea mala non setis. Ego autem lamento et gemo calamitatem meam. quia seruis quidem dei et mendicantibus apta sunt templa dei. At Rufinus ad Ambrosium perrexit. Cui Ambrosius ait Impudenciam canum imitatus es Rufine tante videlicet neas auctor existes. Ego dico tibi quoniam imperatoris ingredi sacra limina prohibebo. Hec et alia plura Rufinus audies imperatoris nuntiavit votum antistitis. At imperator in platea pergo inquit ut iustas in facie suscipias contumelias. Cumque ad sacra limina pervenisset in sacram quidem Basilicam non presumpsit intrare sed veniens ad Anastasium supplicabat ut eius vincula resolveret. Cui Ambrosius. Quam penitentiam ostendisti post tantas iniquitates. Cui Theodosius tuus est docere meum vero suscipere. Cui Ambrosius iniunxit ut legem conderet ne sententia mortis fieri posset animo irato. sed transacto triginta dierum numero. Quod et fecit. Sicque cum lacrimis et devotione templum tandem ingressus est in cunctis reverenter se habens erga sacerdotem Ambrosium. Quid fecit Constantinus de quo est textus. xcvi. di.

ca. In scripturis et c. Constantinus. Quid reliqui omnes casti animi reges vel imperatores Omitamus omnia que repetere longum foret. Inspiciamus dominum Iesum christum de quo dicit Cyprianus. ca. Dominus. Dominus noster Iesus christus rex et iudex usque ad passionis horam servavit honorem pontificibus et sacerdotibus. Nam cum lepofuz munda sset dixit eidem. Vade ostende te sacerdoti. sacerdotem adhuc appellans quem sciebat esse sacrilegum. Item cum subditus passioni alapam accepisset nihil contumeliose locutus est in personam pontificis sed sic magis innocentiam suam tutus est dicens. Si male locutus sum testimonium perhibe de malo. si autem bene tunc me cedis. Hec igitur ab eo humiliter et patienter facta sunt ut nos humilitatis et patientie exemplum haberemus. Sed hodie plerique de illis sunt de quibus dicitur. i. q. i. c. Multi. Multi secularium cum plus sacerdotum vitam quam suam conspiciunt in magni contentionis sacrorum crimen incurunt. Magna enim trabe vulneratos oculos habentes festucam in alienis conspiciunt oculis quam dum incaute euellere festinant in erroris foueam delabuntur.

De tercio honore deo debito
in sacramentorum ob-
seruatione

Capitulum tertium.

Tertius honor qui deo de-
betur consistit in sacra-
mentorum ob-
seruatione. Nam ut dicit **Th.**
xxij. q. lxxxviij. deum et si non ra-
tione sui ratione nostra etiam cor-
poraliter reuereri debemus. tum
ut per corporales motus exatentur
mentem nostram. tum ut deum
per utramque naturam nostram
honoremus. Unde **Johannes da-**
masenus inquit. Quia ex du-
plici natura compositi sumus scilicet
corporali et spiritali duplicem deo
honorem referre debemus. Con-
sistit autem hic honor in tribus.

Primo in capitis inclinatione.

Secundo in incuruatione

Tercio in genuflexione

Primo consistit honor in ca-
pitis inclinatione. et sic statuit
etiam ut cum nominatur nomen ihesus
in etiam in missis et diuinis of-
ficiis omnes reuerenter incli-
nent caput. Unde de consecratio-
ne ecclesie li. vi. in. c. Decet. dicitur
Conuenientes in etiam nomen il-
lud quod est super omne nomen.
nomen videlicet domini nostri
Ihesu christi exhibitione reueren-
tie spiritualis at tollant et ita fle-
ctant genua mentis quod vel ca-

pitatis inclinatione presententur

Secundo consistit honor dei
in incuruatione. Habet hunc usum
etiam ut in diuinis officiis cum
gloria patris et filio et spiritu sa-
cto decantat in fine psalmorum
omnes corpus incuruant simul
cum capite

Tercio consistit hic honor in
genuflexione. Genuflectimus
namque cum adoramus corpus cri-
sti in omnibus moribus huiusce
modi profitentes nos subditos
deo qui est benedictus in secula
seculorum Amen

Verbo vicesimus de pacien-
tia que omnibus est necessaria
propter communes passiones
quibus infestatur humanum ge-
nus

Pro pacientiam cur-
ramus ad propositum
nobis certam. Do-
ctoris gentium ver-
ba sunt ista ad hebreos. xij. c.
Post lapsum primorum paren-
tum a deo humanum genus pas-
sionibus est vexatum ut nullus
unquam in hac vita inueniri possit
omnino quietus. Insurgunt un-
dique mala undique tempestates
undique afflictiones laboriosaque
cure. Accidunt et sepe multa adu-
rsa nolentibus et iniuris neque aliis
aduersus fortune impetus et in-
cursum repentinosque motus nisi

ferendo ⁊ equo animo tolerādo
tuti eē valemus. **S**uganda ait
Virgilius. omnis fortuna ferē
do est. **H**oc autem maxime ope
tatur paciēcie virtus que omni
bus necessaria est sine qua fue
cumbit mens et deficiat animus
cum aliquod sinistra accidere
vident. **P**ropterea in hoc sermo
ne de paciēcia erim⁹ tractaturi
De qua tres condicione facie
mus

Prima est de eius descrip
tione.

Secunda de eius determina
tione

Tercia de eius acquisitione.

Quid sit paciēcia ⁊ de mul
tiplici eius accepōe

Capitulum primum

Prima consideracō est de
paciēcie descripōe in
qua quid sit paciēcia
ostendem⁹. **E**t **Lactancius**. v.
libro diuinay institutionuz ad
hec sic dicit. **P**aciēcia est malo
rum que aut inferuntur aut ac
cidunt cum equanimitate plas
tō. ⁊ **Tullius** in rethorica ean
dem sententiā loquitur sub
alijs verbis dicens. **P**aciēcia ē
honestatis aut vtilitatis causa
rerum difficilium ⁊ arduarum
volūtaria ac diuturna p̄pessio
Et pro ampliori declaracōe no

tandum q̄ quīntuplex paciēcia
inuenitur

Prima est remissorū

Secunda mūdanozum

Tercia stultorum

Quarta ypocritarum

Quinta virtuosorum

Prima est paciēcia remisso
rum eorum scz quibus ex officō
incumbit reprehendere corrigere
vel punire aliena peccata. et ta
men illa tolerant. **C**ontra quos
est. c. **F**acientis. lxxxvi. di. vbi
dicitur. **F**acientis p̄culdubio cul
pam habet qui quod potest cor
rigē negligit emendare. ⁊ lxxxij
di. c. **C**onsentire. **C**onsentire vi
detur tractanti qui ad resecāda
que corrigi debent non occurrat
et eadem di. iij. c. **E**roz. **C**ui nō
resistitur approbatur et veritas
cum minime defesatur opprim
tur. **N**egligere quippe cum poss
pturbare puerfos nihil aliud ē
q̄ fouere. **N**ec caret scrupulo so
cietatis occulte qui māifesto fa
ancoi desinit obuiare. **D**e hac
autem vel tolerancā vel p̄micio
ne maloz copiosius disputabis
tur in sermone de iusticia

Secunda est paciēcia mūn
danorum eorum scz qui p̄opter
mundum quoscūqz labores stre
nue tolerant. de quibus dicitur
lxxvj. di. c. **O**mnes. **O**ms hui⁹
seculi dilectores in terrenis hys
rebus fortes sunt. in celestibus
autem debiles **N**am pro tēpati

laus et admirabilis videri solet
tulisse casus sapiēter aduersos
nō fractum ēē fortuna retinuisse
se in reb⁹ aspectus dignitatem

De quib⁹ in quib⁹ debet vnus
quisq⁹ esse patiens.

Capitulum secundum

Secunda consideratio de
paciēcia dicitur deter
minatio. Debet namq⁹
hō determinate ēē patiens max
ime in quinq⁹ videlicet

Prō in contumeliarū illacōne

Secōdo in tꝑaliū bonorū pdicōe

Tercō in carorū amissione

Quarto in corpis flagellacōe

Quinto in volūtaria opacōe

Primo debet homo ēē pacēs
in contumeliarum et iniuriarum
illacōe. Dolent namq⁹ homines
nequā et malū molestare bonos
nūc detrahendo nunc conuician
do nūc contumelias inferendo
Ibi virtus est vbi boni paciēter
sciunt sufferre. Quomā vt dici
tur. xxij. q. iij. c. Tu bon⁹ Tu
bonus tolera malum. et ideoz in
ca. Tolerandi. et in. c. quā sm
carnem. In. c. vto Hec autem
vita Gregori⁹ ait. Si boni estis
quōdiū in hac vita s̄sistitis equa
nimiter tolerate malos. Nam
quis quis non tolerat malos ip
se sibi p̄ impaciciam testis ē.
quia bonus non est. Abel enim

ēē tenuit quem chaym malicia
non exercet. ⁊ **I**actanc⁹ in. v.
libro diuinarum institutionum
Non enim minus malum est re
ferre iniuriam q̄ inferre. Nam
vnde certamina inter homines
cōtenōesq⁹ nascūtur nisi q̄ im
probitati opposita impaciciā
magnas sepe concitat tempesta
tes. q̄ si paciēciā qua virtute
nil melius nil in homine digni⁹
inueniri potest improbitati op
posueris extinguetur protinus
tamq̄ igni aquam supfundetis.
Im autem prouocata illa im
paciēcia improbitatem sibi cō
parem nata. tantū p̄fecto ex
atabit incendiū. vt id non flus
men aliquod sed cruoris extin
guat effusio. Magna itaq⁹ pa
ciēcie ratio est quam sapiens au
get bono vito. Vt em̄ nihil ma
lorum fiat hec sola efficit. que si
detur omnibus. nullum scelus
nulla fraus in reb⁹ hūanis erit
Spectat vtiq⁹ ad magnanimi
tate qd̄ nōnulli ascribūt ad vti
litatem scz ferre patienter et e
quo animo verba contumeliosa
Cōtra quos est dictum senece
libro de clemencia vbi inquit.
Magni animi proprium est in
iurias atq⁹ offensiones sperne
re. Et idem in libro de prouiden
cia. Manet sine aduersario vir
tus tunc apparet quanta sit q̄ri
tumq⁹ polleat cum qd̄ possit pa
ciēcia ostendit. et sapiens p̄u.

proi. e. **M**elior est paciens viro
fortis qui dñatur animo suo ex
pugnator urbium. Ex hoc lauda
tur paciētia magnorum virorum
atque potentium qui paciētes fuerit
ad ferendum iniurias. **D**icitur nā
quod **V**eneca d' anthigono rege quod
cum audisset quosdam qui cum nō
videbāt de se male loquētes ac
cessit ad eos et dixit. **N**ūc male
dixistis Anthigono cuius occa
sione in has misērias incidistis
Modo autem bene optate ei quod
vos ex hac voragine eduxit nec
amplius eis dixit. **D**icitur etiam
in Polycratone quod **A**ntippos cui
dam maledicenti sibi phis paci
ens respondit. **T**u lingue tue et
ego aurium meum dominus sum
et ibidem narratur quod **P**enephō
philosophus de se maledicenti re
spondit. **T**u didicisti male dicere
ego maledicta contemnerē. **I**bidem
habetur de **O**ctaviano quod cum ei
dem descendenti romae per sacram
viam desperatus quidam dice
ret. **O**ctaviane respondit. **S**i eum
nō diceres nec amplius de verbis
eius curavit. **F**ertur adhuc ibi
dem quod simillimus quidam ado
lescens **O**ctaviano urbem intra
vit quem **A**ugustus ad se addu
ctum interrogavit. **D**ic mihi as
dolescens fuit numquam mater tua
rome. **R**egavit ille nec contentus
adiecit sed pater meus iocunditas
et asperitate urbana notitiam

omnium et familiaritatem sibi
contulavit. **I**bidem adhuc fertur
illud quod scribit **A**ugustus
iij. libro de civitate dei de maga
no alexandro qui cum reprehende
ret piratam quendam dicens. **C**ur
mare habes infestum. **I**lle libe
ravit respondit. **Q**uid tibi ut
tu orbem terrarum. **S**ed quia id
ego vno navigio facio latro vobis
cor quia tu magna classe dicitis
imperator. **S**i solus et captus sit
alexander latro erit. et multa a
lia contra alexandrum protulit
animose. **M**iratus alexander
constantiam hominis honoravit eum
iussitque conscribi milicie. **S**imili
ter narratur ibi quod anthigonus pe
dagogus citheram alexandri ma
gnū fregit abiecitque dicens etati
tue iam regnare convenit ut ea
que in corpore regis voluptatem
luxurie dant dominentis quod il
le paciētissime tulit. quibus ex
emplis apparet nō vile esse neque
vituperabile primo magnificum e
gregium atque decorum illatas ini
urias despiciere

Secundo debet homo esse pa
ciens in temporalium bonorum
perditione ut non subruat animus
neque desperet si quibus hec for
tune bona ut honore dignitas po
tencia divicie et similia diminu
antur. **P**ropterea laudatur **A**
naxagoras qui non est contu
scatus quando in patriam rediens

possessiones suas desertas et dissipatas inuenit. Et **Vias** praen-
cus letanter respondit hys qui
eum interrogauerunt quid secum
ferebat cum fugiebat de patria
quem inuaseraut hostes. **Om-**
nia mea mecum porto. De quib9
mentionem feci in sermone de
auaricia siue de contemptu diui-
tiarum

Tercio debet esse homo patens
in suorum carorum seu propin-
quorum amissione. Nam sunt
multi qui propter mortem suorum nul-
lum habent modum indignatur
deo et seipsum committunt consu-
mendo dolori. Pro quibus dicit
Seneca de consolacione ad Pau-
linum Quid tam humile ac mu-
liebre est quam consumendum se do-
lori committere. Nos autem non
interdicimus eis, quoniam pro suis
mortuis quadam pietate ducti do-
leant et lacriment. Fleuit **Ioseph**
super patre suo mortuo ut dicitur ge-
nesis ultimo. et **Abraham** fleuit su-
per Sara mortua post. xxxvi. an-
nos uite sue **Gen. xxiiij.** Fleuerunt
et patres antiqui pro morte su-
orum. Et **Christus** lacrimatus est
cum lacrimantem vidit **Magda-**
lenam pro fratre mortuo. **Jo. xi. ca.**
et virgo beata doluit et fleuit in
morte christi. **Danam9** super abun-
dantiam doloris que videtur quadam
desperatione preterire. Quapropter
Paulus. ij. ad thess. iij. ait.
Non contuistemihi sicut et ceteri

qui spem non habent. et. xij. q.
ij. c. **Ubi** cumq. et. c. **Habent.** et
c. **Quia** diuina. et. c. **Confirma-**
tur. Hinc iterum ad **Thirasiu** ait
Caritatis tue scripta percepi. in
quibus animum tuum dolore eor-
motum de filie dormitione cog-
nouit. Non aliud in te admira-
tus sum quam castitiam pectoris abs-
te virtutem ablataz fuisse. **Pro-**
pterea murum fidei vulneribus orbi-
tas penetratum que sopire des-
buerat spes resurrectionis et re-
gni celestis. **Resurgere** credimus
mortuos nostros et plangimus
Quid facimus. Si mori tantum
preceperet deus. voluntas utiqz
eius sola sufficeret ad solacium
cui nullum iubeatur affectum pre-
ponere. **Hec** ille. **Propterea** **uz-**
letius maximus libro. v. **sub.**
de parentibus qui obitum filio-
rum forti animo tulerunt. **lau-**
dat **anaxagora** qui audita mor-
te filij respondit nuncio. **Nihil**
inexpectatum aut nouum nun-
tias. **Ego** enim illum ex me natum
mortalem esse sciebam. et scio
neminez mori solere qui non vi-
xerit. nec aliquem viuere qui mo-
riturus non sit.

Quarto debet unusquisqz
esse patiens in corporis flagel-
lacione cum corpus egitudinis
bus et infirmitatibus aggraua-
tur. sicut de beato **Francisco** le-
gimus. **De** quo dicit dominus
Bona in legenda sua magna.

Cū dicitis corporis angere de lo-
ribus illas suas angustias nō pe-
natū eē censebat nomine sed so-
toy dū autē semel grauius solū
to dolorū vrgeret aculeis quādā
frater simplex dixit ad eū. Fra-
ter ora dñm vt mīus te cum a-
gat. **M**anū em suaz plus debi-
to super te grauari videtur. Quo
audito vir sanctus cū enūlatu ex-
clamās ait. Nisi noscere ī te sim-
plicē puritatē tuū ex nūc abhor-
rere cōsoriū qui ausus fueris cir-
ca me diuina iudicia rephensibi-
lia iudicare. Et licet totus esset
attutus grauis plixitate lang-
uoris piciens se in terrā ossa de-
bilis duro casu collisit et de oscu-
lans humū gratias inquit tibi
ago dñe de dōmib⁹ hys dolori-
b⁹ meis te q̄ mī dñe rogo vt cē-
tuplū si tibi placuerit addas cū
tue sancte voluntatis adimple-
tio sit mibi solacio semp plēa
Quinto debet esse vnus quis-
q̄ paciens in volūtaria operacōe
in ieiunijs oracionib⁹ vigilis et
disciplinis alijsq̄ operib⁹ virtu-
osis cū premiū illoꝝ sit eterna
vita. In omnib⁹ autē vn⁹ quisq̄
memor eē debz illi⁹ pacētissimū
Job qui ī omnia duersitate sua
in damno rerū siue morte re-
petina filiorum siue in plagis et
vulneribus corporis sui solitus
erat dicere dñs dedit dñs abstu-
lit sicut dño placuit ita factuz ē

fit nomen dōmīni benedictū.

Quinq̄ sunt regule ad ac-
quirendam pacienciā

Capitulum tertium

Tercia cōsideracō est de
paciencie acquisicōe in
qua dicendum est quo
modo pacienciā potest acquiri. et
ad hęc notande sunt quinq̄ re-
gule

Prima dicitur recogitacō

Secunda melioracō

Tercia premiatio

Quarta auxiliatio

Quinta exemplacō

Prima regula dicitur recogitacō.
Quādo cumq̄ enim quis
sentit aduersa multa imminere
sibi recogitare debet peccata que
cōmisit et dicere illud Michae.
viii. Nam dōmīni portabo quo-
niam peccauī ei. Sic faciebant
fratres Joseph quando venerūt
in egiptum et Joseph loquebat̄
cum eis et ipsi non cognoscebāt
eum et dicebat frater vester vn⁹
ligetur in carcere vos autem abi-
te et fratrem vestrum minimum
ad me adducite. At illi lingua he-
brea credentes non intelligi ab
Joseph dicebant ad inuicē mes-
tito hęc patimur quia peccauī-
mus in fratrem nostrum vi-
dentes angustia anime illi⁹ q̄

deprecate nos et non audiuimus.
Iociter venit super nos ista tribulatio

Secunda regula dicitur meli oratio quicumque quis tribulatio nibus quatitur ut patiens fiat consideret quod deus in hac vita sepius vexat quos amat et omnia in melius interpretet. **U**n Job. v. de. Beatus homo qui corripitur a domino increpationem ergo eius ne reprobet. et sapiens eccl. iij. Disciplina domini ne abicias nec deficias cum ab eo corripetis. **Q**uem enim diligit dominus corripit et quasi pater in filio complacet sibi. **D**olet enim tribulatio satis prodesse anime ad illuminandum eam atque ad superandas mundi et carnis blandicias. **U**n Iacobi. ius in. ij. libro diuinae institutionum ait. **T**um maxime deus ex memoria hominum elabitur cum beneficio eius fruente honorem diuine indulgentiae dare deberent. **A**t vero si quae necessitas grauis precesserit tunc dominum recordantur. si belli terrores inferuerit. si morborum pestiferas vis incubuerit. si alimeta frugum longa siccitas denegauerit. si seua tempestas si granda ingruerit ad deum confugitur a deo petiit auxiliu deus ut subueniat orati. **S**i quis in mari vento seuiente iacetur hunc inuocat. **S**i quis aliqua vi affligatur hunc propter

implorat. **S**i quis ad extrema mendicandi necessitatem deductus videtur precebus exposcit hunc solum obtestatur. pro eius diuini atque vnicum nomen hominum sibi misericordiam querit. **H**ec ille. **E**t Hieronimus tribulationis utilitatem per exemplum quoddam explicat in epistola ad rusticum monachum dicens **G**recus adolescens erat in cenobio qui nulla abstinentia nulla operis magnitudine flammam poterat carnis extinguere. **H**unc periclitantez pater monasterij hac arte persuasit. **I**mpauit cuiusdam viro graui ut iurgijs atque conuicijs insectaretur iuuenem et post irrogatas contumelias pro m. veniret ad querimonias. **R**ati testes pro eo loquebantur qui contumeliam fecerat. **S**olus pater monasterij defensionem suam callide opponere studuit ne abundantiore tristitia absorberetur frater. **Q**uid plura ita am. deductus est. **Q**uo expleto interrogatus adolescens super pristinis cogitationibus an eas adhuc ita moleste sustineret. **P**ater inquit. mihi viuere non licet et fornicari libere

Tercia regula ad acquirendam patientiam dicitur premissio. **Q**uadocumque quis deficiente revidet animum in tribulatione aut in laboribus propter deum

ptoris ad memoriā reuocatur
 nihil tam durū est qđ nō equo
 ammo toleretur. **P**arua enim
 toleramus si recordemur qđ bi
 berit ad patibulū qui nos inuā
 tat ad celū. **I**lle enī opprobria
 irūsiones contumelias alapas
 sputa flagella coronam spineā
 crucemq; sustinuit et nos mise
 ri ad nostram cōfusione m vno h
 mone fatigamur vno verbo dei
 amur. **H**ec ille. **Q**uare pcurē
 mus feruenter vt acquiram⁹ pa
 penam p quā deus largiatur
 nobis grāiam et in futuro sem
 pitemam gloriā in qua est be
 nedictus per eterna seculorū se
 cula **A**men.

Sermones clarissimi i sacra
 theologia magistri fratris Ro
 berti carazuli de licio ordinis mi
 norum **D**e timore iudiciorū dei
 expliciūt feliciter **I**mpresse co lo
 me aguppine **A**mo dñi. **M**ila
 lesimoquadringentesimo septu
 agesimo octauo